

**Доц. ПгДр. Анна Плішкова, ПгД.
ПгДр. Кветослава Копорова**

Русиньскый язык про зачаточників

**Словенська асоціація русиньских організацій –
Русин і Народны новинки
Пряшів 2011**

Autori: **doc. PhDr. Anna Plišková, PhD., PhDr. Kvetoslava Koporová**
Rusínsky jazyk pre začiatočníkov

Recenzent: **doc. PhDr. Vasil' Jabur, CSc.**

Zodpovedný redaktor a grafická úprava: **Mgr. Alexander Zozulák**

Technická redaktorka: **Bc. Alica Wietoszewová**

Jazyková úprava: **doc. PhDr. Anna Plišková, PhD.**

Anglické texty: **Mgr. Eva Eddy, PhD., PaedDr. Alena Kačmárová, PhD.**

Ilustrácie: © **Anna Gajová, akad. maliarka**

Vydavateľ: © **Slovenská asociácia rusínskych organizácií – Rusín a Ľudové noviny**

Túto publikáciu ani žiadnu jej časť nie je možné reprodukovať bez súhlasu vlastníkov autorských práv

Prvé vydanie

ISBN 978-80-89441-17-4

ОБСЯГ	OBSAH	CONTENTS
1. ЛЕКЦІЯ Русинський алфавіт Вокалы і консонанты Концепт категорії роду в русиньскім языку Поздравы і вінчованя	1. LEKCIA Rusínska azbuka Vokály a konsonanty Koncept kategórie rodu v rusínčine Pozdravy a vinše	CHAPTER 1 7 The Rusyn alphabet Vowels and consonants The concept of gender in the Rusyn language Greetings and wishes
2. ЛЕКЦІЯ Містоназвынкы Як ся звете? / Яке ваше мено?	2. LEKCIA Zámená Ako sa voláte?	CHAPTER 2 17 Pronouns What is your name?
3. ЛЕКЦІЯ Часослово БЫТИ Путованя	3. LEKCIA Sloveso BYŤ Cestovanie	CHAPTER 3 27 Verb 'to be' Traveling
4. ЛЕКЦІЯ Часослово МАТИ Народенины	4. LEKCIA Sloveso MAŤ Narodeniny	CHAPTER 4 35 Verb 'to have' Birthday celebrations
5. ЛЕКЦІЯ Назвынкы На навщіві у приятелів	5. LEKCIA Podstatné mená Na návšteve u priateľov	CHAPTER 5 43 Nouns Seeing friends
6. ЛЕКЦІЯ Чісловники Коли съте ся народили?	6. LEKCIA Číslovky Kedy ste sa narodili?	CHAPTER 6 55 Numerals When were you born?
7. ЛЕКЦІЯ Присвойны і указуючі містоназвынкы Моя домовина	7. LEKCIA Privlastňovacie a ukazovacie zámená Moja vlasť	CHAPTER 7 65 Possessive and demonstrative pronouns My homeland
8. ЛЕКЦІЯ Придавынкы В рештавронті	8. LEKCIA Prídavné mená V reštaurácii	CHAPTER 8 73 Adjectives In a restaurant
9. ЛЕКЦІЯ Часослова В книжніці	9. LEKCIA Slovesá V knižnici	CHAPTER 9 81 Verbs In a library
10. ЛЕКЦІЯ Присловники Пряшів – културный центр Русинів Словакії	10. LEKCIA Príslovky Prešov – kultúrne centrum Rusínov na Slovensku	CHAPTER 10 91 Adverbs Prešov – Rusyns' culture center in Slovakia
11. ЛЕКЦІЯ Приназвынкы В накупнім центрі	11. LEKCIA Predložky V nákupnom stredisku	CHAPTER 11 99 Prepositions At a mall

12. ЛЕКЦІЯ

Назывники сингулярія тантум
і плуралія тантум
Міста, штаты, народы

12. LEKCIA

Podstatné mená singulária
tantum a plurália tantum
Mestá, štáty, národy

CHAPTER 12**107**

Singularia tantum and
pluralia tantum nouns
Towns, countries, nations

13. ЛЕКЦІЯ

Невизначены містоназывники
Негація
На годині русинського языка

13. LEKCIA

Neurčité zámená
Negácia
Na hodine rusínskeho jazyka

CHAPTER 13**117**

Indefinite pronouns
Negation
The Rusyn language class

14. ЛЕКЦІЯ

Ступнёваня придавників
Присвойны придавники
Іванина фамелія припутовала
до Пряшова

14. LEKCIA

Stupňovanie prídavných mien
Privlastňovacie prídavné mená
Ivanina rodina pricestovala do
Prešova

CHAPTER 14**123**

Comparison of adjectives
Possessive adjectives
Ivana's family are
staying in Prešov

15. ЛЕКЦІЯ

Ступнёваня присловників
Часткы ІЩІ, УЖ з присловниками

15. LEKCIA

Stupňovanie prísloviak
Častice EŠTE, UŽ s príslovkami

CHAPTER 15**133**

Comparison of adverbs
Relative time adverbs
'already', 'yet'
Ivana and Janko: what
are their plans for
tomorrow?

Івана і Янко: што будуть робити
завтра?

Ivana a Janko: čo budú robiť
zajtra?

Слухайте і повторяйте.

ПОЗДРАВЫ І ВІНЧОВАННЯ

Добре рано!
 Добрый день!
 Добрый вечер!
 Добру ніч!
 Слава Ісусу Хрісту! (Одповідь: Слава навікы.)
 Хрістос раждаєт ся! (Одповідь: Славіте его!)
 Хрістос воскрес! (Одповідь: Воістину воскрес!)
 Дай, Боже, щастя! (Одповідь: Дай, Боже, і Вам!)
 Вітай! (Одповідь: Дякую!)
 Вітайте в нас! (Одповідь: Дякую!/Дякуєме!)
 Як ся ма(є)ш? (Одповідь: Дякую, добрі! Дякую, іде то! Дякую, помалы.)
 Як ся ма(є)те Вы (вы)? (Одповідь: Дякую/ дякуєме, добрі! Дякую/дякуєме, іде то! Дякую/ дякуєме, помалы.)
 Я ся маю добрі.
 Я ся маю плано.
 Тішить ня/нас!
 І мене тішить!
 Прошу, подьте дале!
 Няй ся любить!
 Перебачте!
 Досвіданя!
 Май ся!
 Майте ся добрі!
 Збогом!
 Агой!
 Чау!
 Вшытко добре!
 Красный день!
 Приемный вечер!
 Вшытко найліпше!
 Добру забаву!
 Щастливу путь!
 Щастливо ся вернийте!
 Няй вам смакує!
 На здравя!

РУСІНЬСЬКИЙ АЛФАВІТ

Друкваны буквы (великы, малы)	Писаны буквы	Высловность	Перепис до латинікы
А а	<i>А а</i>	а	a
Б б	<i>Б б</i>	бе	b
В в	<i>В в</i>	ве	v
Г г	<i>Г г</i>	ге	h
Ґ ґ	<i>Ґ ґ</i>	ґе	g
Д д	<i>Д д</i>	де	d
Е е	<i>Е е</i>	е	e
Є є	<i>Є є</i>	йе	ie/je
Ё ё	<i>Ё ё</i>	йо	io/jo
Ж ж	<i>Ж ж</i>	же	ž
З з	<i>З з</i>	зе	z
І і	<i>І і</i>	і	i
Ї ї	<i>Ї ї</i>	йї	ii/ji
И и	<i>И и</i>	и	y
Ы ы	<i>Ы ы</i>	ы	û
Й й	<i>Й й</i>	йот	j
К к	<i>К к</i>	ка	k
Л л	<i>Л л</i>	ел	l
М м	<i>М м</i>	ем	m
Н н	<i>Н н</i>	ен	n
О о	<i>О о</i>	о	o
П п	<i>П п</i>	пе	p
Р р	<i>Р р</i>	ер	r
С с	<i>С с</i>	ес	s
Т т	<i>Т т</i>	те	t
У у	<i>У у</i>	у	u
Ф ф	<i>Ф ф</i>	еф	f
Х х	<i>Х х</i>	ха	ch
Ц ц	<i>Ц ц</i>	це	c
Ч ч	<i>Ч ч</i>	ча	č
Ш ш	<i>Ш ш</i>	ша	š
Щ щ	<i>Щ щ</i>	ща (шча)	šč
Ю ю	<i>Ю ю</i>	йу	iu/ju
Я я	<i>Я я</i>	йа	ia/ja
ь	<i>ь</i>	м(н)ягкый знак	mäkký znak
ѣ	<i>ѣ</i>	твердый знак	tvrdý znak

ВОКАЛЫ І КОНСОНАНТЫ

Вокалы (гласны)

Класіфікацыю гласных можэме нагляднішэ відіти на схемі:

Ступінь пiдняты	Ряд				
	передній	передне- середній	середній	середне- задній	задній
высокий	і				у
середне-высокий		и		ы	
середній	е				о
низкий			а		
	нелабіалізаваны				лабіалізаваны

Слухайте і правільно высловляйте склады.

бі, бе, би, ба, бы, бу, бо
до, ду, ды, да, ди, де, ді
та, ти, те, ті, то, ту, ты
не, ні, но, ну, ны, на, ни
лы, ли, ла, лу, ло, лі, ле
гі, ге, го, гу, га, ги, гы
гы, ги, гі, ге, го, гу, га
ши, ші, шы, ше, шо, ша, шу
щі, ще, щи, ща, щы, шу, що
цу, ца, цо, це, цы, ці, ци
хі-хі, хе-хе, хи-хи, ха-ха, хы-хы, ху-ху, хо-хо
ра, ре, ро, ру, ри, рі, ры

Слухайте і повторяйте слова.

А: авто (С),¹ автобус (М), ангел (М), актовка (Ж), адреса (Ж), амбрела (Ж), апостол (М)
Е: електрика (Ж), есо (С), Европа (Ж), едітор (М), экзамен (М), ероплан (М), естетіка (Ж)
І: ігла (Ж), ідентіта (Ж), ікона (Ж), ізба (Ж), імело (С), інзерат (М), інъекція (Ж)
И: быти, миска (Ж), прийти, глядило (С), милый, зима (Ж), книжка (Ж)
Ы: ты, мы, вы, кыснути, тычка (Ж), жовтый (М), сыр (М)
О: она (Ж), оно (С), они, око (С), окулярі (пл. т.), образ (М), осінь (Ж)
У: ухо (С), уйко (М), учітель (М), учітелька (Ж), уста (пл. т.), уряд (М), узел (М)

Діштінктывна функцыя вокалів

Слухайте і правільно высловляйте.

І – И: піти – пити
И – Ы: бити – быти, вिति – выти
І – Ы: рік – рык, дім – дым
Ы – У: кый – куй
Ы – А: зыйти – зайти

А – І: май – мій, чай – чій
А – Е: сало – село, мало – мелó
А – О: вада – вода, каса – коса
А – И: мала – мила, сала – сила
А – У: карта – курта

¹ Буква в скобках значіть першу букву з назвы роду: М – мужскый, Ж – женьскый, С – середній. Род є основным знаком каждого назывніка. **Природный** род є лем мужскый і женьскый, але подля **граматічного роду** ся назывнікы заділюють до трёх родів: **мужского** (брат, вітор, гриб), **женьского** (сестра, доля, совість) і **середнёго** (куря, окно, поле). При заділёваню назывніків к еднотливым родам помагать флексыя назывніків у формі номінатіва еднотного чісла і закінченость основы.

Йотовані букви

Слухайте і правильно висловлюйте.

Я [й + а]: Янко (М), мясо (С), ялічка (Ж), моя, твоя, ярь (Ж), пять, зъявліня (С)

Ю [й + у]: Юрко (М), юшка (Ж), юбілант (М), даю, юн (М), юг (М), мають, бють, адъютант (С)

Є [й + е]: єден, єденадцать, є, має, єпіскоп (М), єднота (Ж), єлінь (М), пє, інъєкція (Ж)

Ё [й + о]: ёй, ёйкати, ёго, воёвати, маёр (М), ёйка (Ж), з моёв, зъёйкнути

І [й + і]: їсти, їмити, мої, твої, їх, їдло (С), їжак (М), обїмати, одъїсти

Я [ь + а]: нянько (М), тя, дяковати, кухня (Ж), тяжкий, колядка (Ж), гуся (С)

Ю [ь + у]: люде, любити, тютка (Ж), тюкати, люляти, нюхати, дюгов (М)

Є [ь + е]: синє, крайнє, раннє, вышнє, нижнє, літнє, ярьнє

Ё [ь + о]: (до, од) нёго, (к) нёму, дзёбак (М), дзёбати, лёгати, лёля, цуцё (С)

І [ь + і]: дідо (М), тісто (С), Німець (М), дітина (Ж), лік (М), тішыти ся, літо (С)

Акцент (притиск) і ёго функції

В русиньскім літературнім языку є акцент **вольный** або **різномістный** і **погыбливый**, або **движный**, то значить, же не є закріпленый за даяким подля порядку складом і не зїстає все на єднім складі в різних формах того самого слова. Акцент може быти на складі:

– **першім**: *ма́ма, ба́ба, ка́ша, не́сти, ва́ша;*

– **другім**: *співа́ти, сїда́ти, коло́ти, робі́ти;*

– **третім**: *малева́ти, ворожи́ти, зелені́ти, почи́ти;*

– **четвертім**: *повиміта́ти, поприноша́ти, попере́читовати, повидава́ти;*

– **последнім**: *душа́, роса́, оса́, ма́ла* (жень. род адъект. *малый*) і т. д.

Свою позицію сі акцент заховує у векшыні слов на тій самій части слова при словозміні (формотворіню).

В русиньскім языку є дость і таких прикладів, кідь акцент **переходить на іншу морфему в різних формах того самого слова**, што указує на ёго погыбливость, напр.:

- *но́га, но́гы, но́зі* – з *ногóв, ногáми, ногáм;*
- *збе́рам, збе́раш, збе́рать* – *зберáме, зберáте, зберáють;*
- *двана́дцять* – *дванадцятёх, дванадцятём* і т. д.

Внаслідку різномістности і погыбливости акцента, він може мати **змыслорозлишуючу** і **форморозлишуючу** функцію. То значить, же може диференцовати значіня двох (або веце) слов і двох форм того самого слова, напр.:

- *мука́* (із зерна) – *му́ка* (тяжба, трапа, смуток),
- *за́мок* (в дверях) – *замóк* (є мокрый од доджу, воды),
- *ко́са* (з волося) – *косá* (польногосподарський інструмент)
- *ма́ла* (дашто їй патрило) – *ма́ла* придавник ж. р. (од *малый*),
- *же́ну* (1. особа єд. ч. од *гнати*) – *жену́* (акузатів єд. ч. од *женá*),
- *на бе́резі* (локал єд. ч. од *берег*) – *на березі́* (локал єд. ч. од *береза*);
- *же́ны* (ном. мн. ч.) – *жены́* (ген. єд. ч.),
- *се́ла* (ном. мн. ч.) – *селá* (ген. єд. ч.) і т. д.

Консонанти (согласны)

Таблічка согласных фонем

Місто творіння														
		Ворговы/ лабіалы			Задопіднебны/ велары		Переднёпіднебны/ переднёязычны/ зубны/ денталы							
			Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.
Спосіб творіння	Експлозівы	Зв.	Б	-	Г	-	Д	Д'						
		Гл.	П	-	К	-	Т	Т'		-	-			
		Зв.	В	-	Г	-	З	З'	Ж	-	-			
	Фрікатівы	Гл.	Ф	-	Х	-	С	С'	Ш	-	-		-	Й'
		Зв.					ДЗ	ДЗ'				ДЖ'		
	Афрікаты	Гл.					Ц	Ц'				Ч'		
		Замкнуто-проход. Боковы Носовы	Сонорны	М				Н	Н'					
							Л	Л'						
	Вібранты	Сонорны					Р	Р'						

Слушайте і повторяйте.

- Б:** баба (Ж), бобалькы (пл. т.), бук (М), рыба (Ж), балкон (М), бочка (Ж), буда (Ж)
В: два, відро (С), ворона (Ж), варити, віз (М), вода (Ж), волося (С), ваза (Ж)
Г: горнець (М), гуска (Ж), гусарь (М), гуслі (пл. т.), грубий, гнати, гача (С)
Г': гол (М), гума (Ж), груля (Ж), галір (М), гзда (М), гомбічка (Ж), гарадіча (Ж)
Д: дім (М), дым (М), дыня (Ж), двері (пл. т.), днесь, діван (М), добрый, додж (М)
Ж: жаба (Ж), жыти, живот (М), жыла (Ж), жаль (М), жовтый, жена (Ж)
З: зозуля (Ж), заяць (М), зачаток (М), замок (М), зло (С), зась, затка (Ж)
Й: йога (Ж), йогурт (М), Йолана (Ж), Йордан (М), йот (М), йотований, йти
К: краль (М), конарь (М), капуста (Ж), кус, куря (С), квітка (Ж), кожух (М)
Л: лаба (Ж), лев (М), лампа (Ж), лежати, ласка (Ж), легко, леднічка (Ж)
М: мама (Ж), много, май (М), малый, муж (М), масло (С), мед (Ж)
Н: небо (С), навшціва (Ж), ніс (М), наспак, народ (М), наука (Ж), нога (Ж)
П: перо (С), папірь (М), правда (Ж), постіль (Ж), пиріг (М), паска (Ж), путь (Ж)
Р: рак (М), ремінь (М), рука (Ж), рукав (М), рана (Ж), рано (С), рот (М)
С: село (С), сито (С), сила (Ж), свято (С), серце (С), сон (М), студено

Т: там, ту, трава (Ж), тихо (С), танець (Ж), танір (М), тма (Ж)
Ф: фарба (Ж), форма (Ж), файно, фалат (М), фамилія (Ж), фраір (М), фляшка (Ж)
Х: характер (М), хавкати, хвалити, ховзанка (Ж), хмара (Ж), хто, хрестити
Ц: царь (М), царіця (Ж), пацеркы (пл. т.), цап (М), цибуля (Ж), цінтерь (М), цукерь (М)
Ч: чай (М), час (М), чекати, часть (Ж), чеснок (М), чело (С), чорный
Ш: шыя (Ж), шал (М), шовгор (М), шовгрыня (Ж), шість, школа (Ж), шыти
Щ [ш + ч]: щава (Ж), щавнатый, щастя (С), щастливый, щеня (С), щебетати, щедрый

Тверды і мягкы согласны звуки

В русиньскім языку є доведна 32 твердых і мягкых согласных звуків. Векшыну з них можеме споїти до пар подля твердості і мягкості – зато ся звать **парны согласны звуки**. Регіструеме девять (9) пар твердых і мягкых согласных звуків.

Слушайте і повторяйте.

Т – Т': та – тя [т'а], робити – робить
Д – Д': дім – діло [д'іло], сад – садь
Н – Н': нести – ніс [н'іс], лен – день
Л – Л': ліжа – лівый [л'івый], запал – запаль
С – С': сидіти – сісти [с'істи], садь – сядь
З – З': зима – зіля [з'іл'а], мороз – коломазь
Р – Р': речі – рік [р'ік], доктор – ярь
Ц – Ц': цидило – ціпы [ц'іпы], марец – Німець
ДЗ – ДЗ': дзвін – дзёбак [дз'обак], дзеленькати – дзявкати

Остатні согласны звуки суть або **непарны тверды** – п, б, в, ф, м, к, г, х, ш, ж, або **непарны все мягкы** согласны звуки – ч', дж', й'.

Парны тверды і мягкы согласны ся означають на писмі тов самов буквов, зато сігналація твердості і мягкості ся на писмі реалізує доповнюючим способом:

1. **мягкым знаком (ь),**
2. **йотованыма буквами я, ю, є, ё, ї.**

Звонкы і глухы консонанты

Векшыну согласных звуків подля глухости/звонкості можеме споїти до пар, котры кличеме **парныма согласныма звуками**. Парны подля глухости і звонкості суть:

п – б, т – д, т' – д', к – г, ф – в, с – з, с' – з', ш – ж, х – г, ц – дз, ц' – дз', ч – дж.

При высловности звонкых і глухых согласных треба дотримувати такы фонетічны закони:

1. **Оглушіня звонкых согласных звуків на кінці слова:** порога – поріг [x], павуза – павуз [c], мужа – муж [ш], стадо – стад [т], грибы – гриб [п], клягати – кляг [к], доджу – додж [ч], і т. д. Не піддає ся тому закону звук В, котрый в такій позиції дістає подобу нескладового (білабіалного, обоворговово) Ў, напр.: женоў, книжкоў, пястёў, церькоў, кроў і т. п.
2. **Асіміляція по глухости:** мягонькый – мяг[x]ко, легонькый – лег[x]ко, близонькый – близ[c]ко, тяжоба – тяж[ш]ко, дідо – дід[т]ко, баба – баб[п]ка, їджіня – їдж[ч]те і т. д. Тому закону ся знова не піддає согласный В, напр.: лаўка, траўка, слиўка і т. д.

Асіміляція по звонкості: ростяти – розбити (і в правописі!), хоцькому – хоц[дз]ьде, снопы – сніп[б] жыта, ніч – ніч[дж] доўга, як – як[г] бы і т. д.

Діштінктивна функція консонантів

Слухайте і повторяйте.

Б – П: брати – прати

Б – Ж: хыба – хыжа

В – С: выр – сыр

В – К: віл – кіл

В – Ф: ваза – фаза

Ж – Ш: жыти – шыти

З – С: коза – коса

З – Г: знати – гнати

З – Д: зуб – дуб

Г – В: гартовати – вартовати

Г – П: густый – пустый

Г – Х: голодный – холодный

Н – В: наша – ваша

Р – Д: рам – дам

Р – В: красный – квасный

Р – М: рыти – мыти

Ч – С: ніч – ніс

Ш – С: наш – нас

Т – П: трясти – прясти

Т – Д: рата – рада

К – Г: курка – гурка

К – М: качка – мачка

К – Ж: рука – ружа

К – Ч: каша – чаша

К – Г – В: колос – голос – волос

К – Н – Р: косити – носити – росити

К – М – П: колоти – молоти – полоти

К – Б – З: рак – раб – раз

Р – М – Ч: рай – май – чай

Д – Д': сад – садь

С – С': садь – сядь

Л – Л': за́пал – запа́ль

ЗАДАЧІ

- Доповніть слова:** вечур! Добре! ніч! Добрий! маєте? путь! Слава! навікы!
- Доповніть вокалы:** п....ти – п....ти, б....ти – б....ти, в....да – в....да, м....й – м....й, кр....й – кр....й, с....ло – с....ло.
- Доповніть йотованы:** м....со,н,ден, мо....,го,сти, да....,жак,йкати, п....ть,х, кол....дка, н....хати, т....жкый, т....сто, л....бити, кухн...., л....де, ранн.... (сонце), л....к.
- Доповніть консонанты:**аба,орона,рубый,алір,вері,ена,огурт,вітка,ампа,ай,іс,аска,укав,вято,анець,раір,мара,укерь,ело,кола,астя,ума,апуста,апірь,он,ед,ача,рава, па....еркы,ам, ба....ка, жо....тый, гри...., бли....ко, ни....ко, хо....де.
- Высловлюйте правильно:** жаба – жабка, близко – близонько, додж – доджаник, легко – легонько, мягко – мягонько, тяжко – тяжоба, ідж – їджіня, садь – садити, сидь – сидіти, лавка – лавочка, сливка – сливочка.
- Переложте:** Good morning! Good morning/afternoon! Good evening! Good night! Lord be praised! And so be it! Amen! God bless you! God be with you! Hi! Welcome! Here you are! How are you? Bye! Take care! Godspeed! All the best! Have a safe journey! Bon appetit!/Enjoy your meal! To your health!

Засоба слов

азбука (Ж), -ы
 бити (верб., незав., перг.)
 быти (верб., незав., перг.)
 великий (ад.), -а, -е, -ы
 вернути (верб., зав., перг.)
 вернути ся (верб. реф., зав., перг.)
 вечур (М), -а, -чора, пл. -ы, Г -ів
 ведно, доведна (адв.)
 вітати (верб., незав., перг.)
 вітати ся (верб. реф.)
 вода (Ж), -ы
 вшытко (прон.)
 голова (Ж), -ы, пл. -ы, Г голов
 дале (адв. і парт.)
 день (М), дня, пл. дні
 дім (М), дома, пл. дома, Г -ів
 добрый (ад.), -а, е, -ы
 есо (С), -а, пл. -а, Г ес
 жыти (верб., незав., перг.)
 забава (Ж), -ы, пл. -ы, Г забав

здравя (С), -я (сг. т.)
 їсти (верб., незав., перг.)
 край (М), -я, пл. -ї, Г -їв
 красний (ад.), -а, -е, -ы
 лекція (Ж), -її, пл. -її, Г -ій
 любити (верб., незав., перг.)
 любити ся (верб. реф.)
 мало (нум. і адв.)
 малый (ад.), -а, -е, -ы
 мати (верб., незав., перг.)
 много (нум. і адв.)
 на (преп.)
 ніч (Ж), ночі, пл. ночі, Г -ей
 ніч (прон. і парт.)
 нога (Ж), -ы, пл. -ы, Г ніг
 няй (парт.)
 перо (С), -а, пл. -а, Г пер
 пити (верб., незав., перг.)
 піти (верб., зав., перг.)
 планый (ад.), -а, -е, -ы
 помалы (адв.)
 приемный (ад.), -а, -е, -ы
 путь (Ж), пути, пл. пути, Г -ей
 рано (С), -а, пл. -а, Г ран
 рік (М), рока, пл. рокы, -ів
 робити (верб., незав., перг.)
 рука (Ж), -ы, пл. -ы, Г рук
 скоро (адв.)

Slovní zásoba

abeceda
 biť
 byť
 velký
 vrátit
 vrátit sa
 večer
 spolu
 vítat
 vítat sa
 voda
 všetko
 hlava
 dálej
 deň
 dom
 dobrý
 eso
 žít
 zábava

zdravie
 jest
 kraj, okraj
 pekný
 lekcia
 mať rád, milovať
 páčiť sa
 málo
 malý
 mať
 veľa
 na
 noc
 nič
 noha
 nech
 pero
 piť
 íst
 zlý
 pomaly
 příjemný
 cesta
 ráno
 rok
 robiť, pracovať
 ruka
 rýchlo

Vocabulary

alphabet
 to hit, to beat (someone)
 to be
 big/large
 to return, to give back
 to come back, to return
 evening
 together
 to greet, to welcome
 to greet
 water
 everything
 a head
 ahead, farther/further
 a day
 a house
 good
 ace, top, star
 to live
 entertainment, leisure,
 hobby, amusement, fun
 health
 to eat
 an edge
 pretty, handsome, nice
 a lesson
 to like, to love
 to like
 little, few
 little, small
 to have
 many, much
 on, at, to
 night
 nothing
 leg, foot
 may
 a pen
 to drink
 to go
 bad
 slowly
 pleasant, nice
 way, road, journey, trip
 morning
 a year
 to work, to do
 an arm, a hand
 quickly, fast

1. ЛЕКЦІЯ

смаковати (верб., незав., реґ.)	chutiť	to like (food)
тішити ся (верб. реф., незав., реґ.)	tešiť sa	to be happy
щастливий (ад.), -а, -е, -и	šťastný	happy
щастя (С), -я (сґ. т.)	šťastie	happiness, luck
як (прон., кон. і парт.)	ako	how, as, like

ФРАЗЫ

Агой./Агойте.
Досвіданя.
Дякую.
Збогом.
мати ся (верб. реф., незав., нерег.)
На здоровя.

Няй вам смакує.

Няй ся любить.
Перебач./Перебачте.
Прошу.
Скады (одкы, выдкы) єсь./
Скады сьте?
Тішить ня.
Чау./Чауте.
Як ся ма(є)ш?/Як ся ма(є)те?

FRÁZY

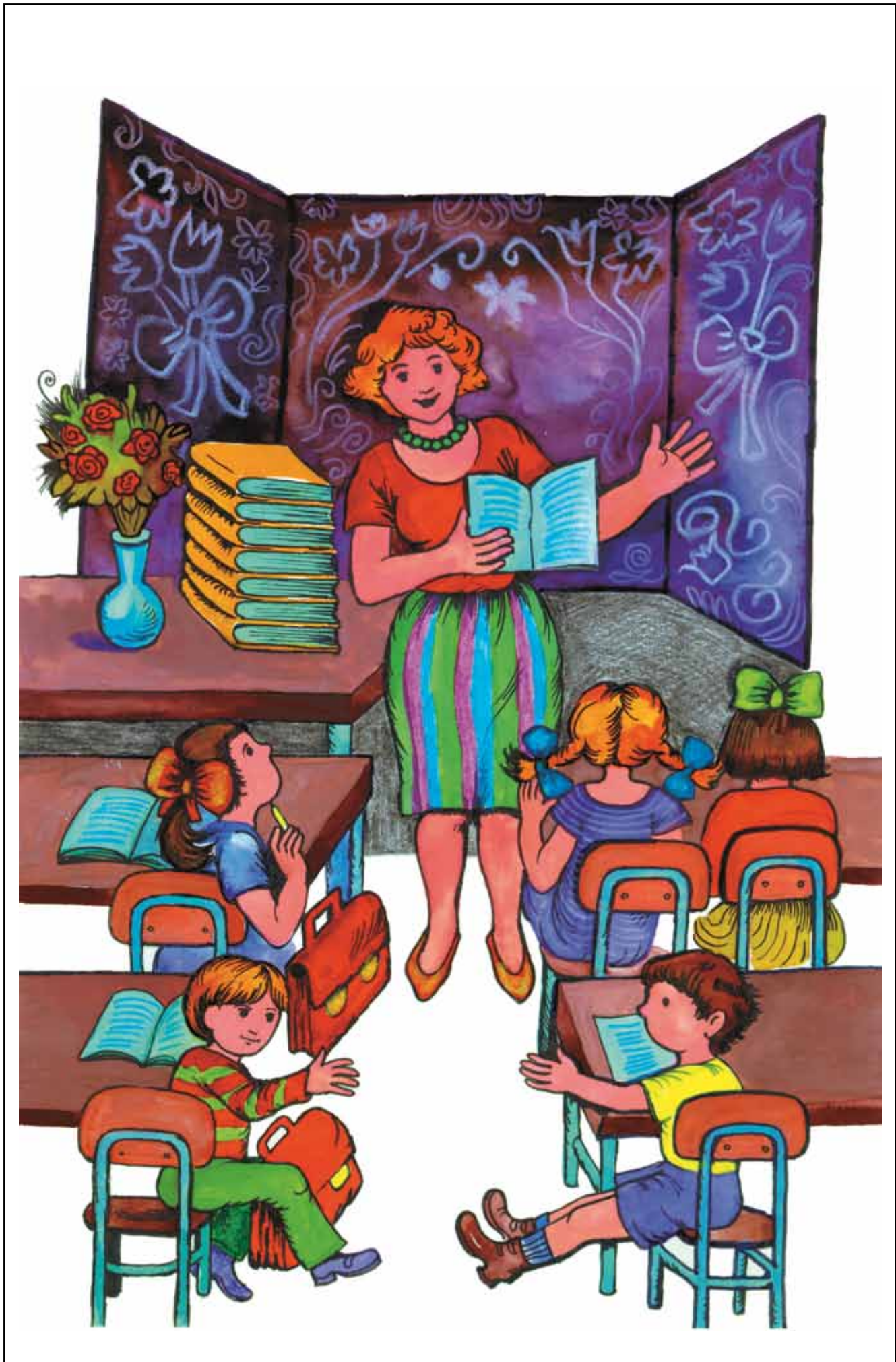
Ahoj./Ahojte.
Dovidenia.
Ďakujem.
Zbohom.
mať sa
Na zdravie.

Dobrú chuť.

Nech sa páči.
Prepáč./Prepáčte.
Prosím.
Odkiaľ pochádzaš?/
Odkiaľ pochádzate?
Teší ma.
Čau./Čaute.
Ako sa máš?/
Ako sa máte?

PHRASES

Hi. Hello.
Good-bye. See you.
Thank you. Thanks.
Good-bye.
to be, to feel (How are you?)
Cheers! (To your health!
/Good health!)
Enjoy your meal!/Bon
appetit!
Here you are.
Excuse me. Sorry.
Please. Here you are.
Where are you from?/
Where do you come from?
Nice to meet you.
Hi. Hello. Bye-bye. Bye.
How are you?

МІСТОНАЗЫВНИКЫ (ПРОНОМІНА)

ЯК СЯ ЗВЕТЕ? / ЯКЕ ВАШЕ МЕНО?

Слухайте і реєструйте особны містоназывныкы.

I. Формална комунікація

Регістрація в інтернаті на літній школі

- Янко:** Добрый день.
Уряднічка: Добрый день. Як ся звете?
Янко: Я ся зву Янко Мудрый.
Уряднічка: Як? Яке (є) Ваше мено? Янко Мудрый?
Янко: Гей, моє мено є Янко Мудрый.
Уряднічка: Скады сьте?
Янко: Я (єм) зо Сербії.
Уряднічка: Вы (сьте) зо Сербії? А што штудуєте?
Янко: Я штудую журналістіку.
Уряднічка: Знаєте по словацькы?
Янко: Ні, але учу ся по русиньскы і по анґліцькы.
Уряднічка: Так вітайте на Словакії.
Янко: Дякую.
Уряднічка: Няй ся любить, ту є ключ. Ізба чісло 10.
Янко: Дякую.
Уряднічка: Прошу.
Янко: Досвіданя.
Уряднічка: Досвіданя.

То є Марта

- Марта:** Агой.
Янко: Агой.
Марта: Є ту Марко?
Янко: Гей, є.
Марта: Я єм Марта. А ты?
Янко: Я єм Янко.
Марко: Хто є там?
Янко: Марта.
Марко: А, то є моя сестра.

II. Неформална комунікація (міджі студентами на ізбі)

Янко і Марко

- Янко:** Агой, я ся зву Янко Мудрый. А ты?
Марко: Я ся зву Марко Куртый.
Янко: Тішить ня. Сьме ведно на ізбі.
Марко: І мене тішить.
Янко: Скады єсь?
Марко: Я зо Словакії. А ты?
Янко: Я зо Сербії.
Марко: Знаєш по русиньскы?
Янко: Розумлю і кус бісідую. А ты?
Марко: Розумлю і добрі бісідую.

Лексіка

Формална комунікація:	Неформална комунікація:
Скады (одкы, выдкы)	Скады (одкы, выдкы) єсь?
сьте?	Я (єм) зо Словакії./
Я (єм) зо Сербії./ Єм зо Сербії.	Єм зо Словакії.
Што робите?	Што робиш?
Штудуєте?	Штудуєш?
Штудую журналістіку.	Штудую географію.

Лексіка

<p>Тото є Марта. Она є ту. Тамто є Марко. Він є там.</p>	<p>Марта, Івана – номінатів Марто, Івано – вокатів (клична форма) Марко, Янко – номінатів Марку, Янку – вокатів</p>
---	--

ЗАДАЧІ

1. Выберите вопрос на формалну комунікацію.

- а) Як ся ма(є)те?
- б) Як ся ма(є)ш?

- а) Яке ся звете?
- б) Як ся звеш?

- а) Скады (одкы, выдкы) єсь?
- б) Скады (одкы, выдкы) сьте?

- а) Што робите?
- б) Што робиш?

- а) Што штудуєш?
- б) Што штудуєте?

2. Оправте хыбы.

- а) Янко: Добрый вечур.
- б) Уряднічка: Як ся мате?
- в) Янко: Моє мено є Янко Мудрый.
- г) Уряднічка: Скады єм?
- г) Марко: Сьте зо Словакії.
- д) Уряднічка: На здравя, ту є ключ.

3. Доповнийте.

- а) Янко:, я ся зву Янко Мудрый.
- б) Янко: А? Як ся звеш?
- в) Марко: ся зву Марко Куртый.
- г) Янко: Скады?
- г) Марко: зо Словакії. А?
- д) Янко: Я зо Сербії.

4. Выберите вопрос на неформалну комунікацію.

- а) Агой, як ся маш, Марто?
- б) Агой, як ся мате, Марто?

- а) Агой, вы сьте Марта?
- б) Агой, ты єсь Марта?

- а) Агой, я єм Марта. А вы як ся звете?
- б) Агой, я єм Марта. А ты як ся звеш?

- а) Янку, скады єсь?
- б) Янку, скады сьте?

- а) Янку, што робиш? Штудуєш?
- б) Янку, што робите? Штудуєте?

Марта і Янко

Марта: Скады єсь, Янку?

Янко: Єм зо Сербії.

Марта: Што робиш на Словакії?

Янко: Учу ся ту русиньскый язык.

Марта: Русиньскый язык? Интересно.

Янко: А ты што робиш?

Марта: Я учителька. Учу діти.

Янко: Што учіш?

Марта: Учу історію.

Янко: Знаєш по русиньскы?

Марта: Не знаю. Але ты добрі знаєш.

Янко: І ты ся научіш.

5. Є то правда, або неправда?

	правда	неправда
а) Марта є зо Словакії.	+	-
б) Марта є студентка.	+	-
в) Янко не є студент.	+	-
г) Марта знає по русиньскы.	+	-
г) Янко учить діти.	+	-

6. Одповідайте.

- а) Є Марта студентка?
- б) Скады є Янко?
- в) Є Марта зо Словакії?
- г) Знає Янко по русиньскы?
- г) Учить ся Марта по русиньскы?
- д) Учить Марта діти?

Лексіка

Што робите? = Яка ваша професія?
 Я (єм) учитель. **Учу** діти.
 Я (єм) студент. **Учу ся** (= штудую) за учителя.

Словослід:

1 2 3 Я ся учу.
 1 2 Учю ся.

Вопрос і відповідь (позитівна і негатівна):
Є Марта студентка?

Гей, Марта **є** студентка.

Ні, Марта **не є** студентка.

То є Івана

Марко: Там є Марта і єй приятелька Івана. Агой, Марто. Агой, Івано.

Марта: Агойте.

Івана: Чауте.

Марта: Янку, тото є моя приятелька Івана Сқыбова. Бываєме ведно на ізбі.

Янко: Агой, Івано, я єм Янко.

Івана: Тішить ня.

Янко: Скады єсь, Івано?

Івана: Я з України. А ты?

Янко: Я зо Сербії. Што робиш на Словакії? Штудуєш або робиш?

Івана: Гей, штудую языки. А ты?

Янко: В Сербії штудую журналістіку а ту ся учу русиньський язык.

Івана: Знаєш ай словацький язык?

Янко: Ні. Розумлю по словацькы, але не говорю. А ты?

Івана: Я тыж.

Лексіка

Хто є то? То є учитель, сестра, дітина... = **люде**

Што є то? То є ключ, квітка, мача... = **предметы і звірята**

ЗАДАЧІ

7. Доповнюйте выхабены слова і повторюйте.

а) Марта: Янку, тото є Івана. Івана є моя

б) Янко: Тішить ня, Івано, єсь?

в) Івана: Я з України. А?

г) Янко: зо Сербії. Што на Словакії?

г) Івана: языки. А ты ?

д) Янко: русиньський язык.

8. Доповнюйте вопросы і повторюйте.

а) Вопрос: ?

Одповідь: Івана.

б) Вопрос: ?

Одповідь: З України.

в) Вопрос: ?

Одповідь: Штудую.

г) Вопрос: ?

Одповідь: Розумлю, але не говорю.

ОСЛОВЛІНЯ

Пане докторе, як ся ма(є)те?
 Пане інжінїре, што робите?
 Пане директоре, зна(є)те по русиньскы?
 Пане Мудрый, де съте были!

Панї Мудра, подьте дале!
 Панї і панове, вітайте!
 Дамы і панове, перебачте!

Ословліня	
МУЖ	ЖЕНА
пан Мудрый (Н) – пане Мудрый (В)	пані Мудра (Н)
пан Родак (Н) – пане Родаку (В)	пані Родакова (Н)
пан учитель (Н) – пане учителю (В)	пані учителька (Н) – пані учителько (В)
пан колега (Н) – пане колего (В)	пані колегыня (Н) – пані колегыне (В)

ЗАДАЧІ

9. Доповнюйте називники женьского роду. 10. Доповнюйте призви́ска в женьскім роді.

а) професор –	а) пан Ковач –
б) школяр –	б) пан Сухый –
в) редактор –	в) пан Кусько –
г) Іван –	г) пан Блыха –
г) шофер –	г) пан Меценё –
д) партнер –	д) пан Скъба –
е) доктор –	е) пан Капраль –
є) маляр –	є) пан Малый –

Особны містоназвы́вныкы (персональны прономіна)

Сінгулар	Плурал
я	мы
ты	вы
він, вна/она, вно/оно	они

А. Формална кому́нікація:

Вы – выкаме (двоіме)

Вы сьте Янко Мудрый, штудент із Сербії?

Б. Неформална кому́нікація:

ты – тыкаме

Ты єсь Марко Куртый, штудент із Словакії?

В. Выпу́щаня неакцентованых особных містоназвы́вныкы́в з речінь.

Як ся зве́те?

Зву ся Марта Курта. Єм учителька.

Г. Захо́ваня акцентованых особных містоназвы́вныкы́в в речінях.

Вы ся зве́те Івана?

Нї, я ся зву Івана.

Склонёваня особных містоназівників

Пад	Перша особа		Друга особа		Третя особа – Єднотне ч.			Множ. ч.
	Єд. ч.	Мн. ч.	Єд. ч.	Мн. ч.	Муж. р.	Жень. р.	Серед. р.	Про вшыткы роды
Н.	я	мы	ты	вы	він	вна/она	вно/оно	вни/они
Г.	мене/ня	нас	тебе/тя	вас	нёго/ёго/го	нёй/ей	нёго/ёго/го	них/іх
Д.	мені/мі	нам	тобі/ті	вам	нёму/ёму/му	ній/ій/ей	нёму/ёму/му	ним/ім
А.	мене/ня	нас	тебе/тя	вас	нёго/ёго/го	ню/ей/і	нёго/ёго/го	них/іх
Л.	мені/мі	нас	тобі	вас	нім	ній	нім	них
І.	мнов	нами	тобов	вами	ним	нёв	ним	нима

Шпеціфічным знаком русиньскых особных і рефлексівного містоназівників суть **скорочены формы генітива, датіва і акузатіва єднотного чісла**:

мене – **ня** мені – **мі**
 тебе – **тя** тобі – **ті**
 себе – **ся** собі – **сі**
 ёго – **го** ёму – **му**

Скорочены формы суть омного фреквентованішы як іх повны пенданты. В звязній речі (тексті) они звычайно фунгують в **безакцентній** позиції, напр.: *не відів ня, обыш**о**в тя, принісь мі, дай му* і т. п.)

Часослово (вербум) БЫТИ в теперішнім часі

Сінгулар	Плурал
(я) єм	(мы) сьме
(ты) єсь	(вы) сьте
(він, она, оно) є	(они) суть

ЗАДАЧІ

11. Доповняйте особны містоназівники.

а) Пáne Сухый, сьте із Словакії?	е) Гей, єм учітелька.
б) Агой, Івано, єсь з Україны?	є) сьте студенты?
в) Марку, штудуєш, або робиш?	ё) Ні, не сьме учітелі.
г) Івано і Марто, бісїдуєте по русиньскы?	ж) єсь ту, Марку?
г) Ні, не бісїдуєме по русиньскы.	
д) сьте учітелька?	

12. Доповніть правильні форми часослова *быти* в теперішнім часі.

- а) Янко студент. д) Марку, ты добрый студент.
- б) Янко і Марко приятелі. е) Марко і Марта зо Словакії?
- в) Марта учителька. є) Скады Янку?
- г) Вы тоты студенты? ё) зо Сербії.
- г) Івана з України? ж) Марта і Івана дома.

13. Доповніть правильні повні або курты форми особных містоназівників і правильні форми часослова *быти*.

- а) є студент. д) Што є (він)?
- б) Знаєш (він)? е) Болить (він) рука.
- в) Я (ты) дякую. є) Розумиш (я) ?
- г) Вы зо Сербії? ё) Ні, не розумлю (ты)
- г) Ні, не сьме зо Сербії. ж) Они суть (він) приятелі.

14. Змініть речіня так, жебы сьте місто куртых форм особных містоназівників могли вжити повні. Приклад: Прошу тя. – Тебе прошу.

- а) Знаю го. –
- б) Любить ся мі. –
- в) Дякую му. –
- г) Дарую ті. –
- г) Болить го. –
- д) Дає мі квітку. –
- е) Пишу і писмо. –

15. Переложте до русиньского языка. (Translate into Rusyn.)

What is your name? Where do you come from? Are you from the Ukraine? Yes, I am from the Ukraine. No, I am not from the Ukraine. Is Marta from Slovakia? Who is that? It's a teacher. What is this? It is a key. Are you Ivana? Yes, I am Ivana. No, I'm not Ivana. Do you speak Rusyn? Professor, do you speak Rusyn? Teacher (female), do you understand Slovak? Are you a student? Who is over there? Marko (is over there). Where are Ivana and Marta? Ivana and Marta are at home. Are Ivana and Marta at home? Yes, Ivana and Marta are at home. No, Ivana and Marta aren't at home. What is this? It's a flower. What's that? It's a cat.

Ako sa voláte? Odkiaľ ste? Vy ste z Ukrajiny? Áno, ja som z Ukrajiny. Nie, ja nie som z Ukrajiny. Je Marta zo Slovenska? Kto je to? To je pán učiteľ. Čo je to? To je kľúč. Vy ste Ivana? Áno, ja som Ivana? Nie, ja

nie som Ivana. Hovoríte po rusínsky? Pán profesor, hovoríte po rusínsky? Pani učiteľka, rozumiete po slovensky? Vy ste študent? Kto je tam? Tam je Marko. Kde sú Ivana a Marta? Ivana a Marta sú doma. Sú Ivana a Marta doma? Áno Ivana a Marta sú doma. Nie, Ivana a Marta nie sú doma. Čo je toto? Toto je kvet. Čo je tamto? Tamto je mača.

Засоба слов

(i)з, зо (преп.)
 а/і (кон.)
 або (кон.)
 але (кон.)
 бісідувати (верб., незав., рег.)
 бивати (верб., незав., рег.)
 він, вона/она, воно/оно (прон.)
 вопрос (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 вы (прон.)
 гей (інт. і парт.)
 говорити (верб., незав., рег.)
 директор (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 діти (пл. од дітя), Г -ей
 дитя (С), -яти, дітина (Ж), -ы, дитвак (М), -а
 доктор (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 дома (адв.)
 є (верб., інф. бути, 3. ос. сг., непер.)
 ем (верб., інф. бути, 1. ос., сг.)
 єсь (верб., інф. бути, 2. ос., сг.)
 журналістика (Ж), -ы (сг. т.)
 звіря (С), -яти, пл. -ята, Г -ят
 знати (верб., незав., рег.)
 і/ай (кон.)
 ізба (Ж), -ы, пл. -ы, Г ізб
 інжнір (М), -а, пл. -ы, Г -ів

квітка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток
 ключ (М), -а, пл. -і, Г -ів
 кус (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 люде (пл. од чоловік), -ей
 мача (С), -ати, пл. -ата, Г -ат
 мено (С), -а, пл. -а, Г мен
 мій, моя, моє, мої (прон. прис.)
 мы (прон. особ., 1. ос. пл.)
 не (парт. і кон.)
 ні (парт.)
 ніт (запор верб. бути)
 ня, мене (прон. особ., Г, А)
 відповідь (Ж), -і, пл. -і, Г -ей
 одповісти (верб., зав., непер.)
 они (прон. особ., 3. ос. пл.)
 по англійцькы (адв.)
 по русиньскы (адв.)
 по словацькы (адв.)

Slovná zásoba

z, zo, s, so
 a
 alebo
 ale
 rozprávať
 bývať
 on, ona, ono
 otázka
 vy
 áno
 hovoriť
 riaditeľ
 deti
 dieťa
 lekár, doktor
 doma
 je
 som
 si
 žurnalistika
 zviera
 vedieť
 aj
 izba
 inžinier
 kvet
 kľúč
 trochu
 ľudia
 mača/mačiatko
 meno
 môj, moja, moje, moji
 my
 ne-
 nie
 niet
 ma, mňa
 odpoveď
 odpovedať
 oni
 po anglicky
 po rusínsky
 po slovensky

Vocabulary

from, with
 and
 or
 but
 to speak
 to live
 he, she, it
 a question
 you (plural)
 yes
 to talk, to speak
 a head, a director
 children
 a child, a baby
 a doctor
 at home
 is
 am
 (you) are (singular you)
 journalism
 an animal
 to know, to be able to
 and, as well, too
 a room
 engineer/technician/a
 person with a degree in
 engineering
 a flower
 a key
 a little
 people
 a kitten
 a name
 my
 we
 un-, ir-, il-, im-, dis-, etc
 no
 there is/are no
 me
 an answer
 to answer
 they
 (in) English
 (in) Rusyn
 (in) Slovak

2. ЛЕКЦІЯ

предмет (М), -а, пл. -ы, Г -ів	predmet	object
приятель (М), -я, пл. -ї, Г -їв	priateľ	a friend
приятелька (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лєк	priateľka	a friend
просити ся (верб. реф., незав., перг.)	pýtať sa	to ask
професія (Ж), -ї, пл. -ї, Г -сій	profesia	occupation
робити (верб., незав., перг.)	robiť, pracovať	to work
розуміти (верб., незав., перг.)	rozumieť	to understand
русинський (ад.), -а, -е, -ы	rusínsky	Rusyn (adjective)
словацький (ад.), -а, -е, -ы	slovenský	Slovak (adjective)
суть (верб., інф. бути, 3. ос. пл.)	sú	(they) are
сьме (верб., інф. бути, 1. ос. пл.)	sme	(we) are
сьте (верб., інф. бути, 2. ос. пл.)	ste	(you) are
так (прон. кон., парт.)	tak	so
там (прон. указ.)	tam	there
тамто (прон. указ.)	tamto	there, that (+thing)
ті, тобі (прон. особ., Д)	ti, tebe	(to/for) you (singular)
то (прон. указ.)	to	it
тото (прон. указ.)	toto	it, this
ту (прон. указ.)	tu	here
ты (прон. особ.)	ty	you (singular, nominative)
тыж (парт.)	tiež	too
тя, тебе (прон. особ.)	ťa, teba	you (singular, objective)
урядничка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	úradníčka	a clerk (female)
учитель (М), -я, пл. -ї, Г -їв	učiteľ	a teacher (male)
учителька (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лєк	učiteľka	a teacher (female)
учіти (верб., незав., перг.)	učiť	to teach
учіти ся (верб. реф.)	učiť sa	to study, to learn
хто (прон.)	kto	who
число (С), -а, пл. -а, Г чисел	číslo	a number, a numeral
чоловік (М), -а, пл. Люде	človek	a man, a person, a human being
што (прон.)	čo	what
штудент (М), -а, пл. -ы, Г -ів	študent	a student (male)
штудентка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток	študentka	a student (female)
штудувати (верб., незав., перг.)	študovať	to study
я (прон. особ., 1. ос. сг.)	ja	I
язык (М), -а, пл. -ы, Г -ів	jazyk	a language
який, яка, яке (прон.)	aký, aká, aké,	what

ФРАЗЫ

звати ся (верб. реф.)
Бісідувати по русиньскы.
Розуміти по словацькы.
Скады (одкы, выдкы) єсь/сьте?

FRÁZY

volat' sa
Rozprávať po rusínsky.
Rozumieť po slovensky.
Odkiaľ pochádzaš/pochádzate?

PHRASES

to be called/My name is
To speak Rusyn.
To understand Slovak.
Where are you from?

ЧАСОСЛОВО БЫТИ

ПУТОВАННЯ

В котрых штатах сьте были? Котры хочете навщівити?

(Неформална комунікація)

- Марта:** Янку, ты із Сербії?
Янко: Гей, із Сербії.
Івана: Я была у Сербії лем недавно.
Марко: А мы з Мартов были в Хорватії – коло моря.
Марта: Там было барз добрі. Море было тепле, природа прекрасна.
Янко: А ты, Івано, чом есь была в Сербії?
Івана: Была ем там служобно. Робила ем перекладательку про єдну фірму.
Янко: А якы языкы знаєш?
Івана: Англїцькый і російський. Але знаю дакус і по сербскы. Моя бабка была Сербка. В Сербії сьме говорили по англїцькы.
Марта: В Сербії жыє і громада Русинів. Главно у Новім Садї. Быв там уж дахто?
Івана: Не была ем там.
Марко: Нашы родічі там были, гейже, Марто?
Янко: Ани я не був, але о войводиньскых Русинах ем чув.
Марта: Я бы барз хотїла навщівити грецькы островы.
Івана: І мене фасцінують. Будеме там путовати ведно. Береш ня з собов?
Марта: Самособов.
Янко, Марко: Будеме вам робити бодіґардів.
Марта: Гей, наш Марко має свалы як женатый воробель¹. То буде бодіґард!

Лексіка

Я была у Сербії.	Мы з Мартов были в Хорватії.
Івана (она) была у Сербії.	
Была ем там служобно.	Вы были в Сербії?
Там было барз добрі.	
Море было тепле.	Нашы родічі там были .
Быв там дахто? Я не був .	

Часослово БЫТИ в минулім часї

Сінгулар	Плурал
(я) був, была; був ем, была ем (была-м)	(мы) были; были сьме
(ты) був, была; був есь, была есь (была-сь)	(вы) были; были сьте
(він) був, (она) была, (оно) было	(они) были

ЗАДАЧІ

1. Доповнюйте часослово *быти* в минулім часї і повторяйте.

- а) Він в інтернатї. б) Марта там не в) Янко дома і там чекав Марту. г) Они договорены, але Марта не пришла. г) Дїти барз выхляты. там барз горячо. д) Нянько з мамов на доволенці коло моря. е) Там їм барз добрі.

¹ Женатый воробель – фразеологізм.

3. ЛЕКЦІЯ

2. **Одповідайте на вопросы подля взору** (повторюєме позитівну і негатівну одповідь).

Приклад: *Быв єсь даколи в Німецьку?*

Гей, був єм перед роком.

Нї, не був єм.

Твої родічі были дома?

Гей, они

Нї,

Была Марта голодна?

Гей, она

Нї,

Быв дахто записаний на літню школу? Гей, Марта з Янком

Нї, никто

Тото дівча было хворе?

Гей, оно

Нї, нігда

Дідо з бабов были дома самы?

Гей, они

Нї,

Быв твій пес добрый?

Гей, він..... барз добрый.

Нї,

3. **Оправте в текстї хыбы** (заміряне на род).

а) Він був барз добра. б) Была сьте даколи в Німецьку? в) То був добра жена, шкода, же так скоро умер. г) Она єсь добра студент. г) Хто была тот студент? д) Який была єй професія? е) Він є учителька? є) Нї, они є директор школы. є) Дідо з бабов была дома самы. ж) Тот дівча нігда не было хворый. з) Марта є барз красний молода жена. и) Быв Марта в школі? і) А Янко были в школі? ї) Нї, Янко не было в школі.

Придавники в русиньскім языку

В русиньскім языку суть адъєктивы **згодні в роді, чіслі і паді з назывниками**, ку котрым ся односять.

	Сінгулар	Плурал
Мужский род	красный хлоп	красны хлоп
Женьский род	красна жена	красны жены
Середній род	красне дівча	красны дівчата

Ступнёваня придавників

При регулярнім ступнёваню од основного ступня – **позитіву** твориме высший ступень – **компаратів** так, же к основі слова додаме суфікс **-ш-/-іш-**:

высокий – **высший**, низкий – **низший**, красный – **красший**, богатый – **богатший**, веселый – **веселший**, бідный – **бідніший**, зеленый – **зеленіший**, худобный – **худобніший**.

Про дакотры придавники тот модел не платить. Они мають тзв. **нерегуларне** ступнёваня, што значить, же при творіню компаратіву ся мінить основа слова, напр.: **добрый** – **ліпший**, **малый** – **менший**, **злый** – **гірший**.

Од компаратіву твориме **суперлатів** доданём морфемы/префікса **най-**, напр.: высший – **най**высший, низший – **най**низший, красший – **най**красший, ліпший – **най**ліпший, менший – **най**менший.

Схема на творіня компаратіву і суперлатіву

высокий ————— выс – **шый** ————— **най** – выс – **шый**

милый ————— мил – **їшый** ————— **най** – мил – **їшый**

добрый ————— **ліп** – **шый** ————— **най** – **ліп** – **шый**

Слухайте і повторяйте.

добрый – ліпшый – найліпшый
 мудрый – мудрішый – наймудрішый
 малый – меншый – найменшый
 низкий – низшый – найнизшый
 зеленый – зеленішый – найзеленішый
 блідый – блідшый – найблідшый

великий – бівшый – найбівшый
 милый – милішый – наймилішый
 старый – старшый – найстаршый
 молодой – молодшый – наймолодшый
 новый – новішый – найновішый
 современный – модернішый – наймодернішый

Часослово БЫТИ в будучім часі

Сінгулар	Плурал
(я) буду	(мы) будеме
(ты) будеш	(вы) будете
(він, она, оно) буде	(они) будуть

ЗАДАЧІ

4. Творьте компаратів і суперлатів од придавників.

- а) молодой –
- б) червеный –
- в) деревяный –
- г) добрый –
- г) старый –
- д) зеленый –
- е) скляняный –
- е) чорный –
- ё) сытый –
- ж) голодный/голоден –

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

Од присвойных і односных придавників не можемо утворити компаратів
ани суперлатів.

Лексіка

Мама має нову книжку. То є **мамина** книжка. Тота книжка є **мамина**.
Дідо сі купив **флашовый** герок. Тот герок є **дідів**. То є **дідів** герок.
Марко обув новы боканчі. **Марковы** боканчі суть новы. То суть **Марковы** новы боканчі.
Марта розбила фінджа на кавей. Тота розбита **Мартина** фінджа є в смітю.

5. Прирядьте к назывнику з першого стопчіка відповідний придавник з другого стопчіка. Памятайте на род. З дакотрых якостных придавників вытворьте суперлатів.

а) дівча	зеленый	ё) дідо	смутне
б) брат	добра	ж) рука	чорна
в) стіл	деревяный	з) фарба	солodka
г) Марко	белава	и) шовгор	веселый
г) стром	замашеный	і) щава	дудравый
д) мачка	таркаста	ї) школа	чіста
е) курка	высокий	й) правда	малый
є) горнець	зломена		

6. Доповнюйте правилны формы часослова *быти* в будучім або в минулім часі.

- а) Марта учітелька.
б) Хто в школі?
в) Вшыткы писати писмо.
г) Янку, ты даколи в Німецьку?
г) Гості голодны.
д) Чом съте так довго в маркеті?
е) съме купити цукерь і сіль.
є) дашто їсти?
ё) Марта з Янком в кінї.
ж) Што завтра робити?
з) А де єсь вчера?

7. Одповідайте на вопросы.

Быв тот стром даколи зеленый?	Была она твоя найстарша сестра?
Є школа далеко?	Была Марта добра студентка?
Янку, быв єсь уж на чай?	Буде Марко завтра скоро вставати?
Будете довго путовати?	Мусить быти скоро в школі?
Мала єсь достаток часу на оддых?	Хочеш быти вояком?
Буде твоя ізба в інтернаті ліпша як Янкова?	Чім хоче быти Івана?

Засоба слов

баба (Ж), -ы, пл. -ы, Г баб
 белавый (ад.), -а, -е, -ы
 боканча (Ж), -і, пл. -і, Г боканч
 брат (М), -а, пл. -ове/-я, Г -ів
 брати (верб., незав., пер.)
 бываня (С), -я (сінг. т.)

быти (верб., незав., пер.)
 великий (ад.), -а, -е, -ы
 відіти (верб., незав., пер.)
 воробель (М), -бля, пл. -блі, Г -їв
 вставати (верб., незав., пер.)
 вчера (адв.)
 выхляти (верб., зав., пер.)
 гейже (парт.)
 годен/може
 горнець (М), горця, пл. -ї, Г -їв
 горячо (адв.)
 гость (М), -я, пл. -ї, Г -їв
 голоден/голодный
 громада (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ад
 ґерок (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 давно (адв.)
 даколи (адв.)
 далеко (адв.)
 деревяный (ад.), -а, -е, -ы
 дідо (М), -а, пл. -ове, Г -ів
 довго (адв.)
 доволенка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок
 дудравый (ад.), -а, -е, -ы
 желізный (ад.), -а, -е, -ы
 жена (М), -ы, пл. -ы, Г жен
 женатый (ад.), -ого, пл. -ы
 завтра (адв.)
 зарядити (верб., зав., пер.)
 зеленый (ад.), -а, -е, -ы
 зломный (ад.), -а, -е, -ы
 знати (верб., зав., пер.)
 интернат (М), -у, пл. -ы, Г -ів

кава (Ж), -ы, пл. -ы, Г кав
 кавей (М), -я, пл. -ї, Г -їв
 квартал (М), -я, пл. -ї, Г -їв
 кіно (С), -а, пл. -а, Г кін
 книжка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -жок
 конарь (М), -я, пл. -ї
 кош (М), -а, пл. -ы, Г -їв
 курка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рок
 лігати (верб., незав., пер.)
 малый (ад.), -а, -е, -ы

Slovná zásoba Vocabulary

babka
 modrý
 topánky
 brat
 brať
 bývanie
 byť
 veľký
 vidieť
 vrabec
 vstávať
 včera
 unaviť sa
 všakže
 dokáže
 hrniec
 horúco
 hosť
 hladný
 komunita
 kabát
 dávno
 niekedy
 ďaleko
 drevený
 dedo
 dlho
 dovolenka
 hundravý
 železný
 žena
 ženatý
 zajtra
 zaradiť
 zelený
 zlomený
 vedieť
 internát
 káva
 biela káva
 byt
 kino
 kniha
 konár
 kôš
 sliepka
 líhať
 malý
 grandmother, grandma, granny
 blue
 shoes
 brother
 to take
 a house, a flat/an apartment; living conditions, accommodation
 to be
 big, large
 to see
 a sparrow
 to get up
 yesterday
 to get tired
 is it/isn't it/..., right?
 can, be able to
 a pot
 hot
 a guest
 hungry
 a community
 a coat
 long ago
 sometimes
 far away, a long way
 wood (adjective), wooden
 grandfather, granddad, grandpa
 a (long) while, long, a long time
 a holiday, a vacation, day(s) off
 grumpy
 iron (adjective)
 a woman
 married (about a man)
 tomorrow
 to take care of sth, to arrange (for) sth
 green
 broken
 to know, to be able to
 a school hostel, a boarding house, a dorm(itory)
 coffee
 coffe with milk
 an apartment/a flat
 a movie theater/a cinema
 a book
 a twig
 a garbage bin, a trash can
 a hen
 to lie down, to go to bed
 small, little

3. ЛЕКЦІЯ

мати (верб., незав., рег.)	mať	to have
мати (Ж), -тери, пл. -тери, Г -ей	matka	mother
мачка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	mačka	a cat
молоко (С), -а, пл. -а	mlieko	milk
мочи (верб. мод., нерег.)	môcť	can, may
мусити (верб., мод., нерег.)	musieť	must
наїсти ся (верб. реф., зав., нерег.)	najesť sa	to eat
наїджений (ад.), -а, -е, -ы	najedený	to have eaten, to have finished a meal
недавно (адв.)	nedávno	not long ago, the other day
несмілий (ад.), -а, -е, -ы	nesmelý	shy, cowardly
оддых (М), -у (ср. т.)	oddych	rest, relaxation
оддыховати (верб., незав., рег.)	oddychovať	to rest, to relax
остров (М), -а, пл. -ы, Г -ів	ostrov	island
пересвідчити (верб., незав., рег.)	presvedčiť	to convince
пес (М), пса, пл. псы, Г псів	pes	a dog
писати (верб., незав., рег.)	písať	to write
письмо (С), -а, пл. -а, Г писем	list	a letter (correspondence)
погар (М), -а, пл. -ы, Г -ів	pohár	a glass
погостити (верб., зав., нерег.)	pohostiť	to host/to wine and dine
помаранчевий (ад.), -а, -е, -ы	oranžový	orange (color)
правда (Ж), -ы, пл. -ы, Г правд	pravda	truth
прекрасный (ад.), -а, -е, -ы	prekrásny	beautiful
путовати (верб., незав., рег.)	cestovať	to travel
розбити (верб., зав., рег.)	rozbiť	to break
розбитый (ад.), -а, -е, -ы	rozbitý	broken
ропещеный (ад.), -а, -е, -ы	rozmazaný	spoiled (child)
свал (М), -у, пл. -ы, Г -ів	sval	a muscle
сестра (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тер	sestra	sister
сіть (Ж), соли	soľ	salt
скляняный (ад.), -а, -е, -ы	sklenený	glass (adjective)
скоро (адв.)	skoro	soon, shortly
слідно (адв.)	viditeľné	slippery
служобно (адв.)	služobne	for business
справовати ся (верб. реф., незав.)	správať sa	to behave
стром (М), -у, пл. -ы, Г -ів	strom	a tree
таркастый (ад.), -а, -е, -ы	strakatý	tabby, spotted
терпезливый (ад.), -а, -е, -ы	trpezlivý	patient (adjective), uncomplaining
треба (адв.)	treba	be necessary
уквартелёвати (верб., зав., рег.)	ubytovať	to get settled (in an apartment)
умерти (верб., зав., нерег.)	umrieť	to die
фарба (Ж), -ы, пл. -ы, Г фарб	farba	a color
фасціновати (верб., незав., рег.)	fascinovať	to fascinate
фінджа (Ж), -і, пл. -і, Г фіндж	šálka	a cup
фірма (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рем	firma	company, firm
фляшка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -шок	fľaša	a bottle
хлоп (М), -а, пл. -и, Г -ів	chlap	a man
цукеръ (М), -крю	cukor	sugar
чай (М), чаю, пл. чаї, Г -їв	čaj	tea
чекати (верб., незав., рег.)	čakať	to wait
червеный (ад.), -а, -е, -ы	červený	red
чістый (ад.), -а, -е, -ы	čistý	clean (adjective)
чорный (ад.), -а, -е, -ы	čierny	black

школа (Ж), -ы, пл. -ы, Г школ	škola	school
шовгор (М), -гра, пл. -грове, Г -грів	švapor	brother-in-law
щава (Ж), -ы, пл. -ы, Г щав	šťava	juice

©

ЧАСОСЛОВО (ВЕРБУМ) МАТИ

НАРОДЕНИНЫ

- Марта:** Янко днесь має народенины. Мам напад! Зробиме му гостину.
- Івана:** Добрі. Што маме приправити?
- Марта:** Класіка – то суть обложены хлібики. Можеме мати хлібики. Але можеме мати і дашто нетрадічне.
- Івана:** Я за іновацію. Мам ай тіп на нетрадічны обложены хлібики. Каждый сі їх буде виробляти сам. Буде сі робити комбінації подля властного смаку. Зо Сербії мам єден рецепт на добру помазанку.
- Марта:** А я знам єден хорватський рецепт. Марку, маш дашто проти?
- Марко:** А што наши традичні рецепти? Мали бы сьме ся тримати традицій.
- Марта:** Ты немодерный і непрактичний. Обложены хлібики скоро обсыхають. Не є гіршого погощіня, як з обсхнутыма хлібиками.
- Івана:** Мали бы сьме Янкови припомянути домовину. Моя помазанка є оливова.
- Марта:** А моя є з баклажану і червеной папрігы – то суть тыж зеленины з теплых южных країв. А ку тому зробиме салат зо свіжою зеленины.
- Марко:** Но а я зроблю брындзову помазанку. Брындзу маме у нас – на Словакії.
- Івана:** Супер! А каждый гость буде мати можность выберати подля смаку.
- Марко:** Мате хліб?
- Марта:** Мали сьме, але уж не маме. Буде треба купити.
- Івана:** Мали бы сьме собі написати, што треба купити: хліб, багеты, роглики, оливы – чорны і зелены, папрігу, баклажан, масло, цибулю...
- Марко:** Но а брындзу і напої... К брындзі пасує пиво. В нашім буфеті мають добре пиво.
- Марта:** Але Янко є шофер. А я тыж алкоголовы напої не мушу... Треба купити і безалкоголове пиво, даякы мінералны воды, джус, кока-колу...
- Марко:** Но а дїтьске шампанське на припиток... ха... ха... ха...

ЛЕКСИКА (Текст А)

Мам напад! Маш дашто проти? Янко має народенины.	Што маме приправити? Мате хліб? В буфеті мають добре пиво
---	--

Часослово МАТИ в теперішнім часі

Сінгулар	Плурал
(я) маю/мам	(мы) маєме/маме
(ты) маєш/маш	(вы) маєте/мате
(він, она, оно) має/мать	(они) мають

Текст Б: Слушайте і повторяйте. Слідуйте часослово *мати* в минулім, теперішнім і будучім часі.

Янко **мав** вчера народенины. Марта **мала** добрый напад. З Іванов і Марком му приправили гостину. **Мали** добре погощіня. За два місяці Марко з Мартов **буде мати** народенины. Они суть двійнята. **Будуть мати** тыж ославу? Івана **мала** народенины перед місяцём. Она не **мала** ославу. **Мала** в тім часі много учіня. Івана може **мати** ославу ведно з Янком. Марта з Марком про ню **мають** пририхтований дарунок. Купили ей русиньско-сербський словник. **Буде мати** з него радость?¹

¹ Часослово *мати* ся ужывать і в конштрукціях тіпу: мати радость (радовати ся), мати страх (бояти ся), мати щастя, мати правду. Суть то конштрукції з абстрактныма назывниками.

Часослово МАТИ в минулім часі

Сінгулар	Плурал
(я) мав, мала; мав єм, мала єм/мала-м	(мы) мали; мали сьме
(ты) мав, мала; мав єсь, мала єсь/мала-сь	(вы) мали; мали сьте
(він) мав (она) мала, (оно) мало	(они) мали

Часослово МАТИ в будучім часі

Сінгулар	Плурал
(я) буду мати	(мы) будеме мати
(ты) будеш мати	(вы) будете мати
(він, она, оно) буде мати	(они) будуть мати

ЗАДАЧІ

1. Выпиште з прочітаного тексту до єдної колонкы часослово *мати* в теперішнім часі, до другой колонкы напиште тото часослово в минулім, а до третей – в будучім часі. Мерькуйте притім на особу, ку котрій ся часослово *мати* вяже.

Приклад: він має – він мав – він буде мати

Теперішній час	Минулий час	Будучій час

Запам'ятайте

Будучій час часослова *мати* твориме спойнєм помічного часослова **быти** в приналежній особі і інфінітиву часослова **мати**.

З часословом **быти** сьме пришли до контакту в другій лекції, а то в ёго прямім значіню. Тото часослово має в ґраматіці русинського языка дві функції:

1. Пряме значіня, а то у вшыткых часах:

- теперішнім: *Марта є учителька.*
- минулім: *Марта **была** учителька.*
- будучім: *Марта **буде** учителька.*

2. Функція помічного часослова при творіню будучого часу: *Янко **буде мати** народенины. Марта **буде мати** новы шаты. (Мы) **будеме мати** славу.*

3. При творіню речіня з часословом **мати** (у вшыткых трёх часах) маєме дві припустны конштрукції, о котрых сьме ся дізнали в другій лекції при часослові **быти**:

Чісло	Особа	<u>Б</u> ез акцентованого містоназівника	<u>З</u> акцентованым містоназівником
Сінгулар	1.	Мам народенины.	Я мам народенины.
	2.	Маш народенины.	Ты маш народенины.
	3.	Має/мать народенины.	Він, она, оно має/мать народенины.
Плурал	1.	Ма(є)ме народенины.	Мы ма(є)ме народенины.
	2.	Ма(є)те народенины.	Вы ма(є)те народенины.
	3.	Мають народенины.	Они мають народенины.

Таку саму конструкторку мають і вопросны речіня того тіпу: **Маш народенины? Маєте народенины?** І таксама з акцэнтаваным містоназівнікам: **Ты** маш народенины? **Вы** ма(є)те народенины?

4. Часослова **мати** мож збачіти і в конструкторках тіпу:

Івана **має** маму учітельку. = Іванина мама є учітелька.

Янко **має** брата шофера. = Янків брат є шофер.

Марта **має** доброго брата. = Мартин брат є добрый.

ЗАДАЧІ

2. **Доповнюйте часослова *мати* в минулім, теперішнім або в будучім часі і повторюйте.**

а) Марта добрый напад. б) Янко народенины. в) хліб? г) Будеме славу? г) Што купити на славу? д) Каждый гость можность выберати подля смаку. е) Івана тыж напад на добру помазанку. є) сьте уж даколи таку помазанку?²

3. **Одповідайте на вопросы подля взору. Слідуйте притім часослова *мати* в розлічных часах.**

Буде мати Янко народенины?

Гей, Янко буде мати народенины.

Ні, Янко не буде мати народенины.

Мав Марко безалкоголове пиво?

Має Івана добрый напад?

Гей,

Гей,

Ні,

Ні,

Мала Марта свіжий хліб?

Мали можность выберати подля смаку?

Гей,

Гей,

Ні,

Ні,

Телефонуєме

Марта: Гало, Івано, чуєш ня?

Івана: Што маш?

Марта: Якраз єм в обході. Што мам купити?

Івана: Думаш на Янкову славу?

Марта: Гей. Уж мам скоро вшытко. Хліб, багеты, зеленину, масло, брындузу, шунку, напої... Што іщі мам купити?

Івана: А маш дарунок про Янка?

Марта: Іщі не мам. Хочу му купити даякый пахнячій парфін. Не знам, ці будуть мати... Повідж мі даяку алтернатіву.

Івана: Я мам про нёго цедечко русиньской капелы „Пайташе“. Ты му куп цедечко Анны Сервицькой, знамой русиньской співачкы народных співанок.

Марта: Добрі, же ты мам! На парфін мам і так мало грошей, куплю цедечко.

² Паралельно можеме вжыти конструкторку: *Їли сьте уж даколи таку помазанку?* (Также часослова **мати** може выступати в конструкторці речіня і як сінонім часослова **їсти**).

4. ЛЕКЦІЯ

Івана: Чекай, а маш дашто солодке? Куп закручаникы. Найліпше з маком і з ябками. А іщі сервітки!

Марта: Супер, челюсть долов, шефе! Агой, уж лечу.

Лексіка

Чуєш ня?	Гей, чую тя.
Што маш?	Єдну просьбу.
Думаш на ославу?	Гей, думам на Янкову ославу.

Повторьте, як ся творять речіня. Порядок слов в речіню – словослід. Вопрос і одповідь.

Основный модел	Вопрос
Марта (она) сидить в класі. 1 2 3	Сидить Марта в класі? 1 2 3
Подмет – присудок – далшы члены 1 2 3	Присудок – подмет – далшы члены 1 2 3
Приклады: Матра ся учіть в англїцькій школі. Марта штудує на універзіті. Она буде учітелька в середній школі.	Приклады: Учіть ся Марта в англїцькій школі? Штудує Марта на універзіті? Буде Марта учітелька в середній школі?

ЗАДАЧІ

4. Дайте одповіді на даны вопросы. Слідуйте притім часослово *мати* в розлічных часах. Утворьте робчі ґрупы і давайте подобны вопросы своїм колеґам.

Хто **має** народенины?

Мала уж Марта народенины?

Буде мати Івана народенины в юну?

Марко іщі **не мав** народенины?

Має Янко авто?

Є він шофер?

Є Іванин брат штудент?

Буде мати Івана авто?

Што **мала** Марта на обід?

Мали сьте поливку?

Хто **мав** на обід мясо?

Мав Марко вегетаріанський обід?

5. **Є то правда, або неправда? Закружуйте + або – і одповіджте устно цілыма речінями.**

	правда (+)	неправда (-)
а) Марта телефонує Івані.	+	-
б) Янко є штудент.	+	-
в) Івана буде учітелька.	+	-
г) Янко буде мати авто.	+	-
ґ) Марко буде мати народенины.	+	-
д) Янко буде мати гостину.	+	-
е) Івана мала цедечко од капелы „Пайташе“.	+	-
є) Янко буде мати новий парфін.	+	-
ё) Марта має добрый напад.	+	-
ж) Янко буде мати з ославы радость.	+	-
з) Марта з Янком суть двійнята.	+	-

Засоба слов

баклажан (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 брындза (Ж), -ы
 вєдно, довєдна (адв.)
 виробляти (верб., незав., перг.)
 гіркый (ад.), -а, -е, -ы
 гостина (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ин

дарунок (М), дарунка, пл. -ы, Г -ів
 дашто (прон.)
 двійнята, двійнят (пл. т.)
 дітвак (М), -а, пл. діти
 дітьський (ад.), -а, -е, -ы
 домовина (Ж), -ы (сг. т.)
 думати (верб., незав., перг.)
 закручаник (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 каждый (прон.), -а, -е, -ы
 капела (Ж), -ы, пл. -ы, Г капел
 квасный (ад.), -а, -е, -ы
 купити (верб., зав., нерег.)
 купувати (верб., незав., перг.)

летіти (верб., незав., нерег.)
 мак (М), -у
 масло (С), -а, пл. -а, Г масел
 місяць (М), -я, пл. -і, Г -ів
 напад (М), -у, пл. -ы, Г -ів
 напити ся (верб. реф., перг.)
 напої (М), -я, пл. напої, Г -їв
 народенины, народенин (пл. т.)
 неправда (Ж), -ы, пл. -ы, Г -правд
 обсыхати (верб., незав., перг.)
 слава (Ж), -ы, пл. -ы, Г слава
 паприга (Ж), -ы, пл. -ы, Г паприг
 парфін (М), -у, пл. -ы, Г -ів
 пахнячий (ад.), -а, -е, -і
 пекучий (ад.), -а, -е, -і
 пиво (С), -а, пл. -а, Г пив
 пити (верб., незав., перг.)
 повісти (верб., зав., нерег.)
 погощія (С), -я
 помазанка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок
 правда (Ж), -ы, пл. -ы, Г правд
 припити сі (верб. реф., зав., перг.)
 припиток (М), -тку, пл. -ткы, Г -ів
 припоминати (верб., незав., перг.)
 припомянути (верб., зав. перг.)
 приправити (верб., зав., нерег.)

Slovná zásoba

baklažán
 bryndza
 spolu
 vyrábať
 horký
 hostina

darček
 niečo
 dvojčatá
 dieťa
 detský
 vlasť, domovina
 myslieť
 závin
 každý
 kapela
 kyslý
 kúpiť
 kupovať

letieť
 mak
 maslo
 mesiac
 nápad
 napiť sa
 nápoj
 narodeniny
 nepravda
 obschnúť
 oslava
 paprika
 parfém
 voňavý
 štiplavý
 pivo
 piť
 povedať
 pohostenie
 pomazánka
 pravda
 pripiť si
 prípitok
 pripomínať
 pripomenúť
 pripraviť

Vocabulary

egg-plant/aubergine
 bryndza (sheep curd cheese)
 together
 to make
 bitter
 a feast, a banquet, an extensive meal
 a gift, a present
 something
 twins
 a child
 child, child's, children's (adjective)
 homeland
 to think
 a strudel, pastry
 every, each
 a band
 sour
 to buy, to purchase (once)
 to buy, to purchase (to be in progress of buying, or, regularly buy)
 to fly
 poppy seed
 butter
 a month
 an idea, a suggestion
 to have a sip/to have a drink
 a drink
 birthday
 untruth
 to go stale
 a party, a celebration
 pepper
 perfume
 aromatic, scented, odorous
 hot, pungent, spicy
 beer
 to drink
 to say, to tell
 party food
 spread (on bread), paté
 truth
 to drink to (sth)
 a toast
 to remind
 to remind
 to prepare, to organize
 to arrange, to set up

4. ЛЕКЦІЯ

роглик (М), -а, пл. -ы, Г -ів	rožok	bread, croissant, roll
сервітка (М), -ы, пл. -ы, Г -ток	servítka	napkin
смак (М), -у, пл. -ы, Г -ів	chuť	taste (of sth)
солёный (ад.), -а, -е, -ы	slaný	salty, salted
солодкий (ад.), -а, -е, -ы	sladký	sweet
співачка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	speváčka	a singer
теплый (ад.), -а, -е, -ы	teplý	warm
терпкий (ад.), -а, -е, -ы	trpký	bitter
тримати (верб., незав., перф.)	držať	to hold
універсіта (Ж), -ы, пл. -ы, Г -зіт	univerzita	university
холодный (ад.), -а, -е, -ы	chladný	cold (adjective)/cool
цибуля (Ж), -ї, пл. -ї, Г -буль	cibuľa	onion
чекати (верб., незав., перф.)	čakať	to wait
чути (верб., незав., перф.)	počuť	to hear
чути ся (верб. реф., незав., перф.)	cítiť sa	to feel
чутя (С), -я (сг. т.)	cit, pocit	a feeling
шофер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	šofér	a driver
шунка (Ж), -ы, пл. -ы, Г шунок	šunka	ham
ябло (С), -а, пл. -а, Г ябок	jablko	an apple

ФРАЗЫ

Алкоголовы напої не мушу...

Маш дашто проти?

Челюсть долов, шефе...³

Уж лечу!

мати радость

обложены хлібікы

середня школа

FRÁZY

Alkoholické nápoje nemusím.

Máš niečo proti?

Sánka dole, šéfe...

Už letím!

mať radosť

obložené chlebíčky

stredná škola

PHRASES

I don't like/I'm not keen on alcoholic beverages...

Do you have anything against it?

Come off it, mate.../Leave it out, mate ...

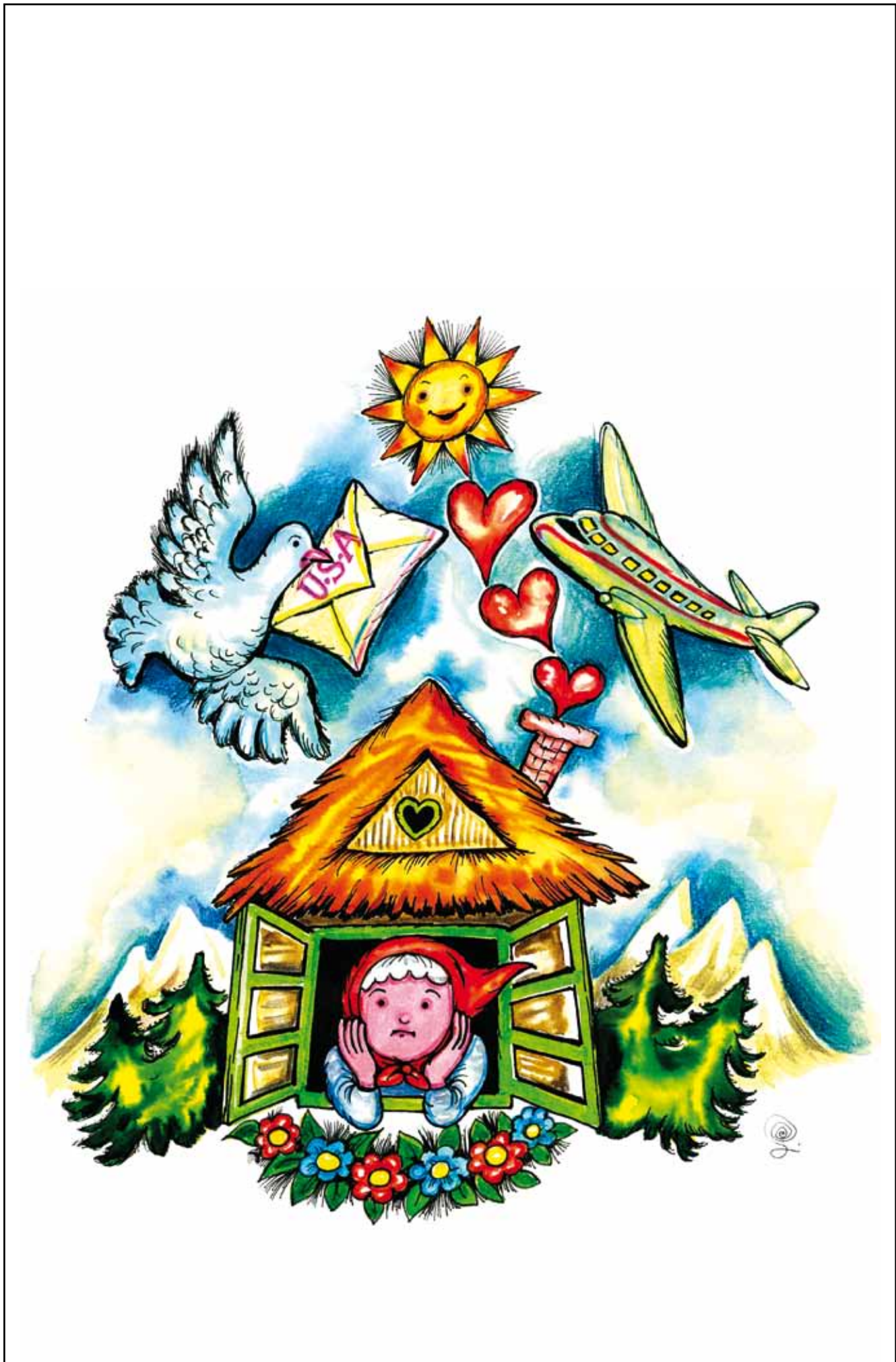
I'm on my way!

to be happy

(open) sandwiches

high school

³ Фразеологізм, котрый выдрює зачудованя.

НАЗЫВНИКЫ (СУБСТАНТИВЫ)

НА НАВЩІВІ У ПРИЯТЕЛІВ

А: Добрий день, пані Скіркова. Добрий день, пане Скірка.

Б: Добрий день, приятелі Липковы. Вітайте у нас!

А: Дякуємо. Як ся маєте?

Б: Дякуємо, добрі. А вы?

А: Іде то. Маєте красний і модерный дiм. Є новый?

Б: Гей, наш дiм є новый. Няй ся любить, подьте дале!

А: Дякуємо красно. Не рушиме вас?

Б: Ні, не рушите. Прошу, завісьте собі герокы.

А: Де є вішак?

Б: Вішак є на ходбі в куті. Хочете собі вмыти руки?

А: Гей. Прошу вас, де є купелка?

Б: Купелка є вправо.

А: Є там світло?

Б: Гей. Прошу, ту є світло. Мы будеме в ідални.

А: Де є ідалня?

Б: Ідалня є впереді а кухня взаді. Горі маеме спалню, книжніцю і дiтьську ізбу. Няй ся любить, подьте попозерати!

А: Дякуємо. О, вы маєте велику книжніцю. Книжніця має і балкон! Стады добрі видно загородку.

Б: Любить ся вам наша загородка?

А: Гей. Є мала, але парадна. Маєте красны квітки і стромики.

Б: Дякуємо, є то наша потіха і пасія. А теперь, прошу, вернеме ся долов, до ідалні. Мерькуйте на гарадічі!

Б: Няй ся любить, сядьте собі.

А: То є вольне кресло?

Б: Тото кресло є вольне. А там є другый столець.

А: Тот столець є низкий. Я собі сяду на гавч.

Б: Прошу, сядьте собі за стіл. Стіл є великий, а стілці не суть низкы.

А: Дякуємо красно.

Б: Вітайте іщі раз і чуйте ся ту як дома.

ЗАДАЧІ

1. Чітайте текст і правильно высловлюйте слова. Обертайте увагу на назывники (субстантiвы), придавники (адъєктiвы) і особны містоназывники (персональны прономiна).

2. З тексту выпиште: а) назывники, б) придавники, в) особны містоназывники.

назывники	придавники	особны містоназывники

називники	придавніки	особны містоназивники

НАЗИВНИКИ

Припомяньме собі факты о називниках:

Што означають	На які вопросы відповідають	Лексико-граматичны группы називників	Грамаіччны категорії називників	Сінтаксічна функція називників
Предмет (субстанцію) в шырокім розуміню, т. є. самостатны назвы, незалежны од їх носителя або творця	хто? што?	<ol style="list-style-type: none"> конкретны (<i>хлоп, лев, липа, двір</i>) абстрактны (<i>доброта, хыба, гнів, думаня</i>). зрахователны можуть означати єдиность і многость (<i>стіл – столы, нога – ногы, окно – окна</i>) громадны і матеріаловы не можуть мати значіня єдиности і многости (<i>молоджава, вербина, цукерь</i>) невластны (<i>мати, дідо, хліб</i>) властны (<i>Андрій, Ториса, Пряшів</i>) живы (особы, звірята) – неживы (предметы, абстрактны назвы) 	<p>род</p> <p>чісло</p> <p>пад</p>	<p>подмет,</p> <p>присудок,</p> <p>іншы члены речіня</p>

Род називників

Род є основным знаком каждого називника. Природный род є лем мужський і женьський, але подля **грамаічного роду** ся називники заділюють до трьох родів: **мужского** (*брат, вітор, гриб*), **женьского** (*сестра, доля, совість*) і **середнёго** (*куря, окно, поле*). В русиньскім языку суть дакотры називники **сполочного** (або **двоякого**) **роду**: *сирота, каліка, потвора, пняюга* і т. п. При заділёваню називників к єднотливым родам помагать флексія називників у формі номінатива єднотного чісла і закінченость основы, зато можеме говорити о **родово силных і родово слабых флексіях**:

Род	Родово силна флексія	Родово слаба флексія	Закінченость основы
мужський	-∅ (<i>вітор, дым, ліс, рукав</i>)	–	на твердый согласный
	-∅ (<i>кінь, апріль, вінець, нохоть</i>)	–	на мягкий согласный
	–	-а/-я (<i>газда, староста, судця</i>)	–
	–	-о (<i>дідо, стрыко, домиско</i>)	–

женьський	-а/-я (жена, біда, буря) – – –	– -Ø (долонь, тварь, тінь) -Ø (буков, морков, кров) -Ø (мыш, молодеж, поміч)	– на м'який согласный на -ов на -ш, -ж, -ч
середній	-о (болото, вино, корыто) -е (лице, море, плече) – –	– – -а/-я (мача, гача, ягня) -я (тімя, зіля, писаня)	– – – –

ЗАДАЧІ

3. Роздільте називники до родів.

мама, нянє, брат, сестра, уйко, тета, дідо, баба, серце, тіло, вітор, лука, дыня, мыш, море, вино, хлоп, мачка, буква, школа, школярь, стрыко, дім, окно, село, дым, рука, рукав, ніс, око, палець, нога, книжка, ягня, поміч, домиско, цукерь, додж, стіл, постіль

мужський род	женьський род	середній род

4. Повіджте, на основі чого сьте выбрали род називників.

5. Доповнийте правилны флексії адъєктивів.

велик... дім, мал... ізба, нов... книга, чіст... школа, красн... загородка, червен... квітка, нов... місто, добр... хлопець, высок... дівка, низк... столець, зелен... фарба

6. Доповнийте субстантївы.

чіста, новый, красный, мале, добра,
высокий, мала, зелене, стара, великий,
молодой, чісте, ночной, ночна, зубна

7. Переложте до русинського языка.

This book is new. This picture is small. Good morning, Mr Skirka. Good evening, Marta. Hallo, Marko. What is this? This is a book. The clasroom is clean. Is Marko there? Is Ivana here? No, Ivana is not here. What is this town like? Who is here? Who is there? The wall is green. This boy is good. Where is the school?

Число назывників

Категоріов числа ся означать кількось предметів названых даным назывником.

В русинськїм языку розлишуєме дві форми числа: **єднотне число** (сінгулар) і **множне число** (плу- рал).

Форма єднотного числа означать, же названий предмет треба розуміти як єден, вычленений із якогось множества предметів (*хыжа, окно, чоловік, воробель*).

Форма множного числа указує, же названий предмет ся розумить як два і веце єднакых пред- метів (*хыжы, окна, люде, вороблі*).

Пад назывників

Пад є морфологічнов категоріов, котров ся означує одношіня даного назывника к другим чле- нам речїня.

В русинськїм языку ся категорія паду реалізує в шестёх рядах форм (а з вокатівом – в семох), котры творять сістему падовых форм:

1. **номінатів** – хто? што?
2. **генітів** – кого? чого?
3. **датів** – кому? чому?
4. **акузатів** – кого? што?
5. **локал** – (о) кім? (о) чім?
6. **інструментал** – (з) кым? (з) чім?
7. **вокатів** (клична форма) – ословліня

В тій сістемі форм **номінатів є основнов словниковов формов** і называть ся **прямим падом**, а **остатні пады** ся называють **непрямима**.

Номінатів ся нігда **не ужывать з приназывником** а **локал** – ся нігда **не ужывать без приназывника**. **Остатні падовы форми** можеме хосновати як з приназывником, так без при- назывника.

Вокатів ся хоснує як ословліня у живых назывників (або у персоніфікованых неживых назыв- ників), напр.: *сынку, мамо, брате, краю, водічко* і т. д.

Склонёваня назывників

Під склонёванём треба розуміти **зміну форм того самого назывника** в шістьчленній сістемі падів у єднотнім і множнім числі.

Назывники заділюєме к єднотливим тіпам склонёваня на основі **граматічного роду, закінчіня номінатіва (зрідка і генітіва) єднотного числа і закінчености основы**. Тоты крітерії ся мо- жуть споіти доведна і вытваряти шыршы тіпы склонёваня (деклінації). В русинськїм языку (так як в остатніх выходославянських языках) суть штири (4) тіпы склонёваня (деклінації):

Перше склонёваня (I. деклінація)

До **першого склонёваня** належать назывники **женьского, мужского і двоякого** роду із закін- чінём **-а (-я)**: *жена, стїна, хыжа, школа; дыня, земля, папуча; староста, калїка, судця*. Залежно од кінцевого согласного основы, назывники першого склонёваня ся ділять на дві ґрупы: **тверду і мянгу**.

Таблічка флективних морфем називників 1-го склонёваня:

Пады	Єднотне число					
	Тверда	Мнягка	Тверда	Мнягка	Тверда	Мнягка
	жена школа	дыня земля	староста	судця	сирота	партія
Н.	-а	-я	-а	-я	-а	-я
Г.	-ы	-ї	-ы	-ї	-ы	-ї
Д.	-ї	-ї	-ови	-ёви	-ї	-ї
А.	-у	-ю	-у	-ю	-у	-ю
Л.	-ї	-и	-ови	-ёви	-ї	-ї
І.	-ов	-ёв	-ов/-ом	-ём	-ов	-ёв
В.	-о	-ё	-о	-ё	-о	-ё

Пады	Множне число					
	Тверда	Мнягка	Тверда	Мнягка	Тверда	Мнягка
	жены школы	дынї землі	старостове/ старосты	судцёве/ судці	сироты	партїі
Н.	-ы	-ї	-ове/-ы	-ёве/-ї	-ы	-ї
Г.	-∅	-∅	-ів/-∅	-їв	-∅	-∅
Д.	-ам	-ям	-ам/-ім	-ям/-їм	-ам	-ям
А.	-ы	-ї	-ів	-їв	-ы	-ї
Л.	-ах	-ях	-ах/-ох	-ях	-ах	-ях
І.	-ами	-ями	-ами	-ями	-ами	-ями
В.	-ы	(-ї)	-ове/-ы	-ёве/-ї	-ы	(-ї)

Друге склонёваня (II. деклінація)

До другого склонёваня належать називники **мужского роду з нуловым закінчінём** в номінативі єднотного числа з основ на твердый і мнягкый согласный: *брат, малярь, край, кінь, хліб*, і зо закінчінём **-о, -е** типу: *дідо, домиско, лісище*, а тыж називники **середнёго роду** на **-о, -е, -я, -є**: *село, поле, значіня, условіє*. Залежно од кінцёвого согласного основы ся називники 2-го склонёваня ділять на **тверду** і **мняжку** групу.

Таблічка падовых закінчінь називників 2-го склонёваня:

Пады	Єднотне число					
	Тверда	Мнягка	Тверда		Мнягка	
	сын стіл	учітель пень	дідо домиско	село	поле значіня	условіє
Н.	сын стіл	-∅	-о	-о	-е -я	-є
Г.	сына стола	учітеля пня	-а	-а	-я	-я
Д.	сынови столу	учітелёви пню	-ови -у	-у	-ю	-ю
А.	сына стіл	учітеля пень	-а -о	-о	-е -я	-є
Л.	сынови столі	учітелёви пню	-ови	-ї	-ю/-ї	-ю/-ї
І.	сыном столом	учітелём пнём	-ом	-ом	-ём	-ём
В.	-у (-е)	-ю (-ю)	-у (-о)	(-о)	(-е) (-я)	(-є)

Пады	Множне чісло					
	Тверда	Мягка	Тверда		Мягка	
	сынове столы	учітелі пні	дзідове домиска	села	поля значіня	условія
Н.	-ове -ы	-і	-ове -а	-а	-я	-я
Г.	-ів	-їв	-ів -∅	-∅	-∅/-ей -∅	-ій
Д.	-ам/-ім	-ям/-ім	-ам	-ам	-ям	-ям
А.	-ів -ы	-їв -і	-ів -а	-а	-я	-я
Л.	-ах/-ох	-ях/-ёх	-ах/-ох	-ах	-ях	-ях
І.	-ами	-ямы	-амы	-амы	-ямы	-ямы
В.	-ове (-ы)	-і, (-і)	-ове, (-а)	(-а)	(-я)	(-я)

Трэце склонёваня (III. деклінація)

До трэцёго склонёваня належыць назывнікі **жёнскага роду з нуловым закінчэннем** в номінаціі аднотнага чісла з асновам на мянкіы согласныі і на **-ов**: *тінь, мідь, путь, сіль, ніч, морков, церьков, кров*, а тых назывнікі *мыш і маты*.

Таблічка падовых закінчінь назывніків 3-го склонёваня:

Пады	Аднотне чісло					Множне чісло				
	тінь	ніч	морков	мыш	маты	тїны	ночі	морквы	мышы	маты
Н.	тінь	ніч	морков	-∅	маты	-ы	-і	-ы	-ы	-ы
Г.	тїны	ночі	морквы	-ы	маты	-ей	-ей	-ей	-ей	-ей
Д.	тїны	ночі	морквы	-і	маты	-ям	-ам	-ам	-ам	-ям
А.	тінь	ніч	морков	-∅	маты	-ы	-і	-ы	-ы	-ы
Л.	тїны	ночі	морквы	-і	маты	-ях	-ах	-ах	-ах	-ях
І.	тїнєв	ночєв	морков/ морковлєв	-єв	маты	-ямы	-амы	-амы	-амы	-ямы
В.	-∅	-∅	-∅	-∅	маты	(-ы)	(-і)	(-ы)	(-ы)	-ы

Четвертэе склонёваня (IV. деклінація)

До четвэртага склонёваня належыць назывнікі **середняга роду із закінчэннем -а (-я)**, які ся пры склонёваню росшыркуюць о суфікс **-ат- (-ят-)** або **-т-**: *ягня, гуся, теля, паця, гача, горня, стілча, куря, тїмня, вымня* і т. д.

Таблічка падовых закінчінь назывніків 4-го склонёваня:

Пады	Аднотне чісло			Множне чісло		
	ягня горня	гача стілча	тїмня вымня	ягнята горнята	гачата стілчата	тїмнята вымнята
Н.	-я	-а	-я	-ят -а	-ат -а	-ят -а
Г.	-ят -ы	-ат -ы	-ят -ы	-ят -∅	-ат -∅	-ят -∅
Д.	-ят -ы	-ат -ы	-ят -ы	-ят -ам	-ат -ам	-ят -ам
А.	-я	-а	-я	-ят -а	-ат -а	-ят -а
Л.	-ят -ы	-ат -ы	-ят -ы	-ят -ах	-ат -ах	-ят -ах
І.	-ят -єм	-ат -єм	-ят -єм	-ят -амы	-ат -амы	-ят -амы
В.	-я	-а	(-я)	-ят -а	-ат -а	(-ят -а)

ЗАДАЧІ

8. Напиште форму номінативу плуралу називників.

погар –, хыжа –, столець –, мача –, загорода –, кресло –, ґавч –, стром –, ніс –
 постіль –, заголовок –, ягня –, телевизор –
, радіо –, грачка –, дітя –, гача –
 біцігель –, лопта –, кочік –, авто –, леднічка –
, пец –, перина –, дім –, пліт –
 мітла –, горнець –, стіл –, хліб –, око –

9. Висклонюйте в єднотнім і множнім чіслі називники. Слідуите зміны вокалів і консонантів.

хыжа, папуча, каліка; стрыко, село, поле; сіль, ніч, церьков; гуся, значіня, дівча.

	Єднотне чісло			Множне чісло		
Н.	хыжа	папуча	каліка			
Г.						
Д.						
А.						
Л.						
І.						

	Єднотне чісло			Множне чісло		
Н.	стрыко	село	поле			
Г.						
Д.						
А.						
Л.						
І.						

	Єднотне чісло			Множне чісло		
Н.	сіль	ніч	церьков			
Г.						
Д.						
А.						
Л.						
І.						

	Єдотне число			Множне число		
Н.	гуся	значіня	дівча			
Г.						
Д.						
А.						
Л.						
І.						

Професії

учитель – учителька

доктор – докторка

професор – професорка

поліцайт – поліцайтка

фотограф – фотографка

кухарь – кухарька

новинарь – новинарька

менежер – менежерка

урядник – уряднічка

інжінір – інжінірка

правник – правнічка

співак – співачка

писатель – писателька

10. Заграйте ся на професії демонстраціов роботы і одповіджте на вопросы.

Приклад: *Хто є то? (учитель) – То є учитель. Што робить учитель? – Учитель учить.*

а) Хто то є? (урядник) –

б) Што робить урядник? –

в) Хто то є? (кухарь) –

г) Што робить кухарь? –

ґ) Хто то є? (співак) –

д) Што робить співак? –

е) Хто то є? (писатель) –

є) Што робить писатель? –

ё) Хто то є? (фотограф) –

ж) Што робить фотограф? –

11. Доповнийте особны містоназівники і правилны формы часослова *быти*.

Приклад: *Він є студент. – Я єм студентка.*

а) Я єм музикант. – (співачка)

б) Іван буде писатель. – (учителька)

в) Мы сьме студенты. – (професоры)

г) Він є доктор. – (докторка)

ґ) Она є директорка. – (новинарь)

12. Бісідуйте і запиште 6 речінь о своїм домі або о своїй ізбі, хоснуючі уж знамы слова.

Засоба слов

авто (М), -а, пл. -а, Г авт
 балкон (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 бігльайз (М), -я, пл. -ы, Г -ів
 біцігель (Ж), -гля, пл. -ї, Г -глів
 вана (Ж), -ы, пл. -ы, Г ван
 варити (верб., незав., перг.)
 взаді (адв.)
 вилка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лок
 вісіти (верб., незав., нерег.)
 вліво (адв.)
 впереді (адв.)
 вправо (адв.)
 высавач (М), -а, пл. -і, Г -ів
 глядило (С), -а, пл. -а, Г -дил
 горі (адв.)
 грачка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок
 гребінь (М), -я, пл. -ї, Г -ів
 гавч (М), -а, пл. -і, Г -ів
 гарадічі (пл. од гарадіча), -діч
 гараж (М), -у, пл. -ы, Г -ів
 двері, -ей (пл. т.)
 дітьска ізба (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы
 долов (адв.)
 завісити (верб., зав., нерег.)
 заголовок (М), -вка, пл. -vky, Г -ів
 загорода (Ж), -ы, пл. -ы, Г -род
 заход (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 зубна кефка (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы
 зубна паста (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы
 ізба/хыжа (Ж), -ы, пл. -ы, Г ізб/хыж
 інжінір (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 їдалня (Ж), -ї, пл. -ї, Г -лень
 капура (Ж), -ы, пл. -ы, Г -пур
 квітка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток
 книжниця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ніць
 колыска (Ж), -ы, пл. -ы, Г -сок
 компютер (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 костура (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тур
 кочік (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 кош (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 кресло (С), -а, пл. -а, Г -сел
 купелка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лок
 кут (М), -а, пл. -ы, Г -тів
 кухня (Ж), -ї, пл. -ї, Г кухень
 кухарь (М), -я, пл. -ї, Г -ів
 леднічка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок
 ліфт (М), -у, пл. -ы, Г -ів
 ложка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -жок
 лопта (Ж), -ы, пл. -ы, Г лопт

Slovní zásoba

auto
 balkon
 žehlička
 bicykel
 vaňa
 variť
 vzadu
 vidlička
 visieť
 vľavo
 vpredu
 vpravo
 vysávač
 zrkadlo
 hore
 hračka
 hřebeň
 gauč
 schody
 garáž
 dveře
 detská izba
 dolu
 zavesiť
 vankúš
 záhrada
 toaleta
 zubná kefka
 zubná pasta
 izba
 inžinier
 obývačka
 brána
 kvet
 knižnica
 kolíska
 počítač
 nôž
 kočík
 kôš
 kreslo
 kúpeľňa
 kút
 kuchyňa
 kuchár
 chladnička
 výťah
 lyžica
 lopta

Vocabulary

a car
 a balcony, a deck
 an iron
 a bicycle/a bike
 a bath tub
 to cook
 at/in the back
 a fork
 to be hanging
 on/to the left
 at/in the front
 on/to the right
 a Hoover/a vacuum cleaner
 a mirror
 up
 a toy
 a comb
 a couch/a sofa
 stairs
 a garage
 a door
 children's room
 down
 to hang
 a pillow
 a garden, a yard
 a toilet, a bathroom/a restroom
 a toothbrush
 tooth-paste
 a room
 an engineer
 living/dining room
 a gate
 a flower
 a library/a bookshelf
 a cradle
 a computer
 a knife
 a baby carriage/a pram/a stroller
 a basket
 a chair, an armchair
 a bathroom
 a corner
 kitchen
 a cook
 fridge/refridgerator
 an elevator/a lift
 a spoon
 a ball

5. ЛЕКЦІЯ

любити (верб., незав., нерег.)	ľúbiť	to love
любити ся (верб. реф.)	páčiť sa	to like
менеджер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	menežér	manager
машынка на голіня (Ж), -ы, пл. -ы	holiaci strojček	a/an (electric) shaver
мерьковати (верб., незав., рег.)	dávať pozor	to watch out, to pay attention, to mind
миска (Ж), -ы, пл. -ы, Г -сок	miska	a bowl
міксер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	mixér	a mixer
мітла (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тел	metla	a broom
морознічка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	mraznička	a freezer
мыдло (С), -а, пл. -а, Г -дел	mydlo	soap
мыти (верб., незав., рег.)	umývať	to wash
мыти ся (верб. реф.)	umývať sa	to wash (oneself)
новинарь (М), -я, пл. -ї, Г -їв	novinár	a journalist
ночна лампа (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы	nočná lampa	a night lamp
ночний столик (М), -ого -а, пл. -ы -ы	nočný stolík	a bedside/night table/stand
пасія (Ж), -ї (сг. т.)	záľuba	a hobby, an interest
пекач (М), -а, пл. -і, Г -ів	pekáč	a baking/roasting pan
перина (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рин	perina/paplón	a feather bed, a duvet, a blanket
печь (М), -а, пл. -ы, Г -ів	šporák	a stove/a cooker
писатель (М), -я, пл. -ї, Г -їв	spisovateľ	a writer
пліт (М), плота, пл. плоты, Г -ів	plot	a fence
погар (М), -а, пл. -ы, Г -ів	pohár	a glass
попка (Ж), -ы, пл. -ы, Г. -пок	bábika	a doll
постіль (Ж), -ї, пл. -ї, Г -тіль	posteľ	a bed
потіха (Ж), -ы (сг. т.)	potešenie	pleasure, joy, enjoyment
правник (М), -а, пл. -ниці, Г -ників	právnik	a lawyer
прачка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	práčka	a washing machine
приповідкова книга (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы	rozprávková kniha	a story-book
поліцайт (М), -а, пл. -ы, Г -ів	policajt	a policeman, a police officer, a cop
професор (М), -а, пл. -ы, Г -ів	profesor	professor
радіо (С), -а, пл. -а, Г -ій	rádio	radio
рушити (верб., незав., рег.)	vyrušovať	to disturb, to trouble, to interrupt
рушник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	uterák	a towel
рянда (Ж), -ы, пл. -ы, Г рянд	handra	a dustcloth, a rag
світло (С), -а, пл. -а, Г -тел	svetlo	light
сидіти (верб., незав., нерег.)	sedieť	to be sitting, seated
ситко (С), -а, пл. -а, Г -ток	sitko	a strainer, a sieve
сісти собі (верб. реф., зав., нерег.)	sadnúť si	to sit
скриня (Ж), -я, пл. -ї, Г скринь	skriňa	a closet /a wardrobe
спалня (Ж), -ї, пл. -ї, Г -лень	spálňa	bedroom
співак (М), -а, пл. -ваци, Г -ваків	spevák	a singer
спырха (Ж), -ы, пл. -ы, Г спырх	sprcha	a shower
стады, одты, выдты (адв.)	odtiaľ	from there
стіл (М), стола, пл. столы, Г -ів	stôl	a table
столець (М), стільця, пл. стільці, Г -їв	stolička	a chair
stromик (М), -а, пл. -ы, Г -ів	stromček	a tree
сушіч/фен (М), -а, пл. -і, Г -ів	sušič/fén	a hair-dryer

сходы (пл. од сход), -ів	schody	stairs
танір (М), -а, пл. -ы, Г -ів	tanier	a plate
телевізор (М), -а, пл. -ы, Г -ів	televízor	a TV set
телефон (М), -а, пл. -ы, Г -ів	telefon	a phone/a telephone
тепша (Ж), -ы, пл. -ы, Г тепш	plech	an oven tray
тоалетный папірь (М), -ого -я, пл. -ы -ї	toaletný papier	toilet paper
тройколка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лок	trojkolka	a tricycle
умываadlo (С), -а, пл. -а, Г -дел	umývadlo	a wash-basin/a sink
урядник (М), -а, пл. -ници, Г -ників	úradník	a officer/a clerk
фінджа (Ж), -і, пл. -і, Г фіндж	hrnček	a cup, a mug
фляшка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -шок	fľaša	a bottle
фотка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток	fotografia	a photo(graph)
фотограф (М), -а, пл. -ы, Г -ів	fotograf	a photographer
ходба (Ж), -ы, пл. -ы, Г ходеб	chodba	a corridor, a hall, a hallway
ходник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	chodník	a sidewalk, a walkway, a path
шампон (М), -а, пл. -ы, Г -ів	šampón	shampoo

ЧІСЛОВНИКИ (НУМЕРАЛІЇ)

КОЛИ СЬТЕ СЯ НАРОДИЛИ?

Марта: Добрий день, Янку. Як ся маш?

Янко: Дякую, добрі. А ты?

Марта: Я тыж. Што робиш?

Янко: Выписую єден формуляр.

Марта: Мам ті помочі? Якы суть там вопросы?

Янко: Ні, дякую. Вопросы не суть тяжкы, суть легкы. Наприклад, кільки мам років, в котрім році ем ся народив, кільки мам сородинців, якы языки знам...

Марта: Справды, Янку, а кільки маш років?

Янко: Двадцять два. А ты?

Марта: Я мам двадцять пять років. В котрім році єсь ся народив?

Янко: Народив ем ся в тісяч девятьсто вісемдесят девятім році. А ты?

Марта: Я ся народила в тісяч девятьсто вісемдесят шестім році. Янку, а в котрім місяцю єсь ся народив.

Янко: Я ся народив у маю. А ты?

Марта: Я ся народила в януарі. Двадцять пятого януара тісяч девятьсто вісемдесят шестого року. Котрого мая єсь ся народив ты?

Янко: Пятнадцятого. Пятнадцятого мая тісяч девятьсто вісемдесят девятого року.

Янко: Кільки знаш языків?

Марта: Три: словацькый, німецькый, англїцькый. А ты?

Янко: Я знаю штири языки: сербскый, русиньскый, англїцькый і російскый.

Марта: Котрый з них є твій материньскый язык?

Янко: Другый – русиньскый. А твій?

Марта: Першый – словацькый.

Янко: Кільки маш сородинців?

Марта: Мам єдного брата і єдну сестру.

Янко: Кільки років мають твої сородинці?

Марта: Брат має двадцять пять років, сестра девятнадцять. А ты маш братів або сестры?

Янко: Я маю дві сестры. Перша має тридцять років, друга дванадцять.

ЗАДАЧІ

1. Прочітайте текст, підчаркнийте чісловники.

2. На якы вопросы одповідають вызначены чісловники?

3. Выпиште словозлуку чісловника з назывником. Повіджете, в яким паді і роді суть назывники?

Словозлукуы	Пад	Род

4. Відповідьте на вопросы цілыма речіннями.

- а) Кілько років має Янко?
- б) В котрім році ся народив?
- в) Котрого мая ся народив?
- г) Кілько знає языків?
- г) Кілько має сородинців?
- д) Кілько років мають Янковы сестры?
- е) Кілько років має Марта?
- є) В котрім році ся народила?
- ё) В котрім місяцю ся народила?
- ж) Кілько знає языків?
- з) Кілько має сородинців?
- и) Який є першый день в тыждню?
- і) Кілько днів має тыждень?
- ї) Котрый день в тыждню є середа?
- й) Котра часть в році є ярь?

5. К написаным відповідям напиште вопросы. Чісловники правильно прочітайте.

- а)? – Зву ся Янко Мудрый.
- б)? – Єм зо Сербії.
- в)? – Штудую.
- г)? – 25. януара 1986.
- г)? – Маю 2 сестры.
- д)? – Має 2 сородинців.
- е)? – Знаю 4 языки.
- є)? – Знає 3 языки.

Роздіління числовників

Числовники суть зміннов частёв речі. Называють кількість (множество) особ, предметів, дій, властностей і їх порядок. Записують ся числом (ціфров) або словом.

Подля значіня, граматічної характерістики і способу вживаня числовники розділюєме на:

1. **Кількостны** – означають абстрактны числа або кількість (множество) предметів (*два, пять, тисяч; десять школярів, двадцять стілців*).
2. **Громадны або розчленюючі** – выражають кількість особ або предметів споєных доведна, котры творять єдно ціле (*двоє, троє, пятеро, семеро; двоими, десятёми, пятьми*).
3. **Дробны** – означають кількість як часть цілого (*пять восьмин, єдна третина, три десятины*).
4. **Невызначено-кількостны** (або **невызначены**) – то є мала група слов із значінём невызначеної кількості (великой або малой), напр.: *много, велё, мало, немного, немало, кільки, дакільки*.
5. **Порядковы** – то суть такы слова, што означають наслідность предметів при їх рахованю (*першый ряд, пята хыжа, восьмый кілометр*.) З формального боку суть подобны на придавники, подля їх взорів ся тыж склонюють.

Подля зложіня і способу творіня ділиме числовники на:

- а) **просты** – што ся складають лем з єдного коріня (1 – 10, 100, 1000) і тых, што мають коріньєву часть *-надцять* і *-цять* (11 – 19, 20, 30, 40).
- б) **зложены** – складають ся з двох корінів до єдного слова (50 – 90, 200 – 900);
- в) **складны** – складають ся з двох і веце слов (21, 95, 103, 954). К ним односимо і **дробны** числовники.

Кількостны – Порядковы

0	нула – нултый	30	тридцять – тридцятый
1	єден, єдна, єдно – першый	40	штиридцять – штиридцятый
2	два, дві – другый	50	пятьдесят – пятьдесятый
3	три – третій	60	шістьдесят – шістьдесятый
4	штири – четвертый	70	сімдесят – сімдесятый
5	пять – пятый	80	вісемдесят – вісемдесятый
6	шість – шестый	90	девятьдесят – девятьдесятый
7	сім – семый	100	сто – стоцятый, стый
8	вісем – восьмый	101	сто єден – сто першый
9	девять – девятый	125	сто двадцять пять – сто двадцять пятый
10	десять – десятый	200	двасто – двастоцятый, двастый
11	єденадцять – єденадцятый	300	тристо – тристоцятый, тристый
12	дванадцять – дванадцятый	400	штиристо – штиристоцятый, штиристый
13	тринадцять – тринадцятый	500	пятьсто – пятьстоцятый, пятьстый
14	штирнадцять – штирнадцятый	600	шістьсто – шістьстоцятый, шістьстый
15	пятнадцять – пятнадцятый	700	сімсто – сімстоцятый, сімстый
16	шістнадцять – шістнадцятый	800	вісемсто – вісемстоцятый, вісемстый
17	сімнадцять – сімнадцятый	900	девятьсто – девятьстоцятый, девятьстый
18	вісемнадцять – вісемнадцятый	1000	тісяч – тісячний
19	девятнадцять – девятнадцятый	2000	дватісяч – дватісячний
20	двадцять – двадцятый	5000	пятьтісяч – пятьтісячний
21	двадцять єден – двадцять першый	1 000 000	міліон – міліонный
25	двадцять пять – двадцять пятый		
29	двадцять девять – двадцять девятый		

Кількостны чісловныкі одповідаюць на вопрос КІЛЬКО?	Порядковы чісловныкі одповідаюць на вопросы КОТРЫЙ? КОТРА? КОТРЕ?
--	---

ЗАДАЧІ

6. Чітайце і чісловныкі напишце словам.

- а) $5 + 6 = 11$
 плус €
- б) $10 - 3 = 7$
 мінус €
- в) $24 : 6 = 4$
 дзіліці на €
- г) $5 \times 8 = 40$
 раз €

7. Оправце.

- а) $2 - 7 - 0 - 4 - 2 - 1$: два – три – нула – шціри – два – єден
- б) $3 - 1 - 9 - 2 - 7 - 6$: три – два – дєвятъ – три – сім – пятъ
- в) $0 - 9 - 5 - 2 - 4 - 8$: єден – дєвятъ – пятъ – два – три – вісем
- г) $1 - 3 - 8 - 6 - 2 - 7$: єден – два – вісем – дєсятъ – два – сімнадцятъ
- г) $9 - 5 - 1 - 3 - 8 - 0$: дєвятъ – пятнадцятъ – єден – два – вісем – дєсятъ

Правопіс чісловнікі

Довєдна ся пишуть:

- а) просты чісловныкі, які маюць коріневу частъ **-надцятъ** і **-цятъ**: *єденадцятъ, вісемнадцятъ, двадцятъ, трыдцятъ*;
- б) зложєны кількостны чісловныкі: *пятъдєсят, дєвятъдєсят, трысто*;
- в) зложєны порядковы чісловныкі і подобны їм придавныкі, посліднім компонентом якіх є **-стый, -стоцятый, -тісячний, -міліонный**: *двастый, трыстоцятый, трыдцятъпятътісячний, пятъміліонный, многотісячний, дакількоміліонный*.

Окреме ся пишуть:

- а) складны кількостны і порядковы чісловныкі, причім єдноткі зо стовкамі і тісячамі пишєме довєдна: *тісяч пятъсто трыдцятъ вісем, сімтісяч двасто трыдцятъ пятъ, вісемсто шістьдєсят два, дватісяч дванадцятый, трытісяч двацятъ восьмый, тісяч дєвятъсто вісемдєсят дєвятый*.

ЗАДАЧІ

8. Логічно доповнійте.

а) десять,
.....,	двадцять,
.....,	тридцять,
.....
б) єден,
.....,	два,
.....,	три,
.....
в) тристо,
.....,	штиристо,
.....,	пятьсто,
.....
г) десять,
.....,	девять,
.....,	вісем,
.....
г) пятьсто,
.....,	тісяч,
.....,	тісяч пятьсто,
.....
д) дватісяч єден,
.....,	дватісяч два,
.....,	дватісяч три,
.....

9. Напиште телефонны чісла словами.

а) 00421 51 765 231 68:

.....

б) 0905 471 824:

.....

в) 0918 532 960:

.....

г) 057 96 813 54:

.....

г) 00420 1 879 235 148:

.....

д) 054 653 271 98:

.....

Склонёваня кількостных чісловників

Чісловник **єден, -а, -о, -ы**

Чісловники **два, дві, три, штири, пять, пятьдесят**

Пад	Єднотне число			Множне число		Про вшыткы роды				
	М.р.	С.р.	Ж.р.	Про вшыткы роды		М.р.	Ж.р.			
Н.	єден єдно	єдна	єдны	два	дві	три	штири	пять	пятьдесят	
Г.	єдного	єдної	єдных	двох		трёх	штырёх	пятёх	пятьдесятёх	
Д.	єдному	єдній	єдным	двом		трём	штырём	пятём	пятьдесятём	
А.	як Н. або Г.	єдну	як Н. або Г.	як Н. або Г.	дві	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	
Л.	єднім	єдній	єдных	двох		трёх	штырёх	пятёх	пятьдесятёх	
І.	єдным	єднов	єдныма/-ми	двома		трёма	штырёма/ -рьма	пятёма/ -тьма	пятьдесятёма/ -тьма	

Подля тіпу **пять** ся склонюють чісловники **5 – 20, 30, 50, 90**. Чісловники **сто, двасто, тристо – девятьсто і тисяч** ся не склонюють (*сто корунам, о сто корунах...*).

Склонёваня громадных чісловників

Чісловники **обидва/обидві, двоє/двої, троє/трої, четверо**

Н.	обидва, обидві	двоє, двої	троє, трої	четверо
Г.	обидвох	двоїх	троїх	четверых
Д.	обидвом	двоїм	троїм	четверым
А.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.
Л.	обидвох	двоїх	троїх	четверых
І.	обидвома	двоїма	троїма	четверыма

Як тіп **четверо** ся склонюють і остатні громадны чісловники такой форми.

Склонёваня дробных чісловників

Н.	єдна третина	три четвертины	сім пятин	єдна ціла і пять стотин
Г.	єдної третини	трёх четвертин	семах пятин	єдної цілою і пятёх стотин
Д.	єдній третині	трём четвертинам	семом пятинам	єдній цілій і пятём стотинам
А.	єдну третину	три четвертины	сім пятин	єдну цілу і пять стотин
Л.	єдній третині	трёх четвертинах	семах пятинах	єдній цілій і пятёх стотинах
І.	єднов третинов	трёма четвертинами	семома пятинами	єднов цілов і пятёма стотинами

Склонёваня порядковых чісловників

Порядковы чісловники *першый, другый, третій, четвертый, пятый, десятый... пятьдесятый, стоцятый* ся склонюють як придавники.

При складных порядковых чісловниках тіпу *двадцять пятый, тристо сімдесят девятый* і т. п. ся змінює лем послідня часть: *двадцять пятого, двадцять пятому* і т. д.

За порядковима чісловниками в русиньскім языку ставиме точку (*1. мая, 2. януара, 28. октобра...*)

	Єднотне число		Множне число
	Мужський і середній род	Жіньський род	Про вшиткы роды
Н.	першый	перша	першы
Г.	першого	першой	першых
Д.	першому	першій	першым
А.	як Н. або Г.	першу	як Н. або А.
Л.	першім	першій	першых
І.	першым	першов	першыма

ЗАДАЧІ

10. Чітайте речіня і доповнюйте правилны формы числовників.

- а) В класі было (25) школярів.
 б) Марко пришов на (1.) годину.
 в) Тікет на автобус стоїть (2) евра.
 г) Грав єм фотбал з (4) камаратами.
 г) Дома маю (3) братів і (2) сестры.
 д) (1.) брат є учитель, (2.) брат є кухарь а (3.) брат є музикант.
 е) (1.) сестра є уряднічка, (2.) сестра є співачка.

11. Доповнийте правилны формы кількостных і порядковых числовників і назывників.

- а) гімназія – (2)
 б) приятель – (3)
 в) дівка – (5)
 г) зізда – (4)
 г) готел – (1)
 д) книжка (6)
 е) авто (2)

12. Доповнийте правилны формы числовників і назв пінязей. Створьте з нима речіня.

- а) коруна – (5)
 б) евро – (10)
 в) форінт – (2)
 г) рубель – (4)
 г) злотый – (12)
 д) лібра – (22)
 е) гривна – (256)

13. Высклонюйте споїня слов.

Н.	три стромы	дві пера	єден учітель	штири дівкы
Г.				
Д.				
А.				
Л.				
І.				

14. Напиште куртый опис своёй особы, в якім одповісте на вопросы: Як ся звете, скады сьте, што робите, де сьте ся народили, коли сьте ся народили, які языки знаєте, який є ваш материнський язык, кільки маєте сородинців, кільки років маюць вашы сородинці, як ся звуть вашы родічі, кільки маюць років вашы родічі, де бываюць родічі?

Чісловники 2, 3, 4 + назывник

Мужский род

двоми хлопи
трёми приятелі
чотырёмі учітелі

два домы, псы

Женьский і середній род

дві приятелькы, пера

Про вшыткы роды

три домы, приятелькы, пера
штири псы, жены, пера

Засоба слов

август (М), -а
англіцький (ад.), -а, е, -ы
апріль (М), -я
вівторок (М), вівторка, пл. -ы, Г -ів
вісем (нум.)
вісемдесят (нум.)
вісемнаццять (нум.)
вісемсто (нум.)
громадний (ч.) (ад.), -ого
два, дві (нум.)
двадцять (нум.)
дванадцять (нум.)
двасто (нум.)
двоми (нум.)
девятнаццять (нум.)
девять (нум.)
девятьдесят (нум.)
девятьсто (нум.)
десять (нум.)
децембер (М), -бра
дівка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -вок
дробный (ч.) (ад.), -ого
єден, -а, -о, -ы (нум.)
єденадцять (нум.)
зима (Ж), -ы, пл. -ы, Г зим

Slovní zásoba

august
anglický
april
utorok
osem
osemdesiat
osemnášt'
osemsto
druhová (č.)
dva, dve
dvadsať
dvanášt'
dvesto
dvaja
devätnášt'
deväť
deväťdesiat
deväťsto
desať
december
dcéra, dievča
zlomková (č.)
jeden, -a, -o
jedenášt'
zima

Vocabulary

August
English (adjective)
April
Tuesday
eight
eighty
eighteen
eight hundred
collective numeral
two
twenty
twelve
two hundred
two (people)
nineteen
nine
ninety
nine hundred
ten
December
a daughter, a girl
fraction numeral
one
eleven
winter, cold

кілько (прон.)	koľko	how much/how many
кількостный (ч.) (ад.), -ого	základná číslovka	cardinal number
котрый (прон.), -а, -е, -ы	ktorý, -á, -e, -í	who?/which ones
літо (С), -а, пл. -а, Г літ	leto	summer
май (М), -я	máj	May
марець (М), марца	márec	March
материнський (ад.), -а, -е, -ы	materinský	mother (adjective – e.g. tongue)
мільон (нум.), -а, пл. -ы, Г -ів	milión	million
невизначено-кількостный (ч.) (ад.), -ого	neurčitá č.	indefinite numeral
неділя (Ж), -ї, пл. -ї, Г -діль	nedeľa	Sunday
німецький (ад.), -а, -е, -ы	nemecký	German (adjective)
ноябрь (М), -бра	november	November
октябрь (М), -бра	október	October
осінь (Ж), -ї, пл. -ї, Г осінь	jeseň	fall/autumn
пес (М), пса, пл. псы, Г псів	pes	a dog
понеділок (М), понеділка, пл. -ы, Г -ів	pondelok	Monday
порядковий (ч.) (ад.), -ого	radová č.	ordinal number
пятнадцять (нум.)	pätnásť	fifteen
пятниця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ніць	piatok	Friday
пять (нум.)	päť	five
пятьдесят (нум.)	päťdesiat	fifty
пятьсто (нум.)	päťsto	five hundred
російський (ад.), -а, -е, -ы	ruský	Russian (adjective)
русинський (ад.), -а, -е, -ы	rusínsky	Rusyn (adjective)
септембер (М), -бра	september	September
сербський (ад.), -а, -е, -ы	srbský	Serbian
среда (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ред	streda	Wednesday
сім (нум.)	sedem	seven
сімдесят (нум.)	sedemdesiat	seventy
сімнадцять (нум.)	sedemnášť	seventeen
сімсто (нум.)	sedemsto	seven hundred
словацький (ад.), -а, -е, -ы	slovenský	Slovak (adjective)
сородинець (М), сородинця, пл. -ї, Г -ів	súrodenec	a sibling
сто (нум.)	sto	hundred
стром (М), -а, пл. -ы, Г -ів	strom	a tree
субота (Ж), -ы, пл. -ы, Г -бот	sobota	Saturday
тисяч (нум.)	tisíc	thousand
три (нум.)	tri	three
тридцять (нум.)	tridsať	thirty
тринадцять (нум.)	trinásť	thirteen
тристо (нум.)	tristo	three hundred
февраль (М), -а	február	February
хлоп (М), -а, пл. -и, Г -ів	chlap, muž	a man/a male
четверь (М), четверьга, пл. -ы, Г -ів	štvrtok	Thursday
числовник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	číslovka	a numeral
шістнадцять (нум.)	šestnásť	sixteen
шість (нум.)	šesť	six
шістьдесят (нум.)	šesťdesiat	sixty
шістьсто (нум.)	šesťsto	six hundred
штири (нум.)	štyri	four
штыридцять (нум.)	štyridsať	fourty
штыристо (нум.)	štyristo	four hundred
штырнадцять (нум.)	štrnásť	fourteen
юль (М), -а	júl	July
юнь (М), -а	jún	June
януар (М), -а	január	January
ярь (Ж), яри, пл. ярі, Г -ей	jar	spring

ПРИСВОЙНЫ І УКАЗУЮЧІ МІСТОНАЗЫВНИКЫ (ПРОНОМІНА)

МОЯ ДОМОВИНА

Марта: Івано, ты (есь) з Украіны? В котрім місті есь ся народила? В котрім місті жыеш?

Івана: Гей, я з Украіны. Народила ем ся в Мукачові, але жыю в Ужгороді.

Марта: То значіть, Мукачов є твое родне місто?

Івана: Маш правду, Мукачов є моє родне місто. Там ем жыла до вісімнадцятых років свого жывота. Доднесь там жыє ціла моя родина: отець, мати, брат і сестра. А в Ужгороді штудую і жыю в інтэрнаті. Ту мам много приятелів.

Марта: Кілько років жыеш в Ужгороді? Любитель ся ті тото місто?

Івана: В Ужгороді жыю пять років. Тото місто ся мі барз любитель. Є то красне історичне місто. А скады есь ты, Марто?

Марта: Я з Пряшова.

Івана: Є Пряшів твое родне місто?

Марта: Гей, Пряшів є моє родне місто. Ту жыє моя родина: отець, мати, брат.

Івана: Є то родне місто і твоіх родічів?

Марта: Ні, Пряшів не є родным містом моіх родічів. Моі родічі ся народили в русиньскім селі Старина, близко Снины. Але того села днесь уж ніт. На ёго місті стоіть водна гать.

Івана: Значіть, родне село твоіх родічів заникло.

Марта: Маш правду, моі родічі ся уж не можуть вернути до свого родного села. Залляла го вода. Зато сьме ся переселили ту, до Пряшова.

Івана: Як довго ваша родина жыє в тім місті?

Марта: Наша родина ту жыє двадцять років. Пряшів ся став нашым другым родным містом.

Івана: Так як Ужгород про мене є другым родным містом. Але нащастя я ся до Мукачова могу вернути все.

Марта: То є велике щастя, кідь ся чоловік може вернути до свого родного краю. Там жыє памятка на твое дитинство, там є ціла твоя історія, там є твое коріня і коріня твоіх предків. Там есь дома, довкола чуеш свій материньскый язык. То є твоя домовина.

Івана: І я ся люблю вертати домів, до мого родного Мукачова. Нигде ся не чую так добрі, як у своїм роднім місті. Є то чіста правда: од свого коріня ся не мож одорвати.

Присвойны містоназвыники (посесівны прономіна)

	ЧІЙ? (М)	ЧІЯ? (Ж)	ЧІЄ? (С)
Я	МІЙ	МОЯ	МОЄ
ТЫ	ТВІЙ	ТВОЯ	ТВОЄ
МЫ	НАШ	НАША	НАШЕ
ВЫ	ВАШ	ВАША	ВАШЕ
ВІН	ЁГО		
ОНА	ЇЇ, ЁЙ	приятель, книга, перо	
ОНО	ЁГО		
ОНИ	ЇХ		
Чій є приятель?	Приятель є мій / твій / наш / ваш.		
Чія є книга?	Книга є моя / твоя / наша / ваша.		
Чіе є перо?	Перо є моє / твое / наше / ваше.		
Чій є приятель?	Приятель є		
Чія є книга?	Книга є ёго / ії, ей / ёго / іх.		
Чіе є перо?	Перо є		

ЗАДАЧІ

1. Доповніть присвійні містоназівники в правильній формі.

- а) Книга є (я)
- б) Перо є (ты)
- в) Квітка є (она)
- г) Заголовок є (він)
- ґ) Біцігель є (оно)
- д) Авто є (они)
- е) Мобіл є (вы)
- є) Постіль є (мы)
- ё) Хыжа є (они)
- ж) Перо є (ты)

2. Відповідьте на вопрос Хто є то? і вжійте присвійні містоназівники і назівники в правильній формі.

Приклад: *Хто є то? (я, брат) – То є мій брат.*

- а) (ты, отець) То є
- б) (она, сестра) То є
- в) (він, мама) То є
- г) (я, приятелька) То є
- ґ) (мы, хыжа) То є
- д) (они, учітель) То є
- е) (вы, школа) То є
- є) (оно, мача) То є
- ё) (він, брат) То є
- ж) (она, стіл) То є

Присвійны придавники (посесівны адъєктивы)

ЧІЙ?	-ів (М)	Янк ів приятель
ЧІЯ?	Янк -ова (Ж)	Янк ова сестра
ЧІЄ?	-ове (С)	Янк ове перо
ЧІЙ?	-ин (М)	Март ин брат
ЧІЯ?	Март -ина (Ж)	Март ина приятелька
ЧІЄ?	-ине (С)	Март ине авто

ЗАДАЧІ

3. Доповняйте присвійны придавники в правилній формі.

- а) Марта є (Марко) сестра.
 б) Марко є (Марта) брат.
 в) Івана є (Марта) приятелька.
 г) Янко є (Марко) приятель.
 г) Марта є (Янко) приятелька а (Марко) сестра.
 д) То є (Марта) і (Івана) ізба.
 е) То є (Марко) і (Марта) учитель.
 є) То суть (Марко) і (Івана) приятелі.
 ж) (Марта) і (Марко) родічі суть учителі.

4. Доповняйте присвійны придавники у правилній формі і одповіджте на вопросы.

- а) Як ся зве (Марта) брат? –
 б) Як ся зве (Марко) сестра? –
 в) Є Івана (Марта) приятелька? –
 г) Є тота книга (Янко) ? –
 г) Чіє є то авто? (Івана) –
 д) Є Янко (Марко) приятель? –
 е) Є (Івана) родне місто Мукачов? –
 є) Жыє (Івана) родина в Ужгороді? –

5. Заміньте присвійны придавники присвійныма містоназывниками.

Приклад: Марко є Мартин брат. – Марко є ей брат.

- а) Марта є Маркова сестра. – Марта є сестра.
 б) Янко є Марків приятель. – Янко є приятель.
 в) Янко є Іванин і Янків колеґа. – Янко є колеґа.
 г) Є то Мартин брат? – Є то брат?
 г) Є то Іванине перо? – Є то перо?
 д) Знаєте Мартиных і Марковых родічів? – Знаєте родічів?
 е) Суть то Мартины діти? – Суть то діти?
 є) Є то Маркове авто? – Є то авто?

Указуючі містоназивники

КОТРЫЙ?	ТОТ (М)	тот приятель	
КОТРА?	ТОТА (Ж)	тота книга	
КОТРЕ?	ТОТО (С)	тото перо	
КОТРЫЙ?	ТАМ →	+ТОТ (М)	тамтот хлоп
КОТРА?		+ТА (Ж)	тамта книга
КОТРЕ?		+ТО (С)	тамто перо

Словослід	1	2	3	4
Котрый є то студент? – То	є	першый	штудент.	То студент першый.
Котрый є тот студент? – Тот студент	є	першый.		Тот є першый студент.

ЗАДАЧІ

6. Доповняйте указуючі містоназивники: тот , тота, тото.

а)	окно	г)	тейка
б)	лампа	д)	сердце
в)	телевізор	е)	постіль
г)	стіл	є)	квітник

7. Доповняйте указуючі містоназивники: тамтот , тамта, тамто.

а)	дім	г)	гача
б)	дівка	д)	число
в)	хлоп	е)	хліб
г)	жена	є)	стіл

8. Доповняйте.

Приклад: Чія є то книга? (Марта) – То є Мартина книга.

Чія є тота книга?(Марта) – Тота книга є Мартина.

- а) Чіє є то перо? (Янко) –
- б) Чія є тота лампа? (Івана) –
- в) Чія є тамта хыжа? (дідо) –
- г) Чій є тот мобіл? (мама) –
- г) Чіє є тамто авто? (отець) –
- д) Чій є тот компютер? (Марко) –
- е) Чія є тамта загорода? (тета) –
- є) Чія є тота грачка? (дітвак) –

ЧІЙ? – КОТРИЙ? – ЯКИЙ?			
Словослід	1	2	3
Што є то? То є	чий? Марків	котрий? першый	який? новий мобіл.
Хто є то? То є	чія? Мартина	котра? друга	яка? добра приятелька.
Што є то? То є	чіє? Іванине	котре? перше	яке? модерне сако.

ЗАДАЧІ

9. На основі одповідей доповняйте у вопросах выпущены слова чий? котрий? який?

- а) є то постіль? – То є Мартина постіль.
 б) є твоя приятелька? – Є добра і ласкава.
 в) є твоє перо? – Тамто вправо.
 г) є твоя мама? – Є висока і худа.
 г) є тото авто? – Наше.
 д) є ваша хыжа? – Друга зліва.
 е) суть то діти? – Нашы.
 є) є ваша загорода? – Довга і узка.

10. Оправте хыбы у вопросах і одповіджте на них.

- а) Котра дім є твоя? –
 б) Чий є тота перо? –
 в) Яке є тот книга? –
 г) Який є тото лопта? –
 г) Котрий стіл є ваша? –
 д) Чія є тота мобіл? –
 е) Котрий є твій мама? –
 є) Чіє є то дідо? –

11. Переложте до русиньского языка.

Marta was born in Prešov. It's her hometown. Marta is from Prešov (is a Prešovian). Ivana was born in Mukačevo. Mukačevo is Ivana's hometown. Marta and Ivana are good friends. Marta cannot speak Rusyn. Her brother Marko can speak Rusyn. Ivana is Marta's friend. They have only known each other for a short time. Marta is Ivana's classmate from the summer school. Marko is Marta's brother and Janko's good friend. Janko comes from Serbia. He is a tall, slim and nice boy. He likes his hometown and his mother tongue.

Marta sa narodila v Prešove. Je to jej rodné mesto. Marta je Prešovčanka. Ivana sa narodila v Mukačeve. Mukačevo je Ivanine rodné mesto. Marta a Ivana sú dobré priateľky. Marta nevie po rusínsky. Jej brat Marko vie po rusínsky. Ivana je Martina priateľka. Ich priateľstvo je krátke. Marta je Ivanina spolužiačka z letnej školy. Marko je Martin brat a Jankov dobrý kamarát. Janko je zo Srbska. Je to vysoký, štíhly a sympatický chlapec. Má rád svoje rodné mesto a svoj rodný jazyk.

12. Напиште о своїм приятеліви.

Склонёваня указуючих і присвойных містоназівників

Пад	Єднотне число				Множне число	
	Муж. і сер. р.	Жен. р.	Муж. і сер. р.	Жен. р.	Про вшыткы роды	
Н.	ТОТ ТОТО	тата	мії МОЄ	МОЯ	ТОТЫ	МОЇ
Ґ.	ТОГО	ТОЙ	МОГО/МОЄГО	МОЇЙ	ТЫХ	МОЇХ
Д.	ТОМУ	ТІЙ	МОМУ/МОЄМУ	МОЇЙ	ТЫМ	МОЇМ
А.	як Н. або Ґ.	тоту	як Н. або Ґ.	МОЮ	як Н. або Ґ.	як Н. або Ґ.
Л.	ТІМ	ТІЙ	МОЇМ	МОЇЙ	ТЫХ	МОЇХ
І.	ТЫМ	ТОВ	МОЇМ	МОЄВ	ТЫМА/ -МИ	МОЇМА/ -МИ

Засоба слов

Slovní zásoba

Vocabulary

близко (адв.)	blízko	close/near
ваш (прон.)	váš	your/yours (plural or respective sing)
все (адв.)	stále, vždy	always, still
гать (Ж), -и, пл. -и, Ґ -ей	priehrada	a (water) barrier, a (river) dam
гача (С), -ати, пл. -ата, Ґ -ат	žriebä	a foal, a baby horse
дітинство (С), -а (сг. т.)	detstvo	childhood
довгий (ад.), -а, -е, -ы	dlhý	long
дома (адв.)	doma	at home
домів (адв.)	domov	home
ёго (прон.)	jeho	his
жыти (верб., незав., пер.)	žít	to live
заникнути (верб., зав., пер.)	zaniknúť	to cease to exist, to expire, to perish
значіти (верб., незав., пер.)	znamenat'	to mean
історичный (ад.), -а, -е, -ы	historický	historic/historical
історія (Ж), -ї (сг. т.)	história	history
її, ей (прон.)	jej	her/hers
їх (прон.)	ich	their/theirs
квітник (М), -а, пл. -ы, Ґ -ів	kvetináč	a flower pot
корінь (М), -я, пл. -ї, Ґ -їв	koreň	a root
край (М), -я/-ю, пл. -ї, Ґ -їв	kraj/krajina	a country/a region
лопта (Ж), -ы, пл. -ы, Ґ лопт	lopta	a ball
мати (Ж), матери, пл. -ери, Ґ -ерей	mama/matka	mother/mom
місто (С), -а, пл. -а, Ґ міст	mesto	a town, a city
модерный (ад.), -а, -е, -ы	moderný	modern, fashionable, up-to-date

народити ся (верб. реф., зав., неперг.)	narodiť sa	to be born
наш (прон.), -а, -е, -ы	náš	our/ours
нащастя (адв.)	našťastie	luckily, fortunately
нигде (адв.)	nikde	nowhere
од (преп.)	od	from
одорвати (верб., зав., перг.)	odtrhnúť	to pluck (with an ax)
отець (М), -я, пл. отці/отцёве, Г -їв	otec	father
пак (адв. і парт.)	potom	then, afterwards, later
пам'ятка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток	pamiatka, spomienka	memory, remembrance
перестіговати ся (верб. реф., зав., перг.)	presťahovať sa	to move (apartment/flat)
правда (Ж), -ы, пл. -ы, Г правд	pravda	truth
предок (М), -дка, пл. -дкы, Г -дків	predok	an ancestor
родной (ад.), -а, -е, -ы	rodný	native, home, mother (adjective)
сако (М), -а, пл. -а, Г сак	sako	a blazer, a sportscoat
свій (прон. прис.)	svoj	one's own, my/your/his/her/its/our/their own
сердце (С), -я, пл. -я, Г сердць	srdce	a heart
сестра (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тер	sestra	sister
співанка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	pieseň	a song
стояти (верб., незав., перг.)	stáť	to stand, to cost
твій (прон. прис.)	tvoj	your/yours (singular)
тейка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ёк	zošit	an exercise book, a notebook
узкий (ад.), -а, -е, -ы	úzky	narrow
худый (ад.), -а, -е, -ы	štíhly	slim
цілий (ад.), -а, -е, -ы	cely	whole (adjective)
чістий (ад.), -а, -е, -ы	čistý	clean, fresh
чути (верб., незав., перг.)	počuť	to hear
чути ся (верб. реф.)	cítiť sa	to feel
штудувати (верб., незав., перг.)	študovať	to study

ФРАЗЫ

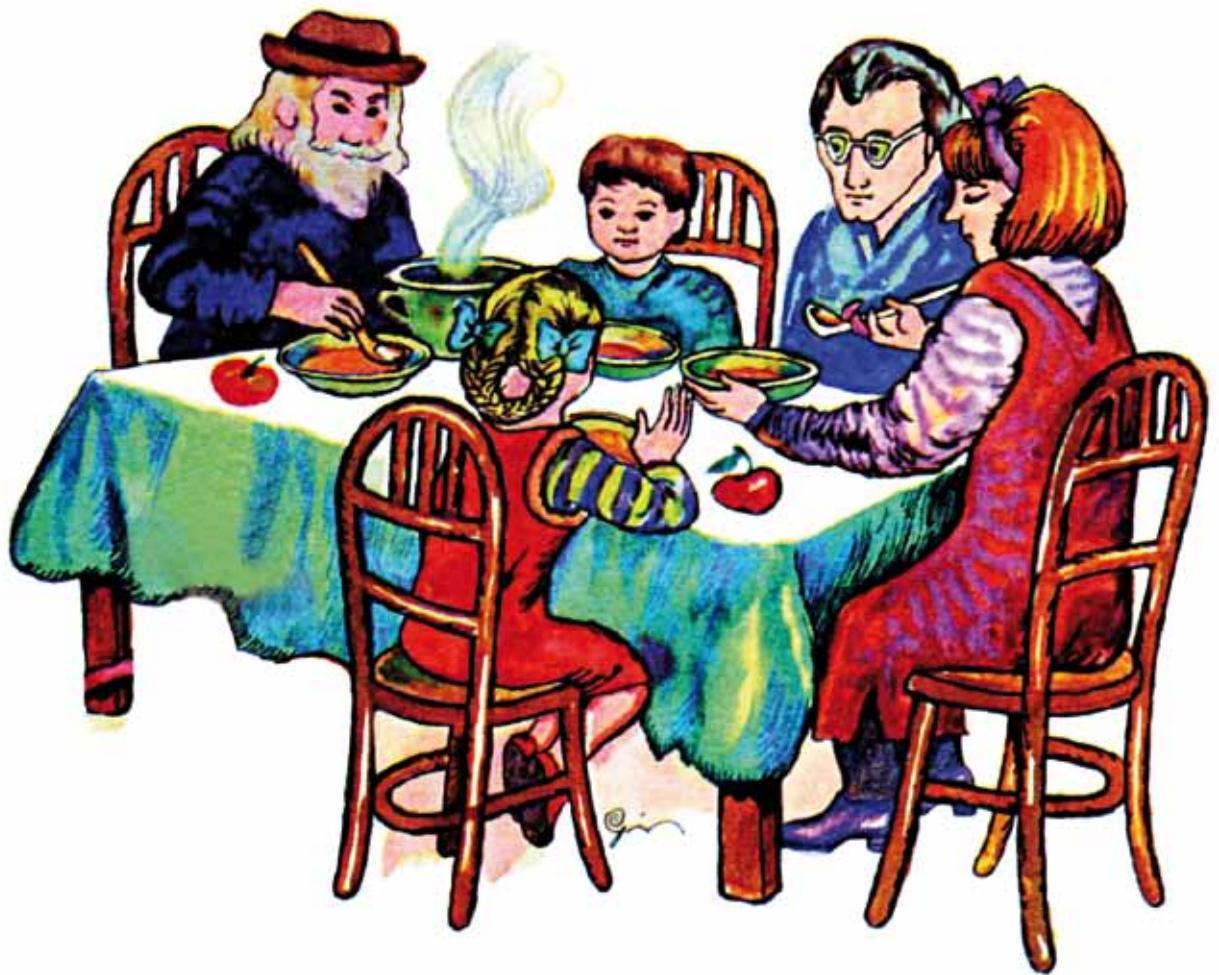
мати правду

FRÁZY

mať pravdu

PHRASES

to be right

ПРИДАВНИКИ (АДЪЄКТИВЫ)

Чітайте текст і підкреслюйте в нім придавники.

В РЕШТАВРАНТІ

(Формална комунікація)

Чашник: Добрий день. Чім можу послужыти?

Янко: Хотіли бы сьме пообідовати.

Івана: Мала єм народенины. Можете мі понукнути даяке славностне меню?

Чашник: Самособов. Може то быти класічне меню, або дашто нетрадічне?

Івана: Я походжу з України. Также про мене буде словацьке меню нетрадічне. Але предность у выбері мають мої гості.

Марта: Мы з Марком сьме за словацьку класіку. Повіджме, забиячковый танір. Є то сьте, кус пікантне їдло, а робите го ту добрі.

Івана: А ты, Янку?

Янко: Я таксамо. Про мене то буде може і екзотічне.

Чашник: К забиячковому таніру подаваме як передьїдло свиньску тлаченку з цибулєв. Може быти?

Івана: Може.

Чашник: Поливку – зеленинову, мясову-забиячкову, або молочну? Мама і студены поливки.

Янко: Без поливки.

Марта: І мы з Марком – без поливки.

Чашник: На питя?

Івана: Выберайте, днесь сьте моїма вцацныма гостями.

Янко: Пиво, але безалкоголове.

Марта: Я мінералну воду.

Чашник: Може быти балдовска мінерална вода?

Марта: Радше неперливу фатру.

Марко: Пиво, але алко...

Чашник: Будете собі просити і аперітів?

Івана: Малаый аперітів, котрый бы пасовав ку главному ходу.

Чашник: Боровічка, або сливовіця?

Івана: Добрі выхолоджену боровічку. Преці лем є то словацька класіка.

Марта: Але лем штамперлик...

Марко: В такім припадї міням пиво на неперливу фатру. Мішати боровічку з пивом – то не барз добрі.

Чашник: А дезерт?

Івана: Што понукате?

Чашник: Ябкову або маково-грознову штрудлю з листкового тіста, помаранчове тірамісу, змерзлиновы погар – у нім є ванілкова, ягодова, оріхова і чоколадова змерзлинка, фламбовану повнену палачінку, італіаньску панакоту, шварцвалдську вышнєву тарту, медову баклаву, черешнєву бубланину...

Івана: Тото перше.

Чашник: Гнедь то буде.

Лексіка

Чім можу послужыти?

Можете мі понукнути славностне меню?

Выберайте, днесь сьте моїма вцацныма гостями.

Може то быти класічне меню?

Поливку зеленинову, або курячу?

Без поливки.

А на питя?

Неперливу фатру.

8. ЛЕКЦІЯ

Припомяньте сі факты о придавниках

В третій лекції сьме ся дізнали, же придавники суть згодні з називниками, ку котрым ся односять. Згода є у менных граматичных категоріях – **в роді, в паді і в числі**.

Наприклад: **красный хлоп** (мужський род, номінатив сингулару), **красну жену** (женський род, акузатив сингулару), **о найкрасших дівчатах** (середній род, локал плуралу).

Общі факты о ступнёваню придавників. Чім суть одлишны тоты три приклады придавників?:

низкий	_____	низ – шый	_____	най – низ – шый
мудрый	_____	мудр – ішый	_____	най – мудр – ішый
злый	_____	гір – шый	_____	най – гір – шый

Треба припомянути, же в русиньскім языку мож ступнёвати лем **якостны** придавники: напр. **теплый** вечур, **тонка** книжка, **мале** дівча¹...

Од **присвойных** і **односных** придавників **не мож** утворити компаратів ани суперлатів: напр. **няньків** калап, **сестрина** блузка, **сливковый** леквар, **железна** капуре, **яфоровый** колач...

Склонёваня придавників

Вшыткы три тіпы придавників можеме склонёвати. Склонёваня придавників ся в русиньскім языку реалізує подля **закінчіня основы** придавника, котре може быти на **твердый** або **мягкий согласный**. В залежности од того мають придавники два тіпы склонёваня: **твердый** і **мягкий**.

К твердому тіпу односиме два взоры: **новый** і **мамин**.

Мягкий тіп творять взоры **синій** і **песій**.

Пад	Єднотне число		Множ. ч.	Єднотне число		Множ. ч.
	Муж. і серед. род	Женьський род	Про вшыткы роды	Муж. і серед. род	Женьський род	Про вшыткы роды
Н.	новый нове	нова	новы	синій синє	синя	сині
Г.	нового	новой	новых	синёго	синёй	синіх
Д.	новому	новій	новым	синёму	синій	синім
А.	як Н. або А.	нову	як Н. або А.	як Н. або А.	синю	як Н. або А.
Л.	новім	новій	новых	синім	синій	синіх
І.	новым	новов	новыма/-ыми	синім	синёв	синіма/-іми

ЗАДАЧІ

1. Выпиште з вступного тексту придавники ведно з називниками. Обернийте позорность на їх згуду в роді.

Приклад: добрый день

.....

.....

.....

.....

¹ Ступнёванём придавників ся будеме занимати в лекції ч. 14.

.....

.....

.....

2. Помішаны придавники. Ушорьте до двух стопчіків придавники подля слідуючого прикладу. Што вам поможе при правилнім ушоріню?

добрый, веселы, мале, мамина, зеленинова, найкрасшый, ліпша, белава, жовте, желізна, деревяный, смілый

Придавники А	Придавники Б
добрый	зеленинова

3. Утворьте компаратів і суперлатів од слідуючих придавників.

Позітів	Компаратів	Суперлатів
теплый		
міцный		
веселый		
тихий		
тонкий		
низкий		
близкий		

МІДЖІ ПРИЯТЕЛЯМИ

(Неформална комунікація)

Марко: Добра ослава.

Янко: Барз єм сі посмаковав на тых домашніх їдлах. Найліпша была чеснокова тлаченка. Ніг-да єм дашто таке не їв.

Марта: Мені найвеце смаковала ябкова штрудля. Мы дома робиме подобну, але тісто є грубше – думам, же кыснуте.

Івана: Тішу ся, же то вышло.

Марта: Также тото было твоє несподіваня про нас?

Марко: Оригіналне.

Івана: А по экзаменах вам вшыткым наварю український борщ.

Янко: Ей – га... Приймеш понуку на вінчанку?

Івана: Але лем кідь ся будеме вінчати в Лас Вегас...

ЗАДАЧІ

4. Прочітайте текст і попробуйте одповісти на вопросы.

Котре їдло найвеце смаковало Янкови?
 Што смаковало Марті?
 Што наварить Івана?
 Хто ся буде вінчати?
 Яке їдло смакує вам?

5. Утворьте пары і приправте подобный розговор. Поужыйте слова: добре їдло, пестра страва, куряча поливка, свинське мясо, мамина кухня.

6. Высклонюйте назывники з придавниками. Слідуйте згуду в менных граматічных категориях.

Новы боканчі, найкрасшый дарунок, песій живот, нянькова сорочка, найліпше дівча.

Припомяньме собі, на якы вопросы одповідають окремы пады:

Пады	Сінгулар – Плурал
Номінатів	хто? што?
Генітів	кого? чого?
Датів	кому? чому?
Акузатів	кого? што?
Локал	(о) кім? (о) чім?
Інструментал	(з) кым? (з) чім?

Пады	Сінгулар				
Н.	нова боканча	найкрасшый дарунок	песій живот	нянькова сорочка	найліпше дівча
Г.					
Д.					
А.					
Л.					
І.					

Пады	Плурал				
Н.	новы боканчі	найкрасшы дарункы	песі жывоты	няньковы сорочки	найліпшы дівчата
Г.					
Д.					
А.					
Л.					
І.					

ЗАДАЧІ

7. Переложте текст до русиньского языка.

Marta cooks good vegetable soup. Mom's soup is the best in the world. We can cook in the collage too. Ivana is from Ukraine. She likes ukraine soup - „boršč“. Marko likes buckwheat pasta. Markos grandmother cooks these buckwheat pasta. I tis tasty ruthenians food. Janko is driver. He drinks non-alcoholic beer.

8. Выберите правилну одповідь і поставте к ній вопрос подля взору. Який пад поужыете при творіню вопросу? Котры з слов в скобках суть назывники плуралія тантум?

Івана походить із сусідней (Сербії, Україны, Білорусії, Споєных штатів америцьких, Польщі).

а) Походить Івана зо сусідней України?

б) Гей, Івана походить з України.

Марко бы хотів грати на взацных (бубнах, паганініовых гусях, гребіню, ножычках, гайдах).

а)

б)

Янкові смаковала традична (ябкова штрудля, чеснокова тлаченка, ванілкова змерзлина, зеленинова поливка, медова баклава).

а)

б)

Марта варить добру (молочну ріскашу, кендерічану кашу, зеленинову поливку, тварогову грудку, стеранку¹).

а)

б)

¹ Стеранка – стародавнє русинське їдло, котре ся варило на выходній Словакії.

8. ЛЕКЦІЯ

Івана купила пахнячі (дарунки, колачі, ножички, квітки).

а)

б)

Засоба слов

ванілка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лок
ванілковый (ад.), -а, -е, -ы
взацный (ад.), -а, -е, -ы
вінчанка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок
выберати (верб., незав., пер.)

выбрати (верб., зав., пер.)

выхолодженный (ад.), -а, -е, -ы
гостина (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ин
главный (ад.), -а, -е, -ы
гость (М), -я, пл. -ї, Г -їв
гребінь (М), -я, пл. -ї, Г -їв
гуслі, гусель (пл. т.)
гайды, гайд (пл. т.)
забиячка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок
зелениновый (ад.), -а, -е, -ы
змерзлинка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лин
змерзлиновый (ад.), -а, -е, -ы
кендерічаны (ад.), -а, -е, -ы
колач (М), -а, пл. -і, Г -їв
курка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рок
курячий (ад.), -а, -е, -і
лем (парт.)
листок (М), -тка, пл. -ткы, Г -їв
мед (М), -у
медовый (ад.), -а, -е, -ы
мінерална вода (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы
мінити (верб., незав. пер.)
міняти (верб., незав. пер.)
молочный (ад.), -а, -е, -ы
мясовый (ад.), -а, -е, -ы
несподіваня (С), -я, пл. -я, Г -вань
нетрадічний (ад.), -а, -е, -ы
ножички, -чок (пл. т.)
нукати (верб., незав. пер.)
оріх, воріх (М), -а, пл. -ы, Г -їв
палачінка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок
пасовати (верб., незав. пер.)
передьїдло (С), -а, пл. -а, Г передьїдел
перливый (ад.), -а, -е, -ы
повненка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок

Slovná zásoba

vanilka
vanilkový
vzácný
sobáš
vyberať

vybrať

vychladený
hostina
hlavný
host
hrebeň
husle
gajdy
zabíjačka
zeleninový
zmrzlina
zmrzlinový
kukuričný
koláč, múčnik
slepka
slepačí
len
lístok
med
medový
minerálna voda
meniť
meniť
mliečny
mäsový
prekvapenie
netradičný
nožnice
ponúkať
orech
palacinka, lievanec
hodiť sa
predjedlo
perlivý
plnka

Vocabulary

vanilla
vanilla (adjective)
precious, valuable
marriage
to choose, to select, to draw in,
to empty, to unload, to take out
(to be in progress)
to choose, to select, to draw in,
to empty,
to unload, to take out (once)
cooled
a feast, a party
main, key, major
a guest
a comb
a violin
bagpipes
pig-sticking
vegetable (adjective)
ice-cream
ice-cream (adjective)
corn (adjective)
a cake, pastry, dessert
a hen
chicken (adjective)
only, just
a ticket, a coupon
honey
honey (adjective)
mineral water
to change, to alter
to change, to alter
milk (adjective)
meat (adjective)
surprise
unusual
scissors
to offer
a nut
a crepe, a pancake
to match (sth), to suit (sb)
an appetizer, a starter
fizzy, sparkling
filling, stuffing

повнений (ад.), -а, -е, -ы погар (М), -а, пл. -ы, Г -ів поливка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -вок помаранч (М), -а, пл. -і, Г -ів помаранчовий (ад.), -а, -е, -ы понукнути (верб., зав., рег.) пообідовати (верб., зав., рег.) послужити (верб., зав., рег.) походити (верб., зав., нерег.) предность (Ж), -и, пл. -ти, Г -тей	plnený pohár polievka pomaranč pomarančový ponúknuť naobedovať sa poslúžiť pochádzať prednosť	stuffed a glass soup an orange orange (adjective) to offer to have lunch to serve as to come from, to originate preference, advantage, priority, right of (way) after all, though
преці (парт.) припад (М), -у, пл. -ы, Г -ів свинський (ад.), -а, -е, -ы славностный (ад.), -а, -е, -ы служити (верб., незав., рег.) сусідній (ад.), -я, -є, -ї ягода (Ж), -ы, пл. -ы, Г ягод яфора (Ж), -ы, пл. -ы, Г яфор яфоровий (ад.), -а, -е, -ы студений (ад.), -а, -е, -ы танір (М), -а, пл. -ы, Г -ів тваріг (М), тварогу традічний (ад.), -а, -е, -ы тісто (С), -а, пл. -а, Г тіст тлаченка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок ход (М), -у, пл. -ы черешнёвый (ад.), -а, -е, -ы, Г -ів черешня (Ж), -ї, пл. -ї, Г -шень чоколада (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лад чоколадовий (ад.), -а, -е, -ы штамперлик (М), -а, пл. -ы, Г -ів	predsa prípád bravčový slávnostný slúžiť susedný jahoda čučoriedka čučoriedkový studený tanier tvaroh tradičný cesto tlačénka chod čerešňový čerešňa čokoláda čokoládový štamperlík	a case pork (adjective) festive, solemn, ceremonial to serve (sb) neighboring a strawberry blueberry blueberry (adjective) a cold a plate, a dish curd cheese traditional dough/batter headcheese a course (meal) cherry (adjective) a cherry chocolate chocolate (adjective) a tot of (whiskey, brandy, etc.)/a shot (of alcoholic drink)

ЧАСОСЛОВО (ВЕРБУМ)

Чітайте текст і выпишуйте часослова *быти* і *мати* в розлічних формах. Попробуйте найти і други часослова.

В КНИЖНИЦІ

- Професор Липка:** Добрий день! Вчера єм сі обіднав штири публікації.
- Книговнічка:** Добрий день! Прошу, можете предложити читательський превказ?
- Професор Липка:** Мам карту учителя. Няй ся любить.
- Книговнічка:** О котрій годині сьте сі вчера обіднали книжки?
- Професор Липка:** Гмм... Як єм скінчив лекцію старшой русиньской літературы... Могло то быти коло другой пообіді.
- Книговнічка:** Не потішу Вас. Три книжки суть пожычены а четверту можете читати лем в штудовни. Принести Вам ей?
- Професор Липка:** Шкода, а нелем про мене. Дві книжки были про колегу Скірку. Не любить ся мі то. Маю мало часу. Не міг бы єм собі одкопіровати єден текст з той книжки?
- Книговнічка:** Мерзить ня, копірка ся нам погубила. Але в штудовни можете скеновати.
- Професор Липка:** А де є штудовня?
- Книговнічка:** Підете горі гарадічами, а потім скрятаєте доліва. Там уж буде написане. Поведуть Вас таблічки.
- Професор Липка:** Рано до ня вдарила на крижоватці єдна нервозна шоферка. Потім єм ся шмыкнув, кідь єм выходив з авта. Попробую даяк докривати на першый шток...
- Книговнічка:** Страшне. Не думала єм сі, же пятниця тринадцятого є такий нещастный день. Рано єм шатовала і обляля єм ся кавов. Блузку єм зарайбала і зачала біглевати, властно сушыти фляк. Нараз мі бігляйзь выбухнув, а в тім стресі єм сі забыла взяти амбрелу. Чіста смола¹. До роботы єм ішла бігом. Была єм ціла змокнута, а в тім доджу єм ся ани не могла добрі орьентовати. Вызерала єм як некоордінована моторова мыш.

Лексіка – фразы

Можете предложити документы?
 Няй ся любить.
 Не потішу Вас.
 Не любить ся мі то.
 Мерзить ня.

I. Повнозначны часослова

Подля семантичного значіння ділиме часослова на:

- а) **повнозначны** (*робити, грабати, боліти, мерзнуту, співати, стояти*);
- б) **неповнозначны**, а то: **помічны** (*быти*), **звязочны** (*spronové*) (*быти*), **полозвизочны** (*стати ся, відіти ся, бити ся*), **фазовы** (*зачати, кінчіти, перестати*), **модалны** (*хотіти, мочі, мати, мусити* і др.).

Часослова в інфінітиві ся закінчують звычайно на **-ти**, напр.: *читати, писати, купувати, сидіти, вести* і т. д., лем немногы з них мають закінчіня (флексію) **-чі**, напр.: *печи, волочі, течі, мочі* і т. п. В невызначеній формі (інфінітиві) часослова міджі корінёвов і флектівнов морфемов стоїть часто припонка (суфікс) або тематичный гласный, напр.: *коп-ну-ти, молод-ї-ти, говор-у-ти, пис-а-ти, куп-ова-ти* і т. д. Суть часослова і без припонки або тематичного гласного, напр. *нес-ти, вез-ти, зна-ти, грі-ти, обу-ти* і т. д.

¹ Чіста смола – фразеологізм (кідь ся дашто не подарить. Подобны фразеологізмы: *мать смолу, ліпить ся на нёго смола* – не має щастя.)

Основу інфінітива дістанемо так, же од форми інфінітива одділиме флективну морфему **-ти**, напр.: *нес-ти, дер-ти, зелені-ти, купити, купова-ти, чита-ти, стої-а-ти* і т. д.

Основу теперішнього часу дістанемо так, же од форми другой особи єдного числа теперішнього часу одділиме закінчення **-еш, -иш/-іш, -ш**, напр.: *вед-еш, нос-иш, нес-еш, скуб-еш, печ-еш, др-еш, копн-еш, знаї-еш, терп-иш, говор-иш, чита-ш, купуї-еш, стої-іш* і т. д.

Конъюгачный тип I
вести, плести, пити

Конъюгачный тип II
говорити, сидіти...

Особа	Сінгулар	
1.	(я) вед- у , плет- у , п(j)- у	говор- ю , си- дж-у
2.	(ты) вед- еш , плет- еш , п(j)- еш	говор- иш , сид- иш
3.	(він, она, оно) вед- е , плет- е , п(j)- е	говор- ить , сид- ить

Особа	Плурал	
1.	(мы) вед- е-ме , плет- е-ме , п(j)- е-ме	говор- име , сид- име
2.	(вы) вед- е-те , плет- е-те , п(j)- е-те	говор- ите , сид- ите
3.	(они) вед- уть , плет- уть , п(j)- уть	говор- яць , сид- яць

ЗАДАЧІ

1. Доповняйте часослово у правилній формі.

А: Можете предложити читательський превказ?

Б:

А: Што то говориш?

Б:, же єм забыв превказ.

А: Болить ня нога. Одведете ня на перший шток?

Б: Самособов,

А: Што выпеме?

Б: Я пиво десятку.

В: А він лем безалкоголове пиво.

2. Вычасуйте часослово *водити*. Часує ся подобно, як часослово *сидіти*. Збачили сьте алтернацію?

Особа	Сінгулар	Плурал
1.		
2.		
3.		

Кон'югацний тип Ia.: часослова *чітати, співати*

Особа	Сінгулар	Плурал
1.	(я) чита- м , співа- м	(мы) чита-(є)- ме , співа-(є)- ме
2.	(ты) чита- ш , співа- ш	(вы) чита-(є)- те , співа-(є)- те
3.	(він, она, оно) чита- ть , співа- ть	(они) чита- ють , співа- ють

Часослова: *знам, мам/знаю, маю*

Особа	Сінгулар	
1.	(я) зна м , зна ю	ма м , ма ю
2.	(ты) зна ш , зна єш	ма ш , ма єш
3.	(він, она, оно) зна ть , зна є	ма ть , ма є

Особа	Плурал	
1.	(мы) зна ме , зна єме	ма ме , ма єме
2.	(вы) зна те , зна єте	ма те , ма єте
3.	(они) зна ють	ма ють

Часослова із суфіксом *-ова-*Кон'югацний тип I.: *бісідувати, купувати, малювати...*

Особа	Сінгулар	Плурал
1.	(я) бісідую ю , купую ю , малюю ю	(мы) бісідую єме , купую єме , малюю єме
2.	(ты) бісідую єш , купую єш , малюю єш	(вы) бісідую єте , купую єте , малюю єте
3.	(він, она, оно) бісідую є , купую є , малюю є	(они) бісідую ють , купую ють , малюю ють

ЗАДАЧІ

3. Помішані часослова. Выберите з кожної групи часослова, котре там подля логіки не пасує.

- а) ходити, спати, бігати, плавати, скакати
- б) співати, говорити, крічати, мыти ся, шептати
- в) облїкати ся, чесати ся, обувати ся, розбити, мастити ся

II. Модальні часослова

Повторьме, котры модальні часослова знаєте у своїм материньскім языку. Подобны суть і в русиньскім: **хотіти, знати, мочі, доказати, мусити, мати**. З часословом **мати** сьме ся стрітили в четвертій лекції. Укажеме сі, коли ся того часослова вживать як повнозначне, а в котрых конш-трукціях выступлять у функції модального часослова.

Приклады:

Маю нове перо. – Mám nové pero. – I have new pen.

Маю ся записати на літню школу? – Mám sa zapísať na letnú školu? – Shall I enroll in the summer school?

Марта з Марком маюють мало часу. – Marta s Markom majú málo času. – Marta and Marko are pressed for time/don't have much time.

Маюють Марта з Марком поводити Янка по Пряшові? – Majú Marta s Markom previesť Janka po Prešove? – Should Marta and Marko show Janko around Prešov?

Часослова: *хотіти, мочи, мусити* (I. і II. кон'югачний тип)

Особа	Сінгулар	Плурал
1.	(я) хочу, можу, мушу	(мы) хочеме, можеме, мусиме
2.	(ты) хочеш, можеш, мусиш	(вы) хочете, можете, мусите
3.	(він, она, оно) хоче, може, мусить	(они) хотять, можуть, мусять

ЗАДАЧІ

4. Доповняйте модалны часослова.

- а) Марта бути учітелька. б) написати роботу по русиньскы?
 в) і по англіцькы? г) Ні, лем по русиньскы. г) Івано,
 дашто поїсти? д) їсти, бо будеш голодна. е) Він не так довго чекати.
 Має мало часу. є) Будеме навщівити і грекокатолицькый храм? є) Кідь будете ..
, можете.

5. Доповняйте правилны формы часослова *мати*. Вкажте, в котрых конштрукціях є тото часослово у функції модалного часослова.

- а) Маркова сестра буде народенины. б) ї купити дарунок? в)
 Професор Липка мало часу. г) Як ся? г) Мы много
 роботи. д) тоту задачу зробити до завтра? е) Хто выпровадити
 гостей? є) Не кого послати на штаціон.

III. Минувый час (претерітум)

Твориме го в сінгуларі з помочов флексій: в мужскім роді **-в**, в женьскім **-ла**, в середнім **-ло**, плурал є про вшиткы особы і роды еднакый і творить ся з помочов флексії **-ли**.

Творіня минулого часу од дакотрых часослов

(основный модел)

Часослова	Сінгулар			Плурал
	Мужский род	Женьский род	Середній род	
быти	я був, быв єм	я была, была єм/ была-м	было	мы были, были сьме
чітати	я читав, читав єм	я читала, читала єм/читала-м	читало	мы читали, читали сьме
знати	я знав, знав єм	я знала, знала єм/ знала-м	знало	мы знали, знали сьме
мати	я мав, мав єм	я мала, мала єм/ мала-м	мало	мы мали, мали сьме
купати	я купав, купав єм	я купала, купала єм/купала-м	купало	мы купали, купали сьме
напити ся	я напив ся, напив єм ся	я напила ся, напила єм ся/ напила-м ся	напило ся	мы напили ся, напили сьме ся

Дакотры часослова ся одлишують од основнаго моделу – а то в першій особі сінгулару.

Часослова	Сінгулар			Плурал
	Мужський род	Женьський род	Середній род	Вшыткы роды
печі	я пік, пік єм	я пекла, пекла єм/пекла-м	пекло	мы пекли, пекли сьме
січі	я сік, сік єм	я сікла, сікла єм/сікла-м	сікло	мы сікли, сікли сьме
мочі	я міг, міг єм	я могла, могла єм/могла-м	могло	мы могли, могли сьме
лячі	я ліг, ліг єм	я легла, легла єм/легла-м	легло	мы легли, легли сьме

ЗАДАЧІ

6. Є то правда, або неправда? Закружуйте і одповідajte устно.

	правда	неправда
а) Пан Скірка пожычів дві книжки.	+	–
б) На крижоватці мусиме давати позор.	+	–
в) Книговнічка може скопіровать текст з книжки.	+	–
г) Кажда книжніця мусить мати штудовню.	+	–
г) Штудовня може быти на першім штоку.	+	–
д) Професор Липка не знає шоферовати.	+	–
е) Книговнічка ся мусить учіти біглевати.	+	–
є) Професор Липка не може стати на ногу.	+	–

IV. Будучій час (футурум) і вид часослов

В русиньскім языку суть два тіпы будучого часу: **простый і зложеный**.

Простый будучій час твориме єднаков сістемов флексій з теперішнім часом од часослов завершеного виду, напр.: *напишу, напишеш, напише, напишете, напишуть*.

Зложеный будучій час твориме за помочи форм будучого часу часослова **быти** і інфінітиву повнозначного часослова, напр.: *буду писати, будеш читати, будуть співати*.

Незавершений вид часослова	Завершений вид часослова	Простый будучій час	Зложеный будучій час
писати	написати	напишу	буду писати
читати	прочитати	прочітам	буду читати
вести	одвести	одведу	буду вести
плести	выплести	выплету	буду плести
співати	заспівати	заспівам	буду співати
спати	поспати	посплю	буду спати
пити	выпити	выпю	буду пити

Як сьме могли збачіти, **завершений вид часослов** ся творить найчастіше:

- з помочов **префіксів**: *писати* – *написати, выписати, підписати*...
- **суфіксом -ну-**: *копати* – *копнути, бухати* – *бухнути, кыхати* – *кыхнути*...
- **суплетівно (од розлічных основ)**: *брати* – *взяти, класти* – *положити*...
- **змінов тематічної гласной основы**: *пуцати* – *пустити, трафляти* – *трафити, стріляти* – *стрілити*...

ЗАДАЧІ

7. Од наслідуючих часослов подля взору утворьте простый і зложений будучий час і вжййте їх в речінях.

Часослова	Простый футурум	Зложений футурум
а) робити	зроблю	буду робити
б) читати		
в) метати		
г) писати		

- а)
- б)
- в)
- г)

8. Од часослов незавершеного виду утворьте часослова завершеного виду.

- а) співати –
- б) спати –
- в) їсти –
- г) мыти –
- г) печі –

Чітайте діалог і слідуйте часослова в розлічних формах.

Планы на літні вакації

- Марко:** Янку, што будеш робити, кідь ся скінчїть літня школа?
- Янко:** Буду путовати по Словакії, передовшыткым по регіонах, де жыють Русины.
- Марко:** Буде то про Тебе інтересне?
- Янко:** Самособов. Інтересує ня фолклор, а тыж архітектура.
- Марко:** Думаш на деревяны церькви?
- Янко:** Гей, чув єм, же они были записаны до списку світової културной дідовизны УНЕСКО. Быв єсь в дакотрых з них?
- Марко:** Быв єм в Бодружалю і в Ладомировій. Деревяны церькви – то є досправды наш архітектонічний сквост.
- Янко:** Хотів бы єм перейти цілу карпатьску деревяну трасу.
- Марко:** Можеме путовати двома.
- Янко:** Буду ся тішыти.

Засоба слов

амбрела (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рел
бігом (адв.)
біглевати (верб., незав., рег.)

Slovní zásoba

dáždnik
behom
žehliť

Vocabulary

an umbrella
quickly/running
to iron (be in progress)

бігляйзь (М), -ы, пл. -ї, Г -їв блузка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -зок брати (верб., незав., нерег.) бухати (верб., незав., рег.)	žehlička blúzka brať búchať	an iron a blouse to take to bang, to knock, to slam (repeatedly)
бухнути (верб., зав., рег.)	buchnúť	to bang, to knock, to slam (once)
вдарити ся (верб., зав., рег.)	udrieť sa	to bump/bang a part of one's body
везти ся (верб. реф., незав., рег.)	viezt' sa	to have a ride, to be given a lift
взяти (верб., зав., нерег.) выбіглевати (верб., зав., рег.)	vziať vyžehliť	to take to have ironed, to finish ironing
выбухнути (верб., зав., рег.)	vybuchnúť	to explode, to blow up, to burst
вызерати (верб., незав., рег.) выписати (верб., зав., рег.) выпити сі (верб. реф., зав., рег.) выплести (верб., зав., рег.)	vyzerať vypísať vypiť si upliesť	to look, to seem to fill in to have a(n alcoholic) drink to knit (a jumper)/to weave (a basket)
вырайбати (верб., зав., рег.) выходити (верб., зав., рег.) давати (верб., незав., рег.)	vyprať vychádzať dávať	to wash (clothes) to come out, to go out, to rise to give, to put (be in progress or repeatedly)
дакотрый (прон.) дати (верб., зав., нерег.) двоми (хлопи) (нум.) день (М), дня, пл. дні, Г днів деревяный (ад.), -а, -е, -ы дїдовизна (Ж), -ы (сг. т.) додж (М), -ы, пл. -і, Г ів докривати (верб., зав., рег.) документ (М), -у, пл. -ы, Г -ів	niektorý dať dvaja (chlapí) deň drevený dedičstvo dážď dokrívateľ doklad	some (male person, thing) to give (once) two (men) a day wood (adjective), wooden heritage, heirloom rain to limp to a place a document, a receipt, evidence
досправды (адв.) думати (верб., незав., рег.) забыти (верб., зав., нерег.) записати (верб., зав., рег.) зарайбати (верб., зав., рег.)	naozaj myslieť zabudnúť zapísať vyprať znečistenú časť	really to think to forget to write down, to note to wash the dirty part (on clothing)
змокнутый (ад.), -а, -е, -ы кава (Ж), -ы, пл. -ы, Г кав карпатський (ад.), -а, -е, -ы карта (Ж), -ы, пл. -ы, Г карет класти (верб., незав., нерег.)	zmoknutý káva karpatský karta klásť	drenched coffee Carpathian a card to lay (repeatedly or to be in progress of laying)
книжка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -жок колега (М), -ы, пл. колегове, Г -ів коло (адв., преп. і парт.) копірка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рок	knižka kolega okolo, približne kopírka	a book a colleague roughly, approximately a (photo)copier, a xerox (machine)

копіювати (верб., незав., реф.)	kopírovať	to (photo)copy, to xerox
кривати (верб., незав., реф.)	krívať	to limp
крижоватка (Ж), -ы, пл. -ы Г -ток	križovatka	a junction, a crossroad
купати ся (верб. реф., незав., реф.)	kúpať sa	to have a bath
кыхати (верб., незав., реф.)	kýchať	to sneeze (repeatedly)
кыхнути (верб., зав., реф.)	kýchnuť	to sneeze (once)
лем (парт. і кон.)	len	only, just
література (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тур	literatúra	literature
лляти (верб., незав., реф.)	liať	to pour
любити ся (верб. реф., незав., нереп.)	páčiť sa	to like
лячі сі (верб. реф., зав., нереп.)	ľahnúť si	to lie down
мерзити (верб., незав.)	mrziť	to feel sorry
мыш (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ей	myš	a mouse
написати (верб., зав., реф.)	napísať	to write (down)
напити ся (верб. реф., зав., реф.)	napíť sa	to have a drink/sip
нараз (адв.)	zrazu	suddenly
некоординований (ад.) -а, -е, -ы	nekoordinovaný	uncoordinated, clumsy
нелем (кон.)	nielen	not only
нервозный (ад.) -а, -е, -ы	nezvózny	nervous
нести (верб., незав., реф.)	nieść	to carry, to bear
нещастный (ад.) -а, -е, -ы	nešťastný	unhappy, unlucky, unfortunate
облляти (верб., зав., нереп.)	obliat	to pour over (someone)
обіднати сі (верб. реф., зав., реф.)	objednať si	to order, to book
одвезти ся (верб. реф., зав., реф.)	odviešť sa	to have a ride
одкопіювати (верб., зав., реф.)	skopírovať	to make a copy
орьєнтовати ся (верб. реф., незав., реф.)	orientovať sa	to find one's way/bearings
передовшыткым (адв.)	predovšetkým	especially, mainly, predominantly
перейти (верб., зав., реф.)	prejsť	to cross, to pass (about time)
підписати (верб., зав., реф.)	podpísať	to sign
плести (верб., незав., нереп.)	pliešť	to knit, to weave
погубити ся (верб. реф., зав., нереп.)	pokaziť sa	to break (to get broken)/to ruin (to get ruined)
подумати сі (верб. реф., зав., реф.)	pomyslieť si	to think, to get an impression
пожычіти (верб., зав., реф.)	požičať	to lend
положыти (верб., зав., реф.)	položiť	to lay (once)
пообіді (адв.)	poobede	in the afternoon, after lunch
попробувати (верб., зав., реф.)	vyskúšať	to try (once)
потім (адв.)	potom	then, later, after(wards)
потішыти (верб., зав., реф.)	potešiť	to please
превказ (М), -у, пл. -ы, Г -ів	preukaz	an identity card, a licence, a certificate
предложыти (верб., зав., реф.)	predložiť	to present, to show, to submit
принести (верб., зав., реф.)	priniesť	to bring
пробувати (верб., незав., реф.)	skúšať	to (keep) try(ing)
публікація (Ж), -ії, пл. -ії, Г -ій	publikácia	a publication
путовати (верб., незав., реф.)	cestovať	to travel
пятниця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ніць	piatok	Friday
райбати (верб., незав., реф.)	prať	to wash (clothes)
рано (адв.)	ráno	(in the) morning

робота (Ж), -ы, пл. -ы, Г -бот	práca	work, a job
самособов (адв. і парт.)	samozrejme	of course, certainly, naturally
секція (Ж), -ії, пл. -ії, Г -ій	prednáška	a lecture
січі (верб., незав., реф.)	sekať	to cut (with an ax)
сквост (М), -у, пл. -ы, Г -ів	skvost	a jewel, a gem
скенер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	skener	a scanner
скеновати (верб., незав., реф.)	skenovať	to scan
скінчити (верб., зав., реф.)	skončiť	to finish, to end
спати (верб., незав., нереп.)	spať	to sleep, to be asleep
співати (верб., незав., реф.)	spievať	to sing
сушити (верб., незав., реф.)	sušiť	to dry
страшный (ад.), -а, -е, -ы	strašný	awful, terrible, horrible
стрес (М), -ы, пл. -ы, Г -ів	stres	stress
стрілити (верб., зав., реф.)	streliť	to shoot (once)
стріляти (верб., незав., реф.)	strielať	to shoot (repeatedly)
тыж (парт.)	tiež	also, too
тішити ся (верб. реф., незав., реф.)	tešiť sa	to be excited, to look forward to something
траса (Ж), -ы, пл. -ы, Г трас	trasa	a route, a track
фляк/шпях (М), -у, пл. -ы, Г -ів	flak	a stain, a smear
ходити (верб., незав., нереп.)	chodiť	to walk, to go, to attend
церков (Ж), -и, пл. -кви, Г -вей	cerkev/chrám, kostol	a temple, a church
час (М), -у, пл. -ы, Г -ів	čas	time
читательский (ад.), -а, -е, -ы	čitateľský	reader's, reading (adjective)
читати (верб., незав., реф.)	čítať	to read
чути ся (верб. реф., незав., реф.)	cítiť sa	to feel, to be (How are you feeling?)
шатовати (верб., незав., реф.)	ponáhľať sa	to (be in a) hurry, to rush
школа (адв.)	škoda	shame, pity
шмыкнути ся (верб. реф., зав., реф.)	pošmyknúť sa	to slip
шофер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	šofér, vodič	a driver, a chauffeur
шток (М), -у, пл. -ы, Г -ів	poschodie	a floor, a storey
штудовня (Ж), -ї, пл. -ї, Г -вень	študovňa	a study (room), a library

ПРИСЛОВНИКИ (АДВЕРБІЇ)

Чітайте і реєструйте прислівники.

ПРЯШІВ – КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТЕР РУСИНІВ СЛОВАКІЇ

- Марта: Янку, ты уж був **даколи** на Словакії?
- Янко: Гей, **давніше** в минулости єм уж раз навщівив Словакію. Быв єм в Старій Любовни, але на тото місто єм **дочіста** забыв. Може зато, же сьме ним лем переходили. Але **добрі** єм сі запамятав село Камюнку.
- Марта: **Одты** походить русинський байкарь Николай Ксеняк. Но а **не мож** забути на камюньських дротарів.
- Янко: Камюнка має дружбу з русинським селом Коцур у Сербії. Было то в **літі** і было **барз горячо**.
- Марта: То єм не знала. Але у Пряшові єсь не був **николи**, або гей?
- Янко: Ні, **нігда**. **Барз** ся мі тото місто любить. Є **ту шумні**. **Найкрасше** є в історичнім центрі.
- Марко: Кідь хочеш, можеме тя **вечур** поводити по Пряшові і повказовати ті інтересны місця. Любило бы ся ті то?
- Янко: Быв бы єм **рад**, бо я сам того перешов дотеперь **барз мало**.
- Марта: **Добрі** бы было навщівити центр. Суть там красны історичны будовы. А міджі нима, як сучасть той історії, є ай стародавна будова Руського народного дому. Быв єсь **там**?
- Янко: Вызерать то **чудно**, бо в центрі єм був. Є то в напрямі **догоры** од нашого інтернату. Ішов єм лем так **насліпо**, но а Руський дім єм не відів...
- Марко: Кідь підеме од інтернату **догоры** – к пішій зоні, можеме збачіти ай Театер Александра Духновича, котрый ся находить **недалеко** Містьского уряду.
- Марта: На самый перед мусиме перейти **через** коляї, а потім скрятати **доліва** і **тамды** все **догоры** за путів. **Ідучі** коло основной школы, **не мож** не збачіти перед собов зелениновый пляц.
- Марко: Но, але ту маме веце можностей. Коло торгу можеме іти **рівно** – в напрямі на пішу зону, або **доліва** – к Театру Александра Духновича.
- Янко: Зелениновый торг єм зареєстровав. **Здалека** го видно. Там єм сі **вчера** купив смачны ягоды.
- Марта: Гей. Продають там свіжу зеленину і овоцину. Куповати на торгу є **добрі**, бо **там все** продають свіжу зеленину і овоцину сукромны пестователі. Є то **там** таке домашнє.
- Марко: Также, договорьме ся. **Завтра** по лекціях підеме походити по Пряшові. Буде **треба** ся нам приправити. Сугласиш, Янку?
- Янко: Буду **дуже** рад. А **міджітым** повім ай Івані. Може піде з нами.
- Марко: Можеме навщівити нелем Театер Александра Духновича, але і русиньскы редакції періодичной пресы, а тыж грекокатолицький храм, **де** суть похованы у кріпті остаткы А. Духновича.
- Янко: Тот храм є **недалеко** готелу Дукля, гейже?
- Марта: Гей, там сьме **позавчера** ославлєвали Іванины народенины. **Добрі** сі памяташ.
- Марко: Бодай бы ні. Тадь пили сьме лем безалкоголове пиво... Чув єм ся **міцно файно**...

ПРИСЛОВНИКИ

МІСТА (ОДКЫ? ДЕ?)	ЧАСУ (КОЛИ?)	СПОСОБУ (ЯК?)
одты	даколи	дочіста
поты	давніше	добрі
ззаду	николи	немож
вонка	все	горячо
высоко	завтра	барз добрі

там	вчера	шумні/-о
догоры	позавчера	рад
доліва	о півночі	чудно
спереду	надраном	насліпо
здалека	перед обідом	ідучі
рівно	о тыждень	дуже
недалеко	за місяць	міцно
тамды, тамады	міджітым	файно

Творіня присловників

Присловники твориме од вшыткых повнозначных частей речі (назывників, придавників, містоназывників, часослов) словотворным способом або способом адвербіалізаціі. Адвербіі ся найпростіше творять од адъєктивів, а то з помочов суфікса **-о/-ї**. Дакотры адвербіі ся вживають з обидвома суфіксами, напр.: *близкий* – *близко*, *далекый* – *далеко*, *милый* – *мило*, *смачный* – *смачно*, *добрый* – *добрї*, *красный* – *красно/-ї*, *шумный* – *шумно/-ї*..

Подобно як придавники, і присловники мож **ступнёвати**.

Схема на творіня компаратіву і суперлатіву присловників

высоко	———	выс – ше	———	най – выс – ше
мило	———	мил – їше	———	най – мил – їше
добрї	———	ліп – ше	———	най – ліп – ше
шумно/ї	———	шумн – їше	———	най – шумн – їше

ЗАДАЧІ

1. Утворьте присловники од даных придавників.

- а) малый –
- б) сытый –
- в) холодный –
- г) чудный –
- г) давный –
- д) смачный –

2. Од утвореных присловників в задачі 1. утворьте компаратів і суперлатів.

а)	
б)	
в)	
г)	
г)	
д)	

Словослід в речіню

З другої лекції сьме ся дізнали, який є словослід в простім речіню. Повторьме, як ся творить речіня в русиньскім языку.

Яка буде позиція адвербій в синтактичній конштрукції? Слідуйте, як ся мінить порядок слов в речіню в залежности од того, на котре слово даме акцент (акцентоване слово в речіню є звыразнене).

Схема творіня простого речіня

Янко читав книжку.
1 2 3

Читав Янко книжку?
1 2 3

Янко вчера читав книжку.
1 2 3 4

Читав Янко вчера книжку?
1 2 3 4

Вонка днесь падать додж. або Вонка днесь падать.
1 2 3 4 1 2 3

Падать днесь вонка **додж?** або **Падать** днесь? або Падать?
1 2 3 4 1 2 1

Як ся чуєте? Добрі. або Чую ся добрі.
1 2 3 1 1 2 3

Як ся чуєте **днесь?** або Як ся днесь **чуєте?**
1 2 3 4 1 2 3 4

Днесь ся чую добрі? або Чую ся добрі.
1 2 3 4 1 2 3

ЗАДАЧІ

3. Доповнийте правилну форму присловника.

а) Пане професоре Скірко, як ся днесь чуєте? Днесь ся чую

б) Ліпше, як вчера? Гей,

Янку, твариш ся смутно. Дашто недобрі?

в) Гей, є мі од жалудка. г) Але вірю, же завтра мі буде

Наісто ті буде ліпше, завтра буде і вонка тепліше, як днесь.

д) ся чую, кідь світить сонце і є

е) Кідь падать додж, чую ся

4. Утворьте од придавників присловники, потім утворьте їх компаратів і суперлатів.

а) весельй – – –

б) добрый – – –

в) тихый – – –

г) міцный – – –

- г) лiнивый – – –
- д) лукавый – – –
- е) кривый – – –
- є) пышный – – –

Мартин режiм дня

Рано встаю о шестiй. Добрi сi зацвiчу. Потiм ся мыю. Найлiпше ся чую, кiдь сi дам спырху. Черям студену воду з теплов. Файнi ня то пробере до живота. Коло пiв семой выпю погар теплой воды. В лiтi пю радше щаву з овоцины або зеленины. Позад того приходить час на фрыштик. Рихтую го так 20 минут. Даколи го робить мiй приятель, або брат Марко. По фрыштику – звичайно о восьмiй – iду до школы на лекцiї. В школi ем до пiв третiй пообiдi. Мiджiтым сi дам малу десяту. Бывать то тогды, кiдь мам вольну годину. Но а потiм обiд i курта прогулька iз моiм псом. Найчастiше ходиме коло воды. Коло пятой сi роблю чай i зачiнам приправу на далшый день до школы. О семiй вечера i зась прогулька зо псом. Даколи ся придадуть i моi приятелi зо своiма псами. Спати iду о десятiй вечур.

То був мiй iдеалный день. Такых бывать мало. Иншы днi бiжать намного быстрiшим темпом.

ЗАДАЧI

5. Який є Ваш iдеалный день? Попробуйте го описати куртыма речiнями. Поможте сi текстом о Мартинiм iдеалнiм дню.

6. Утворьте пары i одповiдajte сi на вопросы.

- Коли встаєш?
 Встаю рано о ...
 Любиш наще рано выпити щаву або погар воды?
 Фрыштикуєш рано?
 Што маш на фрыштик?
 Як iдеш до роботи (до школы)? Пiшо, або транспортом?
 Коли обiдуєш?
 Што звикнеш мати на обiд?
 Маш пса?
 Ходиш з ним пообiдi на прогульку?
 Як ся зве твiй пес?
 Коли лiгаш спати?

Засоба слов

Slovná zásoba

Vocabulary

барз, дуже (адв.)	veľmi, príliš	very
бiжати (верб., незав., перг.)	bežať	to run
брат (М), -а, пл. -ове/-я, Г -тiв	brat	brother
будова (Ж), -ы, пл. -ы, Г -дов	budova	a building
быстрый (ад.), -а, -е, -ы	rýchlý	fast
веще (нум. i адв.)	viac, viacej	more
вечеря (Ж), -i, пл. -i, Г -вечерь	večera	dinner
вiдiти (верб., незав., перг.)	vidieť	to see
вказовати (верб., незав., перг.)	ukazovať	to show
водити (верб., незав., перг.)	viest	to lead

вольный (ад.), -а, -е, -ы	volný	free, loose, vacant
вставати (верб., незав., пер.)	vstávať	to get up
вчера (адв.)	včera	yesterday
вызерати (верб., незав., пер.)	vyzerat'	to look (about appearance)
выпити (верб., зав., пер.)	vypit'	to (finish a) drink
година (Ж), -ы, пл. -ы, Г -дин	hodina (vyučovacia)	a lesson
голодный, голоден ¹ (ад.), -а, -е, -ы	hladný	hungry
горячо (адв.)	horúco	hot
давно (адв.)	dávno	long time ago
давний (ад.), -а, -е, -ы	dávny	old, ancient
даколи, колись (адв.)	niekedy, kedysi	sometimes/in the past
далеко (адв.)	d'aleko	far (away)
далший (ад.), -а, -е, -ы	d'alší	next, another, farther, further
десята (Ж), -ы, пл.-ы, Г -ят	desiata	second breakfast, elevenses, mid-morning snack
догоры (адв.)	nahor	up(wards)
доліва (адв.)	doľava	to the left
домашній (ад.), -я, -е, -ї	domáci	homemade, domestic
дотеперь (адв.)	doteraz	up to now, until now
дочіста (адв.)	úplne	completely, wholly, fully
дружба (Ж), -ы (сг. т)	družba, priateľstvo	friendship
зась (адв.)	zasa	(once) again
зацвітіти сі (верб. реф., зав., пер.)	zacvičiť si	to do exercise
зачінати (верб., незав., пер.)	začínať	to start, to begin
збачіти (верб., зав., пер.)	zbaďat'	to notice, to spot
звычайно (адв.)	obyčajne, zvyčajne	usually
знати (верб., незав., пер.)	vedieť	to know, to be able to
інтересный (ад.), -а, -е, -ы	zaujímavý	interesting
коло (адв.)	okolo	around
коляя (Ж), -ї, пл. -ї, Г коляй	koľaj	a track
красный (ад.), -а, -е, -ы	krásny	lovely, beautiful
кривый (ад.), -а, -е, -ы	krivý	crooked, curved
куртый (ад.), -а, -е, -ы	krátky	short
лінивый (ад.), -а, -е, -ы	lenivý	lazy
лукавый (ад.), -а, -е, -ы	skúpy	mean, stingy
міджі (адв.)	medzi	between, among
міджітым (адв.)	medzitým	in the meantime, meanwhile
міцный (ад.), -а, -е, -ы	silný, mocný	strong, powerful
мож (адв. і парт.)	možno, dá sa	(it is) possible
можность (Ж), -и, пл. -ти, Г -ей	možnosť	a possibility, an opportunity
мыти ся (верб. реф., незав., пер.)	umývať sa	to wash (oneself)
наперед, найперше (адв.)	najprv	first (of all)
намного (адв.)	omnoho	by far, a lot (comparative)
напрям (М), -у, пл. -ы, Г -ів	smer	a direction
народ (М), -а, пл. -ы, Г -ів	národ	a nation
народный (ад.), -а, -е, -ы	národný, ľudový	national, folk
насліпо (адв.)	naslepo	at random, blind
недалеко (адв.)	neďaleko	nearby, close
не мож (запор од мож)	nedá sa	not possible
ніколи, нігда (адв.)	nikdy	never

¹ голоден – давна архаїчна курта форма, котра ся заховала в русиньскім языку і хоснує ся паралельно з повнов формов – голодный

одты (адв.)	odtiaľ	from there
пам'ятати сі (верб. реф., незав., перг.)	pamätať si	to remember
перед, передо (адв.)	pred, predo	before, in front of
перейти (верб., зав., перг.)	prejsť	to cross, to pass
пестователь (М), -я, пл. -ї, Г -їв	pestovateľ	a grower, a farmer
пляц/ярмарок (М), -у, пл. -ы, Г -ів	trh	fair
повказовати (верб., зав., перг.)	poukazovať	to point out, to suggest
поводити (верб., зав., неперг.)	povodiť	to show around
позавчера (адв.)	predvčera	the day before yesterday
потім (адв.)	potom	then, later, after(wards)
походити (верб., незав., неперг.)	pochádzať	to come from
придати ся (верб. реф., зав., перг.)	pridať sa	to join
приправа (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ав	príprava	preparation
приправити ся (верб. реф., зав., неперг.)	pripraviť sa	to prepare, to get ready
приходити (верб., незав., неперг.)	prichádzať	to come (to be in progress)
пробрати ся (верб. реф., зав., перг.)	prebrať sa	to wake up, to regain consciousness
прогулька (Ж), -ы, пл. -ы, Г прогулёк	prechádzka	a walk, a stroll
продавати (верб., незав., перг.)	predávať	to sell
пышный (ад.), -а, -е, -ы	pyšný	proud
рихтовати (верб., незав., перг.)	chystať	to prepare, to get ready
рівно (адв.)	rovno	straight, directly
свіжий (ад.), -а, -е, -ы	čerstvý, svieži	fresh
село/валал (С/М), -а/-у, пл. -а/-ы, Г сел /-ів	obec, dedina	a village
скрятати (верб., зав., перг.)	stočiť	to roll (up), to twist, to curl
смачно (адв.)	chutne	tasty
смачный (ад.), -а, -е, -ы	chutný	tasty
стародавний (ад.), -а, -е, -ы	starodávny	ancient
сугласити (верб., незав., перг.)	súhlasiť	to agree
сукромный (ад.), -а, -е, -ы	súkromný	private, personal
сучасный (ад.), -а, -е, -ы	súčasný	present (adjective), contemporary
сучасть (Ж), -ти, пл. -ти, Г -ей	súčasť	a part (of something)
сыто (адв.)	sýto	to feel you have had enough to eat
сытый (ад.), -а, -е, -ы	sýty	full (after a meal)
теплый (ад.), -а, -е, -ы	teplý	warm
тихий (ад.), -а, -е, -ы	tichý	quiet, calm
гев (адв.)	sem	here
файно (адв.)	fajn	fine
фрыштик (М), -а, пл. -ы, Г -ів	raňajky	breakfast
холодно (адв.)	chladno	chilly (adverb)
холодный (ад.), -а, -е, -ы	chladný	chilly (adjective), cool
храм (М), -у, пл. -ы	chrám	cathedral, temple, church
цвічити (верб., незав., перг.)	cvičiť	to exercise
час (М), -у, пл. -ы, Г -ів	čas	time
через (преп.)	cez	through, over
черяти ся (верб., незав., перг.)	striedať sa	to take turns
чудно (адв.)	čudne	strangely, weirdly
шумні/-о (адв.)	pekne	nicely
щав (Ж), -ы, пл. -ы, Г щав	šťava	juice

ФРАЗЫ

бываць то звычайна о шестій
такых днів бываць мало
піша зона
Под' гев!

FRÁZY

býva to obyčajne o šiestej
takých dní býva málo
pešia zóna
Pod' sem!

PHRASES

it is usually done at six
there are few days like that
a pedestrian zone
Come here!

ПРИНАЗЫВНИКЫ (ПРЕПОЗИЦІЇ)

В НАКУПНІМ ЦЕНТРІ

Івана: Марто, поможеш мі зорьєнтовати ся в накупнім центрі?

Марта: Самособов, лем мі повідж, што хочеш накупити.

Івана: На самый перед даякы дарункы про моїх родічів і приятелів.

Марта: Мусиш знати, што бы то мало быти. Подля того ся выбереме на одділіня, в котрім буде-ме накуповати.

Івана: Лем малы дарункы, бо мам много приятелів. Думам на даякы пера, записники, може малы декоратівны предмети.

Марта: Тото найдеме в папірництві і на одділіню сувенірів – то є на першім штоку.

Івана: Сестрі мушу купити даяке трічко, або холем штримфлі. А тыж хотіла плавкы. Оксана є велика парадніця.

Марта: Добрі, также підеме і на одділіня зо шматём.

Івана: Мамі і татови куплю кухарьску книжку. Обидвоє люблять варити.

Марта: Также далша наша путь поведе до книжкупецтва. І тото мають в накупнім центрі. Зве ся „Панта реї“.

Івана: Чула єм о нім. Мають там добрый выбір книжок. Найдеме там і даяку белетрію од русиньскых авторів?

Марта: Може і гей. Байкы од Осифа Кудзея або Николая Ксеняка бы там могли быти. Русиньскы публікації церьковного характеру найдеме в склепі, што ся зве ПЕТРА – то є обход греко-католицькой церькви. Найцінніша з церьковных русиньскых публікацій є публікація Тетраєвангеліє од святих Матфея, Марка, Луки і Йоана. Єй переклад до русиньского языка був лем недавно завершений. Тоту велику роботу зробив священник Франтішек Крайняк, парох камюньскый, і іншы люде.

Івана: То бы єм могла купити моїй дорогій бабці. Підеме к ній на навщіву через літні вакації.

Марта: Кідь є то вшытко, так можеме зробити план. На самый перед підеме до папірництва. Такой коло нёго є книжкупецтво „Панта реї“, но а наконець одділіня сувенірів і шматя. Они суть на другім кінцю накупного центра, простів обходу зо шматём, на другім штоку.

Івана: А церьковна література?

Марта: Тот склеп є в центрі міста. Одвеземе ся там на тролейбусі.

Івана: Супер, а в центрі зайдеме і на каву. Позывам тя...

Марта: То ні. Я ту дома, также ты єсь моїм гостём. Выпеме каву в дакотрім з тых романтичных рещтавантів на пішій зоні. Є там неповторна атмосфера.

Івана: Гей, там на ня дыхать історія...

Марта: А ззаду на тя дыхать Марко...

Івана: Напудив єсь ня, Марку. Придаш ся к нам?

Марко: Самособов. А на каві вам буду чітати з Євангелія... часть од святого Марка.

Марта: Амінь.

Івана: З вами є все весело... Ваш гумор мі буде хыбити...

ЗАДАЧІ

1. **Найдийте в тексті приназывники і підкреслийте їх.**

2. **Оповіджте на вопросы і слідуйте притім поужываня приназывників.**

- а) Хто хотів куповати дарункы про приятелів?
- б) Де буде накуповати Івана з Мартов?
- в) Хто там іщі був з нима?
- г) Де є склеп з церьковнов літературов?
- г) На чім ся повезуть до центра міста?

Што знаємо о приназівниках?

Приназівниками ся называють неповнозначны незмінны слова, служачі на выражіня різно-родных одношін назывників, містоназівників і числівників у непрямых падах к іншым словам. Приназівники стоять все перед тым меном, з котрым ся вяжуть: *вийти з хыжы, пришов міжі людей, дівча із валалу, положыв на стіл, стоїть за стінов, лежав під оріхом* і т. д.

З прикладів видно, же приназівники придають або доповнюють різнородне значіня непрямых падів (просторове, часове, причінне, цілєве, порівнююче, способове і др.).

Подля свого походжіня ся приназівники ділять на **неодводжены** (прімарны) і **одводжены** (секундарны). **Подля своєї структури** ся приназівники ділять на **просты** і **зложены**.

К **неодводженым** односиме тоты приназівники, што суть стародавны і стратили своє споїня із словами свого походжіня, напр.: *о, од, без, в, над, до, за, к, ід, з, із, по* і ін.

К **одводженым** односиме приназівники, што vznikли од форм повнозначных слов по страті свого первістного значіня, напр.: *коло, подля, перед* і т. д., а тыж такы, што ся ужывають в двоякім значіню, напр.: *близко, навколо, спереду, зднука* і др.

Приклады вязаня (споєваня) приназівників з непрямима падами:

- **з генітивом:** *без, близко, до, з (зо), за, коло, од, подля, проти/проти, серед, спід, споза, у, окрем, вздовж, мімо, пля/попля, перед, простів, із-за* і др.;
- **з датівом:** *к (ку), ід;*
- **з акузатівом:** *за, на, над, міжі, поміджі, по, поза, попід, про, через, в/во, о, під, през, понад, кріз, попід, зміджі, споміджі;*
- **з локалом:** *в, на, о, по, попри, при;*
- **з інструменталом:** *з, за, із, над, міжі, перед, під/підо, долов/долі, горі.*

Таблічка поужываня приназівників з падами

Генітив	без мамы, до корчмы, коло них, серед двора
Датів	к(у) нёму, ід родічам, к морю, ку трём сестрам
Акузатів	за хыжу, над хмары, міжі дітей, попід пліт
Локал	в літі, при собі, попри шанцу, о дівчати
Інструментал	із співом, перед церьковлєв, горі прогоном

Слідуйте, якы приназівники найчастіше хоснуєме в дакотрых конштрукціях.

З акузатівом назывників

чекати на приятеля
платити за колегу
літати понад хмары
позерати ся на дівча
іти міжі людей

З локалом назывників

чітати о звірятах
біжати попри плоті
говорити о дівчати
санковати ся в зимі
співати о любви

З акузатівом прономін

позерати на нас
джмурькнути на ню
робити за них
здівати на нёго
скаржити ся на них

З інструменталом прономін

вести ся з нима
купати ся із нєв
плакати за нєв
втікати перед ним
стояти з нами

ЗАДАЧІ

3. Доповняйте приназівники.

а) прийти	мамы	г) бісідувати	їдлі
б) мати покій	жены	д) танцёвати	Мартов
в) мати добре одношіня	сестрі	е) біжти	ВОЗОМ
г) чекати	літо	є) іти	НИМ

4. Доповняйте приназівники ку часослову *іти*.

а) іти	концерт	г) іти	хліб
б) іти	дітину	д) іти	обід
в) іти	корчмы	е) іти	плоті
г) іти	ліс	є) іти	нёго

5. Де ся находить предмет? Доповняйте вгодні приназівники.

а)	СТОЛОМ	г)	стромами
б)	плоті	д)	пецу
в)	ВОДЫ	е)	ХЫЖОВ
г)	лісом	є)	парку

6. Чітайте інзераты в новинках і слідуіте приназівники в них. З яким падом ся вяжуть?

- Продам валушнога пса з властным квартелём.
- Рада ся спознам з комунікатівным пензістом.
- Од кого можу купити малы мачата?
- Оддам ся за молодого парібка. Значка: Лем од Старой Любовні.
- Куплю малу загородку коло Бардеёва.
- Научу грати на гусях.

7. Доповняйте приназівники до речінь. Одповіджте на вопросы.

- Вшыткы розумите русиньскы?
- Знає каждый писати компютері?
- Пішов Марко Іванов накупного центра?
- Коли піде Івана Україну?
- Коли підуть Іванины родічі Скірковых навщіву?
- Хочу купити малый нотбук добру ціну.
- Уквартелюю пензісту добрым смаком їдла.

8. Доповніть приназивники і дайте слова в скобках до правильної форми.

- а) Любите грати (гуслі)
- б) Треба ходити (школа)
- в) Знаєш писати (компютер)
- г) Лем вчора пришла (доволенка)
- г) Путовала (край)
- д) Куповав (євро)
- е) Бісідовали (Іванина сестра)
- є) Ёго квартал є далеко (центр)
- ё) Што будете хотіти (пиття)
- ж) Не треба ходити (школа)

9. Переложте до русинського языка і одповіджте на вопросы.

Who wants to invite Ivana for dinner? What does Ivana want to buy for her parents in the shopping centre? What gifts does she want to buy for her friends? Who did Ivana and Marta talk about? Is Marko going to a café with Ivana and Marta or for a beer with Janko? Who are Ivana's parents visiting in Slovakia? Did Ivana's mum enter the right dorm?

Засоба слов

байка (Ж), -ы, пл. -ы Г баёк
 без (преп.)
 близко (адв.)
 в, у (преп.)
 вакації, вакацій (пл. т.)
 валушный (ад.), -а, -е, -ы
 везти ся (верб. реф., незав., пер.)
 вести (верб., незав., пер.)
 вздовж (адв.)
 выберати (верб., незав., пер.)

выбір (М), выберу (сг. т.)
 vybrati (верб., зав., пер.)
 горі (адв. і преп.)
 далший (ад.), -а, -е, -ы
 дарунок (М), дарунка, пл. -ы, Г -ів
 двір (М), двору, пл. -ы, Г -ів
 декоративный (ад.), -а, -е, -ы
 джмурькнути (верб., зав., пер.)
 долов (адв. і преп.)
 дыхати (верб., незав., пер.)
 за (преп.)
 завершыти (верб., зав., пер.)
 зайти (верб., зав., пер.)

Slovní zásoba

bájka
 bez
 při
 v
 prázdniny
 sůci
 vjezt' sa
 smerovat'; viest'
 pozdĺž
 vybrat'

výber
 vybrat'
 hore
 d'alší
 dar, darček
 dvor
 dekoratívny
 žmurknúť
 dole
 dýchať
 za
 ukončit'
 zájst'

Vocabulary

a fable
 without
 by, close, near
 in
 holidays, vacations
 suitable
 to get a lift
 to lead, to be directed
 along
 to choose, to select, to pick
 (repeatedly)
 selection
 to choose (once)
 up (preposition)
 next
 gift, present
 yard
 decorative
 to blink, to wink
 down
 to breathe
 behind, after
 to finish
 to go to

записник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	zápisník	notebook, exercise book
звати ся (верб., незав., перг.)	volať sa	to be called (My name is ...)
здівати (верб. реф., незав., перг.)	obliekať si	to put on (about clothes)
ззаду (адв.)	zozadu	from behind
зміджі, споміджі (преп.)	spomedzi	from between
зорьєнтовати ся (верб. реф., зав., перг.)	zorientovať sa	to find one's way
зробити (верб., зав., нерег.)	urobiť	to do, to make
із-за (кон.)	spoza	from behind
інзерат (М), -у, пл. -ы, Г -ів	inzerát	advertisement
к, ку, ід (преп.)	k, ku	to, towards
книгкупецтво (С), -а, пл. -а Г -тев	kníhkupectvo	a bookshop
коло (адв. і преп.)	pri, popri	at, by
корчма (Ж), -ы, пл. -ы, Г корчем	krčma	a pub
кухарський (ад.), -а, -е, -ы	kuchársky	cooking (adjective)
лем (парт.)	len	only
міджі (адв. і преп.)	medzi	between, among
мімо (адв. і преп.)	mimo	beside, apart from
може (адв. і. парт.)	možno	maybe
море /морь (С), -я, пл. -я, Г -ей	more	sea
на (преп.)	na	on
над (преп.)	nad	above
найти (верб., незав., нерег.)	nájsť	to find
накупити (верб., зав., нерег.)	nakúpiť	to do shopping, to buy (once)
накуповати (верб., незав., перг.)	nakupovať	to buy, to shop (repeatedly or to be in progress)
напудити ся (верб. реф., зав., нерег.)	naľakať sa	to get scared
неповторный (ад.), -а, -е, -ы	neopakovateľný	non-recurring, unrepeatable
обидвоє (нум.)	obidvaja	both (of them)
од (преп.)	od	from, since
одділіня (С), -я, пл. -я, Г -лінь	oddelenie	department
окрем (преп.)	okrem	besides, except for
папірництво (С), -а, пл. -а, Г -цтев	papiernictvo	stationer's
парадниця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ніць	parádnica	hip girl, trendsetter
парох (М), -а, пл. -ы, Г -ів	správca farnosti, kňaz	pastor, priest
пенсіста (М), -ы, пл. -ы, Г -ів	dôchodca	a pensioner (male)
перед (преп.)	pred	before, in front of
переклад (М), -у, пл. -ы, Г -ів	preklad	translation
під (преп.)	pod	under
плавкы, -вок (пл. т.)	plavky	swimsuit, swimming trunks
план (М), -у, пл. -ы	plán	a plan
пля, попля (преп.)	pri	by, at
по (преп.)	po	after, past
повезти ся (верб. реф., зав., перг.)	odviezť (sa)	to get a lift
повісти (верб., зав., нерег.)	povedať	to say, to tell
подля (преп.)	podľa	according to
помочі (верб., зав., нерег.)	pomôcť	to help
попри (преп.)	popri	alongside, beside
придати ся (верб. реф., зав., перг.)	pridať sa	to join
про (преп.)	pre	for
прогон (М), -а, пл. -ы, Г -ів	pešia cesta	foot path
проти (адв. і преп.)	oproti	opposite

простів (адв.)	oproti	opposite
романтичний (ад.), -а, -е, -ы	romantický	romantic
самособов (адв.)	samozrejme	naturally, of course
святой (ад.), -а, -е, -ы	svätý	saint, holy
серед (адв.)	uprostred	in the middle
скаржити ся (верб. реф., незав., перг.)	sťažovať sa	to complain
склеп (М), -у, пл. -ы, Г -ів	obchod	a shop
спів (М), -у, пл. -ы, Г -ів	spev	singing (an activity)
спід (преп.)	spod	from under, from between
споза (преп.)	spoza	from behind
сранда (Ж), -ы, пл. -ы, Г сранд	sranda	fun
сувенір (М), -а, пл. -ы, Г -ів	suvenír	souvenir
также (парт.)	takže	so
трічко (С), -а, пл. -а, Г -чок	tričko	a T-shirt
тролейбус (М), -а, пл. -ы, Г -ів	trolejbus	a trolley bus
характер (М), -у, пл. -ы, Г -ів	charakter	character
хмара (Ж), -ы, пл. -ы, Г хмар	oblak, chmára	a cloud
холом (парт.)	aspoň	at least
хотіти (верб., незав., перг.)	chcieť	to want, to wish
хоць (парт.)	hoci	although, though
хыбити (верб., незав., перг.)	chýbať	to miss, to lack
церковный (ад.), -а, -е, -ы	cirkevný	ecclesiastic, church (adjective)
часть (Ж), -ти, пл. -ти, Г -тей	část	a part
через (адв. і преп.)	cez, počas	during
шанец (М), шанцу, пл. -ы, Г -ів	rigol	a gutter
шматя (С), -я	šaty, oblečenie	clothes
штримфлі (сг. штримфля), Г -фель	ponožky, pančuchy	socks

ФРАЗЫ

вести ся за руки
(верб. реф., незав., перг.)
дыхать на нас історія

ходити поза школу
накупный центр

FRÁZY

viest sa za ruky

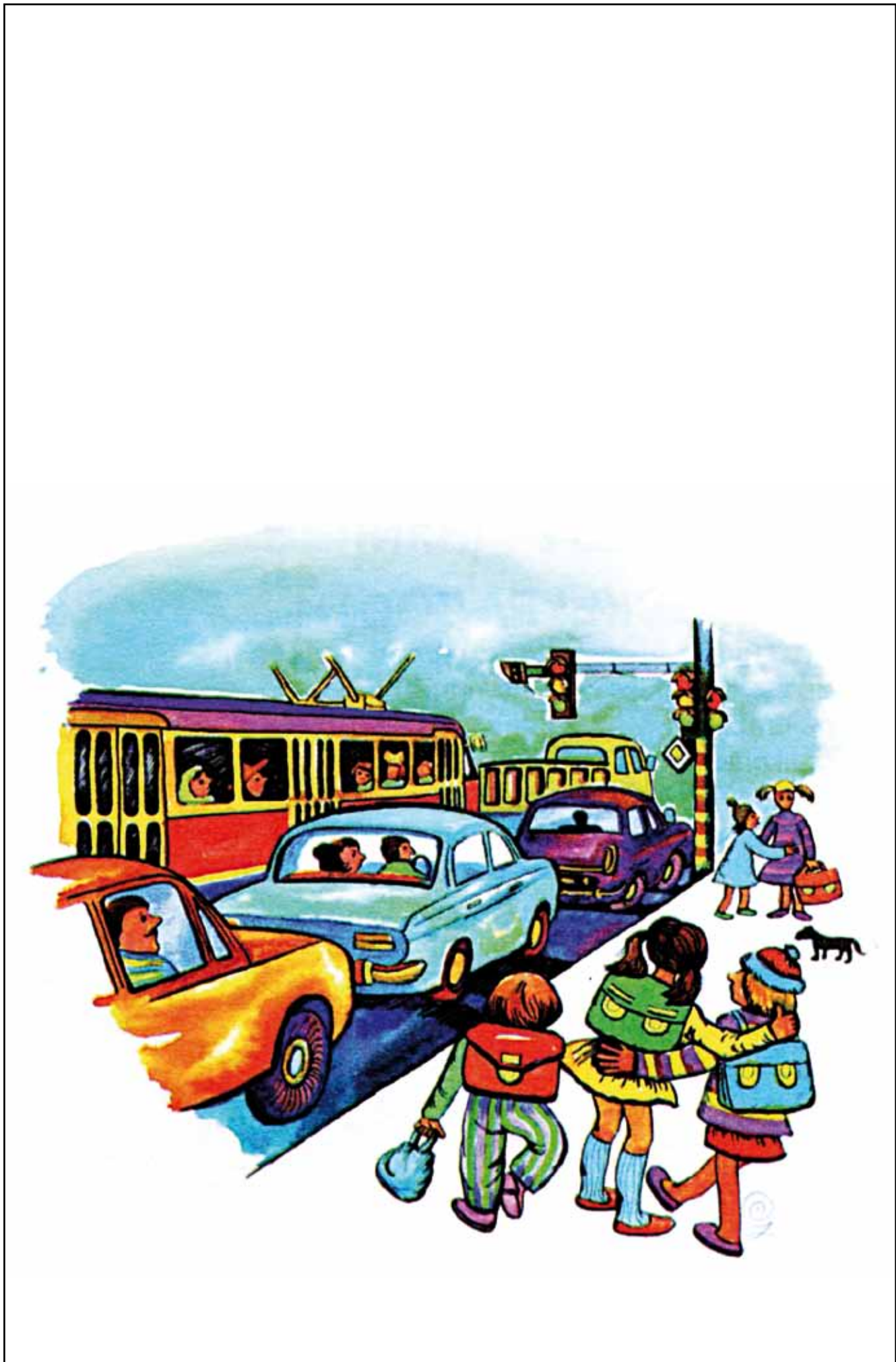
dýcha na nás história

záškoláctvo
nákupné stredisko

PHRASES

to hold hands

we are surrounded by living
history
truancy
a shopping centre

НАЗЫВНИКЫ СІНГУЛАРІЯ ТАНТУМ І ПЛУРАЛІЯ ТАНТУМ

МІСТА, ШТАТЫ, НАРОДЫ

Івана: Агой, Янку. Як ся маеш?

Янко: Агой, Івано. Дякую, добрі, шатую.

Івана: Де шатуеш?

Янко: Іду до міста.

Івана: Маш там даяку роботу?

Янко: Іду на пошту. Ты уж была на пошті?

Івана: Гей, я была на пошті вчера. Загнала ем поштку родічам до Мукачова і приятелям до Ужгорода. І ты ідеш загнати поштку домів, до Сербії? Мам правду?

Янко: Як єсь здогадала?

Івана: То не тяжко здогадати. Уж скоро каждый участник літнёй школы був на пошті. Окрем того, тримлеш в руках поштку...

Янко: Я іщі не був на пошті. А мої родічі в Новім Саді наісто нетерпезливо чекають на мою поштку. То значіть, Івано, ты уж знаеш, де є ту Главна пошта?

Івана: Ясно, знаю. Главна пошта є в центрі міста.

Янко: Я позерав на план міста і знаю лем приближно.

Івана: Можу ті пояснити, кідь хочеш.

Янко: Івано, будь така добра а повідж мі, кады мам іти.

Івана: Хочеш іти на автобусі, або пішо?

Янко: Є то далеко?

Івана: Автобус іде довкола, а ты можеш іти крижом через місто. Час буде тот самый.

Янко: Добрі, піду пішо.

Івана: Тогды од интернату підеш просто, на першім роспутю загнеш доправа, дас о сто метрів загнеш доліва, а пак підеш уж лем просто. Перейдеш через Главну уліцію – а уж єсь на Главній пошті.

Янко: Видить ся мі то барз легко.

Івана: Є то легко і цалком близко. Треба ті йти не веце як 1000 метрів. То стигнеш за 20 минут.

Янко: Кідь поштую, та може і за 15 минут.

Івана: Ясно, так май ся, Янку! А завтра мі повіш, за кілько минут єсь то стигнув.

Янко: Може зроблю рекорд а буде то лем за 10 минут...

Івана: Увидиме. Так май ся, Янку!

ЗАДАЧІ

1. Одповіджте на вопросы.

а) Де іде Янко? –

б) Скады є Янко? –

в) Кого стрітив Янко? –

г) О чім бісідовали Янко з Іванов? –

г) Што тримава Янко в руках? –

д) Де Янко заганяв поштку? –

е) Кому Янко заганяв поштку? –

є) Де бывають Янковы родічі? –

ё) Кілько метрів є на Главну пошту? –

ж) Як ся дістанеме на Главну пошту? –

з) За кілько минут там можеме прийти? –

2. Доповняйте.

- а) Янко шатує до
- б) іде на пошту.
- в) Янко хоче послати до
- г) родічі жыють в
- г) Янко ся стрітив з
- д) Івана вказала путь на
- е) Івана уж на пошті?
- є) Гей,
- ё) Янко на пошту на автобусі?
- ж) Ні, Янко
- з) минут му треба іти на пошту?
- и) На пошту му треба іти минут.
- і) Янко то може стигнути за минут.

Мартина колекція пошткарт

Янко: Добрый день, Марто. Як ся маєш?

Марта: Дякую, добрі. Вітай у нас, Янку. Подь дале, не стій у дверях.

Янко: Пришов єм тя попозерати. Як твоє здравя? Чув єм, же єсь хвора.

Марта: Шумно од тебе, же єсь на ня не забыв.

Янко: А што ті є?

Марта: Болить ня нога. Впала єм.

Янко: Та собі радше сядь. Я і так не буду довго.

Марта: Лем подь дале, аж так міцно ня не болить.

Янко: А, віджу, же робиш порядок у своїй колекції пошткарт.

Марта: Лем так ся бавлю...

Янко: Укажеш мі свою колекцію?

Марта: Самособов, укажу ті.

Янко: Якы пошткарты збераш?

Марта: Зберам пошткарты міст.

Янко: Як довго їх збераш? Кілько їх маш?

Марта: Зберам їх дас 10 років а мам їх коло 2250.

Янко: Котры з них суть про тебе цінны?

Марта: Ціню собі пошткарты од приятелів зо Споєных штатів америцьких, Росії, Канады, Румунії, України, Польщі, Булгарії, Греції, Англії і з інших штатів. Часто мі пишуть знамы з Прагы, Бенаток, Атен, а часом мі приходить корешпонденція од родини зо Словакії – з Братіславы, Кошіць, Гостовіць, Чабин, Пыхонь ці з области Высоких Татар і Низких Татар.

Янко: Марто, ты маш щастя на добрых приятелів! А тоты суть одкы?

Марта: Тоты пошткарты суть од родини – ґратулації к менинам і народенинам.

Янко: Прекрасны! І знамкы на них суть інтересны. З котрого суть року?

Марта: Думама, же з року 2009. Але попозерай ты, маш окулярі та ліпше видиш.

Янко: О ні, суть з року 2008. Марто, твоя колекція ся мі барз любить і іншпірує ня. Може даколи і я зачну зберати пошткарты або знамкы. Є то красна пасія.

ЗАДАЧІ

3. **Одповіджте на вопросы.**

а) Чом є Марта дома?	д) Котры пошкарты суть про ню цінны?
б) Што ся ей стало?	е) Скады суть тоты пошкарты?
в) Хто навщівив Марту?	є) Якы іншы пошкарты указала Марта Янкови?
г) Што Марта праві робила?	ё) Од кого были пошкарты з ґратулаціями?
ґ) Якы пошкарты зберать Марта?	ж) З котрого року были знамкы на пошкартах?

4. **Доповнийте.**

- а) Марта дістає много
- б) Часто дістає пошкарты споза границь Словакії: зо
- в) В своїй колекції має пошкарты зо Словакії: з
- г) В колекції має ґратулації од родины – к і
- ґ) Марта має на добрых приятелїв.
- д) Янко потребує на читаня дрібного писма.
- е) На пошкартах суть інтересны

5. **Выпиште з тексту назывники *singularia tantum* і *pluralia tantum*.**

<i>singularia tantum</i>	<i>pluralia tantum</i>

1. **Склонюйте назывники: *волося* і *окулярї*.**

<i>волося</i>	<i>окулярї</i>
Н.	
Г.	
Д.	
А.	
Л.	
І.	

Singularia tantum (колектива) – мають лем форму єднотного чісла, але значать бівше множество. Можуть то быти:

- **абстрактны назывники:** *щастя, здрава, думаня, молодость, спаня,*
- **матеріаловы:** *вода, пиво, пісок, цукерь, сіль,*
- **громадны:** *жытельство, людство, членство, дрыва, каміня, быля, березиня,*

Pluralia tantum (множынны назвы) – мають лем форму множного чісла, але означають єдну особу або предмет. Можуть то быти:

- **части тіла:** *уста, волося, крижы,*
- **части дому:** *ворота, двері,*
- **облечіня:** *ґачі, ногавіці, шаты, треніркы, теплакы,*
- **робочі інструменты:** *кліщі, ножычкы, вилы, граблі, санкы, окулярі, ціпы*
- **музичны інструменты:** *гуслі, варганы, чінелы,*
- **потравины:** *дріджі,*
- **свята і славности:** *Русаля, Крижы, народенины, менины,*
- **географічны назвы:** *Чехы, Алпы, Гостовіці, Кошыці.*

Склонёваня назывників *singularia tantum*

Типы склонёваня: *щастя, здрава, думаня*

Пады	Єдотне чісло		
	щастя	здрава/здоровя	думаня
Н.	-я	-я	-я
Ґ.	-я	-я	-я
Д.	-ю	-ю	-ю
А.	-я	-я	-я
Л.	-ю/-ї	-ю/-ї	-ю/-ї
І.	-ём	-ём	-ём

Склонёваня назывників *pluralia tantum*

Типы склонёваня: *двері, ножычкы, гуслі, санкы, Татры*

Пад	Множне чісло				
	двері	ножычкы	гуслі	санкы	Татры
Н.	двері	ножычкы	гуслі	санкы	Татры
Ґ.	-ей	ножычок	гусель	санок	Татер
Д.	-ям/-їм	ножычкам	гусям	санкам	Татрам
А.	як Н.	як Н.	як Н.	як Н.	як Н.
Л.	-ях/-ёх	ножычках	гусях	санках	Татрах
І.	-ями/-ми	ножычками	гусями	санками	Татрами

ЗАДАЧІ

6. Доповнийте правилны формы назывників *singularia tantum* і *pluralia tantum*.

- В зимі сьме были на доволенці у (Высокы Татры)
- Каждый день сьме ся спуцали на (санкы)
- Янко знає добрі ґрати на (гуслі)
- Віділи сьте уж хыжу без (двері) ?
- Дома ся не мусиме парадно облїкати, можеме быти в (теплакы)
- На Великдень собі облечу новы (шаты)

- е) Без (ножычкы) не поріжеме папірь.
- є) Як в (молодость), так в (старость)
- ё) Главне місто (Чехы) ся зве Прага.
- ж) Без (вода) ніт живота.
- з) Найвеце (пісок) є на Сагарі.

7. Склонюйте словны злукы: твої новы санкы, нашы Высокы Татры, моя красна молодость.

Н. твої новы санкы	нашы Высокы Татры	моя красна молодость
Г.		
Д.		
А.		
Л.		
І.		

8. Одповіджте на вопросы.

- а) Де жыє найвеце Словаків?
- б) Як ся зве майорітний народ Словакії?
- в) Де жыє найвеце Русинів?
- г) Як ся зве домовина Русинів?
- г) В котрых країнах жыють Русины?
- д) В котрых окресах Словакії жыють Русины?
- е) Як ся зве майорітний народ: Чехії, Польщі, Мадярії, Румунії, України, Германії, Австрії, Сербії, Хорватії, Росії, Канады, США, Англії?
- є) Яке є главне місто Словакії?
- ё) Якы знаєте культурны центры Русинів у світі?
- ж) Яких знаєте русиньскых народных будителів?

9. Утворьте множне чісло.

- а) тот культурный центр –
- б) тото красне місто –
- в) тамта молода жена –
- г) тота мала дітина –
- г) моє нове авто –
- д) наш высокый дім –
- е) тамтот старый стром –
- є) мій новий колега –
- ё) тамто отворене окно –
- ж) твій малый брат –

12. ЛЕКЦІЯ

- з) наша добра мама –
- и) ваша красна дівка –
- і) тамтот нервозный хлоп –
- ї) наш дорогой родак –
- й) тот приємный чоловік –
- к) тамтот добрый фотбаліста –

Мужський род		Женський род		Середній род	
Єдотне число	Множне число	Єдотне число	Множне число	Єдотне число	Множне число
хлоп піп співак технік Словак	хлоп-и поп-и співац-и техніц-и Словац-и	буков морков	букв-и моркв-и	корыто сито море сердце	корыт-а сит-а мор-я сердц-я
Русин план пес компютер	Русин-ы план-ы пс-ы компютер-ы	жена квітка мыш Мадярка	жен-ы квітк-ы мыш-ы Мадярк-ы	 мача ягня	 мач-ата ягн-ята
фотбаліста гокеїста гольфїста	фотбаліст-ы гокеїст-ы гольфїст-ы				
Англїчан Голандян	Англїчан-е Голандян-е				
сын дїдо Янко колеґа отець судця	сын-ове дїд-ове Янк-ове колеґ-ове отц-єве судц-єве				
гость учітель Нїмець кінь	гост-ї учітел-ї Нїмц-ї кон-ї	санїця буря долонь	санїц-ї бур-ї долон-ї		
чоловік	люде	дїтина	дїти		

ЗАДАЧІ

10. Доповняйте.

а)	Русинія	Русин	Русины	Русинка	Русинкы
б)	Словакія		Словаци		Словачки
в)	Фінландія	Фін		Фінка	

г)	Сербія	Серб			Сербкы
г)	Чехія		Чехы		Чешкы
д)	Голандія	Голандян		Голандянка	
е)	Польща	Поляк			
є)	Канада				
ё)	Америка			Америчанка	
ж)	Европа		Европане		
з)	Белгія	Белгічан			
и)	Хорватія		Хорваты		
і)	Словінія	Словінець			
ї)	Африка		Афричане	Афричанка	
й)	Тихый Потік	Тихопоточан			

11. Утворьте словны злуки з адъєктіва з назывником у будь-котрім роді в єднотнім і множнім чіслі. Вжыйте їх в речінях.

Приклад: Мадярія – мадьярська співанка, мадьярскы співанкы

- а) Чехія –
- б) Русинія –
- в) Польща –
- г) Хорватія –
- г) Німецько –
- д) Канада –
- е) Україна –
- є) Білорусія –
- ё) Англія –

12. Утворьте словны злуки містоназывника, адъєктіва і назывника *pluralia tantum*.

Приклад: ногавіці – мої модерни ногавіці

- а) двері –
- б) окулярі –
- в) ножычкы –
- г) новинкы –
- г) Высокы Татры –
- д) Міджілабірці –
- е) санкы –

є) Атены –

ё) шаты –

13. Напиште о своїм місті або селі.

Засоба слов	Slovná zásoba	Vocabulary
автобус (М), -а, пл. -ы, Г -ів	autobus	a bus
бавити ся (верб. реф., незав., нерег.)	hrať sa	to play
березиня (С), -я (гром.)	konáre z brezy	birch branches
близко (адв.)	blízko	close, near
будитель (М), -я, пл. -ї, Г -їв	buditeľ	a revivalist
быля (С), -я (гром.)	byle	stalks
варганы, -ан (пл. т.)	organ	an organ (a musical instrument)
вилы, вил (пл. т.)	vidly	a pitchfork
вода (Ж) -ы, пл. -ы, Г вод	voda	water
волося (С), -я (гром.)	vlasý	hair
ворота, -рот (пл. т.)	vráta, brána	a gate
впасти (верб., зав., нерег.)	spadnúť	to fall (down)
граблі, -бель (пл. т.)	hrable	a rake
гачі, гач (пл. т.)	gate, nohavičky	underpants, panties
гратулація (Ж), -її, пл. -її, Г -ій	gratulácia	congratulations
гратуловати (верб., незав., рег.)	gratulovať	to congratulate
дас (парт.)	približne, asi, okolo	approximately, roughly
даякый (прон.)	nejaký	a, some
двері, -ей (пл. т.)	dvere	a door
доволенка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	dovolenka	holiday, vacation
дрібный (ад.), -а, -е, -ы	drobný	tiny, petite
дріджі, -ів (пл. т.)	droždie	yeast
дрыва, дрыв (гром.)	drevo	wood
думаня (С), -я (сг. т.)	myslenie	thinking, reasoning (an activity)
жытельство (С), -а (гром.)	obyvateľstvo	population
загнати (верб., зав., нерег.)	poslať	to send
загнути (верб., зав., рег.)	odbočiť, zabočiť	to turn (e.g. into a street)
здогадати ся (верб. реф., зав., рег.)	spomenúť si	to recall, to remember
здравя (С), -я (сг. т.)	zdravie	health
знамка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -мок	známka	a stamp
знати (верб., зав., рег.)	vedieť	to know, to be able to (can)
інспірація (Ж), -її, пл. -її, Г -ій	inšpirácia	an inspiration
інспіровати ся (верб. реф., зав., рег.)	inšpirovať sa	to get inspiration
іщі (адв., кон. і парт.)	ešte	still, more
кады (адв.)	kadiaľ	which way
каміня (С), -я (гром.)	kamenie	pebbles
кідь (кон. і парт.)	keď, ak	when, if
кліщі, -ів (пл. т.)	kliešte	pliers
колекція (Ж), -її, пл. -її, Г -ій	kolekcia, zbierka	a collection
крижом (адв.)	križom, priečne	across, crossways
крижы, -ів (пл. т.)	kříže	crosses
культурный (ад.), -а, -е, -ы	kultúrny	cultural
людство (С) -а (гром.)	ľudstvo	mankind
майорітный (ад.), -а, -е, -ы	majoritný	majority (adjective)

менины, -нин (пл. т.)	meniny	nameday
молодость (Ж), -ости (ср. т.)	mladosť	youth
мочи (верб. мод.)	môcť	be able to, can
на (преп. і інт.)	na	on, at
найвеце (ад., суп. од велё)	najviac	(the) most, mostly
нетерпезливо (адв.)	netrpezlivo	impatiently
ногавіці, -іць (пл. т.),	nohavice	pants/trousers
область (Ж), -ти, пл. -ти, Г -тей	oblasť	an area, a region
окрем того	okrem toho	apart from that, in addition
окулярі, -ів (пл. т.)	okuliare	a pair of glasses
перейти (верб., зав., пер.)	prejsť	to cross, to pass
письмо (С), -а, пл. -а, Г -сем	list	a letter
пісок (М), піску (гром.)	piesok	sand
пішо (адв.)	peši	on foot
позерати (верб., незав., пер.)	pozerat'	to be looking
порядок (М), -дку, пл. -дкы, Г -ів	poriadok	order
пошткарта (Ж), -ы, пл. -ы, Г -карт	pohľadnica	a postcard
пояснити (верб., зав., пер.)	vysvetliť	to explain
праві, якраз (адв. і парт.)	práve	just (now, then), at the moment
приблизно (адв. і парт.)	približne, asi	approximately, roughly
просто (адв. і парт.)	rovno, priamo	directly
рекорд (М), -у, пл. -ы, Г -ів	rekord	a record
роспутя (С), -я, пл. -я, Г -тей	rázcestie, križovatka	crossroads, a junction
санкы, -нок (пл. т.)	sánky	a sledge
сіль (Ж), соли	soľ	salt
скоро (адв. і парт.)	skoro, takmer	almost
спаня (С), -я (ср. т.)	spánok	sleep (a noun)
старость (Ж), -ости, (ср. т.)	staroba	old age
стигнути (верб., зав., пер.)	stihnúť	to manage (something in time)
та (парт.)	tak	so, like this
теплакы, -лак (пл. т.)	tepláky	sweatpants, jogging pants
тогда (адв., кон. і парт.)	teda, vtedy	then, at the/that time
тот самый	ten istý	the same one
треба (адв.)	treba	it is necessary
треніркы, -рок (пл. т.)	trenky, trenírky	trunks, boxer shorts
тримати (верб., незав., нереп.)	držať	to keep, to hold
уж (адв. і парт.)	už	already
уста, уст (пл. т.) і рот (М), -а	ústa	a mouth
цалком (адв. і парт.)	celkom	completely, fully
центр (М), -тра, пл. -тры, Г -ів	centrum	a center
ціпы, ціп (пл. т.)	cepy	flails
цукеръ (М), -ю	cukor	sugar
членство (С), -а (гром.)	členstvo	membership
шаты, шат (пл. т.)	šaty	a dress
ясно (адв.)	jasno, jasne	clearly

ФРАЗЫ

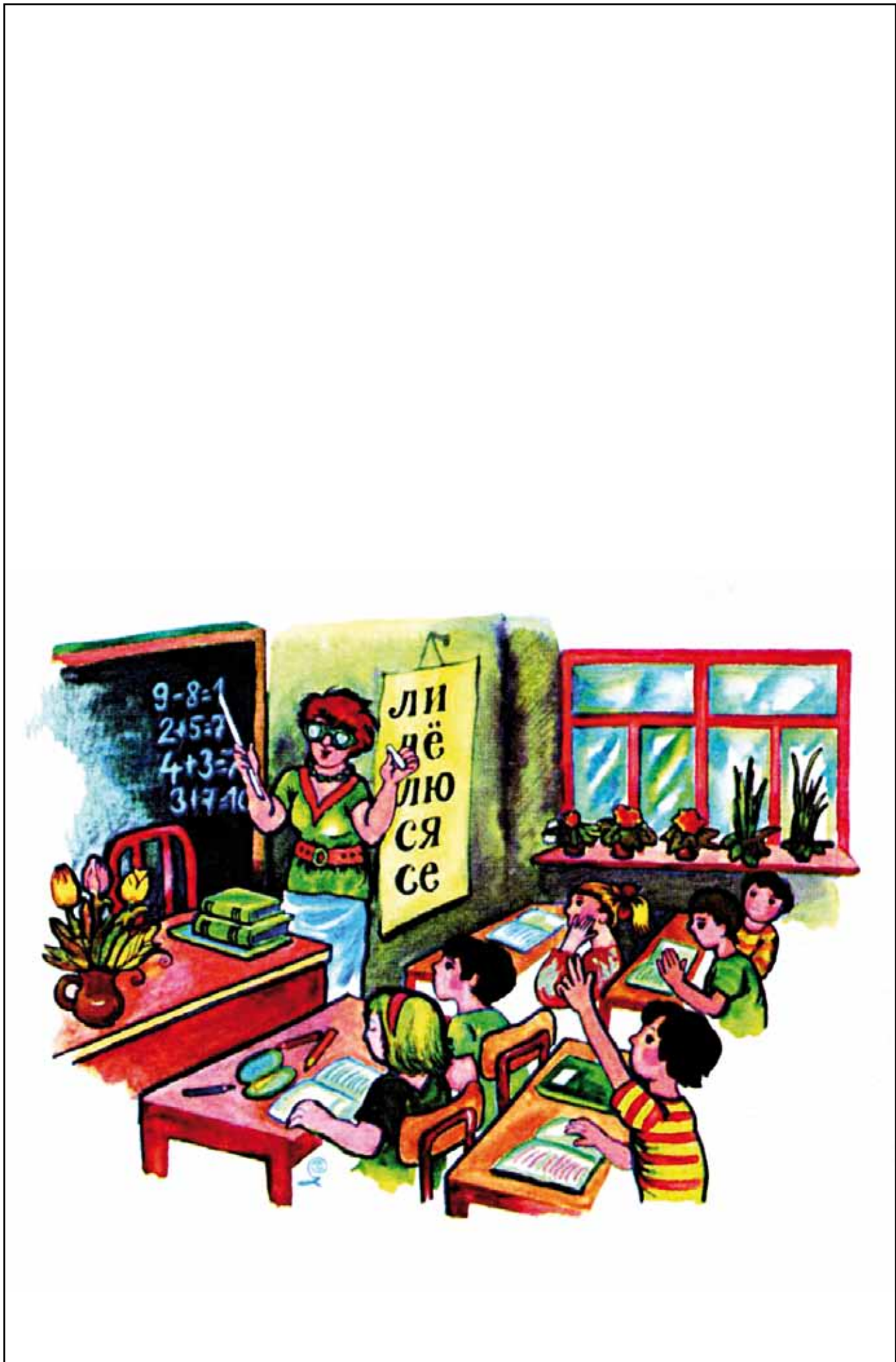
Май ся!
мати щастя
спущати ся на санках

FRÁZY

Maj sa!
mať šťastie
sánkovať sa

PHRASES

Take care! Stay well!
to be lucky
to sledge

НЕВИЗНАЧЕНІ МІСТОНАЗЫВНИКЫ (ПРОНОМІНА) НЕГАЦІЯ

НА ГОДИНІ РУСИНЬСКОГО ЯЗЫКА

- Учитель:** Добрий день, студенти?
- Студенти:** Добрий день, пане учителю.
- Учитель:** Хто днесь хыбить? Хыбить хтось?
- Івана:** Днесь зась хыбить єден – Янко Мудрий.
- Учитель:** Не хыбив він і вчера?
- Івана:** Гей, Янко хыбив і вчера. Уж другый день є хворый. Має горячку і мусить пару днів лежати в постели. Быв у доктора і тот му предписав лікы.
- Учитель:** То є шкода, уж другу лекцію выхабить. Вывітлить му хтось нову тему?
- Івана:** Вчера ся з ним учів Марко а днесь може зась дакого попросить.
- Учитель:** То ся мі любить, же ся стараєте єден о другого.
- Івана:** Янко ся барз скоро учить. Русинський язык го інтересує, зато му не можеме не помочі.
- Учитель:** Дакому стачіть лем раз пояснити, і такой розумить, а дакому пять раз, і так не розумить.
- Івана:** Маєте правду, дакотрым з нас треба пояснєвати довше і веце раз... Дакому стачіть ся учіти дві години на день, а дакому ай штири години мало.
- Учитель:** То ніч, нато сьме ту. Нигде не шатуєме. Як ся говорить – помалы дале зайдеш.
- Івана:** Не всягды є то так, пане учителю. Дагде ся не старають, ці сьте порозуміли або ні. Нихто никому не поможе – а то не є добрі.
- Учитель:** Вера, то є зле. Выслідком такого приступу суть неспокойны студенти. Нихто уж веце не хыбить?
- Івана:** Ні, уж веце нихто не хыбить. Каждый є ту.
- Учитель:** Добрі, тогды можеме зачати...

Невизначены містоназывники

		0%	100%
хто?	да + хто, хто + сь	ни + хто	каждый, вшыткы
што?	да + што, што + сь	ніч	вшытко
коли?	да + коли, коли + сь	ни + коли, нігда	все
де?	да + где, де + сь	ни + где	всягды
кады?	да + кады, кады + сь	ни + кады	всягды

ЯК ЧАСТО?					
	переважно звычайно	часто	даколи	малоколи	нігда, николи
все	барз часто	часто	даколи	малоколи	нігда, николи
100%	80%	60%	50 – 40%	20%	0%

ЗАДАЧІ

1. Одповіджте на вопросы.

- Хыбив днесь дакто на годині?
- Што ся стало Янкови?
- Нашов ся хтось, хто му поміг?
- Котру лекцію в школі уж Янко выхабив?
- Інтересує дакого з вас русинський язык?
- Треба дакому барз довго ся учіти русинський язык?

13. ЛЕКЦІЯ

- е) Учiли сьте ся даколи русиньскый язык?
- є) Коли ся переважно учiте: водни або вночi?
- ё) Учiть ся дахто даколи вночi?

2. Створьте речiня i вжыйте в них слова: все, барз часто, часто, даколи, малоколи, нiгда, николи.

- а)
- б)
- в)
- г)
- г)
- д)
- е)

Негацiя

Дахто хыбить. – **Нихто не** хыбить.
Дам тi дашто. – **Не** дам тi **нiч**.
Даколи єм там був. – **Нiгда (николи)** єм там **не** був.
Быв єм дагде. – **Не** був єм **нигде**.
iду дакады. – **Не** iду **никады**.

ЗАДАЧI

3. Речiня перемiньте на негaтiвны.

- а) Даколи iде на вакацiї до бабы. –
- б) Все дакады ходить. –
- в) Вшыткы были в школї. –
- г) Всягды ходив пiшо. –
- г) Вшытко мож купити. –
- д) Пожычiме вам дашто. –
- е) Даколи сьме ся вiдiли. –
- є) Дахто там одпав. –

4. Напиште речiня iз уведжених слов.

Янко	iвана	Марко	Марта	мы	они
все	малоколи	барз часто	переважно	часто	нiгда
ходити до бабы	учiти ся	чiтати книги	ходити плавати	спiвати	ходити до кiна
в суботу	вночi	через вакацiї	в пятницю	при роботi	в недiлю

- a)
- б)
- в)
- г)
- г)
- д)

5. З утворених позитивних речень в задачі 4 утворьте негати́вні і наспак – з негати́вних утворьте позитивні.

- a)
- б)
- в)
- г)
- г)
- д)

6. Із слів напиште речі́ня і їх негати́цю.

- a) Даколи – іти – природа – до – з – приятелі.
 +
 –
- б) Він – часто – до – ходити – доктор – взимі.
 +
 –
- в) Мама – все – старати ся – свої – о – діти.
 +
 –
- г) Отець – скоро – вставати – все – рано.
 +
 –
- г) Мій – штудувати – барз часто – вночі – приятель.
 +
 –

13. ЛЕКЦІЯ

д) Звичайно – робота – іти – до – година – о восьмій.

+

-

е) Она – пити – алкоголь – малоколи.

+

-

7. Напиште, што робите.

	часто	все	даколи	нігда
ходити до театру				
позерати телевизор				
їсти зеленину				
діскутовати з приятелями				
робити порядкы				
сидіти в парку				
грати на гітарі				
куповати дарункы				
лежати на ґавчу				

8. К відповідям напиште вопросы.

- а) До работы ходжу каждый день. –?
- б) Ніч єм ті не приніс. –?
- в) Всягда ходжу автом. –?
- г) Даколи прийду до вас. –?
- г) Не йду нигде. –?
- д) Нігда ся не верну. –?
- е) Нихто ня ту не знає. –?
- є) Николи єм там не був. –?

9. Розповідайте, што часто робите у вольнім часі.

Засоба слов	Slovná zásoba	Vocabulary
барз часто (адв.)	velmi často	very often
всягда (адв.)	všade	always
вшыткы (прон., пл.)	všetci	everyone, everybody
высвітлити, пояснити (верб., зав., рег.)	vysvetliť	to explain
горячка (Ж), -ы (сг. т.)	teplota, horúčka	fever
гітара (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ар	gitara	a guitar
дагде, десь (адв.)	niekde, kdesi	somewhere, anywhere
дакого, когось (прон.)	niekoho, kohosi	someone (accusative, e.g. to see someone), anyone
дакотрый (прон.)	niektorý, ktorísi	some (of), any (of)
дахто, хтось (прон.)	niekto, ktosi	someone, anyone
дашто, штось (прон.)	niečo, čosi	something, anything
зайти (верб., зав. рег.)	zájsť	to go to
звычайно (адв.)	zvyčajne	usually
каждый (прон.), -а, -е	každý, -á, -é	everyone, everybody
лежати (верб., незав., рег.)	ležať	to be lying (a position of the body)
неспокійный (ад.), -а, е, -ы	nespokojný	unsatisfied
никому (прон., Д од нихто)	nikomu	to no one
нихто (прон.)	nikto	no one
одпасти (верб., зав., нерег.)	odpadnúť	to fall off, to faint
парк (М), -у, пл. -ы, Г -ів	park	a park
переважно (адв.)	prevažne	mostly, mainly
пожычити собі/сі (верб. реф., зав., рег.)	požičať si	to borrow
приступ (М), -у, пл. -ы, Г -ів	prístup	access
стачити (верб., зав. і незав., рег.)	stačiť	to be enough, to suffice
хворый (ад.), -а, -е, -ы	chorý	ill

ФРАЗЫ

Нато сьме ту.
старати ся єден о другого

FRÁZY

Nato sme tu.
starat' sa jeden o druhého

PHRASES

That's what we are here for.
to look after one another

СТУПНЄВАНЯ ПРИДАВНИКІВ (АДЪЄКТИВІВ) ПРИСВОЙНЫ (ПОСЕСІВНЫ) ПРИДАВНИКЫ

ІВАНИНА ФАМЕЛІЯ ПРИПУТОВАЛА ДО ПРЯШОВА

В інтернаті

(Формална комунікація)

- Іванина мама:** Добры́й день. Ту суть на квартелю штуденты літнёй школы русиньского языка?
- Уряднічка:** Прошу почека́ти минутку, попозерам на розпис. Є то так. Штуденты міжна-
родной літнёй школы – од 12. юна до 3. юла 2011. Новый інтернат – другый,
третій і четвертый шток.
- Іванина мама:** Также сьме у добрім інтернаті.
- Уряднічка:** Не цалком. Штудентів літнёй школы сьме уквартелёвали в новім інтернаті.
- Іванина мама:** А де ся находить тот новый інтернат? Маме ту адресу – уліця 17. новембра чи-
сло 11. А то є преці ту.
- Уряднічка:** Адреса є правилна. Обидва інтернаты суть на еднакій уліці. Кідь выйдете вон,
простів старого интернату, в котрім ся теперь находиме, збачіте парковиско.
По ёго правім боці є висока будова – то є новый интернат. Попровадити вас?
- Іванина мама:** Дякую за ласкавость. Потрафлю сама. Добрі сьте мі то высвітлили. Уж знам, де
треба іти. Досвіданя.
- Уряднічка:** Красный день.

Повторюеме присвойны придавники – чій? чія? чіе? чії?

Чітайте і підкреслюйте посесівны придавники.

В Іваниній ізбі

(Неформална комунікація)

- Івана:** О, мамко! Єм з того несподівана. Ніч сьте мі не авізовали...
- Іванина мама:** Тато дістав нечекано доволенку. Добрі ся трафило, же єсь якраз і ты у Пряшові.
Выршыли сьме забити дві мухы єднов ранов – навщівити наших довгорічных
приятелів Скірковых. Но а самособов, і тебе, і твоіх приятелів. Не представиш
нас?
- Івана:** Гей. То суть мої найліпшы приятелі – Янко зо Сербії, Марта зо Словакії, єй
брат-двійня Марко і Маркова добра приятелька Ленка. Представлям вам моіх
наймилішых родічів – маму і тата. А тото є мамина старша сестра Анна, няньків
молодшый брат Петро, а тот блондявый красавець є мій наймолодшый брат
Павел.
- Іванин отець:** Ларисо, видиш, мають ту прекрасне бываня. А страва є добра? Ліпша, як дома
у мамы?
- Івана:** Гей, є предобра. Варяць нам найсмачнішы їдла на світі! Є то така бабчина кухня.
Пирогы з бандурками, галушкы з солодков капустов, рїзанкы – твароговы або
маковы, докінця раз сьме мали і кендерічану кашу і орїховы закручаникы.
- Іванин брат:** Суть ту і даякы красны місця, котры ся оплатить попозерати?
- Івана:** Про тебе буде найінтереснішый Музей модерного уменя Енді Варгола в Мі-
джілабірцях. Раджу вам попозерати ся до Міджілаборець. Завтра там буде і
фолклорный фестівал. Говорять, же в Лабірцю суть найвеселішы фестівалы.
- Іванина мама:** А будуть там выступати і тоты популярны „Пайташе“?
- Івана:** То не знам, але на Словакії суть і другы файны народны капелы, може і ліпшы,
як „Пайташе“.
- Іванин отець:** Може бы з нами пішли і Скірковы. Тішу ся на фестіваловы Міджілабірці. Є то
моє наймиліше місто на Словакії. Ходив єм ту як молодый паробок. Гелена го-

- Івана:** ворила, же сі тыж возьмуть пару днів доволеньки. Но, молодеж, теперь вас уж охабиме. Ідеме до Скірковых. Кідь будеш дашто потребовати, Івано, та можеш зателефоновати до Скірковых, бо мій мобіл є погубеный. Треба го оправити.
- Іванин брат:** Кідь мають інтернет, та можеме бісідовати на скайпі. Але ходити з вами по Пряшові не буду, бо мій програм є дость набитый, также не мам много вольного часу.
- Іванин брат:** Лем ся уч, будеш премудра...

ЗАДАЧІ

1. Найдийте в другім тексті придавники другого ступня порівняня (компаратіву) і третёго ступня (суперлатіву). Утворьте од них позитів. Нашли съте в тексті і даяку інакшу форму придавників?

2. Доповнийте суперлатів якостных придавників і присвойны (посесівны) придавники у правилній формі і одповіджте на вопросы.

- а) Як ся зве (молодой, Івана) брат?
- б) Як ся зве (Івана, дорога) мама?
- в) Як ся зве (добра) приятелька (Івана, мама) зо Словакії ?
- г) Є Івана (молода, Марта) приятелька?
- г) Є (бабка) кухня про Івану (смачна)?
- д) Є Янко (Марко, добрый) приятель?
- е) Є (Павел, милый) місто Ужгород?
- є) Жыють (Лариса, добры) приятелі в Пряшові?

Ступнёваня придавників і творіня елатіву в русинськім языку

Елатів – ступінь на выражіня найвысшой міры якости. Творить ся од **суперлатіву** доданём префікса **як-**, напр.: **якнайліпшыи, якнаймудрішыи, якнайстаршыи...**

Може ся творити і од **основного ступня – позитіву** дакотрых придавників доданём префікса **пре-**: **милый – премилый, добрый – предобрый, мудрый – премудрый, красныи – прекрасный, чудесныи – пречудесныи, великый – превеликый, давныи – предавныи, любый – прелюбый, дорогыи – предорогыи...**

Елатів ся творить в переважній мірі од придавників з позитівнов конотаціов, але найдуть ся і придавники негатівной конотації, напр.: **страшныи – престрашныи, глупый – преглупый, скупый – прескупый...**

Позитів	Компаратів	Суперлатів	Елатів
низкый	низ + шыи	най + низшыи	як + найнизшыи
мудрый	мудр + ішыи	най + мудрішыи	пре + мудрый
злый	гір + шыи	най + гіршыи	як + найгіршыи
добрый	ліп + шыи	най + ліпшыи	пре + добрый

ЗАДАЧІ

3. Утворьте правильну форму придавників, мерькуйте притім на род назывника, з котрым ся придавник вяже. Регіструйте нерегуларне творіня ступнів порівняня.

- а) Івана є висока, але Марта є од нёй.....
- б) Марко є міцный, але Янко є од Марка. Він ходить на карате.
- в) Іванина мама є (добра) мама на світі.
- г) Павел є Іванин (молодый) брат.
- г) Бабчина кухня є про Івану (добра)
- д) „Пайташе“ суть популярна мужска співацька ґрупа, але „Тайстра“ з Підкарпатя є
- е) Фестивалы у Свіднику суть веселы, але у Лабірцю суть іщі
- є) Ужгород є про Іваниного нянька миле місто, але Лаборець є про нёго, бо там часто ходив замолода.

4. Утворьте компаратів, суперлатів і елатів од придавників.

Позітів	Компаратів	Суперлатів	Елатів
малый			
молодый			
брыдкый			
великый			
зеленый			
куртый			
смачный			
старый			
пізный			

ОПОЗИТЫ

довгый – куртый
 шырокий – (в)узкий
 высокий – низкий
 великий – малый
 скорый – помалый
 глубокий – плиткий

ЗАДАЧІ

5. Спойте опозиты.

а) старый	туній
б) погубеный	малый
в) высокий	оправеный
г) грубый	низкий
г) великий	тонкий
д) довгий	новый
е) дорогой	куртый

6. Напишите опозиты к прилагательным.

- а) білий –
- б) красный –
- в) солодкий –
- г) худый –
- г) сильный –
- д) легкий –
- е) простой –

ФАРБЫ	ОДТІНІ ФАРБ	
	світло-	тмаво-/темно-
біла		
чорна		
зелена	світлозелена	тмавозелена
белава, синя	світлобелава	тмавобелава
червена	світлочервена	тмавочервена
жовта	світложовта	тмавожовта
руда	світлоруда	тмаворуда
ружова	світлоружова	тмаворужова
фіалова	світлофіалова	тмавофіалова
сива	світлосива	тмавосива
помаранчова	світлопомаранчова	тмавопомаранчова

Фарба – фарбный
Безфарбный/чорно-білий

Части рока

Ярь – ярній день
 Літо – літня спека

Осінь – осіння природа
 Зима – зимна країна

Місяці

Януар – януаровый
 Фебруар – фебруаровый
 Марец – марцовый
 Априль – априлёвый

Май – маёвый
 Юн/Юній – юновый
 Юл/Юлій – юловый
 Август – августовый

Септембер – септембровый
Октобер – октобровый

Новембер – новембровый
Децембер – децембровый

Присловя, поговоркы, праностікы.

Ты такый, як марцова хвіля.
По Петрі, тай по теплі.
В апрілю і маю квіткы дітей забавляють.
В маю, так як в раю.

ЗАДАЧІ

7. Якой суть фарбы? Мерькуйте на род і чісло назывників.

а) ягоды –	г) сонце –
б) помаранчі –	д) трава –
в) сливки –	е) море –
г) ківі –	є) земля –

8. Комбінації фарб. Выберьте і напиште одповідь.

- а) Дома маме телевизор (фаробный, чорно-білый)
- б) Український прапор є (жовто-белавый, біло-червеный)
- в) Словенський прапор є (червеный, біло-белаво-червеный)
- г) Моя кухня має (сиво-білу, червено-чорну) комбінацію фарб

9. Доповнийте адъєктивы, утворены од назв місяців. Мерькуйте притім на пад і род назывників.

- а) В зимі аж вуха мерзнуть.
- б) Івана і ей мама ся народили у фебруару. Обидві суть
- в) сніг уж недобрый на санкованя.
- г) сонце іщі не барз гріє.
- г) ласка є найромантичніша.
- д) В воді ся іщі не мож купати.
- е) спрагота нас жене до холодку.
- є) Газдове чекають на жнива.
- ё) дітину не захоплять спискы до школы.
- ж) ябка і грушкы суть барз смачны.
- з) вітор уж острый.
- и) О дітєх ся говорить, же суть мудры.

Засоба слов

августовый (ад.), -а, -е, -ы
 апрілёвый (ад.), -а, -е, -ы
 бандурка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рок
 белавый (ад.), -а, -е, -ы
 бік (М), боку, пл. -ы, Г -ів
 білый (ад.), -а, -е, -ы
 брыдкий (ад.), -а, -е, -ы
 будова (Ж), -ы, пл. -ы, Г будов
 бываня (С), -я (сг. т.)

великий (ад.), -а, -е, -ы
 веселый (ад.), -а, -е, -ы
 взять (верб., зав., перг.)
 відіти (верб., незав., перг.)
 вольный (ад.), -а, -е, -ы
 высокий (ад.), -а, -е, -ы
 выступати (верб., незав., перг.)
 галушки (Ж, сг. галушка), -шок

глубокий (ад.), -а, -е, -ы
 грубый (ад.), -а, -е, -ы
 де (адв. і парт.)
 децембровый (ад.), -а, -е, -ы
 довгий (ад.), -а, -е, -ы
 докінця (адв. і парт.)
 дорогой (ад.), -а, -е, -ы
 єднакий (ад.), -а, -е, -ы
 жовтый (ад.), -а, -е, -ы
 завтра (адв.)
 закручаник (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 зателефоновати (верб., зав., перг.)

збачіти (верб., зав., перг.)
 зеленый (ад.), -а, -е, -ы
 знати (верб., незав., перг.)
 іти (верб., незав., перг.)
 капела (Ж), -ы, пл. -ы, Г -пел
 капуста (Ж), -ы, пл. -ы, Г -пуст
 каша (Ж), -ы
 кост (М), -у
 квартал (М), -я, пл. -ї, Г -їв
 кендерічаний (ад.), -а, -е, -ы
 куртый (ад.), -а, -е, -ы
 ласкавость (Ж), -ти, пл. -ти, Г -тей
 літній (ад.), -я, -є, -ї
 маёвый (ад.), -а, -е, -ы
 мак (М), -у
 маковый (ад.), -а, -е, -ы
 марцовый (ад.), -а, -е, -ы

Slovní zásoba Vocabulary

augustový
 aprílový
 zemiak
 modrý
 bok, strana
 biely
 škaredý
 budova
 bývanie

veľký
 veselý
 zobrať
 vidieť
 voľný
 vysoký
 vystupovať
 halušky

hlboký
 hrubý
 kde
 decembrový
 dlhý
 dokonca
 drahý
 rovnaký
 žltý
 zajtra
 závin
 zatelefonovať

August (adjective)
 April (adjective)
 a potato
 blue
 a side
 white
 ugly
 a building
 a house, an apartment/ a flat;
 living conditions,
 accommodation
 large, big, great
 cheerful, jolly
 to take
 to see
 free
 tall, high
 to perform, to get off
 halushki (gnocci made from
 potato dough)
 deep
 thick, rough
 where
 December (adjective)
 long
 even
 dear, expensive
 identical, alike, the same
 yellow
 tomorrow
 a strudel
 to make a phone call,
 to give someone a ring
 to notice
 green
 to know, to be aware
 to go, to walk (once)
 a band
 cabbage
 mash, pulp
 food, diet
 an apartment/a flat
 corn (adjective)
 short
 favor, kindness
 summer (adjective), summery
 May (adjective)
 poppy (seed)
 poppy (adjective)
 March (adjective)

міжнародный (ад.), -а, -е, -ы	medzinárodný	international
місце (С), -я, пл. -я, Г місць	miesto	a place, a spot, a space, room
молодеж (Ж), -и (сг. т.)	mládež	youth
музей (М), -я, пл. -ї, Г -їв	múzeum	a museum
на (преп.)	na	on, at
набитый (ад.), -а, -е, -ы	nabitý	loaded, charged
находится (верб. реф., зав., непер.)	nachádzať sa	to occur, to be situated
неподіваний (ад.), -а, -е, -ы	prekvapený	surprised
неподівання (С), -я, пл. -я, Г -вань	prekvapenie	a surprise
низкий (ад.), -а, -е, -ы	nízky	low, short (about a person)
ноябрьский (ад.), -а, -е, -ы	novembrový	November (adjective)
новый (ад.), -а, -е, -ы	nový	new
октябрьский (ад.), -а, -е, -ы	októbrový	October (adjective)
оплатится (верб. реф., зав., пер.)	oplatiť sa	to be worthwhile, to be profitable
оправенный (ад.), -а, -е, -ы	opravený	repaired, mended, fixed
орех (М), -а, пл. -ы	orech	a nut
ореховый (ад.), -а, -е, -ы	orechový	nut (adjective)
острый (ад.), -а, -е, -ы	ostrý	sharp
охабита (верб., зав., непер.)	nechať	to leave, to let
парковиска (С), -а, пл. -а, Г -виск	parkovisko	a car park, a parking lot
паробок (М), парібка, пл. -рібци, Г -ків	mládenec	a young guy, a youngster
пару (нум.)	pár, niekoľko	several, a few
пирогы (М, сг. пиріг, Г пирога), -гів	pirohy	pirohi (boiled filled pasties)
поздний (ад.), -а, -е, -ы	neskorý	late (adjective)
плыткий (ад.), -а, -е, -ы	plytký	shallow
погубенный (ад.), -а, -е, -ы	pokazený	broken, spoilt, ruined
помаранчевый (ад.), -а, -е, -ы	oranžový	orange (color)
попозерати (верб., зав., пер.)	pozrieť	to look, to have a look
попровадити ся (верб. реф., зав., непер.)	odprevadiť sa	to see someone off
потрафити (верб., зав., непер.)	trafiť	to find one's way
потребовати (верб., незав., пер.)	potrebovať	to need
преці (парт.)	predsa	still, surely
радити ся (верб. реф., незав., непер.)	radiť sa	to give advice (to consult somebody)
рїзанкы (Ж, сг. рїзанка), -нок, Г -ы	rezance	noodles
родічі (М, сг. родіч), -їв, Г -а	rodičia	parents
розпис (М), -у, пл. -ы, Г -ів	rozsпис	a schedule
рудый (ад.), -а, -е, -ы	hnedý	brown
ружовый (ад.), -а, -е, -ы	ružový	pink
світ (М), -а, пл. -ы, Г -ів	svet	world
септембровский (ад.), -а, -е, -ы	septembrový	September (adjective)
сивый (ад.), -а, -е, -ы	šedý, sivý	gray/grey
сыр (М), -а, -ы, пл. -ы, Г -ів	syр	cheese
смачный (ад.), -а, -е, -ы	chutný	tasty
солодкий (ад.), -а, -е, -ы	sladký	sweet
список (М), списка, пл. -ы, Г -ів	zoznam	a list
старый (ад.), -а, -е, -ы	starý	old
страва (Ж), -ы, пл. -ы	strava	food, diet
твороговый (ад.), -а, -е, -ы	tvarohový, tvaroh	curd cheese (adjective)
теперь (adv.)	teraz	now, at the moment
тонкий (ад.), -а, -е, -ы	tenký	thin, slim

14. ЛЕКЦІЯ

туній (ад.), -я, -є, -ї	lacný	cheap
тупий (ад.), -а, -е, -ы	tupý	blunt
уквартелёвати ся (верб. реф., зав., перг.)	ubytovať sa	to get settled (in an apartment)
улиця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -іць	ulica	a street, a road
файный (ад.), -а, -е, -ы	dobry	good
фeбруаровый (ад.), -а, -е, -ы	februárový	February (adjective)
фeстивал (М), -у, пл. -ы, Г -ів	festival	festival
фіаловый (ад.), -а, -е, -ы	fialový	violet, lilac, purple
фолклорный (ад.), -а, -е, -ы	folklórny	folk (adjective)
ходити (верб., незав., перг.)	chodiť	to walk, to go (regularly), to attend
цалком, цілком (адв.)	celkom	completely, fully
червений (ад.), -а, -е, -ы	červený	red
чорный (ад.), -а, -е, -ы	čierny	black
юловый (ад.), -а, -е, -ы	júlový	July (adjective)
юновый (ад.), -а, -е, -ы	júnový	June (adjective)
януаровый (ад.), -а, -е, -ы	januárový	January (adjective)

ФРАЗЫ

быти на квартелю
забити дві мухы ёдноу ранов

не захоплять го спискы

трафило ся ми

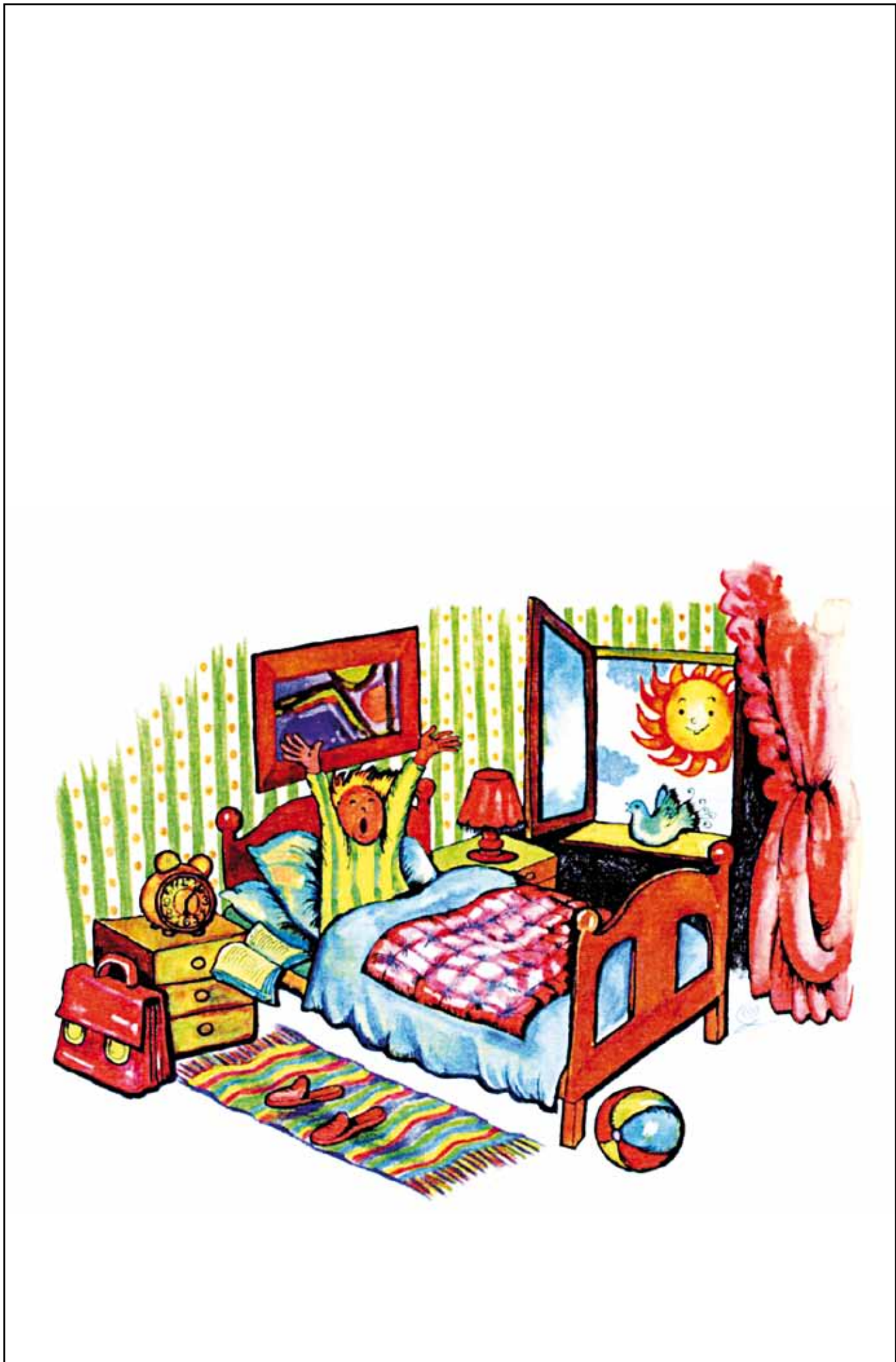
FRÁZY

byť ubytovaný
zabiť dve muchy
jednou ranou
v tomto školskom
roku nepôjde do školy
prihodilo sa mi

PHRASES

to be staying
to kill two birds with one stone

he/she is not going to start
school in this school year
(something) happened to me

СТУПНІВАННЯ ПРИСЛОВНИКІВ (АДВЕРБІЙ) ЧАСТКИ ІЩІ, УЖ З ПРИСЛОВНИКАМИ

Чітайте текст і підкреслюйте в нім прислівники.

ІВАНА І ЯНКО: ШТО БУДУТЬ РОБИТИ ЗАВТРА?

Івана: Янку, што будеш робити завтра?

Янко: Наще рано піду до церькви. Служба Божа є о шестій.

Івана: Думаш на службу в православнім храмі?

Янко: Гей, чув єм, же проходить в старославянськیم языку.

Івана: Маш правду. Двараз до тыждня – в середу і в четверь є Служба Божа о шестій рано, а в суботу і в неділю о пів десятий. В понеділєк, вівторок і у пятніцю є служба перед вечером – о пів шестій. Я была минулый вівторок. До церькви ся мусиш святочно пооблікати. В куртых ногавіцях тя не пустять.

Янко: Буду на то памятати. Кілько тримать така служба?

Івана: Думам, же 40 минут. В неділю ай годину і пів. Кінчить ся перед обідом.

Янко: Апропо, днесь тя поzywам на обід.

Івана: Ей-га. То є миле несподіваня. Так я тебе вечур до Театру Александра Духновіча.

Янко: То є тыж миле несподіваня. Также днешне ціле пообідя можеме быти ведно. Теперь подьме купити дашто на питя, бо мам велику жажду.

Івана: Я не проти. Недалеко є буфет. А жебы сьме докінчили організацію днешнєго дня – пополудне можеме навщівити закупный центр, а тамды походиме аж до вечері. Дасть ся там дашто мале зьісти, жебы нам до вечері не курчало в брісі.

Янко: Видить ся мі, же кідь раз войдеме до закупного центра, не стигнеме ани вечерю, а може ани театр. А мені кідь зачне порядно курчати в брісі, так то є готовый концерт.

Івана: Не бій ся, Янку, вшытко стигнеме.

Янко: Але по театрі підеме посидіти до центра міста на пішу зону. Освітлений вечерній центр Пряшова є прекрасный.

Івана: Не знам, ці бы сьме мали быти в місті до пізних ночных годин. Представліня в театрі ся скінчить коло десятой вечур, но а я бы хотіла быти перед півночов на інтернаті. А мав бы быти і ты до півночі в постели, кідь хочеш іти скоро рано на Службу Божу до церькви.

Янко: Кідь не піду завтра, та піду напозавтра. То буде четверь. Але не можу не выжыти можность побыти в такім краснім місті ведно з іщі красшов дамов.

Івана: Дякую за комплімент.

Янко: То не є комплімент, то є факт. Русиньскы дівчата суть досправды найкрасшы на світі.

Лексіка – ЧАСТИ ДНЯ

Наще рано – скоро рано – рано	Перед вечером
Дополудне/дообіда	Вечур
Перед обідом	В ночі: до півночі, перед півночов, по півночі
Наобід	Над раном
Пополудне/пообіді	

Лексіка – ДНІ В ТЫЖДНЮ

В **понеділєк** зачинать тыждень.

Вівторок є мій щастный день.

Середа – середина тыждня.

У **четверь** піду до церькви.

У **пятніцю** ся тішу на вікенд.

В **суботу** є час на пораїня.

Неділя – конечно оддых.

ЗАДАЧІ

1. Доповняйте до тексту вгодні прислівники. Регіструйте части дня.

- а) Коли встаєш? Встаю скоро
- б) Такої фрыштикуєш? Ніт, на самый перед сі зацвічу.
- в) Спырхуєш ся? Гей, каждый день.
- г) А што робиш? Ціле єм у школі на лекціях.
- г) Маш і даяку павзу на десяту? Гей, тісно перед
- д) А пак ідеш на обід? Ні, зым лем малу десяту і мам лекції.
- е) Доколи? Аж до пів третей
- є) Не є то пізно на обід? Правду повісти, уж мі тогды курчіть в брісі.
- ё) А пообіді? звичайно ходжу бігати – сам, або з моім псом. Чую ся притім барз
- ж) Коли ся готовиш на лекції? Перед, кідь мам чісту голову і порожній бріх.
- з) Спати ходиш барз пізно? Ани ні, перед уж єм в постели.

2. Повторюйте дні в тыждню одповіданём на вопросы.

Приклад:

Што роблю в понеділѣк?

В понеділѣк читам книжку.

- а) Што робиш у вівторок? –
- б) Што роблять Янко з Іванов у середу? –
- в) Де піде Янко у четверь? –
- г) Тішиш ся на пятніцю? –
- г) Звыкнеш в суботу пораїти? –
- д) Ходиш в неділю до церькви? –

Ступнёваня прислівників. Елатів.

У прислівників, подобно як у придавників маме регуларне і нерегуларне ступнёваня. Регістро-вали сьте го?

Позітів	Компаратів	Суперлатів	Елатів
мило	мил + іше	най + миліше	як + наймиліше, пре + мило
добрі	ліп + ше	най + ліпше	як + найліпше, пре + добрі
красно/-ї	крас + ше	най + красше	як + найкрасше, пре + красно

Івана є на фейсбуку і пише сі з мамов

Івана: Агой, мамко!

Мама: Што робиш, злато моє?

- Івана:** Теперь мам кус часу, та слухам музику.
Мама: А кого слухаш?
Івана: Не будеш мі вірити, але нашу капелу „Тайстра“.
Мама: Тобі смутно, правда?
Івана: Є ту добрі-предобрі, але кус мі цливо на душі...
Мама: Дакус тя може розвеселю. Читала єм за тебе на інтернеті.
Івана: Знам, робив зо мнов розговор єден редактор народностного радіа.
Мама: Одповідала єсь добрі.
Івана: Ты знаш, же перед мікрофоном ся не чую у своїй скорі.
Мама: А што маш нове окрем того, што єм прочітала на інтернеті?
Івана: Ніч таке. Може про тя буде інтересно знати, же на Словакії є подобна народна капела як наша „Тайстра“.
Мама: Што ближе о них знаш?
Івана: Є то хлопска капела – „Пайташе“¹. Будуть выступати в пятніцю вечур на заключнім вечері літнєй школы. Барз ся на них тішу. Уж буду кінчіти. Цілую тя...
Мама: Миліше бы мі было дістати тот поцілунок на лічко... Так бы єм хотіла быти з тобов...

ЗАДАЧІ

3. Выберите вгодный присловник до речіня.

- а) Чую ся барз (добрі, недобрі).
- б) Вчера єм ся чув (добрі, ліпше, гірше).
- в) Івана была в церккви (святочно, чудно, найгірше) пооблікана.
- г) До церккви, або до музея не можете іти (шпортово, невалушно, красно, еротічно) пообліканы.
- г) Івана ся чує на літній школі (чудно, добрі, предобрі, недобрі).
- д) Іваниній мамі бы было (миліше, гірше, найкрасше), кібы могла быти в Пряшові з Іванов.

4. Ступнюйте присловники і дакотры вжійте в речінях.

Позітів	Компаратів	Суперлатів	Елатів
ясно			
квасно			
добрі			
тепло			

.....

.....

.....

.....

¹ *Пайташ* – приятель, фреквентоване слово главно у войводиных Русинів, на Підкарпатю – *цімбор* (перевзятє з мадарьского языка).

Частки (партікулы) УЖ, ІЩІ з прислівниками

іщі + неґатів Іщі ті недобрї на жалудку?	іщі + позітів Іщі ті добрі дома з родічами?
уж + позітів Уж мі добрі.	уж + неґатів Уж мі недобрї. Уж бы єм хотїла жыти сама.

ЗАДАЧІ

5. Доповняйте частки ІЩІ, або УЖ подля уведженого взору. Переложте текст до анґліцького языка.

Приклад:

Іщі падають додж? Ні, уж не падають.

Іщі не падають додж? - Ні, іщі не падають./ Гей, уж падають.

- Іщі раз доправа? Гей, раз.
- Іщі раз доправа? Ні, долїва (не доправа).
- Уж ліпше? Гей, ліпше.
- Уж ліпше? Ні, не ліпше.
- Іщі мало? Гей, мало.
- Іщі мало? Ні, дость (не мало).
- Вонка уж тепло? Гей, тепло.
- Вонка уж тепло? Ні, не тепло (холодно).
- Уж ті тепло? Гей, мі тепло.
- Уж ті тепло? Ні, мі не тепло (холодно).
- Івані іщі тепло? Гей, ей тепло.
- Івані іщі тепло? Ні, ей не тепло (холодно).

6. Переложте до русиньского языка.

Ivana is still cold. Yesterday it was a little warmer, though. Also tomorrow's forecast is sunny weather. At last, summer is coming. This year, we haven't sunbathed yet. We have already had our finals. Now, we're feeling great. Marek still has to study. Now that it's getting warmer, he finds studying more difficult. Are we going to read any more? I still find translating Rusyn text hard. I have learned a lot of new words, yet that is still not enough. Next year, I will know more of them.

Ivane je ešte zima. Včera už bolo teplejšie. Na zajtra hlásia znova slnečno. Konečne už bude leto. Ešte sme sa toho roku neopalovali. Už máme po skúškach. Už nám je dobre. Marek sa ešte musí učiť. Ide mu to už ťažko, lebo je teplo. Budeme ešte čítať? Rusínske texty sa mi prekladajú ešte ťažko. Naučil som sa mnoho nových slov, ale ešte je to málo. Na budúci rok už budem vedieť viac.

7. Є то правда, або неправда? Закружуйте правилну відповідь і відповіджте устно повным речінєм.

	правда	неправда
а) В понеділєк був Янко в церькви.	+	-
б) У вівторок піде Івана з Янком до театру.	+	-

в) В середу піде Марко до Івани на навщіву.	+	-
г) У четверь є в церькви Служба Божа.	+	-
г) Пятніця – то середина тыждня.	+	-
д) У суботу люде звычайно поряять хыжу.	+	-
е) У неділю є час на оддых.	+	-

8. Выберите присловники, з котрых мож утворити компаратів, суперлатів і елатів. Утворьте тоты формы.

Позітів	Компаратів	Суперлатів	Елатів
а) добрі			
б) мало			
в) чісто			
г) набіло			
г) смішно			
д) чудно			
е) напоследок			
є) красні			
ё) студено			
ж) направо			
з) тихонько			
и) напозавтра			
і) давно			
ї) чесно			

9. Напиште коротку розповідь о своїм перебуваню на літній школі.

Моє перебуваня на літній школі.

Засоба слов

бріх (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 буфет (М), -у, пл. -ы, Г -ів
 давно (адв.)
 дость, доста (адв.)
 жажда (Ж), -ы (сг. т.)
 завтра (адв.)
 звикнути (верб., незав., пер.)
 звикнути сі (верб. реф., зав., пер.)
 іщі (кон. і парт.)
 кінчити (верб., незав., пер.)
 красно/-ї (адв.)
 куртый (ад.), -а, -е, -ы
 курчати (верб., незав., пер.)
 лице (С), -а, пл. -а, Г лиц
 мало (адв.)
 набіло (адв.)
 наостаток (адв.)
 напозавтра (адв.)
 напоследок (адв.)
 направо (адв.)
 наще рано (адв.)
 неділя (Ж), -ї, пл. -ї, Г -діль
 опалёвати ся (верб. реф., незав., пер.)
 пайташ (М), -а, пл. -ы, Г -ів
 перебування (С), -я, пл. -я, Г -вань
 перекладати (верб., незав., пер.)
 побыти (верб., зав., нереп.)
 пооблікати ся (верб. реф., зав., пер.)
 пополудне (адв.)
 дополудне (адв.)
 пораїня (С), -я (сг. т.)
 пораїти (верб., незав., пер.)
 проходити (верб., зав., пер.)
 пустити (верб., зав., пер.)
 святочно (адв.)
 середина (Ж), -ы, пл. -ы, Г -дин
 служба (Ж), -ы, пл. -ы, Г служеб
 смішно (адв.)
 сонячно (адв.)
 студено (адв.)
 тамды (адв.)
 тепло (адв.)
 тихонько (адв.)
 уж (адв.)
 чесно (адв.)
 чисто (адв.)
 чудно (адв.)

Slovná zásova

brucho
 bufet
 dávno
 dost
 smäd
 zajtra
 mať vo zvyku
 zvyknúť si
 ešte
 končiť
 krásne
 krátky
 škvíkať
 líce
 málo
 na bielo
 nakoniec
 pozajtra
 naposledy
 napravo
 skoro ráno
 nedeľa
 opaľovať sa
 priateľ
 pobyt
 prekladať
 pobudnúť
 poobliekať (sa)
 poobede
 doobeda
 upratovanie
 upratovať
 prebiehať
 pustiť (niekam)
 sviatočne
 stred
 omša
 smiešne
 slnečno
 chladno
 tamade, tadial'
 teplo
 tichúčko
 už
 čestne
 čisto
 čudne

Vocabulary

a belly, a tummy
 a snackbar
 a long time ago
 enough
 thirst
 tomorrow
 to tend (to do something)
 to get used to (something)
 still, more
 to end, to finish
 nicely, beautifully
 short
 to rumble
 a cheek
 few, little
 (to paint something) white
 finally, in the end
 the day after tomorrow
 the last time
 on the right
 early morning (adverbial)
 Sunday
 to sunbathe
 a friend (male)
 staying
 to translate
 to stay
 to put one's clothes on, to get dressed
 in the afternoon
 in the morning
 cleaning (an activity)
 to clean, to tidy
 to be in progress
 to let someone go
 smartly, festively
 middle, center
 mass, church service
 comically, funnily
 sunny
 cool, chilly
 that way
 warm, warmth
 quietly, calmly
 already
 honestly
 cleanly, purely
 strangely, weirdly

ФРАЗЫ

Звыкнеш в суботу пораїти?

мати жажду
Я не проти.

FRÁZY

Máš vo zvyku v sobotu
upratovať?

byť smädný
Nie som proti.

PHRASES

Do you usually do the
cleaning on Saturdays?/
Do you tend to clean the place
on Saturdays?

to be thirsty
I'm not against it.

1. ЛЕКЦІЯ

1. добрый; рано; добру; день; як ся; щастливу; Ісусу Хрісту; слава.
2. и – і; и – ы; а – о; а – і; а – о; а – е.
3. я; Я; є; Є; ё; Ё; ї; І; ю; Ю; я; Я; ю; Ю; є; Ё; ї; І.
4. ж; в; г; Г; д; ж; й; к; л; м; н; п; р; с; т; ф; х; ц; с; ш; щ; к; к; п; с; м; г; т; ц; р; б; в; б; з; з; ць.
6. Добре рано! Добрий день! Добрий вечур! Добру ніч! Слава Ісусу Хрісту! Слава навіки! Дай, Боже, щастя! Дай, Боже, і вам! Агой! Вітайте! Няй ся любить! Як ся маєш/маєте? Досвідання! Май(те) ся! Збогом! Вшитко добре! Щастливу путь! Няй вам смакує! На твоє здоровя!

2. ЛЕКЦІЯ

1. б); б); а); б); а).
2. а) Добрий день. б) Як ся звете? г) Скады сьте? г) Я зо Словакії. д) Прошу, ту є ключ.
3. а) Агой; б) ты; в) Я; г) єсь; г) Я; ты.
4. а); б); б); а); а).
5. а) правда; б) неправда; в) правда; г) неправда; г) неправда.
6. а) Гей, Марта є студентка. б) Янко є зо Сербії. в) Гей, Марта є зо Словакії. г) Гей, Янко знає по русиньскы. г) Гей, Марта ся учить по русиньскы. д) Гей, Марта учить діти.
7. а) приятелька; б) скады; в) ты; г) я; г) штудую; што робиш? д) учу ся.
8. а) Як ся звеш? б) Скады єсь? в) Што робиш? г) Бісїдуєш по русиньскы?
9. а) професорка; б) школярка; в) редакторка; г) Івана; г) шоферка; д) партнерка; е) докторка; є) малярка.
10. а) пані Ковачова; б) пані Суха; в) пані Куськова; г) пані Блыхова; г) пані Меценёва; д) пані Сқыбова; е) пані Капралёва; є) пані Мала.
11. а) Вы; б) ты; в) ты; г) вы; г) мы; д) Вы; е) я; є) вы; ё) мы; ж) ты.
12. а) є; б) суть; в) є; г) сьте; г) є; д) єсь; е) суть; є) єсь; ё) я; ж) суть.
13. а) він, б) го, в) сьте, г) сьте, г) мы, д) му, е) го, є) мі, ё) ті, ж) ёго.
14. а) Ёго знаю. б) Мені ся любить. в) Ёму дякую. г) Тобі дарую. г) Ёго болить. д) Мені дає квітку. е) Її пишу писмо.
15. Як ся звете? Скады сьте? Вы сьте з України? Гей, я єм з України. Ні, я не єм з України. Є Марта зо Словакії? Хто є то? То є пан учитель. Што є то? То є ключ. Вы сьте Івана? Гей, я єм Івана. Ні, я не єм Івана. Бісїдуєте по русиньскы? Пана професоре, бісїдуєте по русиньскы? Пані учителько, розумите по словацькы? Вы сьте студент? Хто є там? Там є Марко. Де суть Івана і Марта? Івана і Марта суть дома. Суть Івана і Марта дома? Гей, Івана і Марта суть дома. Ні, Івана і Марта не суть дома. Што є то? Тото є квітка. Што є тамто? Тамто є мача.

3. ЛЕКЦІЯ

1. а) був, б) была, в) був, г) были, г) были, д) были, е) было.
3. а) добрый, б) были, в) была, умерла, г) ты, добрый, г) був, д) яка, е) учитель, є) він, ё) были, ж) тото, хворе, з) красна, и) Была, і) був, і) не був.
4. а) молодшый, наймолодшый, б) червенішый, найчервенішый, в) не мож, г) ліпшый, найліпшый, г) старшый, найстаршый, д) зеленішый, найзеленішый, е) не мож, є) сьтішый, найсьтішый, ж) голоднішый, найголоднішый.
5. а) смутне дівча, б) дудравый брат, в) деревяный стіл, г) малый Марко, г) зеленый стром, д) чорна мачка, е) таркаста курка, є) замашеный горнець, ё) высокый дїдо, ж) зломена рука, з) белава фарба, и) веселый шовгор, і) солодка щава, і) нова школа, й) чїста правда.
6. а) буде, б) був, в) будеме, г) був, г) были, д) были, е) были, є) будете, ё) были, ж) будеш, будете, з) був, была.

4. ЛЕКЦІЯ

1. **Притомный час:** мам, маш, має, маме, мате, мають, мають; **Минулый час:** мав, мала, мали, мала, не мала, мала; **Будучій час:** буде мати, будуть мати, буде мати.
2. а) має, мала, б) має, мав, в) маш, мате, г) мати, г) маме, д) має, е) має, є) мали.
5. Правда: а), б), е), є), ё), ж), з).

5. ЛЕКЦІЯ

2. а) навщів, приятелів, день, пані Скіркова, день, пане Скірка, приятелі Липковы, дим, дим, героки, вішак, вішак, ходбі, куті, руки, купелка, купелка, світло, світло, їдални, їдалня, їдалня, кухня, спальню, ізбу, книжниця, балкон, загородку, загородка, квіткы, стромикы, потіха, пасія, їдалні, сходы, кресло, кресло, столець, столець, гавч, стіл, стіл, стілці.

б) добрый, добрый, добрый, красный, современный, новый, новый, дїтьску, велику, мала, парадна, красны, вольне, вольне, низкий, великий, низкы.

в) нас, вы, наш, вас, вас, мы, вам, наша, наша, я.

3. мама (Ж), нянє (М), брат (М), сестра (Ж), уйко (М), тета (Ж), дїдо (М), баба (Ж), сердце (С), тіло (С), вітор (М), лука (Ж), дыня (Ж), мыш (Ж), море (С), вино (С), хлоп (М), мачка (Ж), буква (Ж), школа (Ж), школяр (М), стрыко (М), дим (М), окно (С), село (С), дым (М), рука (Ж), рукав (М), ніс (Н), око (С), палець (М), нога (Ж), книжка (Ж), ягня (С), поміч (Ж), домиско (М), цукер (М), додж (М), стіл (М), постіль (Ж).

5. великий дим, мала ізба, нова книга, чїста школа, красна загородка, червена квітка, нове місто, добрый хлопець, висока дївка, низкий столець, зелена фарба.

6. чїста ложка, новый герок, красный образ, мале ягня, добра мама, высокый стром, мала дїтина, зелене ябко, стара баба, молодой хлоп, чїсте небо, ночный столик, ночна лампа, зубна кефка.

7. Тота книга є нова. Тот образ є малый. Добре рано, пане Скірко. Добрый вечур, Марто. Агой, Марку. Што є тото? Тото є книга. Класа є чїста. Є Марко там? Є Івана ту? Ні, Івана не є ту. Чом ся ті тото місто любить? Хто є ту? Хто є там? Стїна є зелена. Тот хлопець є добрый. Де є школа?

8. погары, хыжы, стілці, мачата, загороды, кресла, гавчі, стромы, постїлі, заголовкы, ягнята, телевизоры, радїа, грачкы, діти, гачата, біціглі, лопты, кочікы, авта, леднічкы, пецы, перины, домы, плоты, мітлы, горці, столы, хлібы, очі.

10. а) То є урядник. б) Урядник урядує. в) То є кухар. г) Кухар варить. г) То є співак. д) Співак співать. е) То є писатель. є) Писатель пише. є) То є фотограф. ж) Фотограф фотографує.

11. а) Ты єсь співачка. б) Івана буде учітелька. в) Они суть професоры. г) Она є докторка. г) Він є новинарь.

6. ЛЕКЦІЯ

1. єден, двадцять два, двадцять пять, тісяч девятьсто вісемдесят девятім, тісяч девятьсто вісемдесят шестім, двадцять пятого януара тісяч девятьсто вісемдесят шестого, пятнадцатого, пятнадцатого, тісяч девятьсто вісемдесят девятого, три, штири, другый, першый, єдного, єдну, двадцять пять, девятнадцять, дві, тридцять єден, дванадцять.

2. кїлько? котрый?

3. єден формуляр (Н, М), двадцять пять років (Н, М), (в) тісяч девятьсто вісемдесят девятім році (Л, М), (в) тісяч девятьсто вісемдесят шестім році (Л, М), двадцять пятого януара (Г, М), тісяч девятьсто вісемдесят шестого року (Г, М), пятнадцатого мая (Г, М), тісяч девятьсто вісемдесят девятого року (Г, М), штири языкы (Н, М), єдного брата (А, М), єдну сестру (А, Ж), двадцять пять років (Н, М), дві сестры (Н, Ж), тридцять років (Н, М).

4. а) Янко має двадцять два роки. б) Народив ся в тісяч девятьсто вісемдесят девятім році. в) Народив ся пятнадцатого мая. г) Знає штири языкы. г) Має двох сородинців: дві сестры. д) Перша має тридцять років, друга дванадцять. е) Марта має двадцять пять років. є) Народила ся в тісяч девятьсто вісемдесят шестім році. є) Народила ся в януарі. ж) Знає три языкы. з) Має двох сородинців: брата і сестру. и) Першый день в тыждню є понедїлєк. і) Тыждень має сім днів. і) Середа є третій день в тыждню. й) Ярь є перша часть в році.

5. а) Як ся звеш? б) Скады єсь? в) Што робиш? г) Коли єсь ся народив? г) Кїлько маш сестер? д) Кїлько має сородинців? е) Кїлько знаєш языків? є) Кїлько знає языків?

6. а) пять плус шість є єденадцять, б) десять мїнус три є сім, в) двадцять штири ділити на шість є штири, г) пять раз вісем є штиридцять.

7. а) 2 – 7 – 0 – 4 – 2 – 1: два – **сім** – нула – штири – два – єден, б) 3 – 1 – 9 – 2 – 7 – 6: три – **єден** – девять – **два** – сім – **шість**, в) 0 – 9 – 5 – 2 – 4 – 8: **нула** – девять – пять – два – **штири** – вісем, г) 1 – 3 – 8 – 6 – 2 – 7: єден – **три** – вісем – **шість** – два – **сім**, г) 9 – 5 – 1 – 3 – 8 – 0: девять – **пять**

– еден – **три** – вісем – нула.

8. а) штиридцять, пятьдесят, шістьдесят, б) штири, пять, шість, в) шістьсто, сімсто, вісемсто, г) сім, шість, пять, г) дватісяч, дватісяч пятьсто, тритісяч, д) дватісяч штири, дватісяч пять, дватісяч шість.

9. а) 00421 51 765 231 68: нула – нула – штири – два – еден – пять – еден – сім – шість – пять – два – три – еден – шість – вісем, б) 0905 471 824: нула – девять – нула – пять – штири – сім – еден – вісем – два – штири, в) 0918 532 960: нула – девять – еден – вісем – пять – три – два – девять – шість – нула, г) 057 96 813 54: нула – пять – сім – девять – шість – вісем – еден – три – пять – штири, г) 00420 1 879 235 148: нула – нула – штири – два – нула – еден – вісем – сім – девять – два – три – пять – еден – штири – вісем, д) 054 653 271 98: нула – пять – штири – шість – пять – три – два – сім – еден – девять – вісем.

10. а) (25) – двадцять пять, б) (1.) – першу, в) (2) – дві, г) з (4) – штирёма, г) (3) – трёх, (2) – дві, д) (1.) – першый, (2.) – другый, (3.) – третій, е) (1.) – перша, (2.) – друга.

11. а) дві гімназії, б) трёми приятелі, в) пять дівок, г) штири звізды, г) еден готел, д) шість книжок, е) дві авта.

12. а) пять корун, б) десять евр, в) два форінты, г) штири рублі, г) дванадцять злотых, д) двадцять дві лібры, е) дваство пятьдесят шість гривен.

7. ЛЕКЦІЯ

1. а) моя, б) твоє, в) ей/їі, г) ёго, г) ёго, д) їх, е) ваш, є) наша, ё) їх, ж) твоє.

2. а) твій отець, б) ей сестра, в) ёго мама, г) моя приятелька, г) наша хыжа, д) їх учітель, е) ваша школа, є) ёго мача, ё) ёго брат, ж) ей стіл.

3. а) Маркова, б) Мартин, в) Мартина, г) Марків, г) Янкова, Маркова, д) Мартина, Іванина, е) Марків, Мартин, є) Марковы, Іванины, ж) Мартины, Марковы.

4. а) Мартин, б) Маркова, в) Мартина, г) Янкова, г) Іванине, д) Марків, е) Іванине, є) Іванина.

5. а) ёго, б) ёго, в) їх, г) ей/їі, г) ей/їі, д) їх, е) ей/їі, є) ёго.

6. а) тото, б) тота, в) тот, г) тот, г) тота, д) тото, е) тота, є) тот.

7. а) тамтот, б) тамта, в) тамтот, г) тамта, г) тамто, д) тамто, е) тамтот, є) тамтот.

8. а) То є Янкове перо. б) Тота лампа є Іванина. в) Тамта хыжа є дідова. г) Тот мобіл є мамин. г) Тамто авто є отцёве. е) Тот компютер є Марків. є) Тота грачка є дїтвакова.

9. а) чія? б) яка? в) котре? г) яка? г) чіє? д) котра? е) чії? є) яка?

10. а) Котрый дїм є твій? б) Чіє є тото перо? в) Яка є тота книга? г) Яка є тота лопта? г) Котрый стіл є ваш? д) Чій є тот мобіл? е) Котра є твоя мама? є) Чій є тот дідо?

11. Марта ся народила в Пряшові. Є то ей родне місто. Марта є Пряшівчанка. Івана ся народила в Мукачові. Мукачово є Іванине родне місто. Марта і Івана суть добры приятелькы. Марта не знає по русиньскы. Ей брат Марко знає по русиньскы. Івана є Мартина приятелька. Їх приятельство є коротке. Марта є Іванина сокласніця з літнёй школы. Марко є Мартин брат і Янків добрый приятель. Янко є зо Сербії. Є то высокый, худый і сімпатічний хлопець. Любить своє родне місто і свій родный язык.

8. ЛЕКЦІЯ

2. **А:** добрый, веселы, мале, найкрасшый, ліпша, белава, жовте, смілый, **Б:** мамина, зеленинова, желізна, деревяный.

3. теплішый, найтеплішый, міцнішый, найміцнішый, веселішый, найвеселішый, тихшый, найтихшый, тоншый, найтоншый, низшый, найнизшый, близшый, найблизшый.

6. Г. Сг. новой боканчі, найкрасшого дарунка, песёго жывота, няньковой сорочки, найліпшого дівчати, Г. Пл. новых боканч, найкрасных дарунків, песіх животів, няньковых сорочок, найліпшых дівчат, Д. Сг. новій боканчі, найкрасшому дарунку, песёму жывоту, няньковій сорочці, найліпшому дівчати, Д. Пл. новым боканчам, найкрасшым дарункам, песім животам, няньковым сорочкам, найліпшым дівчатам, А. Сг. = Номінатів Сг., Л. Сг. о новій боканчі, найкрасшім дарунку, песім животі, няньковій сорочці, найліпшім дівчати, Л. Пл. о новых боканчах, найкрасных дарунках, песіх жывотах, няньковых сорочках, найліпшых дівчатах, І. Сг. з новов боканчов, найкрасшым дарунком, песім жывотом, няньковов сорочков,

найліпшым дівчатём, І. Пл. з новыма боканчама, найкрасшыма дарункама, песіма жывотами, няньковыма сорочкама, найліпшыма дівчатама.

7. Марта варить добру зеленинову поливку. Мамина поливка є найліпша на світі. В інтернаті сі можеме тыж варити. Івана є з Украіны. Она любить їсти україньскый борщ. Марко любить татарчаны пирогы. Такы пирогы варить Маркова бабка. То є смачне русиньске їдло. Янко є шофер. Він пє безалкоголове пиво.

9. ЛЕКЦІЯ

1. Можу, говорю, одведу, выпю, выпє.
2. **Сг.:** воджу, водиш, водить, **Пл.:** водиме, водите, водять.
3. а) спати, б) мыти ся, в) розбити.
4. а) хоче, б) можете, докажете в) можете, докажете, г) можу, докажу г) хочеш, д) мусиш, е) може, є) мусити, є) хотіти.
5. а) мати, б) мам, в) має, г) маєте, г) маєме, д) маєме, модалне е) має, модалне є) має, модалне.
6. Правда: б), г), є).
7. б) прочітам, буду чітати, в) одмечу, буду метати, в) написати, буду писати.
8. а) заспівати, б) поспати, в) доїсти, г) одмыти, г) напечі.

10. ЛЕКЦІЯ

1. а) мало, б) сыто, в) холодно, г) чудно, г) давно, д) смачно.
2. а) меньше, найменше, б) сытіше, найсытіше, в) холодніше, найхолодніше, г) чудніше, найчудніше, г) давніше, найдавніше, д) смачніше, найсмачніше.
3. а) добрі, б) ліпше, в) недобрі, г) ліпше, д) ліпше, тепліше, е) гірше.
4. а) веселый – весело – веселіше – найвеселіше, б) добрі – ліпше – найліпше, в) тихо – тихше – найтихше, г) міцно – міцніше – найміцніше, г) ліниво – лінивіше – найлінивіше, д) лукаво – лукавіше – найлукавіше, е) криво – кривіше – найкривіше, є) пышно – пышніше – найпышніше.

11. ЛЕКЦІЯ

2. а) Івана, б) в закупнім центрі, в) Марко, г) в центрі міста, г) на тролейбусі.
3. а) до, од, б) од, в) ку, г) на, г) о, при, д) з, е) за, є) за.
4. а) на, б) по, в) до, г) через, г) по, д) на, е) попри, є) позад.
5. а) за, над, під б) на, в) коло, г) за, над, г) міджі, над, д) на, в, е) під, над, за, є) в.
6. а) І., б) І., в) Г., г) Г., Г., г) Г., д) Л.
7. а) по, б) на, в) з, до, г) на, г) до, на, д) за, е) з, до.
8. а) на гуслях, б) до школы, в) на компютері, г) з доволенкы, г) по краю, д) за евра, е) о Іваниній сестрі, є) од центра, є) на питя, ж) поза школу.
9. Кого хоче Івана позваты на вечерю? Што хоче купити Івана в закупнім центрі про своїх родічів? Якы дарункы хоче купити про своїх приятелів? О кім бісідовала Івана з Мартов? Піде Марко з Іванов і Мартов до кавярні, або радше з Янком на пиво? Ку кому пришли Іванины родічі на Словакію? Вошла Іванина мама до справного інтернату?

12. ЛЕКЦІЯ

1. а) Янко іде на пошту. б) Янко є зо Сербії. в) Янко стрітив Івану. г) Они бісідовали о тім, як ся дістати на Главну пошту. г) Янко тримав в руках поштку. д) Янко заганыяв поштку до Сербії. е) Янко заганыяв поштку своїм родічам. є) Янковы родічі бывають в Новім Саді. є) На Главну пошту є не веце як тісяч метрів. ж) Од інтернату ідеме просто, на першім розпутю загнеме доправа, дас о сто метрів загнеме доліва, а пак ідеме уж лем просто. Перейдеме через Главну уліцу – а уж сьме на Главній пошті. з) Там можеме прийти за двадцять минут.
2. а) міста, б) він, Главну, в) поштку, Сербії, г) ёго, Новім Саді, г) Іванов, д) му, Главну пошту, е) была, є) Івана уж была на Главній пошті. є) (п)іде, ж) не іде на Главну пошту на автобусі, з) кільки, и) двадцять, і) пятнадцять.
3. а) Марту болить нога. б) Марта впала. в) Марту навщівив Янко. г) Марта робила порядок у

своєї колекції пошкарт. г) Марта зберать пошкарты міст. д) Цінны суть про ню пошкарты од приятелів. е) Тоты пошкарты суть зо Споєных штатів америцькых, Росії, Канады, Румунії, України, Польщі, Булгарії, Греції, Англії. є) Марта указала Янкови і пошкарты од знамых з Прагы, Бенаток, Атен, пошкарты од родини зо Словакії – з Братіславы, Кошіць, Гостовіць, Чабин, Пыхонь, Высоких Татар і Низких Татар. є) Пошкарты з ґратулаціями к народенинам і менинам были од родини. ж) Знамы на пошкартах были з року дватісяч вісем.

4. а) пошкарт, б) Споєных штатів америцькых, Росії, Канады, Румунії, України, Польщі, Булгарії, Греції, Англії, в) Братіславы, Кошіць, Гостовіць, Чабин, Пыхонь, Высоких Татар і Низких Татар, г) народенинам, менинам, г) щастя, д) окулярї, е) знамы.

5. *singularia tantum*: здравя, щастя; *pluralia tantum*: дверї, Споєны штаты америцькы, Бенаткы, Атены, Кошіці, Гостовіці, Чабины, Пыхні, Высокы Татры, Низкы Татры, менины, народенины, окулярї.

7. а) Высоких Татрах, б) санках, в) гусях, г) дверей, г) теплаках, д) шаты, е) ножычок, є) молодости, старости, є) Чех, ж) воды, з) піску.

8. Г. твоїх новых санок, Д. твоїм новым санкам, А. твої новы санкы, Л. о твоїх новых санках, І. твоїма новыма санками; Г. наших Высоких Татар, Д. нашим Высоким Татрам, А. нашы Высокы Татры, Л. о наших Высоких Татрах, І. нашыма Высокыма Татрами; Г. моєй красной молодости, Д. моїй красній молодости, А. мою красну молодость, Л. о моїй красній молодости, І. моєв краснов молодостєв.

9. а) на Словакії, б) Словаци, в) на Підкарпатьській Русі, г) Карпатьска Русь, г) в Україні, Словакії, Польщі, Мадярїї, Румунії, Сербїї, Хорватїї, США, Канаді, Чехїї, д) Міджілабірці, Снина, Гуменне, Воронов, Строкков, Свідник, Бардеєв, Стара Любовня,

е) Чехы, Поляци, Мадяры, Румуны, Українці, Німці, Австріїці, Сербы, Хорваты, Росіяне, Канадяне, Американе, Англічане, є) Братіслава, є) Ужгород, Пряшів, Горлиці, Новый Сад, Міклошевіці, Піттсбург, ж) Александер Духновіч, Александер Павлович, Адолф Добрянський, Анатолій Кралицький, Іоан Сильвай, Александер Митрак, Євгеній Фенцик, Юлій Ставровський-Попрадов.

10. а) тоты культурны центры, б) тоты красны міста, в) тамты молоды жены, г) тоты малы діти, г) мої новы авта, д) нашы высокы дома, е) тамты стары стромы, є) мої новы колегове, є) тамты отворены окна, ж) твої малы братове, з) нашы добры мамы, и) вашы красны дівкы, і) тамты нервозны хлопи, і) нашы дороги родаци, й) тоты приємны люде, к) тамты добры фотбалісты.

11. б) Словак, Словачка, в) Фінка, Фінкы, г) Сербы, Сербка, г) Чех, Чешка, д) Голандяне, Голандянкы, е) Поляци, Полька, Полькы, є) Канадян, Канадяне, Канадянка, Канадянкы, є) Американ, Американе, Американкы, ж) Европан, Европанка, Европанкы, з) Белгічане, Белгічанка, Белгічанкы, и) Хорват, Хорватка, Хорваткы, і) Словінці, Словінка, Словінкы, і) Афричан, Афричанкы, й) Тихопоточане, Тихопоточанка, Тихопоточанкы.

12. а) чеськый гокеїста, чеськы гокеїсты, б) русиньскый будитель, русиньскы будителї, в) польска граніця, польскы граніці, г) хорватське озеро, хорватскы озера, г) німецькый діалект, німецькы діалекты, д) канадський явор, канадскы яворы, е) український президент, українскы презіденты, є) білоруська теріторія, білоруськы теріторії, є) анґліцькый продукт, анґліцькы продукты.

13. а) нашы великы дверї, б) мої розбиты окулярї, в) твої малы ножычки, г) нашы русиньскы новинкы, г) вашы засніжены Высокы Татры, д) твої родны Міджілабірці, е) мої новы санкы, є) вашы славны Атены, є) ей чїсты шаты.

13. ЛЕКЦІЯ

1. а) Днесь на годинї хыбив Янко Мудрый. б) Янко є хворый. в) Янкови поміг Марко. г) Янко выхабив у школі уж другу лекцію.

3. а) Нігда не іде на вакації до бабы. б) Нігда никады не ходить. в) Нихто не був у школі. г) Нигде не ходив пішо. г) Ніч не мож купити. д) Не пожычіме вам ніч. е) Николи/нігда сьме ся не віділи. є) Нихто там не одпав.

4. а) Янко все ходить до бабы в суботу. б) Івана малоколи ся учить вночі. в) Марко барз часто чітать книгы через вакації. г) Марта переважно ходить плавати в пятніцю. г) Мы часто співа-

ме при роботі. д) Они нігда не ходять до кіна в неділю.

5. а) Янко нігда не ходить до бабы в суботу. б) Івана николи/нігда ся не учить вночі. в) Марко малоколи чітать книги через вакації. г) Марта малоколи ходить плавати в пятніцю. г) Мы нігда не співаме при роботі. д) Они все ходять до кіна в неділю.

6. а) Даколи іду до природи з приятелями. Нігда не йду до природи з приятелями. б) Він часто ходить до доктора взимі. Він нігда не ходить до доктора взимі. в) Мама все ся старать о свої діти. Мама нігда ся не старать о свої діти. г) Отець все вставать скоро рано. Отець нігда не вставать скоро рано. г) Мій приятель барз часто штудує вночі. Мій приятель николи не штудує вночі. д) Звычайно іду до роботи о восьмій годині. Нігда не іду до роботи о восьмій годині. е) Она малоколи пє алкоголь. Она нігда не пє алкоголь.

8. а) Як часто ходиш до роботи? б) Дашто єсь мі приніс? в) Дагде ходиш автом? г) Коли прийдеш до нас? г) Ідеш дагде? г) Даколи ся вернеш? д) Дахто тя ту знає? є) Даколи єсь там був?

14. ЛЕКЦІЯ

1. найліпшы, найліпшых, молодшый, наймолодшый, прекрасне, ліпша, предобра, найсмачнішы, найінтереснішый, найвеселішы, ліпшы, наймиліше, премудра.

2. а) наймолодшый Іванин; б) Іванина, найдорожша; в) найліпша, Іваниной мамы; г) наймолодша Мартина; г) бабчина, найсмачніша; д) Марків найліпшый; е) Павлове наймиліше; є) Ларисины найліпшы.

3. а) высша, б) міцнішый, в) найліпша, г) наймолодшый, г) найліпша, д) популярніша, е) веселішы, є) наймилішый.

5. а) старый – новый, б) погубеный – оправеный, в) высокый – низкый, г) грубый – тонкый, г) великый – малый, д) довгый – куртый, е) дорогий – туній.

6. а) чорный, б) шкаредый, в) квасный, г) тучный, г) слабый, д) тяжкый, е) кривый.

7. а) червены, б) помаранчовы, в) белавы/сині, г) зелены, г) жовте, д) зелена, е) белаве/синє, є) руда/чорна.

9. а) януаровій, б) фебруаровы, в) марцовый, г) апрілёве, г) маёва, д) юновій, е) юлова, є) августовы, є) септемброву, ж) октобровы, з) новембровый, и) децембровых.

15. ЛЕКЦІЯ

1. а) рано, б) добрі, в) денно, г) дообіда, дополудне, г) обідом, д) наполоудне, е) пообіді, є) барз, є) тогды, добрі, ж) вечаром, з) півночов.

3. а) добрі, недобрі, б) гірше, ліпше, в) святочно, г) шпортово, г) предобрі, д) миліше.

4. ясніше, найясніше, преясно; квасніше, найквасніше, преквасно; ліпше, найліпше, предобрі; тепліше, найтепліше, претепло.

5. а) іщі, б) уж, в) уж, г) іщі, г) іщі, д) уж, е) уж, є) іщі, є) уж, ж) іщі, з) іщі, и) уж.

7. Правда: б, г, д, е.

8. Компаратів, суперлатів ани елатів не мож утворити од: г, е, ж, и.

ЗГОРНУТЯ РУСИНЬСЬКОЇ ГРАМАТИКИ
SÚHRN RUSÍNSKEJ GRAMATIKY
SUMMARY OF RUSYN GRAMMAR

РУСИНЬСЬКИЙ АЛФАВІТ

Друкованы буквы (великы, малы)	Писаны буквы	Высловность	Перепис до латинікы
Аа	<i>A a</i>	а	a
Бб	<i>B b</i>	бе	b
Вв	<i>V v</i>	ве	v
Гг	<i>T n</i>	ге	h
Гг	<i>T n</i>	ге	g
Дд	<i>D d</i>	де	d
Ее	<i>E e</i>	е	e
Єє	<i>E e</i>	йе	ie/je
Ёё	<i>E e</i>	йо	io/jo
Жж	<i>Ž ž</i>	же	ž
Зз	<i>Z z</i>	зе	z
Іі	<i>I i</i>	і	i
Її	<i>J j</i>	йі	ii/ji
Ии	<i>U u</i>	и	y
Ыы	<i>u</i>	ы	û
Йй	<i>Y y</i>	йот	j
Кк	<i>K k</i>	ка	k
Лл	<i>L l</i>	ел	l
Мм	<i>M m</i>	ем	m
Нн	<i>N n</i>	ен	n
Оо	<i>O o</i>	о	o
Пп	<i>P p</i>	пе	p
Рр	<i>R r</i>	ер	r
Сс	<i>S s</i>	ес	s
Тт	<i>T t</i>	те	t
Уу	<i>U u</i>	у	u
Фф	<i>F f</i>	еф	f
Хх	<i>X x</i>	ха	ch
Цц	<i>C c</i>	це	c
Чч	<i>C c</i>	ча	č
Шш	<i>S s</i>	ша	š
Щщ	<i>S s</i>	ща (шча)	šč
Юю	<i>J j</i>	йу	iu/ju
Яя	<i>J j</i>	йа	ia/ja
ь	<i>ʹ</i>	м(н)ягкый знак	mäkký znak
ѣ	<i>ʹ</i>	твердый знак	tvrdý znak

ВОКАЛЫ І КОНСОНАНТЫ

Вокалы (гласны)

Ступінь пiдняця	Ряд				
	переднiй	переднi- середнiй	середнiй	середнi- заднiй	заднiй
высокiй	i				у
середнi-высокiй		и		ы	
середнiй	е				о
низкiй			а		
	нелабіалізаваны				лабіалізаваны

Консонанты (согласны)

Мiсто творiня															
		Ворговы/ лабіалы			Задопiднебны/ велары		Переднiпiднебны/ переднiязычны/ зубны/ денталы								
			Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	Тв.	Мяг.	
Спосаб творiня	Експлозiвы	Зв.	Б	-	Г	-	Д	Д'							
		Гл.	П	-	К	-	Т	Т'		-	-				
		Зв.	В	-	Г	-	З	З'	Ж	-	-				
		Гл.	Ф	-	Х	-	С	С'	Ш	-	-		-	Й'	
		Зв.						ДЗ	ДЗ'					ДЖ'	
		Гл.						Ц	Ц'					Ч'	
	Замкнута-проход. Боковы	Носовы	Сонорны	М				Н	Н'						
								Л	Л'						
	Вiбранты	Сонорны					Р	Р'							

Йотовані букви

Я [й + а]:	Янко (М), мясо (С), ялічка (Ж), моя, твоя, ярь (Ж), пять, зъявліня (С)
Ю [й + у]:	Юрко (М), юшка (Ж), юбілант (М), даю, юн (М), юг (М), мають, бють, адъютант (С)
Є [й + е]:	єден, єденадцать, є, має, єпископ (М), єднота (Ж), єлїнь (М), пє, інъєкція (Ж)
Ё [й + о]:	ёй, ёйкати, ёго, воёвати, маёр (М), ёйка (Ж), з моёв, зъёйкнути
Ї [й + і]:	їсти, їмити, мої, твої, їх, їдло (С), їжак (М), обїмати, одъїсти
Я [ь + а]:	нянько (М), тя, дяковати, кухня (Ж), тяжкый, колядка (Ж), гуся (С)
Ю [ь + у]:	люде, любити, тютка (Ж), тюкати, люляти, нюхати, дюгов (М)
Є [ь + е]:	синє, крайнє, раннє, вышнє, нижнє, лїтнє, ярьнє
Ё [ь + о]:	(до, од) нёго, (к) нёму, дзёбак (М), дзёбати, лёгати, лёля, цуцё (С)
Ї [ь + і]:	дідо (М), тісто (С), Німець (М), дітина (Ж), лік (М), тішати ся, літо (С)

Акцент (притиск) і ёго функції

В русиньскім літературнім языку є акцент **вольный** або **різномістный** і **погибливый**, то значить, же не є закріплений за даяким подля порядку складом і не зістає все на єднім складі в різних формах того самого слова. Акцент може быти на складі:

- **першим**: *ма́ма, ба́ба, ка́ша, не́сти, ва́ша*;
- **другім**: *співа́ти, сіда́ти, коло́ти, робі́ти*;
- **третім**: *малёва́ти, ворожы́ти, зелені́ти, почи́ти*;
- **четвертім**: *повыміта́ти, поприноша́ти, попере́читовати, повидава́ти*;
- **последнім**: *душа́, роса́, оса́, ма́ла* (жень. род адъект. *малый*) і т. д.

Свою позицію сі акцент захує у векшыні слов на тій самій части слова при словозміні (формотворіню).

В русиньскім языку є дость і таких прикладів, кідь акцент **переходить на іншу морфему в різних формах того самого слова**, што указує на ёго погибливість, напр.:

- *но́га, но́гы, но́зі* – з *ногóв, нога́ми, нога́м*;
- *збе́рам, збе́раш, збе́рать* – *збе́раме, збе́ра́те, збе́рають*;
- *двана́дцять* – *дванадцятёх, дванадцятём* і т. д.

Внаслідку різномістности і погибливости акцента, він може мати **змыслорозлишуючу і форморозлишуючу** функцію. То значить, же може диференцовати значіня двох (або веце) слов і двох форм того самого слова, напр.:

- *мука́* (із зерна) – *му́ка* (тяжоба, трапа, смуток),
- *за́мок* (в дверях) – *замóк* (є мокрый од доджу, воды),
- *ко́са* (з волося) – *коса́* (польногосподарьскый інструмент)
- *ма́ла* (дашто їй патрило) – *ма́ла* придавник ж. р. (од *малый*),
- *же́ну* (1. особа єд. ч. од *знати*) – *жену́* (акузатів єд. ч. од *женá*),
- *на бе́резі* (локал єд. ч. од *берег*) – *на березі́* (локал єд. ч. од *береза*);
- *же́ны* (ном. мн. ч.) – *жены́* (ген. єд. ч.),
- *се́ла* (ном. мн. ч.) – *селá* (ген. єд. ч.) і т. д.

Тверды і мягкы согласны звуки

В русиньскім языку є доведна 32 твердых і мягкых согласных звуків. Векшыну з них можеме споїти до пар подля твердости і мягкости – зато ся зуть **парны согласны звуки**. Регіструєме девять (9) пар твердых і мягкых согласных звуків.

- Т – Т'**: та – **тя** [т'а], робити – **робить**
- Д – Д'**: дім – **діло** [д'іло], сад – **садь**
- Н – Н'**: нести – **ніс** [н'іс], лен – **день**
- Л – Л'**: ліжа – **лівый** [л'івый], запал – **запаль**
- С – С'**: сидіти – **сісти** [с'істи], садь – **сядь**
- З – З'**: зима – **зіля** [з'іл'а], мороз – **коломазь**

Р – Р’: речі – рік [р’ік], доктор – ярь
Ц – Ц’: цидило – ціпы [ц’іпы], марец – Німець
ДЗ – ДЗ’: дзвін – дзёбак [дз’обак], дзеленькати – дзявкати

Остатні согласны звуку суть або **непарны тверды** – п, б, в, ф, м, к, г, х, ш, ж, або **непарны все мяккі** согласны звуку – ч, дж, й’.

Парны тверды і мяккі согласны ся означають на писмі тов самов буквов, зато сігналація твердости і мяккости ся на писмі реалізує доповнюючим способом:

1. **мяккім знаком (ь),**
2. **йотованыма буквами я, ю, є, ё, ї.**

Звонкі і глухі консонанты

Векшину согласных звуків подля глухости/звонкости можеме споіти до пар, котры кличеме **парныма согласныма звуками**. Парны подля глухости і звонкости суть:

п – б, т – д, т’ – д’, к – г, ф – в, с – з, с’ – з’, ш – ж, х – г, ц – дз, ц’ – дз’, ч – дж.

При висловности звонких і глухих согласных треба дотримувати такы фонетічны закони:

1. **Оглушіня звонких согласных звуків на кінці слова:** *порога – поріг [х], павуза – павуз [с], мужа – муж [ш], стадо – стад [т], грибы – гриб [п], клягати – кляг [к], доджу – додж [ч], і т. д.* Не піддає ся тому закону звук В, котрый в такій позиції дістає подобу нескладового (білабіалного, обоворговово) Ў, напр.: *женоў, книжкоў, пястёў, церькоў, кроў* і т. п.
2. **Асіміляція по глухости:** *мягонький – мяг[х]ко, легонький – лег[х]ко, близонький – близ[с]ко, тяжоба – тяж[ш]ко, дідо – дід[т]ко, баба – баб[п]ка, іджіня – ідж[ч]те* і т. д. Тому закону ся знова не піддає согласный В, напр.: *лаўка, траўка, слиўка* і т. д.

Асіміляція по звонкости: *ростяти – розбити (і в правописі!), хоцькому – хоц[дз]ьде, снопы – сніп[б] жыта, ніч – ніч[дж] доўга, як – як[г] бы* і т. д.

Алтернація звуків

Алтернація (зміна) гласных звуків:

- **е/о:** *нести – носити, везти возити, позерати – зоря,*
- **о/а:** *зломити – ламати, стояти – стати, скочіти – скакати,*
- **о/о:** *сон – сна, кілок – кілка, жовток – жовтка,*
- **е/о:** *день – дня, беру – брав, Александер – Александра,*
- **о/ы, у, о:** *сохне – засыхать – сухой – высхне,*
- **ы/о:** *называти – назвати,*
- **о/і:** *рока – рік, коня – кінь, ночі – ніч,*
- **е/і:** *вести – вів, везти – віз.*

Алтернація согласных звуків:

1. Заднєпіднебных согласных:

- **г/ж, з:** *нога – ножка – на нозі, Прага – пражский – в Празі,*
- **к/ч, ц:** *рік – річний – в році, рука – ручный – на руці,*
- **х/ш, с:** *ухо – ушко – в усі, муха – мушка – о мусі.*

2. Денталных согласных:

- **д/дж:** *відіти – віджу, сидіти – сиджу,*
- **с/ш:** *дусити – душу, просити – прошу,*
- **т/ч:** *молотити – молочу, колотити – колочу,*
- **ст/щ:** *помастити – помащу, погостити – погощу.*

3. Лабіалных согласных:

- **б/бл:** *охабити – охабляти – охаблять, затрубіти – затрублю – затрублять,*
- **в/вл:** *отровити – отравляти – отравлю, высловити – высловлю – высловлять,*

- **п/пл:** спати – сплять – сплю, копати – коплю,
- **м/мл:** тримати – тримлю, ламати – ламлю,
- **ф/фл:** трафити – трафлю – трафляти.

НАЗЫВНИКЫ (СУБСТАНТИВЫ, PODSTATNÉ MENÁ, NOUNS)

Хто є то? То є учитель, сестра, дітина... = **люде**
Што є то? То є ключ, квітка, мача... = **предмети і звірята**

Што означають	На які вопросы відповідають	Лексико-граматичны группы назывників	Грамматичны категории назывників	Синтаксична функция назывників
Предмет (субстанцію) в шырокім розуміню, т. є. самостатны назвы, незалежны од їх носителя або творця	хто? што?	1. конкретны (хлоп, лев, липа, двір) абстрактны (доброта, хыба, гнів, думаня). 2. зрахователны можуть означати єдиность і многость (стіл – столы, нога – ногы, окно – окна) громадны і матеріаловы не можуть мати значіня єдиности і многости (молоджава, вербина, цукерь) 3. невластны (мати, дідо, хліб) властны (Андрій, Ториса, Пряшів) 4. живы (особы, звірята) – неживы (предмети, абстрактны назвы)	род число пад	подмет, присудок, іншы члены речіня

Род назывників

Род є основным знаком каждого назывника. Природный род є лем мужский і женьский, але подля **граматичного роду** ся назывники заділюють до трёх родів: **мужского** (брат, вітор, гриб), **женьского** (сестра, доля, совість) і **середнёго** (кура, окно, поле). В русиньскім языку суть дакотры назывники **сполочного** (або **двоякого**) **роду**: сирота, каліка, потвора, пняюга і т. п. При заділёваню назывників к єднотливым родам помагаты флексія назывників у формі номінатива єднотного числа і закінченость основы, зато можеме говорити о **родово сильных і родово слабых флексіях**:

Род	Родово сильна флексія	Родово слаба флексія	Закінченость основы
мужский	-∅ (вітор, дым, ліс, рукав) -∅ (кінь, апріль, вінець, нохоть) – –	– – -а/-я (газда, староста, судця) -о (дідо, стрыко, домиско)	на твердый согласный на мягкий согласный – –
женьский	-а/-я (жена, біда, буря) – – –	– -∅ (долонь, тварь, тїнь) -∅ (буков, морков, кров) -∅ (мыш, молодеж, поміч)	– на мягкий согласный на -ов на -ш, -ж, -ч
середній	-о (болото, вино, корыто) -е (лице, море, плече) – –	– – -а/-я (мача, гача, ягня) -я (тімя, зіля, писаня)	– – – –

Число називників

Категорію числа ся означать кількість предметів названых даным називником.

В русиньскім языку розлишуеме дві форми числа: **єднотне число** (сінгулар) і **множне число** (плурал).

Форма єднотного числа означать, же названий предмет треба розуміти як єден, вычленений із якогось множества предметів (*хыжа, окно, чоловік, воробель*).

Форма множного числа указує, же названий предмет ся розумить як два і веце єднакых предметів (*хыжы, окна, люде, вороблі*).

Пад називників

Пад є морфологічнов категорію, котров ся означує одношіня даного називника к другим членам речіня.

В русиньскім языку ся категорія паду реалізує в шестёх рядах форм (а з вокатівом – в семох), котры творять сістему падовых форм:

1. **номінатів** – хто? што?
2. **генітів** – кого? чого?
3. **датів** – кому? чому?
4. **акузатів** – кого? што?
5. **локал** – (о) кім? (о) чім?
6. **інструментал** – (з) кым? (з) чім?
7. **вокатів** (клична форма) – ословліня

В тій сістемі форм **номінатів є основнов словниковов формов** і называють ся **прямим падом**, а **остатні пады** ся называють **непрямима**.

Номінатів ся нігда **не ужывають з приназывником** а **локал** – ся нігда **не ужывають без приназывника**. **Остатні падовы форми** можеме хосновати як з приназывником, так без приназывника.

Вокатів ся хоснує як ословліня у живых називників (або у персоніфікованых неживых називників), напр.: *сынку, мамо, брате, краю, водічко* і т. д.

Ословліня (ВОКАТИВ)	
МУЖ	ЖЕНА
пан Мудрый (Н) – пане Мудрый (В)	пані Мудра (Н)
пан Родак (Н) – пане Родаку (В)	пані Родакова (Н)
пан учитель (Н) – пане учителю (В)	пані учителька (Н) – пані учителько (В)
пан колега (Н) – пане колего (В)	пані колегыня (Н) – пані колегынё (В)

*(Н – номінатів, В – вокатів)

Склонёваня називників

Під склонёванём треба розуміти **зміну форм того самого називника** в шістьчленній сістемі падів у єднотнім і множнім числі.

Називники заділюємо к єднотливим тіпам склонёваня на основі **граматічного роду, закінчіня номінатіва (зрідка і генітіва) єднотного числа і закінчености основы**. Тоты критерії ся можуть споіти доведна і вытваряють шыршы тіпы склонёваня (деклінації). В русиньскім языку (так як в остатніх выходославянських языках) суть штири (4) тіпы склонёваня (деклінації):

Перше склонёваня (I. деклінація)

До **першого склонёваня** належать називники **женьского, мужского і двоякого** роду із закінчінём **-а (-я)**: *жена, стіна, хыжа, школа; дыня, земля, папуча; староста, каліка, судця*. Залежно од кінцёвого согласного основы, називники першого склонёваня ся ділять на дві

групи: **тверду** і **м'яжку**.

Таблічка флективних морфем називників 1-го склонёваня:

Пады	Єднотне число					
	Тверда	М'ягка	Тверда	М'ягка	Тверда	М'ягка
	жена школа	дыня земля	староста	судця	сирота	партія
Н.	-а	-я	-а	-я	-а	-я
Г.	-ы	-ї	-ы	-ї	-ы	-ї
Д.	-ї	-ї	-ови	-єви	-ї	-ї
А.	-у	-ю	-у	-ю	-у	-ю
Л.	-ї	-и	-ови	-єви	-ї	-ї
І.	-ов	-єв	-ов/-ом	-єм	-ов	-єв
В.	-о	-є	-о	-є	-о	-є

Пады	Множне число					
	Тверда	М'ягка	Тверда	М'ягка	Тверда	М'ягка
	жены школы	дынї землі	старостове/ старосты	судцєве/ судці	сироты	партїї
Н.	-ы	-ї	-ове/-ы	-єве/-ї	-ы	-ї
Г.	-∅	-∅	-ів/-∅	-їв	-∅	-∅
Д.	-ам	-ям	-ам/-ім	-ям/-ім	-ам	-ям
А.	-ы	-ї	-ів	-їв	-ы	-ї
Л.	-ах	-ях	-ах/-ох	-ях	-ах	-ях
І.	-ами	-ями	-ами	-ями	-ами	-ями
В.	-ы	(-ї)	-ове/-ы	-єве/-ї	-ы	(-ї)

Друге склонёваня (II. деклінація)

До другого склонёваня належать називники **мужского роду з нуловим закінчінєм** в номінативі єднотного числа з основ на твердый і м'ягкый согласный: *брат, малярь, край, кінь, хліб*, і зо закінчінєм **-о, -е** типу: *дідо, домиско, лісище*, а тиж називники **середнього роду** на **-о, -е, -я, -є**: *село, поле, значіня, условіє*. Залежно од кінцєвого согласного основы ся називники 2-го склонёваня ділять на **тверду** і **м'яжку** групу.

Таблічка падових закінчїнь називників 2-го склонёваня:

Пады	Єднотне число					
	Тверда	М'ягка	Тверда		М'ягка	
	сын стіл	учітель пень	дідо домиско	село	поле значіня	условіє
Н.	сын стіл	-∅	-о	-о	-е -я	-є
Г.	сына стола	учітеля пня	-а	-а	-я	-я
Д.	сынови столу	учітелєви пню	-ови -у	-у	-ю	-ю
А.	сына стіл	учітеля пень	-а -о	-о	-е -я	-є
Л.	сынови столї	учітелєви пню	-ови	-ї	-ю/-ї	-ю/-ї
І.	сыном столом	учітелєм пнєм	-ом	-ом	-єм	-єм
В.	-у (-е)	-ю (-ю)	-у (-о)	(-о)	(-е) (-я)	(-є)

Пады	Множне чісло					
	Тверда	Мягка	Тверда		Мягка	
	сынове столы	учітелі пні	дзідове домиска	села	поля значіня	условія
Н.	-ове -ы	-і	-ове -а	-а	-я	-я
Г.	-ів	-ів	-ів -∅	-∅	-∅/-ей -∅	-ій
Д.	-ам/-ім	-ям/-ім	-ам	-ам	-ям	-ям
А.	-ів -ы	-ів -і	-ів -а	-а	-я	-я
Л.	-ах/-ох	-ях/-ёх	-ах/-ох	-ах	-ях	-ях
І.	-ами	-ямы	-амы	-амы	-ямы	-ямы
В.	-ове (-ы)	-і, (-і)	-ове, (-а)	(-а)	(-я)	(-я)

Трэце склонёваня (III. деклінація)

До трэцяго склонёваня належыць назывнікі **жэньскага роду з нуловым закінчэннем** в номінатыві аднотнага чісла з аснов на мягкыі согласныі і на **-ов**: *тінь, мідь, путь, сіль, ніч, морков, церьков, кров*, а тэж назывнікі *мыш і маты*.

Таблічка падовых закінчэння назывніків 3-го склонёваня:

Пады	Аднотне чісло					Множне чісло				
	тінь	ніч	морков	мыш	маты	тїны	ночі	морквы	мышы	маты
Н.	тінь	ніч	морков	-∅	маты	-ы	-і	-ы	-ы	-ы
Г.	тїны	ночі	морквы	-ы	маты	-ей	-ей	-ей	-ей	-ей
Д.	тїны	ночі	морквы	-і	маты	-ям	-ам	-ам	-ам	-ям
А.	тінь	ніч	морков	-∅	маты	-ы	-і	-ы	-ы	-ы
Л.	тїны	ночі	морквы	-і	маты	-ях	-ах	-ах	-ах	-ях
І.	тінёв	ночов	морков/ морковлёв	-ов	маты	-ямы	-амы	-амы	-амы	-ямы
В.	-∅	-∅	-∅	-∅	маты	(-ы)	(-і)	(-ы)	(-ы)	-ы

Четверте склонёваня (IV. деклінація)

До чэцвертага склонёваня належыць назывнікі **середняга роду із закінчэннем -а (-я)**, які ся пры склонёваню росшыркуюць о суфікс **-ат- (-ят-)** або **-т-**: *ягня, гуся, теля, паця, гача, горня, стілча, куря, тїмня, вымня* і т. д.

Таблічка падовых закінчэння назывніків 4-го склонёваня:

Пады	Аднотне чісло			Множне чісло		
	ягня горня	гача стілча	тїмня вымня	ягнята горнята	гачата стілчата	тїмнята вымнята
Н.	-я	-а	-я	-ят -а	-ат -а	-ят -а
Г.	-ят -ы	-ат -ы	-ят -ы	-ят -∅	-ат -∅	-ят -∅
Д.	-ят -ы	-ат -ы	-ят -ы	-ят -ам	-ат -ам	-ят -ам
А.	-я	-а	-я	-ят -а	-ат -а	-ят -а
Л.	-ят -ы	-ат -ы	-ят -ы	-ят -ах	-ат -ах	-ят -ах
І.	-ят -ём	-ат -ём	-ят -ём	-ят -амы	-ат -амы	-ят -амы
В.	-я	-а	(-я)	-ят -а	-ат -а	(-ят -а)

Склонёваня назывників *singularia tantum*

Типы склонёваня: *щастя, здравя, думаня*

Пады	Єднотне чісло		Singularia tantum
	щастя	здравя/здоровя	думаня
Н.	-я	-я	-я
Г.	-я	-я	-я
Д.	-ю	-ю	-ю
А.	-я	-я	-я
Л.	-ю/-ї	-ю/-ї	-ю/-ї
І.	-ём	-ём	-ём

Склонёваня назывників *pluralia tantum*

Типы склонёваня: *двері, ножычкы, гуслі, санкы, Татры*

Пад	Множне чісло			Pluralia tantum	
	двері	ножычкы	гуслі	санкы	Татры
Н.	двері	ножычкы	гуслі	санкы	Татры
Г.	-ей	ножычок	гусель	санок	Татер
Д.	-ям/-їм	ножычкам	гусям	санкам	Татрам
А.	як Н.	як Н.	як Н.	як Н.	як Н.
Л.	-ях/-єх	ножычках	гусях	санках	Татрах
І.	-ями/-ми	ножычками	гусями	санками	Татрами

ПРИДАВНИКИ (АДЪЕКТИВЫ, PRÍDAVNÉ MENÁ, ADJEKTIVES)

Придавніки (адъєктивы) суть повнозначны змінны слова, што передають ознаку (властность) предметів у формі граматичной залежности од назывників в категоріях роду, чісла і паду.

Придавніки ся ділять на:

- а) **якостны** – указують на таку ознаку предмета, што може выразити різнородный ступінь якості (квалітатівности) предмета (*теплый – тепліший – найтепліший, тонкий – тонший – найтонший*);
- б) **односны** – означають властность не прямо, але через одношія к другому предмету (*сливовый леквар, черешнёва кістка, гадвабне хустя, деревяный стіл*);
- в) **присвойны** – мають значіня приналежности особі або звіряту (*няньків калап, мамина блузка, братів, сестрин, камаратів, дідовы окулярі*).

Придавніки ся змінюють:

- а) подля **родів** (*білый, біла, біле*) – мають форми мужского, женского і середнього роду;
- б) подля **чісел** (*мудрый – мудры*) – мають форми єднотного і множного чісла;
- в) подля **падів** (*добрый, доброго, доброму., добры, добрых...*) – мають сістему форм шестёх падів єднотного і множного чісла.

Род, чісло і пад придавніків суть цалком залежны од роду, чісла і паду назывників, зато суть з нима в тых формах згодні. Напр.: *Веселый нянько* (ном. єд. ч. муж. р.) *вошов до теплой хыжы* (ген єд. ч. ж. р.), *попозерав на свою молоду жєну* (акуз. єд. ч. ж. р.), *погладив по голові свої мудры діти* (акуз. множ. ч.).

Склонёваня придавніків

Адъєктивы (придавніки) в русиньскім языку можеме заділити до двох груп в залежности од закінчія основы на тверду і м'ягку согласну.

Зато придавніки мають два типы склонёваня: твердый і м'ягкий. (**-ый, -а, -е; -ій, -я, -є**)

Твердый тип: **новый, мамин**

Мягкий тип: **синий, песий**

Пад	Єднотне число		Множ. ч.	Єднотне число		Множ. ч.
	Муж. і серед. род	Женьський род	Про вшиткы роды	Муж. і серед. род	Женьський род	Про вшиткы роды
Н.	новый нове	нова	новы	синий синє	синя	сині
Г.	нового	новой	новых	синёго	синёй	синіх
Д.	новому	новій	новым	синёму	синій	синім
А.	як Н. або А.	нову	як Н. або А.	як Н. або А.	синю	як Н. або А.
Л.	новім	новій	новых	синім	синій	синіх
І.	новым	новов	новыма/-ыми	синім	синёв	синіма/-іми

Присвойны придавники (посесівны адъєктивы)

ЧІЙ?	-ів (М)	Янк ів приятель
ЧІЯ?	Янк -ова (Ж)	Янк ова сестра
ЧІЄ?	-ове (С)	Янк ове перо
ЧІЙ?	-ин (М)	Март ин брат
ЧІЯ?	Март -ина (Ж)	Март ина приятелька
ЧІЄ?	-ине (С)	Март ине авто

Присвойны придавники ся склююють так як тип *новый* або *синий*.

Ступнёваня придавників

Якостны придавники ся ступнюють і зато можуть творити форми другого і третёго ступня, т. зн. два ступні порівняня: **высший ступінь (компаратів)** і **найвысший ступінь (суперлатів)**.

Высший ступінь ся творить од основы позітиву (основного ступня) суфіксами

-ш-, -іш- (-іш-) і флексіями мужского, женьского і середнёго роду, напр.: *молодой – молодой, молодша, молодше, молодшы; старый – старший, старша, старше, старшы; вірний – вірніший, вірніша, вірніше, вірнішы; мудрый – мудріший, мудріша, мудріше, мудрішы.*

Суф. **-ш-** ся найчастіше ужывать при неодводжених придавниках, котрых основа ся кінчить на єден согласный або на групу согласных, напр. **-гк-, -вг-, -рд-,**

-рт-, кідь закінчення основ **к-, ок-, ек-, г-** выпадають: *легкий – легший, глубокий – глубший, довгий – довший*, або проходить алтернація: *дорогой – дорожший; богатый, молодой, новый, слабый, старший, твердый* і т. д.

Суф. **-іш-/іш-** ся ужывать в остатніх позиціях: *чорніший, головніший, мудріший, культурніший, простіший, світліший.*

Форма компаратіву ся творить од дакотрых придавників од інших основ (суплетівним способом): *добрый – ліпший, великий – векший/бівший, злый – гірший, малый – менший.*

Компаратів може мати і аналітичну форму споїнем слова *вече, меньше, барже, барзі* з формов позітиву: *вече теплый, вече мокрый, барже сухой, барзі толерантный* і т. д.

Найвысший ступінь (суперлатів) ся творить приданём префікса **най-** к формі высшого ступня: *наймолодший, найвысший, найміцніший, найспокійніший.*

Частка **як-** додана к формі суперлатіву означать максімалный прояв якости, яка може быти досягнута: *якнайліпший, якнайвысший, якнаймудріший* і т. д. Максімалный прояв ознакы може придати і префікс **пре-** приданый к формі основного ступня: *превеликий, предобрый* і т. д.

Регулярно ступнёваны придавники

1. ступінь
красн – ый
мудр – ый
низ – кый

2. ступінь
крас – шый
мудр – ішый
низ – шый

3. ступінь
най – **крас** – шый
най – **мудр** – ішый
най – **низ** – шый

Нерегулярно ступнёваны придавники

1. ступінь
добрый
малый
злый

2. ступінь
ліп – шый
мен – шый
гір – шый

3. ступінь
най – **ліп** – шый
най – **мен** – шый
най – **гір** – шый

МІСТОНАЗЫВНИКИ (ПРОНОМІНА, ZÁMENÁ, PRONOUNS)

Містоназывники – самостатна змінна часть речі, котра указує на предмети, на ознаки і на кількість, але не называть їх і не означує їх. Тоты слова заступують назывники, придавники і чісловники. Зато містоназывники як часть речі заділюме к **указуючим словам**.

Подля **вызнамово-морфологічных** значінь діліме містоназывники на:

- особны** (ай особно-указуючі): я, ты, він, вна/она, вно/оно; мы, вы, вни/они;
- рефлексівный**: себе (ся);
- указуючі**: тот, тота, тото, тоты, тамтот, тамта, тамто, тамты; такый, тільки;
- присвойны**: мій, твій, свій, наш, ваш;
- вызначены**: сам, самый, всякий, каждый, жадный, іншакый, інакшый, вшыток;
- вопросно-односны**: хто, што, якый, чій, котрый, кільки;
- одпоруочі/негуючі**: ніхто, ніч, ниякый, нічій;
- невызначены**: хтось, штось, дахто, дашто, хоцьхто, хоцьшто, хоцьякый, хоцькотрый.

Особны містоназывники (персональны прономіна)

Сінгулар	Плурал
я	мы
ты	вы
він, вна/она, вно/оно	они

Присвойны містоназывники (посесівны прономіна)

	ЧІЙ? (М)	ЧІЯ? (Ж)	ЧІЄ? (С)
Я	МІЙ	МОЯ	МОЄ
ТЫ	ТВІЙ	ТВОЯ	ТВОЄ
МЫ	НАШ	НАША	НАШЕ
ВЫ	ВАШ	ВАША	ВАШЕ
ВІН	ЁГО		
ОНА	ЇЇ, ЁЇ	приятель, книга, перо	
ОНО	ЁГО		
ОНИ	ЇХ		

Указуючі містоназивники

КОТРИЙ?	ТОТ (М)	тот приятель	
КОТРА?	ТОТА (Ж)	тота книга	
КОТРЕ?	ТОТО (С)	тото перо	
КОТРИЙ?	ТАМ	+ТОТ (М)	тамтот хлоп
КОТРА?		+ТА (Ж)	тамта книга
КОТРЕ?		+ТО (С)	тамто перо

Склонёваня особных містоназивників

Пад	Перша особа		Друга особа		Третя особа – Єднотне ч.			Множ. ч. Про вшыткы роды
	Єд. ч.	Мн. ч.	Єд. ч.	Мн. ч.	Муж. р.	Жень. р.	Серед. р.	
Н.	я	мы	ты	вы	він	вна/она	вно/оно	вни/они
Ґ.	мене/ня	нас	тебе/тя	вас	нёго/ёго/го	нёй/ей	нёго/ёго/го	них/їх
Д.	мені/мі	нам	тобі/ті	вам	нёму/ёму/му	ній/їй/ей	нёму/ёму/му	ним/ім
А.	мене/ня	нас	тебе/тя	вас	нёго/ёго/го	ню/ей/ї	нёго/ёго/го	них/їх
Л.	мені/мі	нас	тобі	вас	нім	ній	нім	них
І.	мнов	нами	тобов	вами	ним	нёв	ним	нима

(Позначка: Шпеціфічним знаком русиньскых особных і рефлексівного містоназивників суть скорочены формы генітива, датіва і акузатіва єд. числа: *ня, тя, ся, го; мі, ті, сі, му*, котры суть омного фреквентованішы як їх повны пенданты. В звязній речі (тексті) они звычайно фунгують в безакцентній позиції, напр.: *не відів ня, обыш**б**в тя, прин**і**сь мі, д**а**й му* і т. п.)

Склонёваня указуючих і присвойных містоназивників

Пад	Єднотне число				Множне число	
	Муж. і сер. р.	Жен. р.	Муж. і сер. р.	Жен. р.	Про вшыткы роды	
Н.	тот тото	тота	мій моє	моя	тоты	мої
Ґ.	того	той	мого/моёго	моёй	тых	моїх
Д.	тому	тій	мому/моёму	моїй	тым	моїм
А.	як Н. або Ґ.	тоту	як Н. або Ґ.	мою	як Н. або Ґ.	як Н. або Ґ.
Л.	тім	тій	моїм	моїй	тых	моїх
І.	тым	тов	моїм	моёв	тыма/ -ми	моїма/ -ми

Невызначены містоназивники

		0%	100%
хто?	да + хто, хто + сь	ни + хто	каждый, вшыткы
што?	да + што, што + сь	ніч	вшытко
коли?	да + коли, коли + сь	ни + коли, нігда	все
де?	да + где, де + сь	ни + где	всягды
кады?	да + кады, кады + сь	ни + кады	всягды

Негація

Дахто хыбить. – **Нихто не** хыбить.
 Дам ті дашто. – **Не** дам ті **ніч**.
 Даколи єм там быв. – **Нігда (николи)** єм там **не** быв.
 Быв єм дагде. – **Не** быв єм **нигде**.
 Іду дакады. – **Не** йду **никады**.

ЧІСЛОВНИКИ (НУМЕРАЛІЇ, ČÍSLOVKY, NUMERALS)

Чісловником ся называць повнозначна змінна часть речі, котра означать абстрактны чісловы понятя (*єден, пять, сто*), кількість єднотливых предметів у формі цілых чісел або дробных величин (*дві сестры, пять літрів, півдруга рока, єдна шестина поля*) і чіселне розміщення або порядок предметів у ряді єднаких предметів (*першый день, десята хыжа*).

Класіфікація чісловників

Подля значіння, граматічної характерістыкі і способу ужываня ділиме чісловники на:

- 1. Кількостны** – означают абстрактны чісла або кількість (множество) предметів (*сім, дванадцять; пять студентів, тисяч років*).
- 2. Громадны** – означают кількість особ або предметів споєных доведна, котры творять єдно ціле (*двоє, троє, четверо, семеро*).
- 3. Дробны** – означают кількість як часть цілого (*пять восьмин, сім стотин, єдна третина, три четвертины*).
- 4. Невызначено-кількостны** – то є невелика група слов із значінєм неvizначеної кількості (великой або малой), напр.: *много, велё, мало, немало, немного, кілько, тільки, дакілько*.
- 5. Порядковы** – то суть слова, означают наслідность предметів при їх рахованю: *першый ряд, третя хыжа, десятий кілометр*. З формалного боку суть подобны на придавники, подля яких ся склонюють.

Подля зложіння і способу творіння ділиме чісловники на:

- а) просты**, т. зн. неодводжены з єднов морфемов (1 – 10, 100, 1000) і такы, што ся складають з єдної корінёвой морфемы -надцять і -цять (11 – 19, 20, 30, 40);
- б) зложены** – складають ся з двох корінёвых морфем до єдного ослова (50 – 90, 200 – 900);
- в) складны** – складають ся з двох і веце слов (21, 98, 102, 937). К ним односиме і дробны чісловники.

<p>Кількостны чісловники одповідають на вопрос КІЛЬКО?</p>	<p>Порядковы чісловники одповідають на вопросы КОТРЫЙ? КОТРА? КОТРЕ?</p>
--	--

Кількостны – Порядковы

0 нула – нултый	13 тринадцять – тринадцятый
1 єден, єдна, єдно – першый	14 штирнадцять – штирнадцятый
2 два, дві – другый	15 пятнадцять – пятнадцятый
3 три – третій	16 шістнадцять – шістнадцятый
4 штири – четвертый	17 сімнадцять – сімнадцятый
5 пять – пятый	18 вісемнадцять – вісемнадцятый
6 шість – шестой	19 девятнадцять – девятнадцятый
7 сім – семый	20 двадцять – двадцятый
8 вісем – восьмый	21 двадцять єден – двадцять першый
9 девять – девятый	25 двадцять пять – двадцять пятый
10 десять – десятый	29 двадцять девять – двадцять девятый
11 єденадцять – єденадцятый	30 тридцять – тридцятый
12 дванадцять – дванадцятый	40 штиридцять – штиридцятый

50	пятьдесят – пятьдесятый	500	пятьсто – пятьстоцятый, пятьстый
60	шістьдесят – шістьдесятый	600	шістьсто – шістьстоцятый, шістьстый
70	сімдесят – сімдесятый	700	сімсто – сімстоцятый, сімстый
80	вісемдесят – вісемдесятый	800	вісемсто – вісемстоцятый, вісемстый
90	девятьдесят – девятьдесятый	900	девятьсто – девятьстоцятый, девятьстый
100	сто – стоцятый, стый	1000	тісяч – тісячний
101	сто єден – сто першый	2000	дватісяч – дватісячний
125	сто двадцять пять – сто двадцять пятый	5000	пятьтісяч – пятьтісячний
200	двасто – двастоцятый, двастый	1 000 000	міліон – міліонный
300	тристо – тристоцятый, тристый		
400	штиристо – штиристоцятый, штиристый		

Склонёваня кількостных чісловників

Чісловник *єден, -а, -о, -ы* Чісловники *два, дві, три, штири, пять, пятьдесят*

Пад	Єдотне чісло			Множне чісло	Про вшыткы роды					
	М.р.	С.р.	Ж.р.	Про вшыткы роды	М.р.	Ж.р.				
Н.	єден	єдно	єдна	єдны	два	дві	три	штири	пять	пятьдесят
Г.	єдного	єдної	єдних	єдних	двох		трёх	штырёх	пятёх	пятьдесятёх
Д.	єдному	єдній	єдним	єдним	двом		трём	штырём	пятём	пятьдесятём
А.	як Н. або Г.	єдну	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	дві	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.
Л.	єднім	єдній	єдних	єдних	двох		трёх	штырёх	пятёх	пятьдесятёх
І.	єдным	єднов	єдныма/-ми	єдныма/-ми	двома		трёма	штырёма/-рьма	пятёма/-тьма	пятьдєсятёма/-тьма

Подля тіпу **пять** ся склонюють чісловники 5 – 20, 30, 50, 90. Чісловники сто, дваство, тристо – девятьсто і тісяч ся не склонюють (сто корунам, о сто корунах...).

Склонёваня громадных чісловників

Чісловники *обидва/обидві, двоє/двої, троє/трої, четверо*

Н.	обидва, обидві	двоє, двої	троє, трої	четверо
Г.	обидвох	двоїх	троїх	четверых
Д.	обидвом	двоїм	троїм	четверым
А.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.	як Н. або Г.
Л.	обидвох	двоїх	троїх	четверых
І.	обидвома	двоїма	троїма	четверыма

Як тіп **четверо** ся склонюють і остатні громадны чісловники такой формы.

Склонёваня дробных чісловників

Н.	єдна третина	три четвертины	сім пятин	єдна ціла і пять стотин
Г.	єдної третини	трёх четвертин	семох пятин	єдної цілої і пятёх стотин
Д.	єдній третині	трём четвертинам	семом пятинам	єдній цілій і пятём стотинам
А.	єдну третину	три четвертины	сім пятин	єдну цілу і пять стотин
Л.	єдній третині	трёх четвертинах	семох пятинах	єдній цілій і пятёх стотинах
І.	єднов третинов	трёма четвертинами	семома пятинами	єднов цілов і пятёма стотинами

Склонёваня порядковых числовників

Порядковы числовники *першый, другый, третій, четвертый, пятый, десятый... пятьдесятый, стоцятый* ся склонюють як придавники.

При складных порядковых числовниках тіпу *двадцять пятый, тристо сімдесят девятый* і т. п. ся змінює лем послідня часть: *двадцять пятого, двадцять пятому* і т. д.

За порядковима числовниками в русиньскім языку ставиме точку (*1. мая, 2. януара, 28. октобра...*)

	Єдотне число		Множне число
	Мужский і середній род	Женьский род	Про вшыткы роды
Н.	першый	перша	першы
Г.	першого	першой	перших
Д.	першому	першій	першым
А.	як Н. або Г.	першу	як Н. або А.
Л.	першім	першій	перших
І.	першым	першов	першыма

ЧАСОСЛОВА (ВЕРБА, SLOVESÁ, VERBS)

I. Повнозначны часослова.

Подля семантичного значіння ділиме часослова на:

- а) **повнозначны** (*робити, грабати, боліти, мерзнути, співати, стояти*);
- б) **неповнозначны**, а то: **помічны** (*быти*), **звязочны** (**spovové**) (*быти*), **полозвязочны** (*стати ся, відіти ся, бити ся*), **фазовы** (*зачати, кінчіти, перестати*), **модалны** (*хотіти, мочі, мати, мусити* і др.).

Часослова в інфінітиві ся закінчують звичайно на **-ти**, напр.: *чітати, писати, купувати, сидіти, вести* і т. д., лем немногы з них мають закінчіня (флексію) **-чі**, напр.: *печі, волочі, течі, мочі* і т. п. В невизначеній формі (інфініт.) часослова міджі корінёвов і флективнов морфемов стоїть часто припонка (суфікс), напр.: *коп-ну-ти, молод-ї-ти, говор-у-ти, пис-а-ти, куп-ова-ти* і т. д. Суть часослова і без припонкы, напр. *нес-ти, вез-ти, зна-ти, грі-ти, обу-ти* і т. д.

Класіфікація часослов на класы

Виходячі із закінчіня основы інфінітива, часослова ся розділюють на класы і групи так:

I. класа: часослова без припонкы. Ділиме їх на 2 групи:

- 1. група – тіп: *нести, вести, скубсти, везти, дерти, красти* і т. п.
- 2. група – тіп: *знати, бити, обути, крыти, гріти* і т. д.

II. класа: часослова з припонков **-ну-**, напр.: *копнути, джмурькнути, стиснути, обернути* і т. д.

III. класа: часослова з припонков **-і-, -ї-**, напр.: *зеленіти, лысіти, терпіти, відіти* і т. п.

IV. класа: часослова з припонков **-и- (-і-)**, напр.: *косити, говорити, любити, доіти, гоіти, поіти* і т. п.

V. класа: часослова з припонков **-а- (-я-)**, напр. *чітати, писати, рубати, літати, різати, брати, звати, прати, сіяти, каяти ся, ковати, бояти ся, спати, стояти* і др.

VI. класа: часослова з припонков на **-ова- (-ёва-)**, напр.: *купувати, воёвати, малёвати* і т. п.

Кон'югачні типи часослов

	I.		I.a		II.	
1.	-у (-ю)	-еме (-єме),	-м,	-ме,	-у (-ю),	-име (-іме)
2.	-еш (-єш),	-ете (-єте),	-ш,	-те,	-иш (-іш),	-ите (-іте)
3.	-е (-є)	-уть (-ють),	-ть,	-уть (-ють)	-ить (-іть)	-ать (-ять)
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	веду	ведеме	співам	співаме	сиджу	сидиме

Кон'югачний тип I
вести, плести, пити

Кон'югачний тип II
говорити, сидіти...

Особа	Сінгулар	
1.	(я) вед- у , плет- у , п(j)- у	говор- ю , сид- ж-у
2.	(ты) вед- е-ш , плет- е-ш , п(j)- е-ш	говор- иш , сид- иш
3.	(він, она, оно) вед- е , плет- е , п(j)- е	говор- ить , сид- ить

Особа	Плурал	
1.	(мы) вед- е-ме , плет- е-ме , п(j)- є-ме	говор- име , сид- име
2.	(вы) вед- е-те , плет- е-те , п(j)- є-те	говор- ите , сид- ите
3.	(они) вед- уть , плет- уть , п(j)- уть	говор- ять , сид- ять

Кон'югачний тип I.a.: Часослова: читати, співати

Особа	Сінгулар	Плурал
1.	(я) чита- м , співа- м	(мы) чита-(є)- ме , співа-(є)- ме
2.	(ты) чита- ш , співа- ш	(вы) чита-(є)- те , співа-(є)- те
3.	(він, она, оно) чита- ть , співа- ть	(они) чита- ють , співа- ють

Часослова: знам, мам/знаю, маю

Особа	Сінгулар	
1.	(я) зна м , зна ю	ма м , ма ю
2.	(ты) зна ш , зна єш	ма ш , ма єш
3.	(він, она, оно) зна ть , зна є	ма ть , ма є

Особа	Плурал	
1.	(мы) зна ме , зна єме	ма ме , ма єме
2.	(вы) зна те , зна єте	ма те , ма єте
3.	(они) зна ють	ма ють

Часослова із суфіксом -ова-
Конъюгачный тип I.: бісідувати, купувати, малювати...

Особа	Сінгулар	Плурал
1.	(я) бісідую, купую, малюю	(мы) бісідуєме, купуєме, малюєме
2.	(ты) бісідуєш, купуєш, малюєш	(вы) бісідуете, купуете, малюете
3.	(він, она, оно) бісідує, купує, малює	(они) бісідують, купують, малюють

II. Модалны часослова:

– хотіти, знати, мочі, доказати, мусити, мати.

Часослово **мати** ся вживать як і як повнозначне часослово. В дакотрых конштрукціях выступлять у функції модалного часослова.

Приклады:

Маю нове перо. – Mám nové pero. – I have new pen.

Маю ся записати на літню школу? – Mám sa uapísať na letnú školu? – Shall I enroll in the summer school?

Марта з Марком **мають** мало часу. – Marta s Markom majú málo času. – Marta and Marko are pressed for time/don't have much time.

Мають Марта з Марком поводити Янка по Пряшові? – Majú Marta s Markom previesť Janka po Prešove? – Should Marta and Marko show Janko around Prešov?

Часослова: хотіти, мочі, мусити (I. i II. конъюгачный тип)

Особа	Сінгулар	Плурал
1.	(я) хочу, могу, мушу	(мы) хочеме, можеме, мусиме
2.	(ты) хочеш, можеш, мусиш	(вы) хочете, можете, мусите
3.	(він, она, оно) хоче, може, мусить	(они) хотять, могуть, мусять

III. Минувый час (претеритум)

Твориме го в сінгуларі з помочов флексій: в мужскім роді **-в**, в женьскім **-ла**, в середнім **-ло**, плурал є про вшиткы особы і роды еднакый і творить ся з помочов флексії **-ли**.

Творіня минулого часу од дакотрых часослов
 (основный модел)

Часослова	Сінгулар			Плурал
	Мужский род	Женьский род	Середній род	
быти	я був, быв єм	я была, была єм/ была-м	было	мы были, были сьме
чітати	я читав, читав єм	я читала, читала єм/читала-м	читало	мы читали, читали сьме
знати	я знав, знав єм	я знала, знала єм/ знала-м	знало	мы знали, знали сьме
мати	я мав, мав єм	я мала, мала єм/ мала-м	мало	мы мали, мали сьме
купати	я купав, купав єм	я купала, купала єм/купала-м	купало	мы купали, купали сьме
напити ся	я напив ся, напив єм ся	я напила ся, напила єм ся/ напила-м ся	напило ся	мы напили ся, напили сьме ся

Дакотры часослова ся одлишуют од основного моделу – а то в першій особі сінгулару.

Часослова	Сінгулар			Плурал
	Мужський род	Женьський род	Середній род	Вшиткы роды
печі	я пік, пік єм	я пекла, пекла єм/пекла-м	пекло	мы пекли, пекли сьме
січі	я сік, сік єм	я сікла, сікла єм/сікла-м	сікло	мы сікли, сікли сьме
мочі	я міг, міг єм	я могла, могла єм/могла-м	могло	мы могли, могли сьме
лячі	я ліг, ліг єм	я легла, легла єм/легла-м	легло	мы легли, легли сьме

IV. Будучій час (футурум) і вид часослов

В русиньскім языку суть два тіпы будучого часу: **простый і зложеный**.

Простый будучій час твориме єднаков сістемов флексій з теперішнім часом од часослов завершеного виду, напр.: *напишу, напишеш, напише, напишеме, напишете, напишуть*.

Зложеный будучій час твориме за помочі форм будучого часу часослова **быти** і інфінітиву повнозначного часослова, напр.: *буду писати, будеш читати, будуть співати*.

Незавершений вид часослова	Завершений вид часослова	Простый будучій час	Зложеный будучій час
писати	написати	напишу	буду писати
читати	прочитати	прочітам	буду читати
вести	одвести	одведу	буду вести
плести	выплести	выплету	буду плести
співати	заспівати	заспівам	буду співати
спати	поспати	посплю	буду спати
пити	выпити	выпю	буду пити

Як сьме могли збачіти, **завершений вид часослов** ся творить найчастіше:

- з помочов **префіксів**: *писати* – *написати, выписати, підписати*...
- **суфіксом -ну-**: *копати* – *копнути, бухати* – *бухнути, кыхати* – *кыхнути*...
- **суплетівно (од розлічных основ)**: *брати* – *взяти, класти* – *положити*...
- **змінов тематічної гласной основы**: *пуцати* – *пустити, трафляти* – *трафити, стріляти* – *стрілити*...

Условный способ (кондіціонал) выражать значіня можности реалізації діяня (я бы робила, робила бы єм, робила бы-м; мы бы были написали....).

1.) кондіціонал теперішнєго часу твориме двояко:

а) із простой формы минулого часу і часткы „бы“:

я бы писав, -ла, -ло; мы бы писали
ты бы писав, -ла, -ло; вы бы писали
він, она, оно бы писав, -а, -ло; они бы писали

б) із зложеной формы мин. часу і часткы „бы“:

написав, -ла, -ло бы єм/бы-м; написали бы сьме
написав, -ла, -ло бы єсь/бы-сь; написали бы сьте
написав, -ла, -ло бы; написали бы;

2.) кондіціонал минулого часу твориме з обидвох форм кондіціоналу теперішнєго часу і родовых форм помічного часослова „быти“ (*быв, была, было, были*):

а) я бы був (-ла, -ло) написав (-ла, -ло)...; мы бы были написали...

б) був (-ла, -ло) бы ем написав (-ла, -ло); были бы сьме написали... був (-ла, -ло), бы-м написав (ла, -ло) і т. д.

Розказовий спосіб (імператив) виражать значіня **выжадованя реалізації діяня** (*пиш! роб! встань! найди! читайте! їдьте!*).

ПРИСЛОВНИКИ (АДВЕРБІЇ, PRÍSLOVKY, ADVERBS)

ПРИСЛОВНИКИ

МІСТА (ОДКЫ? ДЕ?)	ЧАСУ (КОЛИ?)	СПОСОБУ (ЯК?)
одты	даколи	дочіста
поты	давніше	добрі
ззаду	ніколи	немож
вонка	все	горячо
высоко	завтра	барз добрі
там	вчера	шумні/-о
догоры	позавчера	рад
доліва	о півночі	чудно
спереду	надраном	насліпо
здалека	перед обідом	ідучі
рівно	о тыждень	дуже
недалеко	за місяць	міцно
тамды, тамады	міджітым	файно

Творіня присловників

Присловники твориме од вшыткых повнозначных частей речі (назывників, придавників, містоназывників, часослов) словотворным способом або способом адвербіалізації. Адвербії ся найпростіше творять од адъєктивів, а то з помочов суфікса **-о/-ї**. Дакотры адвербії ся вживають з обидвома суфіксами, напр.: *близкый* – *близко*, *далекый* – *далеко*, *милый* – *мило*, *смачный* – *смачно*, *добрый* – *добрі*, *красный* – *красно/-ї*, *шумный* – *шумно/-ї*...

Подобно як придавники, і присловники мож **ступнёвати**.

Схема на творіня компаратіву і суперлатіву присловників

высоко	——	выс – ше	——	най – выс – ше
мило	——	мил – іше	——	най – мил – іше
добрі	——	ліп – ше	——	най – ліп – ше
шумно/ї	——	шумн – іше	——	най – шумн – іше

Хоснованя часток УЖ, ІЦІ з присловниками

іці + негатів

Іці ті недобрі на жалудку?

іці + позитів

Іці ті добрі дома з родічами?

уж + позитів

Уж мі добрі.

іці + негатів

Уж мі недобрі. Уж бы ем хотіла жыти сама.

ПРИНАЗЫВНИКИ (ПРЕПОЗИЦІЇ, PREDLOŽKY, PREPOSITIONS)

Вяжуть ся з непрямыма падами – ґенітивом, датівом, акузатівом, локалом і інструменталом.

Табличка поужываня приназывників з падами

Генітів	без мамы, до корчмы, коло них, серед двора
Датів	к(у) нёму, ід родічам, к морю, ку трём сестрам
Акузатів	за хыжу, над хмары, міджі дітей, попід пліт
Локал	в літі, при собі, попри шанцу, о дівчати
Інструментал	із співом, перед церьковлєв, горі прогоном

Приназывники в дакотрых конштрукціях

З акузатівом назывників

чекати на приятеля
платити за колегу
літати понад хмары
позерати ся на дівча
іти міджі людей

З локалом назывників

чітати о звірятах
біжати попри плоті
говорити о дівчати
санковати ся в зимі
співати о любви

З акузатівом прономін

позерати на нас
джмурькнути на ню
робити за них
здівати на нёго
скаржити ся на них

З інструменталом прономін

вести ся з нима
купати ся із нєв
плакати за нєв
втікати перед ним
стояти з нами

ЗЛУЧНИКИ (КОНЪЮНКЦІЇ, СПОЈКУ, CONJUNCTIONS)

Табличка дакотрых злучників в русиньскім языку

ПРИРЯДНЫ (ПАРАТАКТИЧНЫ)	ПІДРЯДНЫ (ГІПОТАКТИЧНЫ)
Споюючі: і, а, ай, ани, ни, тыж	Присубстантівны: же, як, жебы, тот, такый, якый, котрый
Протиставны: а, але, зато, но, єднак, лемже, а то	Корелатівно-односны: тот-хто, тото-што, такый-якый, тільки-кілько
Розділюючі: або, ці, хоць, або-або, ці-або, будь-будь	Высвітлюючі: кобы/кібы, як, якбы, чом
Градачны: нелем – но і, нелем же – але ай	
Результатівны: і зато, значіть, і/а значіть	
Пояснюючі: то єсть, то значіть, а праві	

Приклады поужываня дакотрых злучників

Він ся буде тішыти, **ай** ганьбити заєдно. Быв спокійный, **а тыж** зачудований. **Або** будеш їсти, **або** ідеме до дохтора. Юлка была груба, **і зато** ся ганьбила прийти домів. Мы втікали, **то єсть**, Юрко втікав, а мене ніс на плечах. Была змокнута, **але** спокійна. Што ты за єден, **же** ся ті кланяти треба? **Кобы** сьме то знали, домів ся не вертаме. Я знам, **чом** він так довго спить.

СЛОВНИК

Важны слова

вокал
вопрос
задача
діалог
йотований
консонант
неформальный
образик
плурал
префікс
речіня
род
сінгулар
слово
словослїд
словотворїня
сторінка
суфікс
текст
форма
формальный

ЧАСТИ РЕЧІ

називники
придавніки
містоназивники
чісловники
часослова
присловники
приназивники
злучники
частки
чутєслова

Скорочїня в словнику

НАЗЫВНИКЫ:

субст.
Ж (женьский род)
М (мужский род)
С (середній род)
гром.

Пады

Н
Г
Д
А
Л
І

SLOVNÍK

Dôležité slová

vokál
otázka
cvičenie
dialóg
jotovaný
konsonant
neformálny
obrázok
plurál
prefix
veta
rod
singulár
slovo
slovosled
slovotvorba
strana
sufix
text
tvar
formálny

SLOVNÉ DRUHY

podstatné mená/substantíva
prídavné mená/adjektíva
zámená/pronomína
číslovky/numerálie
slovesá/verbá
príslovky/adverbiá
predložky/prepozície
spojky/konjunkcie
častice/partikuly
citoslovcia/interjekcie

Skratky v slovníku

SUBSTANTÍVA:

ženský rod
mužský rod
stredný rod
hromadné

Pády

nominatív
genitív
datív
akuzatív
lokál
inštrumentál

GLOSSARY

Important words

vowel
question
exercise, task
dialogue
iotated
consonant
informal
picture
plural
prefix
sentence, clause
gender (nouns), voice (verbs)
singular
word
word order
word formation
page
suffix
text
form
formal

PARTS OF SPEECH

nouns
adjectives
pronouns
numerals
verbs
adverbs
prepositions
conjunctions
discourse markers, particles
interjections

Abbreviations in the glossary

NOUNS:

feminine gender class
masculine gender class
neuter gender class
collective nouns

Cases

nominative case
genitive case
dative case
accusative case
locative case
instrumental case

Число

сг.
сг. т.
пл.
пл. т.

ПРИДАВНИКИ:

ад.
-ый

-а
-е
-ы, -ї

суп.

МІСТОНАЗЫВНИКИ

прон.
прис. (присвойне)
особ. (особне)
указ. (указуюче)

ЧІСЛОВНИКИ

нум.

ЧАСОСЛОВА

верб.
зав. (завершений вид)
незав. (незавершений вид)
нерег. (нерегуларне часованя)
рег. (регуларне часованя)
реф. (рефлексівне)
інф. (інфінітив)
ос. (особа)
мод.

ПРИСЛОВНИКИ

адв.

ПРИНАЗЫВНИКИ

преп.

ЗЛУЧНИКИ

кон.

ЧАСТКЫ

парт.

ЧУТЕСЛОВА

інт.

Číslo

singulár
singulária tantum
plurál
plurália tantum

ADJEKTÍVA:

koncovka mužského rodu

koncovka ženského rodu
koncovka stredného rodu
koncovky nominatívu plurálu

superlatív

PRONOMINÁ

privlastňovacie
osobné
ukazovacie

NUMERÁLIÁ**VERBÁ**

dokonavý vid
nedokonavý vid
nepravidelné
pravidelné
reflexívne
infinitív
osoba
modálne

ADVERBIÁ**PREPOZÍCIE****KONJUNKCIE****PARTIKULY****INTERJEKCIE****Number**

singular number form
singulária tantum
plural number form
plurália tantum

ADJECTIVES:

masculine gender class
inflection
feminine gender class inflection
neuter gender class inflection
nominative plural form
inflection
superlative

PRONOUNS

possessive pronoun
personal pronoun
demonstrative pronoun

NUMERALS**VERBS**

perfective verb form
imperfective verb form
irregular verbs
regular verbs
reflexive verbs
the infinitive
person
modal verb

ADVERBS**PREPOSITIONS****CONJUNCTIONS****DISCOURSE MARKERS,
PARTICLES****INTERJECTIONS**

Засоба слов

Slovní zásoba

Vocabulary

А

а/і (кон.)	a	and
або (кон.)	alebo	or
август (М), -а	august	August
августовый (ад.), -а, -е, -ы	augustový	August (adjective)
авто (М), -а, пл. -а, Г авт	auto	car/automobile
автобус (М), -а, пл. -ы, Г -ів	autobus	a bus
азбука (Ж), -ы	abeceda	alphabet
але (кон.)	ale	but
амбрела (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рел	dáždnik	an umbrella
англицький (ад.), -а, е, -ы	anglický	English (adjective)
апрілёвый (ад.), -а, -е, -ы	aprílový	April (adjective)
апріль (М), -я	apríl	April

Б

баба (Ж), -ы, пл. -ы, Г баб	babka	grandmother, grandma, granny
бавити ся (верб. реф., незав., перг.)	hrať sa	to play
байка (Ж), -ы, пл. -ы Г баёк	bájka	a fable
баклажан (М), -а, пл. -ы, Г -ів	baklažán	egg-plant/aubergine
балкон (М), -а, пл. -ы, Г -ів	balkón	a balcony, a deck
бандурка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рок	zemiak	potatoe
барз, дуже (адв.)	velmi, příliš	very
без (преп.)	bez	without
белавый (ад.), -а, -е, -ы	modrý	blue
березиня (С), -я (гром.)	konáre z brezy	birch branches
бити (верб., незав., перг.)	biť	to hit/beat (someone)
бываня (С), -я (сг. т.)	bývanie	a house, a flat/an apartment; living conditions/ accommodation
бывати (верб., незав., перг.)	bývať	to live
быля (С), -я (гром.)	byle	stalks
быстрый (ад.), -а, -е, -ы	rýchlý	fast
быти (верб., незав., перг.)	byť	to be
біглёвати (верб., незав., перг.)	žehliť	to iron (be in the process)
бігляйзь (М), -я, пл. -ї, Г -їв	žehlička	an iron
бігом (адв.)	behom	quickly/running
біжати (верб., незав., перг.)	bežať	to run
бік (М), боку, пл. -ы, Г -ів	bok, strana	a side
білий (ад.), -а, -е, -ы	biely	white
бісідувати (верб., незав., перг.)	rozprávať	to speak
біцігель (Ж), -я, пл. -ї, Г -лів	bicykel	a bicycle
близко (адв.)	pri, blízko	by, close, near
блузка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -зок	blúzka	a blouse
боканча, -і, пл. -і, Г боканч	topánky	shoes
брат (М), -а, пл. -ове/-я, Г -ів	brat	brother
брати (верб., незав., перг.)	brať	to take
бріх (М), -а, пл. -ы, Г -ів	brucho	a belly, a tummy
брыдкий (ад.), -а, -е, -ы	škaredý	ugly
брындза (Ж), -ы	bryndza	bryndza (sheep cheese)
будитель (М), -я, пл. -ї, Г -їв	buditeľ	a revivalist
будова (Ж), -ы, пл. -ы, Г -дов	budova	a building
буфет (М), -у, пл. -ы, Г -ів	bufet	a snackbar

бухати (верб., незав., пер.)	búchať	to bang, to knock, to slam (repeatedly)
бухнути (верб., зав., пер.)	buchnúť	to bang, to knock, to slam (once)
В		
в, у (преп.)	v	in
вакації, вакацій (пл. т.)	prázdniny	holidays, vacations
валушний (ад.), -а, -е, -ы	súci	suitable
вана (Ж), -ы, пл. -ы, Г ван	vaňa	a bath tub
ванілка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лок	vanilka	vanilla
ванілковий (ад.), -а, -е, -ы	vanilkový	vanilla (adjective)
варганы, -ан (пл. т.)	organ	an organ (a musical instrument)
варити (верб., незав., пер.)	variť	to cook
ваш (прон.)	váš	your/yours (plural or respective sing)
вдарити ся (верб. реф., зав., пер.)	udrieť sa	to bump/bang a part of one's body
везти ся (верб. реф., незав., пер.)	vieźć sa	to have a ride, to be given a lift
великий (ад.), -а, -е, -ы	velký	large, big, great
вернути (верб., зав., пер.)	vrátiť	to return/to give back
вернути ся (верб. реф., зав., пер.)	vrátiť sa	to come back/return
веселый (ад.), -а, -е, -ы	veselý	cheerful, jolly
вести (верб., незав., непер.)	smerovať	to lead, to be directed
веце (нум. і адв.)	viac, viacej	more
вечеря (Ж), -ї, пл. -ї, Г вечерь	večera	dinner
вечур (М), -чора, пл. -ы, Г -ів	večer	evening
вєдно, доведна (адв.)	spolu	together
взадї (адв.)	vzadu	at/in the back
взацный (ад.), -а, -е, -ы	vzácný	precious, valuable
вздовж (адв.)	pozdĺž	along
взяти (верб., зав., непер.)	vziať, zobrať	to take
вилка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лок	vidlička	a fork
вилы, вил (пл. т.)	vidly	a pitchfork
вы (прон.)	vy	you (plural)
выберати (верб., незав., пер.)	vyberať	to collect, select, to draw in, to empty, to unload, to take out
выбігльвати (верб., зав., пер.)	vyžehliť	to have iron(ed), to finish ironing
выбір (М), выберу (ср. т.)	výber	selection
выбрати (верб., зав., пер.)	vybrať	to collect, select, to draw in, to empty, to unload, to take out, to choose (once)
выбухнути (верб., зав., пер.)	vybuchnúť	to explode, to blow up, to burst
вызерати (верб., незав., пер.)	vyzerať	to look (about appearance), to seem
выписати (верб., зав., пер.)	vypísať	to fill in
выпити сі (верб. реф., зав., пер.)	vypiť si	to have a(n alcoholic) drink
выпити (верб., зав., пер.)	vypiť	to (finish a) drink
выплести (верб., зав., пер.)	uplietať	to knit (a jumper)/to weave (a basket)
вырайбати (верб., зав., пер.)	vyprať	to wash (clothes)
выробляти (верб., незав., пер.)	vyrábať	to make
высавач (М), -а, пл. -ї, Г -ів	vysávač	a Hoover/a vacuum cleaner

высвітлити, пояснити (верб., зав., реф.)	vysvetliť	to explain
высокий (ад.), -а, -е, -ы	vysoký	tall, high
выступати (верб., незав., реф.)	vystupovať	to perform, to get off
выхляти (верб., зав., реф.)	unaviť sa	to get tired
выходити (верб., зав., реф.)	vychádzať	to come out, to go out, to rise
выхолоджений (ад.), -а, -е, -ы	vychladený	cooled
вівторок (М), вівторка, пл. -ы, Г -ів	utorok	Tuesday
відіти (верб., незав., нерег.)	vidieť	to see
він, она, оно (прон.)	on, ona, ono	he, she, it
вінчанка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	sobáš	marriage
вісем (нум.)	osem	eight
вісімдесят (нум.)	osemdesiat	eighty
вісімнадцять (нум.)	osemnásť	eighteen
вісемсто (нум.)	osemsto	eight hundred
вісіти (верб., незав., нерег.)	visieť	to be hanging
вітати (верб., незав., реф.)	vítať	to greet, to welcome
вітати ся (верб. реф.)	vítať sa	to greet
вказовати (верб., незав., реф.)	ukazovať	to show
вліво (адв.)	vľavo	on/to the left
вода (Ж) -ы, пл. -ы, Г вод	voda	water
водити (верб., незав., нерег.)	viest	to lead
волося (С), -я (гром.)	vlasy	hair
вольный (ад.), -а, -е, -ы	volný	free, loose, vacant
вопрос (М), -а, пл. -ы, Г -ів	otázka	a question
воробель (М), -бля, пл. -блі, Г -їв	vrabec	a sparrow
ворота, -рот (пл. т.)	vráta, brána	a gate
впасти (верб., зав., нерег.)	spadnúť	to fall (down)
впереді (адв.)	vpredu	at/in the front
вправо (адв.)	vpravo	on/to the right
все (адв.)	stále, vždy	always/still
вставати (верб., незав., реф.)	vstávať	to get up
всягда (адв.)	všade	always
вчера (адв.)	včera	yesterday
вшитко (прон.)	všetko	everything
вшиткы (прон., пл.)	všetci	everyone, everybody

Г		
гать (Ж), -и, пл. -и, Г -ей	priehrada	a (water) barrier / a (river) dam
галушкы (Ж, сг. галушка), -шок	halušky	halushki (gnocci made from potato dough)
гача (С), -ати, пл. -ата, Г -ат	žriebä	a foal / a baby horse
гев (адв.)	sem	here
гей (інт. і парт.)	áno	yes
гейже (парт.)	všakže	is not it
гіркий (ад.), -а, -е, -ы	horký	bitter
главный (ад.), -а, -е, -ы	hlavný	main, key, major
глубокий (ад.), -а, -е, -ы	hlboký	deep
глядило (С), -а, пл. -а, Г -дил	zrkadlo	a mirror
говорити (верб., незав., реф.)	hovoriť	to talk/to speak
година (Ж), -ы, пл. -ы, Г -дин	hodina (vyučovacia)	a lesson
голова (Ж), -ы, пл. -ы, Г голов	hlava	a head
голодный, голоден (ад.) , -а, -е, -ы	hladný	hungry

горі (адв. і преп.)	hore	up (preposition)
горнець (М), горця, пл. -ї, Г -їв	hrniec	a pot
горячка (Ж), -ы (сг. т.)	teplota, horúčka	fever
горячо (адв.)	horúco	hot
гостина (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ин	hostina	a feast, a banquet, a party, an extensive meal
гость (М), -я, пл. -ї, Г -їв	host'	a guest
граблі, -бель (пл. т.)	hrable	a rake
грачка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	hračka	a toy
гребінь (М), -я, пл. -ї, Г -їв	hrebeň	a comb
громада (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ад	komunita	community
громадний (ч.) (ад.), -ого	druhov (ч.)	collective numeral
грубый (ад.), -а, -е, -ы	hrub	thick, rough
гуслі, гусель (пл. т.)	husle	a violin

Г

гавч (М), -а, пл. -ї, Г -їв	gauč	a couch/a sofa
гайды, гайд (пл. т.)	gajdy	bagpipes
гараж (М), -у, пл. -ы, Г -їв	garz	a garage
гачі, гач (пл. т.)	gate, nohavičky	underpants, panties
герок (М), -а, пл. -ы, Г -їв	kabt	a coat
гітара (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ар	gitara	a guitar
гомбїчка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	gombk	a button
гратулація (Ж), -її, пл. -її, Г -її	gratulcia	congratulations
гратуловати (верб., незав., пер.)	gratulovt	to congratulate

Д

давати (верб., незав., пер.)	dvat'	to give, to put (be in the process or repeatedly)
давно (адв.)	dvno	a long time ago
давний (ад.), -а, -е, -ы	dvny	old, ancient
дагде, десь (адв.)	niekde, kdesi	somewhere, anywhere
дакого, когось (прон.)	niekoho, kohosi	someone (accusative, e.g. to see someone), anyone
даколи, колись (адв.)	niekedy, kedysi	sometimes/in the past
дакотрый (прон.)	niektory, ktorysi	some (male person, thing), any (of)
дале (адв. і парт.)	dalej	ahead, farther, further
далеко (адв.)	daleko	far away, a long way
далший (ад.), -а, -е, -ы	další	next, another, farther, further
дарунок (М), дарунка, пл. -ы, Г -їв	dar, darček	a gift, a present
дас (парт.)	približne, asi, okolo	approximately, roughly
дати (верб., зав., нерег.)	dat'	to give (once)
дахто, хтось (прон.)	niekto, ktosi	someone, anyone
дашто, штось (прон.)	niečo, čosi	something, anything
даякий (прон.)	nejaky	a, some
два, дві (нум.)	dva, dve	two
двадцять (нум.)	dvadsať	twenty
дванадцять (нум.)	dvanasť	twelve
двасто (нум.)	dvesto	two hundred
двері, -ей (пл. т.)	dvere	a door
двійнята, двійнят (пл. т.)	dvojčata	twins
двір (М), двору, пл. -ы, Г -їв	dvor	yard
двоми (хлопи) (нум.)	dvaja (chlapi)	two (men)

де (адв.)	kde	where
девятнадцать (нум.)	devätnásť	nineteen
девять (нум.)	deväť	nine
девяťдесяť (нум.)	deväťdesiat	ninety
девяťсто (нум.)	deväťsto	nine hundred
декоративный (ад.), -а, -е, -ы	dekoratívny	decorative
день (М), дня, пл. дні, Г днів	deň	day
деревянный (ад.), -а, -е, -ы	drevený	wood (adjective), wooden
десяťа (Ж), -ы, пл.-ы, Г -ят	desiata	second breakfast, elevenses
десяť (нум.)	desať	ten
децембер (М), -бра	december	December
децембровый (ад.), -а, -е, -ы	decembrový	December (adjective)
джмурькнути (верб., зав., пер.)	žmurknúť	to blink, to wink
директор (М), а-, пл. -ы, Г -ів	riaditeľ	a head, a direct
дыхати (верб., незав., пер.)	dýchať	to breathe
дім (М), дома, пл. дома, Г -ів	dom	a house
дівка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -вок	dcéra, dievča	a daughter/a girl
дідо (М), -а, пл. -ове, Г -ів	dedo	grandfather, granddad, grandpa
дідовизна (Ж), -ы (сг. т.)	dedičstvo	heritage, heirloom
дітвак (М), -а, пл. діти	dieťa	a child
діти (пл. од дітя), Г -ей	deti	children
дітинство (С), -а (сг. т.)	detstvo	childhood
дітьська ізба (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы	detská izba	children's room
дітьський (ад.), -а, -е, -ы	detský	child, child's, children's (adjective)
дітя (С), -яти, пл. діти	dieťa	a child/a bab
добрый (ад.), -а, е, -ы	dobrý	good
довго (адв.)	dlho	a (long) while, long, long time
довгий (ад.), -а, -е, -ы	dlhý	long
доволенка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	dovolenka	a holiday, a vacation, day(s) off
догоры (адв.)	nahor	up(wards)
дожд (М), -ы, пл. -і, Г ів	dážď	rain
докінця (адв. і парт.)	dokonca	even
докривати (верб., зав., пер.)	dokrivať	to limp to a place
доктор (М), -а, пл. -ы, Г -ів	lekár, doktor	a doctor
документ (М), -у, пл. -ы, Г -ів	doklad	a document, a receipt, evidence
доліва (адв.)	doľava	to the left
долов (адв. і преп.)	dole	down
дома (адв.)	doma	at home
домашній (ад.), -я, -е, -ї	domáci	homemade, domestic
домів (адв.)	domov	home
домовина (Ж), -ы (сг. т.)	vlasť, domovina	hometown
дополудне (адв.)	doobeda	in the morning
дорогий (ад.), -а, -е, -ы	drahý	dear, expensive
досправды (адв.)	naozaj	really
дость, доста (адв.)	dosť	enough
дотеперь (адв.)	doteraz	up to now, until now
дочіста (адв.)	úplne	completely, wholly, fully
дрібний (ад.), -а, -е, -ы	drobný	tiny, petite
дріджі, -ів (пл. т.)	droždie	yeast
дробный (ч.) (ад.), -ого	zlomková (č.)	fraction numeral
дружба (Ж), -ы (сг. т.)	družba, priateľstvo	friendship
дрыва, дрыв (гром.)	drevo	wood
дудравый (ад.), -а, -е, -ы	hundravý	grumpy
думаня (С), -я (сг. т.)	myslenie	thinking, reasoning (an activity)

думати (верб., незав., пер.)	myslieť	to think
<hr/>		
Е		
Европа (Ж), -ы	Európa	Europe
екзамен (М), -а, пл. -ы, Г -ів	skúška	test, trial
есо (С), -а, пл. -а, Г ес	eso	ace, top, star
<hr/>		
Є		
є (верб., інф. бути, 3. ос. сг., переп.)	je	is
єден, -а, -о, -ы (нум.)	jeden, -а, -о	one
єденадцять (нум.)	jedenásť	eleven
єднакий (ад.), -а, -е, -ы	rovnaký	identical, alike, the same
єм (верб., інф. бути, 1. ос., сг.)	som	am
єсь (верб., інф. бути, 2. ос., сг.)	si	(you) are (singular you)
<hr/>		
Ё		
ёго (прон.)	jeho	his
ёй (інт.)	jaj, joj	yow
<hr/>		
Ж		
жажда (Ж), -ы (сг. т.)	smäd	thirst
желізний (ад.), -а, -е, -ы	železný	iron (adjective)
жена (М), -ы, пл. -ы, Г жен	žena	a woman
женатый (ад.), -ого, пл. -ы	ženatý	married (about a man)
живот (М), -а	život	life
житель (М), -я, пл. -і, Г -ів	obyvatel'	a resident
жытельство (С), -а (гром.)	obyvatel'stvo	population
жыти (верб., незав., пер.)	žít	to live
жовтый (ад.), -а, -е, -ы	žltý	yellow
журналістика (Ж), -ы (сг. т.)	žurnalistika	journalis
<hr/>		
З		
(і)з, зо (преп.)	z, zo, s, so	from/with
за (преп.)	za	behind, after
забава (Ж), -ы, пл. -ы, Г забав	zábava	entertainment, leisure, hobby, amusement, fun
забиячка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	zabíjačka	pig-sticking
забыти (верб., зав., переп.)	zabudnúť	to forget
завершыти (верб., зав., пер.)	ukončiť	to finish
завісити (верб., зав., переп.)	zavesiť	to hang
завтра (адв.)	zajtra	tomorrow
загнати (верб., зав., переп.)	poslať	to send
загнути (верб., зав., пер.)	odbočiť, zabočiť	to turn (e.g. into a street)
заголовок (М), -вка, пл. -vky, Г -ів	vankúš	a pillow
загорода (Ж), -ы, пл. -ы, Г -род	záhrada	a garden, a yard
зайти (верб., зав., пер.)	zajst'	to go to
закручаник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	závin	a strudel, pastry
заникнути (верб., зав., пер.)	zaniknúť	to cease to exist/to expire/to perish
записати (верб., зав., пер.)	zapísať	to write down, to note
записник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	zápisník	notebook, exercise book
зарайбати (верб., зав., пер.)	vyprať znečistenú časť	to wash the dirty part (on clothing)

зарядити (верб., зав., пер.)	zaradiť	to take care of sth, to arrange (for) th
зась (адв.)	zasa	(once) again
зателефонувати (верб., зав., пер.)	zatelefonovať	to make a phone call, to give someone a ring
заход (М), -а, пл. -ы, Г -ів	toaleta	a toilet, a bathroom/a restroom
зацвічати сі (верб. реф., зав., пер.)	zacvičiť si	to do exercise
зачіпати (верб., незав., пер.)	zачínať	to start, to begin
збачити (верб., зав., пер.)	zbadat'	to notice, to spot
звати ся (верб. реф., незав., пер.)	volať sa	to be called (My name is ...)
звіря (С), -яти, пл. -ята, Г -ят	zvierá	an animal
звыкнути (верб., незав., пер.)	mať vo zvyku	to tend (to do something)
звыкнути сі (верб. реф., зав., пер.)	zvyknúť si	to get used to (something)
звычайно (адв.)	obyčajne, zvyčajne	usually
здівати (верб., незав., пер.)	obliekať si	to put on (about clothes)
здогадати ся (верб. реф., зав., пер.)	spomenúť si	to recall, to remember
здравя (С), -я (сг. т.)	zdravie	health
зелениновый (ад.), -а, -е, -ы	zeleninový	vegetable (adjective)
зеленый (ад.), -а, -е, -ы	zelený	green
ззаду (адв.)	zozadu	from behind
зима (Ж), -ы, пл. -ы, Г зим	zima	winter/cold
зимушній (ад.), -я, -є, -ї	zimný	winterly, winter
зломений (ад.), -а, -е, -ы	zlomený	broken
змерзлина (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лин	zmrzlina	ice-cream
змерзлиновый (ад.), -а, -е, -ы	zmrzlinový	ice-cream (adjective)
зміджі, споміджі (преп.)	spomedzi	from between
змокнутый (ад.), -а, -е, -ы	zmoknutý	drenched
знамка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -мок	známka	a stamp
знати (верб., зав., пер.)	vedieť	to know, to be able to (can)
значіти (верб., незав., пер.)	znamenat'	to mean
зорьєнтовати ся (верб. реф., зав., пер.)	zorientovať sa	to find one's way
зробити (верб., зав., пер.)	urobiť	to do, to make
зуб (М), -а, пл. -ы, Г -ів	zub	a tooth
зубна кэфка (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы	zubná kefka	a toothbrush
зубна паста (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы	zubná pasta	tooth-paste
<hr/>		
і/ай (кон.)	aj	and
ізва/хыжа (Ж), -ы, пл. -ы, Г ізєб/хыж	izba	a room
із-за (кон.)	spoza	from behind
інжнір (М), -а, пл. -ы, Г -ів	inžinier	engineer/technician/a person with a degree in engineering
інзерат (М), -у, пл. -ы, Г -ів	inzerát	advertisement
інтересный (ад.), -а, -е, -ы	zaujímavý	interesting
інтернат (М), -у, пл. -ы, Г -ів	internát	a school hostel, a boarding house, a dorm(itory)
іншпірація (Ж), -ії, пл. -ії, Г -ій	inšpirácia	an inspiration
іншпіровати ся (верб. реф., зав., пер.)	inšpirovať sa	to get inspiration
історичный (ад.), -а, -е, -ы	historický	historic/historical
історія (Ж), -ї (сг. т.)	história	history
іти (верб., незав., пер.)	ísť	to go, to walk (once)
іщі (адв., кон. і парт.)	ešte	still, more

Ї

їдалня (Ж), -ї, пл. -ї, Г -лень	obyvačka	living/dining room
її, ей (прон.)	jej	her/hers
їмати (верб., незав., перг.)	chytať	to catch
їмити (верб., зав., нерег.)	chytiť	to catch
їсти (верб. незав., нерег.)	jesť	to eat
їх (прон.)	ich	their/theirs

К

к, ку, ід (преп.)	k, ku	to, towards
кава (Ж), -ы, пл. -ы, Г кав	káva	coffee
кавей (М), -я, пл. -ї, Г -їв	biela káva	coffee with milk
кады (адв.)	kadiaľ	which way
каждый (прон.), -а, -е	každý, -á, -é	everyone, everybody
каждый (прон.), -а, -е, -ы	každý	every, each
каміння (С), -я (гром.)	kamenie	pebbles
капела (Ж), -ы, пл. -ы, Г капел	kapela	a band
капура (Ж), -ы, пл. -ы, Г -пур	brána	a gate
капуста (Ж), -ы, пл. -ы, Г -пуст	kapusta	cabbage
карпатський (ад.), -а, -е, -ы	karpatský	Carpathian
карта (Ж), -ы, пл. -ы, Г карет	karta	a card
каша (Ж), -ы	kaša	mash, pulp
квартиль (М), -я, пл. -ї, Г -їв	ubytovanie, byt	an apartment/a flat
квасный (ад.), -а, -е, -ы	kyslý	sour
квітка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток	kvet	a flower
квітник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	kvetináč	a flower pot
кендеріця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -іць	kukurica	corn
кендерічаний (ад.), -а, -е, -ы	kukurichný	corn (adjective)
кыхати (верб., незав., перг.)	kýchať	to sneeze (repeatedly)
кыхнути (верб., зав., перг.)	kýchnuť	to sneeze (once)
кідь (кон. і парт.)	keď, ak	when, if
кілько (прон.)	koľko	how much/how many
кількостный (ч.) (ад.), -ого	základná číslovka	cardinal number
кіно (С), -а, пл. -а, Г кін	kino	a movie theater/a cinema
кінчіти (верб., незав., перг.)	končiť	to end, to finish
класти (верб., незав., нерег.)	klásť	to lay (repeatedly or to be in the process of laying)
кліщі, -ів (пл. т.)	kliešte	pliers
ключ (М), -а, пл. -ї, Г -ів	klúč	a key
книгкупецтво (С), -а, пл. -а Г -тев	knihkupectvo	a bookshop
книжка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -жок	kniha	a book
книжниця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ніць	kniznica	a library/a bookshelf
колач (М), -а, пл. -ї, Г -ів	koláč, múčnik	a cake, pastry, dessert
колега (М), -ы, пл. колегове, Г -ів	kolega	a colleague
колекція (Ж), -її, пл. -її, Г -ій	kolekcia, zbierka	a collection
коло (адв. і преп.)	pri	at, by
коло, довкола (адв.)	okolo	around
коло (адв., преп. і парт.)	okolo, približne	roughly, approximately
колыска (Ж), -ы, пл. -ы, Г. -сок	kolíska	a cradle
коляя (Ж), -ї, пл. -ї, Г коляй	koľaj	a track
компьютер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	počítač	a computer
конарь (М), -я, пл. -ї	haluz	a twig
копірка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рок	kopírka	a (photo)copier, a xerox (machine)
копіювати (верб., незав., перг.)	kopírovať	to (photo)copy, to xerox

корінь (М), -я, пл. -ї, Г -їв	koreň	a root
корчма (Ж), -ы, пл. -ы, Г корчем	krčma	a pub
кост (М), -у	strava	food, diet
костура (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тур	nôž	a knife
котрый (прон.), -а, -е, -ы	ktorý, -á, -e, -í	who?/which ones
кочік (М), -а, пл. -ы, Г -ів	kočík	a baby carriage/a pram/a stroller
кош (М), -а, пл. -ы, Г -ів	kôš	a garbage bin, a trash can, a basket
край (М), -я, пл. -ї, Г -їв	kraj, okraj	edge
край (М), -я/-ю, пл. -ї, Г -їв	kraj/krajina	a country/a region
красно/-ї (адв.)	krásne	nicely, beautifully
красный (ад.), -а, -е, -ы	pekný	pretty, handsome, nice lovely, beautiful
кресло (С), -а, пл. -а, Г -сел	kreslo	a chair, an armchair
кривати (верб., незав., перг.)	krívať	to limp
кривый (ад.), -а, -е, -ы	krivý	crooked, curved
крижоватка (Ж), -ы, пл. -ы Г -ток	križovatka	a junction, a crossroad
крижом (адв.)	křížom, priečne	across, crossways
крижы, -ів (пл. т.)	kříže	crosses
културный (ад.), -а, -е, -ы	kultúrny	cultural
купати ся (верб. реф., незав., перг.)	kúpať sa	to have a bath
купелка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лок	kúpeľňa	a bathroom
купити (верб., зав., нерег.)	kúpiť	to buy, to purchase
куповати (верб., незав., перг.)	kupovať	to buy, to purchase
курка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рок	sliepka	a hen
куртый (ад.), -а, -е, -ы	krátky	short
курчати (верб., незав., перг.)	škvíkať	to rumble
курачий (ад.), -а, -е, -і	slepačí	chicken
кус (М), -а, пл. -ы, Г -ів	trochu	a little
кут (М), -а, пл. -ы, Г -ів	kút	a corner
кухарь (М), -я, пл. -ї, Г -їв	kuchár	a cook
кухарьский (ад.), -а, -е, -ы	kuchársky	cooking (adjective)
кухня (Ж), -ї, пл. -ї, Г кухень	kuchyňa	kitchen

Л

ласкавость (Ж), -ти, пл. -ти, Г -тей	láskavosť	favor, kindness
леднічка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	chladnička	fridge/refridgerator
лежати (верб., незав., перг.)	ležať	to be lying (a position of the body)
лекція (Ж), -її, пл. -її, Г -ій	lekcia	lesson
лем (парт. і кон.)	len	only, just
летіти (верб., незав., нерег.)	letieť	to fly
листок (М), -тка, пл. -ткы, Г -ів	lístok	a ticket, a coupon
література (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тур	literatúra	literature
ліфт (М), -у, пл. -ы, Г -ів	výťah	an elevator/a lift
лице (С), -а, пл. -а, Г лиц	líce	a cheek
лінивий (ад.), -а, -е, -ы	lenivý	lazy
літній (ад.), -я, -є, -ї	letný	summer (adjective), summery
літо (С), -а, пл. -а, Г літ	leto	summer
лляти (верб., незав., перг.)	liať	to pour
ложка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -жок	lyžica	a spoon
лопта (Ж), -ы, пл. -ы, Г лопт	lopta	a ball
лукавый (ад.), -а, -е, -ы	skúpy	mean, stingy
любити (верб., незав., нерег.)	mať rád, milovať, ľúbiť	to like, to love
любити ся (верб. реф., незав., нерег.)	páčiť sa	to like

люде (пл. од чоловік), -ей	ľudia	people
людство (С) -а (гром.)	ľudstvo	mankind
лягати (верб., незав., рег.)	líhať	to lie down, to go to bed
лячі сі (верб. реф., зав., непер.)	ľahnúť si	to lie down

М

маёвый (ад.), -а, -е, -ы	májový	May (adjective)
май (М), -я	máj	May
майоритный (ад.), -а, -е, -ы	majoritný	majority (adjective)
мак (М), -у	mak	poppy (seed)
маковый (ад.), -а, -е, -ы	makový	poppy (adjective)
мало (нум. і адв.)	málo	little, few
малый (ад.), -а, -е, -ы	malý	little, small
менеджер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	menežér	manager
марец (М), марца	marec	March
марцовый (ад.), -а, -е, -ы	marcový	March (adjective)
масло (С), -а, пл. -а, Г масел	maslo	butter
материнський (ад.), -а, -е, -ы	materinský	mother (adjective – e.g. tongue)
мати (верб., незав., рег.)	mať	to have
мати (Ж), матери, пл. -ери, Г -ерей	mama/matka	mother/mom
мача (С), -ати, пл. -ата, Г -ат	mača/mačiatko	a kitten
мачка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	mačka	a cat
машынка на голіня (Ж), -ы, пл. -ы	holiaci strojček	an electric shaver
мед (М), -у	med	honey
медовый (ад.), -а, -е, -ы	medový	honey (adjective)
менины, -нин (пл. т.)	meniny	nameday
мено (С), -а, пл. -а, Г мен	meno	a name
мерзити (верб., незав.)	mrzieť	to feel sorry
мерьковати (верб., незав., рег.)	dávať pozor	to watch out/to pay attention/to mind
миска (Ж), -ы, пл. -ы, Г -сок	miska	a bowl
мы (прон. особ., 1. ос. пл.)	my	we
мыдло (С), -а, пл. -а, Г. -дел	mydlo	soap
мыти (верб., незав., рег.)	umývať	to wash
мыти ся (верб. реф., незав., рег.)	umývať sa	to wash (oneself)
мыш (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ей	myš	a mouse
міджі (адв. і преп.)	medzi	between, among
міжнародный (ад.), -а, -е, -ы	medzinárodný	international
міжтйым (адв.)	medzitým	in the meantime, meanwhile
мій, моя, моє, мої (прон. прис.)	môj, moja, moje, moji	my
міксер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	mixér	a mixer
мільон (нум.), -а, пл. -ы, Г -ів	milión	million
мімо (адв. і преп.)	mimo	beside, apart from
мінерална вода (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы	minerálna voda	mineral water
мінити (верб., незав. рег.)	meniť	to change, to alter
міняти (верб., незав., рег.)	meniť	to change, to alter
місто (С), -а, пл. -а, Г міст	mesto	a town/a city
місце (С), -я, пл. -я, Г місць	miesto	a place, a spot, a space
місяць (М), -я, пл. -ї, Г -їв	mesiac	a month
мітла (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тел	metla	a broom
міцный (ад.), -а, -е, -ы	silný, mocný	strong, powerful
много (нум. і адв.)	veľa	many, much
модерный (ад.), -а, -е, -ы	moderný	modern/fashionable /up-to-date
мож (адв. і парт.)	možno, dá sa	(it is) possible

може (адв. і парт.)	možno	maybe
возможность (Ж), -и, пл. -ти, Г -ей	možnosť	a possibility, an opportunity
молодежь (Ж), -и (сг. т.)	mládež	youth
молодость (Ж), -ости (сг. т.)	mladosť	youth
молоко (С), -а, пл. -а	mlieko	milk
молочный (ад.), -а, -е, -ы	mliečny	milk (adjective)
море (С), -я, пл. -я, Г -ей	more	sea
морозничка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	mraznička	a freezer
мочи (верб. мод., нерег.)	môcť	can, may
музей (М), -я, пл. -ї, Г -їв	múzeum	a museum
мусити (верб., мод., нерег.)	musieť	must
мясовый (ад.), -а, -е, -ы	mäsový	meat (adjective)

Н

на (преп. і інт.)	na	on, at
набитый (ад.), -а, -е, -ы	nabitý	loaded, charged
набіло (адв.)	na bielo	(to paint something) white
над (преп.)	nad	above
наїсти ся (верб. реф., зав., нерег.)	najesť sa	to eat
наивце (ад., суп. од велє)	najviac	(the) most, mostly
найти (верб., незав., нерег.)	nájsť	to find
накупити (верб., зав., нерег.)	nakúpiť	to do shopping, to buy (once)
накуповати (верб., незав., рег.)	nakupovať	to buy, to shop (repeatedly)
намного (адв.)	omnoho	by far, a lot (adjective+- er)
наостаток (адв.)	nakoniec	finally, in the end
напад (М), -у, пл. -ы, Г -їв	nápad	an idea, a suggestion
наперед, найперше (адв.)	najprv	first (of all)
написать (верб., зав., рег.)	napísať	to write (down)
напити ся (верб. реф., зав., рег.)	napiť sa	to have a drink/sip
напозавтра (адв.)	pozajtra	the day after tomorrow
напой (М), -я, пл. напої, Г -їв	nápoj	a drink
напоследок (адв.)	naposledy	the last time
направо (адв.)	napravo	on the right
напрям (М), -у, пл. -ы, Г -їв	smer	a direction
напудити ся (верб. реф., зав., нерег.)	naľakať sa	to get scared
нараз (адв.)	zrazu	suddenly
народ (М), -а, пл. -ы, Г -їв	národ	a nation
народенины, народенин (пл. т.)	narodeniny	birthday
народити ся (верб., зав., нерег.)	narodiť sa	to be born
народный (ад.), -а, -е, -ы	národný, ľudový	national, folk
насліпо (адв.)	naslepo	at random, blind
находити ся (верб. реф., зав., нерег.)	nachádzať sa	to occur, to be situated
наш (прон.), -а, -е, -ы	náš	our/ours
нащастя (адв.)	našťastie	luckily/fortunately
наще рано (адв.)	skoro ráno	early morning (adverbial)
не (парт. і кон.)	ne-	un-, ir-, il-, im-, dis-, etc
не мож (запор од мож)	nedá sa	not possible
невызначено-кількостный (ч.) (ад.), -ого	neurčitá č.	indefinite numeral
недавно (адв.)	nedávno	not long ago, the other day
недалеко (адв.)	neďaleko	nearby, close
неділя (Ж), -ї, пл. -ї, Г -діль	nedeľa	Sunday
некоординований (ад.) -а, -е, -ы	nekoordinovaný	uncoordinated, clumsy
нелем (кон.)	nielen	not only
неповторный (ад.), -а, -е, -ы	neopakovateľný	non-recurring, unrepeatable

неправда (Ж), -ы, пл. -ы, Г -правд	nepravda	untruth
нервозный (ад.), -а, -е, -ы	nezvózny	nervous
несмілий (ад.), -а, -е, -ы	nesmely	shy, cowardly
несподіваний (ад.), -а, -е, -ы	prekvapený	surprised
несподіваня (С), -я, пл. -я, Г -вань	prekvapenie	a surprise
неспокійний (ад.), -а, е, -ы	nespokojný	unsatisfied
нести (верб., незав., рег.)	niešť	to carry, to bear
нетерпезливо (адв.)	netrpezlivo	impatiently
нетрадічний (ад.), -а, -е, -ы	netradičný	unusual
нещастний (ад.), -а, -е, -ы	nešťastný	unhappy, unlucky, unfortunate
нигде (адв.)	nikde	nowhere
низкий (ад.), -а, -е, -ы	nízky	low, short (about a person)
николи, нігда (адв.)	nikdy	never
никому (прон., Д од нихто)	nikomu	to no one
нихто (прон.)	nikto	no one
ніч (Ж), ночі, пл. ночі, Г -ей	nič	nothing
ніч (прон. і парт.)	noc	night
ні (парт.)	nie	no
німецький (ад.), -а, -е, -ы	nemecký	German (adjective)
ніт (запор верб. бути)	niet	to be not/there is no
ноявбер (М), -бра	november	November
ноявбровый (ад.), -а, -е, -ы	novembrový	November (adjective)
новинарь (М), -я, пл. -ї, Г -їв	novinár	a journalist
новый (ад.), -а, -е, -ы	nový	new
нога (Ж), -ы, пл. -ы, Г ніг	noha	leg, foot
ногавіці, -іць (пл. т.),	nohavice	pants/trousers
ножычки, -чок (пл. т.)	nožnice	scissors
ночна лампа (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы	nočná lampa	a night lamp
ночный столик (М), -ого -а, пл. -ы -ы	nočný stolík	a bedside/night table/stand
нукати (верб., незав., рег.)	ponúkať	to offer
ня, мене (прон. особ., Г, А)	ma, mňa	me
няй (парт.)	nech	may

О

обід (М), -а, пл. -ы, Г -ів	obed	lunch
обідовати (верб., незав., рег.)	obedovať	to lunch
обидвоє (нум.)	obidvaja	both (of them)
обіднати сі (верб. реф., зав., рег.)	objednať si	to order, to book
область (Ж), -ти, пл. -ти, Г -тей	oblasť	an area, a region
облляти (верб., зав., рег.)	obliať	to pour over (someone)
обсыхати (верб., незав., рег.)	obschýnať	to get stale
од (преп.)	od	from, since
одвезти ся (верб. реф., зав., рег.)	odviešť sa	to have a ride
одділіня (С), -я, пл. -я, Г -лінь	oddelenie	department
оддых (М), -у (сг. т.)	oddych	rest, relaxation
оддыховати (верб., незав., рег.)	oddychovať	to rest, to relax
одкопіровати (верб., зав., рег.)	skopírovať	to make a copy
одпасти (верб., зав., нерег.)	odpadnúť	to fall off, to faint
одповідь (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ей	odpoveď	an answer
одповісти (верб., зав., нерег.)	odpovedať	to answer
одрубати (верб., зав., рег.)	odseknúť	to cut off (with an axe)
одты, выдты (адв.)	odtiaľ, stadiaľ	from there
око (С), -а, пл. очі, Г -ей	oko	an eye
окрем (преп.)	okrem	besides, except for

октобер (М), -бра	október	October
октобровый (ад.), -а, -е, -ы	októbrový	October (adjective)
окулярі, -ів (пл. т.)	okuliare	a pair of glasses
они (прон. особ., 3. ос. пл.)	oni	they
опалёвати ся (верб. реф., незав., пер.)	opaľovať sa	to sunbathe
оплатити ся (верб. реф., зав.)	oplatiť sa	to be worthwhile, to be profitable
оправеный (ад.), -а, -е, -ы	opravený	repaired, mended, fixed
оріх, воріх (М), -а, пл. -ы, Г -ів	orech	a nut
оріховый (ад.), -а, -е, -ы	orechový	nut (adjective)
орьєнтовати ся (верб. реф., незав., пер.)	orientovať sa	to find one's way/bearings
осінь (Ж), -ї, пл. -ї, Г осінь	jeseň	fall/autumn
осінній (ад.), -я, -є, -ї	jesenný	autumn
ослава (Ж), -ы, пл. -ы, Г ослав	oslava	a party, a celebration
остров (М), -а, пл. -ы, Г -ів	ostrov	island
острый (ад.), -а, -е, -ы	ostrý	sharp
отець (М), -я, пл. отці/отцёве, Г -їв	otec	father
охабити (верб., зав., пер.)	nechať	to leave, to let

П

пайташ (М), -а, пл. -ы, Г -ів	priateľ	a friend (male)
пак (адв. і парт.)	potom	then/afterwards /later
палачінка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	palacinka/lievanec	a crepe/a pancake
пам'ятати сі (верб. реф., незав., пер.)	pamätať si	to remember
пам'ятка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток	pamiatka, spomienka	memory/remembrance
папірництво (С), -а, пл. -а, Г -цтев	papiernictvo	stationer's
паприга (Ж), -ы, пл. -ы, Г паприг	paprika	pepper
парадніця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ніць	parádnica	hip girl, trendsetter
парк (М), -у, пл. -ы, Г -ів	park	a park
парковиско (С), -а, пл. -а, Г -виск	parkovisko	a car park, a parking lot
паробок (М), парібка, пл. -рібци, Г -ків	mládenec	a young guy, a youngster
парох (М), -а, пл. -ы, Г -ів	správca farnosti, kňaz	pastor, priest
пару (нум.)	pár, niekoľko	several, a few
парфін (М), -у, пл. -ы, Г -ів	parfém	perfume
пасія (Ж), -ї (сг. т.)	záľuba	a hobby/an interest
пасовати (верб., незав., пер.)	hodiť sa	to match (sth), to suit (sb)
пахнячий (ад.), -а, -е, -і	voňavý	aromatic, scented, odorous
пекач (М), -а, пл. -і, Г -ів	pekáč	a frying/baking/roasting pan
пекучий (ад.), -а, -е, -і	štipľavý	hot, pungent, spicy
пенсіста (М), -ы, пл. -ы, Г -ів	dôchodca	a pensioner (male)
перебивання (С), -я, пл. -я, Г -вань	pobyt	staying
переважно (адв.)	prevažne	mostly, mainly
перед (преп.)	pred	before, in front of
перед, передо (адв.)	pred, predo	before, in front of
передовшыткым (адв.)	predovšetkým	especially, mainly, predominantly
передъїдло (С), -а, пл. -а, Г передъїдел	predjedlo	a starter, an appetizer
перейти (верб., зав., пер.)	prejsť	to cross, to pass (about time)
переклад (М), -у, пл. -ы, Г -ів	preklad	translation
перекладати (верб., незав., пер.)	prekladať	to translate
пересвідчити (верб., незав., пер.)	presvedčiť	to convince
перестіговати ся (верб. реф., зав., пер.)	presťahovať sa	to move (flat/apartment)
перина (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рин	perina/paplón	a feather bed, a duvet, a blanket
перливый (ад.), -а, -е, -ы	perlivý	fizzy, sparkling
перо (С), -а, пл. -а, Г пер	pero	a pen

пес (М), пса, пл. псы, Г псів	pes	a dog
пестователь (М), -я, пл. -ї, Г -їв	pestovateľ	a grower, a farmer
пещ (М), -а, пл. -ы, Г -ів	šporák	a stove/a cooker
пиво (С), -а, пл. -а, Г пив	pivo	beer
пирогы (М, сг. пиріг, пирога), -гів	pirohy	pirohi (boiled filled pasties)
писатель (М), -я, пл. -ї, Г -їв	spisovateľ	a writer
писати (верб., незав., рег.)	písať	to write
письмо (С), -а, пл. -а, Г писем	list	a letter (correspondence)
пити (верб., незав., рег.)	piť	to drink
пышный (ад.), -а, -е, -ы	pyšný	proud
під (преп.)	pod	under
підписати (верб., зав., рег.)	podpísať	to sign
пізний (ад.), -а, -е, -ы	neskorý	late (adjective)
пісок (М), піску	piesok	sand
піти (верб., зав., рег.)	ísť	to go
пішо (адв.)	peši	on foot
плавкы, -вок (пл. т.)	plavky	swimsuit, swimming trunks
план (М), -у, пл. -ы	plán	a plan
планый (ад.), -а, -е, -ы	zlý	bad
плести (верб., незав., нерег.)	pliešť	to knit, to weave
пліт (М), плота, пл. плоты, Г -ів	plot	a fence
плыткый (ад.), -а, -е, -ы	plytký	shallow
пля, попля (преп.)	pri	by, at
по (преп.)	po	after, past
по англiцькы (адв.)	po anglicky	(in) English
по русиньскы (адв.)	po rusínsky	(in) Rusyn
по словацькы (адв.)	po slovensky	(in) Slovak
побыти (верб., зав., нерег.)	pobudnúť	to stay
повезти ся (верб. реф., зав., рег.)	odviezť (sa)	to get a lift
повісти (верб., зав., нерег.)	povedať	to say, to tell
повказовати (верб., зав., рег.)	poukazovať	to point out, to suggest
повненка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	plnka	filling, stuffing
повненный (ад.), -а, -е, -ы	plnený	stuffed
поводити (верб., зав., нерег.)	povodiť	to show around
погар (М), -а, пл. -ы, Г -ів	pohár	a glass
погостити (верб., зав., нерег.)	pohostiť	to host/to wine and dine
погощiня (С), -я	pohostenie	party food
погубеный (ад.), -а, -е, -ы	pokazený	broken, spoilt, ruined
погубити ся (верб. реф., зав., нерег.)	pokaziť sa	to break (to get broken)/to ruin (to get ruined)
подля (преп.)	podľa	according to
подумати сі (верб. реф., зав., рег.)	pomyslieť si	to think, to have an impression
пожычіти (верб., зав., рег.)	požičať	to lend
пожычіти собі/сі (верб. реф.)	požičať si	to borrow
позавчера (адв.)	predvčera	the day before yesterday
позерати (верб., незав., рег.)	pozerať	to be looking
поливка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -вок	polievka	soup
полiцайт (М), -а, пл. -ы, Г -ів	policajt	a cop
положыти (верб., зав., рег.)	položiť	to lay (once)
помазанка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	pomazánka	spread (on bread), paté
помалы (адв.)	pomaly	slowly
помаранч (М), -а, пл. -і, Г -ів	pomaranč	an orange
помаранчовый (ад.), -а, -е, -ы	oranžový	orange (color)
помаранчовый (ад.), -а, -е, -ы	pomarančový	orange (adjective)

помочі (верб., зав., нерег.)	pomôcť	to help
понеділе́к (М), понеді́лька, пл. -ы, Г -ів	pondelok	Monday
пону́кнути (верб., зав., рег.)	ponúknuť	to offer
пообі́ді (адв.)	poobede	in the afternoon, after lunch
пообі́довати (верб., зав., рег.)	naobedovať sa	to have lunch
пооблі́кати ся (верб. реф., зав., рег.)	poobliekať (sa)	to put one's clothes on, to get dressed
по́пка (Ж), -ы, пл. -ы, Г. -пок	bábika	a doll
попо́зерати (верб., зав., рег.)	pozrieť	to look, to have a look
попо́лудне (адв.)	poobede	in the afternoon
по́при (преп.)	popri	alongside, beside
попро́бовати (верб., зав., рег.)	vyskúšať	to try (once)
попро́вадити ся (верб. реф., зав., рег.)	odprevadiť sa	to see someone off
пора́їня (С), -я (сг. т.)	upratovanie	cleaning (an activity)
пора́їти (верб., незав., рег.)	upratovať	to clean, to tidy
по́рядковий (ч.) (ад.), -ого	radová č.	ordinal number
по́рядок (М), -дку, пл. -дкы, Г -ів	poriadok	order
по́служити (верб., зав., рег.)	poslúžiť	to serve as
по́стіль (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ті́ль	postel'	a bed
по́тім (адв.)	potom	then, later, after(wards)
по́ті́ха (Ж), -ы (сг. т.)	potešenie	pleasure/joy/enjoyment
по́ті́шити (верб., зав., рег.)	potešiť	to please
по́трафити (верб., зав., нерег.)	trafiť	to find one's way
по́требовати (верб., незав., рег.)	potrebovať	to need
по́ходити (верб., зав., нерег.)	pochádzať	to come from, to originate
по́штка́рта (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ка́рт	pohľadnica	a postcard
по́яснити (верб., зав., рег.)	vysvetliť	to explain
пра́вда (Ж), -ы, пл. -ы, Г пра́вд	pravda	truth
пра́ві, якраз (адв. і парт.)	práve	just (now, then), at the moment
пра́вник (М), -а, пл. -ниці, Г -ни́ків	právnik	a lawyer
пра́чка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чо́к	práčka	a washing machine/laundry
пре́вказ (М), -у, пл. -ы, Г -ів	preukaz	an identity card, a licence, a certificate
предло́жити (верб., зав., рег.)	predložiť	to present, to show, to submit
предме́т (М), -а, пл. -ы, Г -ів	predmet	object
предно́сть (Ж), -и, пл. -ти, Г -те́й	prednosť	preference, advantage, priority, right of (way)
предо́к (М), -дка, пл. -дкы, Г -дкі́в	predok	an ancestor
прекрасный (ад.), -а, -е, -ы	prekrásny	beautiful
пре́ці (парт.)	predsa	after all, though, still, surely
при́ближно (адв. і парт.)	približne, asi	approximately, roughly
при́дати ся (верб. реф., зав., рег.)	pridať sa	to join
при́ємний (ад.), -а, -е, -ы	príjemný	pleasant, nice
при́нести (верб., зав., рег.)	priniesť	to bring
припа́д (М), -у, пл. -ы, Г -ів	prípád	a case
припи́ти сі (верб. реф., зав., рег.)	pripiť si	drink to (sth)
припи́ток (М), -тку, пл. -ткы, Г -ів	prípitok	a toast
припо́відкова кни́га (Ж), -ой -ы, пл. -ы -ы	rozprávková kniha	a story-book
припо́минати (верб., незав., рег.)	pripomínať	to remind
припо́мянути (верб., зав. рег.)	pripomenúť	to remind
припра́ва (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ав	príprava	preparation
припра́вити (верб., зав., нерег.)	pripraviť	to prepare, to organize to arrange, to set up
припра́вити ся (верб. реф., зав., нерег.)	pripraviť sa	to prepare, to get ready

приступ (М), -у, пл. -ы, Г -ів	prístup	access
приходити (верб., незав., нерег.)	prichádzať	to be coming
приятель (М), -я, пл. -ї, Г -ів	priateľ	a friend
приятелька (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лєк	priateľka	a friend
про (преп.)	pre	for
пробувати (верб., незав., рег.)	skúšať	to (keep) try(ing)
пробрати ся (верб. реф., зав., рег.)	prebrať sa	to wake up, to gain consiousness
прогон (М), -а, пл. -ы, Г -ів	pešia cesta	foot path
прогулька (Ж), -ы, пл. -ы, Г прогулєк	prechádzka	a walk, a stroll
продавати (верб., незав., рег.)	predávať	to sell
просити ся (верб. реф., незав., рег.)	pýtať sa	to ask
простів (адв.)	oproti	opposite
просто (адв. і парт.)	rovno, priamo	directly
проти (адв. і преп.)	oproti	opposite
професія (Ж), -ї, пл. -ї, Г -сій	profesia	occupation
професор (М), -а, пл. -ы, Г -ів	profesor	professor
проходити (верб., незав., рег.)	prebiehať	to be in progress
публікація (Ж), -її, пл. -її, Г -ій	publikácia	a publication
пустити (верб., зав., рег.)	pustiť (niekam)	to let someone go
путовати (верб., незав., рег.)	cestovať	to travel
путь (Ж), пути, пл. пути, Г -ей	cesta	way, road, journey, trip
пятнадцать (нум.)	pätnásť	fifteen
пятніця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -ніць	piatok	Friday
пять (нум.)	päť	five
пятьдесят (нум.)	päťdesiat	fifty
пятьсто (нум.)	päťsto	five hundred

P

радити ся (верб. реф., незав., нерег.)	radiť sa	to give advice (to consult somebody)
радіо (С), -а, пл. -а, Г -ій	rádio	radio
райбати (верб., незав., рег.)	prať	to wash (clothes)
рано (адв.). (С), -а, пл. -а, Г ран	ráno	(in the) morning
рекорд (М), -у, пл. -ы, Г -ів	rekord	a record
рихтовати (верб., незав., рег.)	chystať	to prepare, to get ready
рівно (адв.)	rovno	straight, directly
рік (М), рока, пл. роки, -ів	rok	year
різанки (Ж, сг. різанка), -нок	rezance	noodles
робити (верб., незав., нерег.)	robiť, pracovať	to work, to do
робота (Ж), -ы, пл. -ы, Г -бот	práca	work, a job
роглик (М), -а, пл. -ы, Г -ів	rožok	bread, croissant, roll
родічі (сг. родіч, М), -ів	rodičia	parents
родной (ад.), -а, -е, -ы	rodný	native/home/mother (adjective)
розбити (верб., зав., рег.)	rozbiť	to break
розбитый (ад.), -а, -е, -ы	rozbitý	broken
розпис (М), -у, пл. -ы, Г -ів	rozpis	a schedule
розуміти (верб., незав., нерег.)	rozumieť	to understand
романтичний (ад.), -а, -е, -ы	romantický	romantic
російський (ад.), -а, -е, -ы	ruský	Russian (adjective)
роspещеный (ад.), -а, -е, -ы	rozmaznaný	spoiled (child)
роspутя (С), -я, пл. -я, Г -ей	rázcestie, križovatka	crossroads, a junction
рудый (ад.), -а, -е, -ы	hnedý	brown
ружовый (ад.), -а, -е, -ы	ružový	pink
рука (Ж), -ы, пл. -ы, Г рук	ruka	an arm, a hand

русиньський (ад.), -а, -е, -ы рушити (верб., незав., рег.) рушник (М), -а, пл. -ы, Г -ів рянда (Ж), -ы, пл. -ы, Г рянд	rusínsky vyrušovať uterák handra	Rusyn (adjective) to disturb/to trouble/to interrupt a towel a dustcloth/a rag
---	---	---

С

сако (М), -а, пл. -а, Г сак самособов (адв. і парт.) санкы, -нок (пл. т.) свал (М), -у, пл. -ы, Г -ів свинський (ад.), -а, -е, -ы свіжий (ад.), -а, -е, -ы свій (прон. прис.)	sako samozrejme sánky sval bravčový čerstvý, svieži svoj	a jacket (smart) of course, certainly, naturally a sledge muscle pork (adjective) fresh own's (own)/my/your/his/her/its/ our/their world light smartly, festively saint, holy a lecture a village September September (adjective) Serbian napkin a heart in the middle Wednesday middle, center sister gray/grey to be sitting/seated a strainer/a sieve cheese to feel you have had enough to eat full (after a meal) salt seven seventy seventeen seven hundred to sit to cut (with an axe) from where to complain a jewel, a gem a scanner to scan to finish, to end a shop glass (adjective) almost soon, shortly quickly, fast
світ (М), -а, пл. -ы, Г -ів світло (С), -а, пл. -а, Г -тел святочно (адв.) святий (ад.), -а, -е, -ы секція (Ж), -ії, пл. -ії, Г -ій село/валал (С/М), -а/-у, пл. -а/-ы, Г сел/-ів септембер (М), -бра септембровый (ад.), -а, -е, -ы сербський (ад.), -а, -е, -ы сервітка (М), -ы, пл. -ы, Г -ток сердце (С), -я, пл. -я, Г сердць серед (адв.) середа (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ред середина (Ж), -ы, пл. -ы, Г -дин сестра (Ж), -ы, пл. -ы, Г -тер сивый (ад.), -а, -е, -ы сидіти (верб., незав., перг.) ситко (С), -а, пл. -а, Г -ток сыр (М), -а, -ы сыто (адв.)	svet svetlo sviatočne svätý prednáška obec, dedina september septembrový srbský servítka srdce uprostred streda stred sestra šedý, sivý sedieť sitko syr sýto	
сытый (ад.), -а, -е, -ы сіль (Ж), соли сім (нум.) сімдесят (нум.) сімнадцять (нум.) сімсто (нум.) сісти собі (верб. реф., зав., рег.) січі (верб., незав., рег.) скады, одкы, выдкы (адв.) скаржити ся (верб. реф., незав., рег.) сквост (М). -у, пл. -ы, Г -ів скенер (М), -а, пл. -ы, Г -ів скеновати (верб., незав., рег.) скінчити (верб., зав., рег.) склеп (М), -у, пл. -ы, Г -ів скляняный (ад.), -а, -е, -ы скоро (адв. і парт.) скоро (адв.) скоро (адв.)	sýty sol' sedem sedemdesiat sedemnášť sedemsto sahnúť si sekať skadiaľ, odkiaľ sťažovať sa skvost skener skenovať skončiť obchod sklenený skoro, takmer skoro rýchlo	

скриня (Ж), -я, пл. -ї, Г скринь	skriňa	a wardrobe/a closet
скрятати (верб., зав., реґ.)	stočiť	to roll (up), to twist, to curl
славностный (ад.), -а, -е, -ы	slávnostný	festive, solemn, ceremonial
слідно (адв.)	viditeľné stopy	slippery
словацький (ад.), -а, -е, -ы	slovenský	Slovak (adjective)
служба (Ж), -ы, пл. -ы, Г служеб	omša	mass, church service
служобно (адв.)	služobne	for business
служыти (верб., незав., реґ.)	slúžiť	to serve (sb)
смак (М), -у, пл. -ы, Г -ів	chuť	taste (of sth)
смаковати (верб., незав., реґ.)	chutiť	to like (food)
смачно (адв.)	chutne	tasty
смачный (ад.), -а, -е, -ы	chutný	tasty
сміх (М), -у	smiech	laughter
смішно (адв.)	smiešne	comically, funnily
соленый (ад.), -а, -е, -ы	slaný	salty, salted
солодкий (ад.), -а, -е, -ы	sladký	sweet
сонячно (адв.)	slnečno	sunny
сородинець (М), сородинця, пл. -ї, Г -їв	súrodenec	a sibling
спалня (Ж), -ї, пл. -ї, Г -лень	spálňa	bedroom
спаня (С), -я (сґ. т.)	spánok	sleep (a noun)
спати (верб., незав., перег.)	spať	to sleep, to be asleep
список (М), списка, пл. -ы, Г -ів	zoznam	a list
спів (М), -у, пл. -ы, Г -ів	spev	singing (an activity)
співак (М), -а, пл. -ваци, Г -ваків	spevák	a singer
співанка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	pieseň	a song
співати (верб., незав., реґ.)	spievať	to sing
співачка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	speváčka	a singer
спід (преп.)	spod	from under, from between
споза (преп.)	spoza	from behind
справовати ся (верб. реф., незав., реґ.)	správať sa	to behave
спырха (Ж), -ы, пл. -ы, Г спырх	sprcha	a shower
сранда (Ж), -ы, пл. -ы, Г сранд	sranda	fun
стады, одты, выдты (адв.)	stadial', odtiaľ	from there/here
стародавний (ад.), -а, -е, -ы	starodávny	ancient
старость (Ж), -ости, (сґ. т.)	staroba	old age
старый (ад.), -а, -е, -ы	starý	old
стачіти (верб., зав. і незав., реґ.)	stačiť	to be enough, to suffice
стигнути (верб., зав., реґ.)	stihnúť	to manage (something in time)
стіл (М), стола, пл. столы, Г -ів	stôl	table
сто (нум.)	sto	hundred
столець (М), стільця, пл. стільці, Г -їв	stolička	chair
стояти (верб., незав., реґ.)	stáť	to stand /to cost
страва (Ж), -ы, пл. -ы	strava	food, diet
страшный (ад.), -а, -е, -ы	strašný	awful, terrible, horrible
стрес (М), -ы, пл. -ы, Г -ів	stres	stress
стрілити (верб., зав., реґ.)	streliť	to shoot (once)
стріляти (верб., незав., реґ.)	strielať	to shoot (repeatedly)
strom (М), -а, пл. -ы, Г -ів	strom	a tree
стромик (М), -а, пл. -ы, Г -ів	stromček	a tree
студено (адв.)	chladno	cool, chilly
студеный (ад.), -а, -е, -ы	studený	cold
субота (Ж), -ы, пл. -ы, Г -бот	sobota	Saturday
сувенір (М), -а, пл. -ы, Г -ів	suvenir	souvenir
сугласити (верб., незав., реґ.)	súhlasiť	to agree

сукромный (ад.), -а, -е, -ы	súkromný	private, personal
сусід (М), -а, пл. -ове, Г -ів	sused	neighbor
сусідній (ад.), -я, -є, -ї	susedný	neighboring
суть (верб., инф. быти, 3. ос. пл.)	sú	(they) are
сучасный (ад.), -а, -е, -ы	súčasný	present (adjective), contemporary
сучасть (Ж), -ти, пл. -ти, Г -ей	súčasť	a part (of something)
сушіч/фен (М), -а, пл. -і, Г -ів	sušič/fén	hair-dryer
сушити (верб., незав., реф.)	sušiť	to dry
сходы/ґарадічі (пл. од сход /ґарадіча), -ів/-іч	schody	stairs
сьме (верб., инф. быти, 1. ос. пл.)	sme	(we) are
сьте (верб., инф. быти, 2. ос. пл.)	ste	(you) are

Т

та (парт.)	tak	so, like this
так (прон., кон. і парт.)	tak	so
также (парт.)	takže	so
там (прон. указ.)	tam	there
тамды (адв.)	tamade, tadiaľ	that way
тамто (прон. указ.)	tamto	there, that (+thing)
танір (М), -а, пл. -ы, Г -ів	tanier	a plate, a dish
таркастый (ад.), -а, -е, -ы	strakatý	tabby
тваріг (М), тварогу	tvaroh	tvaroh (curd cheese)
твароговый (ад.), -а, -е, -ы	tvarohový	curd cheese (adjective)
твій (прон. прис.)	tvoj	your/yours (singular)
тейка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ёк	zošit	an exercise book/a notebook
телевізор (М), -а, пл. -ы, Г -ів	televízor	a TV set
телефон (М), -а, пл. -ы, Г -ів	telefón	a phone/a telephone
теперь (адв.)	teraz	now, at the moment
теплакы, -лак (пл. т.)	tepláky	sweat pants, jogging pants
тепло (адв.)	teplo	warm, warmth
теплый (ад.), -а, -е, -ы	teplý	warm
тепша (Ж), -ы, пл. -ы, Г тепш	plech	an oven tray
терпезливый (ад.), -а, -е, -ы	trpezlivý	patient (adjective), uncomplaining
терпкий (ад.), -а, -е, -ы	trpký	bitter
тихо (адв.)	ticho	quietly
тихонько (адв.)	tichúčko	quietly, calmly
тихий (ад.), -а, -е, -ы	tichý	quiet, calm
ты (прон. особ.)	ty	you (singular, nominative)
тыж (парт.)	tiež	also, too
ті, тобі (прон. особ., Д)	ti, tebe	(to/for) you (singular)
тісяч (нум.)	tisíc	thousand
тісто (С), -а, пл. -а, Г тіст	cesto	dough/batter
тішити ся (верб. реф., незав., реф.)	tešiť sa	to be excited, to look forward to smth, to be happy.
тлаченка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -нок	tlačénka	porkpie
то (прон. указ.)	to	it
тоалетный папірь (М), -ого -я, пл. -ы -ї	toaletný papier	toilet paper
тогда (адв., кон. і парт.)	teda, vtedy	then, at the/that time
тонкий (ад.), -а, -е, -ы	tenký	thin, slim
тот самый	ten istý	the same one
тото (прон. указ.)	toto	it, this
традіція (Ж), -ії, пл. -ії, Г -ій	tradícia	tradition
традічний (ад.), -а, -е, -ы	tradičný	traditional

траса (Ж), -ы, пл. -ы, Г трас	trasa	route, a track
треба (адв.)	treba	it is necessary
тренірки, -рок (пл. т.)	trenky, trenírky	trunks, boxer shorts
три (нум.)	tri	three
тридцять (нум.)	tridsať	thirty
тримати (верб., незав., перг.)	držať	to keep, to hold
тринадцять (нум.)	trinásť	thirteen
тристо (нум.)	tristo	three hundred
трічко (С), -а, пл. -а, Г -чок	tričko	a T-shirt
тройколка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лок	trojkolka	a tricycle
тролейбус (М), -а, пл. -ы, Г -ів	trolejbus	a trolley bus
ту (прон. указ.)	tu	here
туній (ад.), -я, -є, -ї	lacný	cheap
тупий (ад.), -а, -е, -ы	tupý	blunt
тя, тебе (прон. особ.)	ťa, teba	you (singular, objective)

У

уж (адв. і парт.)	už	already
узкий (ад.), -а, -е, -ы	úzky	narrow
уквартелювати ся (верб., зав., перг.)	ubytovať sa	to get settled (in an apartment)
уквартелювати (верб., зав., перг.)	ubytovať	to get settled (in an apartment)
улиця (Ж), -ї, пл. -ї, Г -иць	ulica	a street, a road
умерти (верб., зав., перг.)	umrieť	to die
умываadlo (С), -а, пл. -а, Г -дел	umývadlo	a wash-basin/a sink
урядник (М), -а, пл. -ници, Г -ників	úradník	a officer/a clerk
урядничка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -чок	úradníčka	a clerk
уста, уст (пл. т.) і рот (М), -а, пл. -ы, Г -ів	ústa	a mouth
учитель (М), -я, пл. -ї, Г -ів	učiteľ	a teacher (male)
учителька (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лєк	učiteľka	a teacher (female)
учити (верб., незав., перг.)	učiť	to teach
учити ся (верб. реф.)	učiť sa	to study, to learn

Ф

файно (адв.)	fajn	fine
файный (ад.), -а, -е, -ы	dobrý	good
фарба (Ж), -ы, пл. -ы, Г фарб	farba	a color
фасціновати (верб., незав., перг.)	fascinovať	to fascinate
фєбруар (М), -а	február	February
фєбруаровый (ад.), -а, -е, -ы	februárový	February (adjective)
фєстивал (М), -у, пл. -ы, Г -ів	festival	festival
фіаловый (ад.), -а, -е, -ы	fialový	violet, lilac, purple
фінджа (Ж), -і, пл. -і, Г фіндж	šálka, hrnček	a cup/a mug
фірма (Ж), -ы, пл. -ы, Г -рем	firma	company, firm
фляк, шплях (М), -у, пл. -ы, Г -ів	fľak	a stain, a smear
фляшка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -шок	fľaša	a bottle
фолклорный (ад.), -а, -е, -ы	folklórny	folk (adjective)
фотка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток	fotografia	a photo(graph)
фотограф, -а, пл. -ы, Г -ів	fotograf	a photographer
фрыштик (М), -а, пл. -ы, Г -ів	raňajky	breakfast

Х

характер (М), -у, пл. -ы, Г -ів	charakter	character
хворый (ад.), -а, -е, -ы	chorý	ill
хыбити (верб., незав., перг.)	chybať	to miss, to lack

хыжа (Ж), -ы, пл. -ы, Г хыж	dom, izba	house, room
хлоп (М), -а, пл. -и, Г -ів	chlap, muž	a man/a male
хмара (Ж), -ы, пл. -ы, Г хмар	oblak, chmára	a cloud
ход (М), -у, пл. -ы, Г -дів	chod	a course (meal)
ходба (Ж), -ы, пл. -ы, Г ходеб	chodba	a corridor/a hall/a hallway
ходити (верб., незав., перф.)	chodiť	to walk, to go (regularly), to attend
ходник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	chodník	a sidewalk/a walkway/a path
холем (парт.)	aspoň	at least
холодно (адв.)	chladno	chilly (adverb)
холодный (ад.), -а, -е, -ы	chladný	cold (adjective)/cool
хотіти (верб., незав., перф.)	chcieť	to want, to wish
хоць (парт.)	hoci	although, though
храм (М), -у, пл. -ы, Г -ів	chrám	cathedral, temple, church
хто (прон.)	kto	who
худый (ад.), -а, -е, -ы	štíhly	slim

Ц

цалком, цілком (адв. і парт.)	celkom	completely, fully
цвічити (верб., незав., перф.)	cvičiť	to exercise
центр (М), -тра, пл. -тры, Г -ів	centrum	a center
церьков (Ж), -и, пл. -кви, Г -вей	cerkev/chrám, kostol	a temple, a church
церьковный (ад.), -а, -е, -ы	cirkevný	ecclesiastic, church (adjective)
цибуля (Ж), -ї, пл. -ї, Г -буль	cibuľa	onion
цілий (ад.), -а, -е, -ы	celý	whole (adjective)
ціпы, ціп (пл. т.)	cepy	flails
цукер (М), -крю	cukor	sugar

Ч

чай (М), чаю, пл. чаї, -ів	čaj	tea
час (М), -у, пл. -ы, Г -ів	čas	time
часть (Ж), -ти, пл. -ти, Г -тей	časť	a part
чекати (верб., незав., перф.)	čakať	to wait
червений (ад.), -а, -е, -ы	červený	red
через (адв. і преп.)	cez, počas	during, through, over
черешнёвый (ад.), -а, -е, -ы	čerešňový	cherry (adjective)
черешня (Ж), -ї, пл. -ї, Г -шень	čerešňa	a cherry
черяти ся (верб., незав., перф.)	striedať sa	to take turns
честно (адв.)	čestne	honestly
четверь (М), четверьга, пл. -ы, Г -ів	štvrtok	Thursday
число (С), -а, пл. -а, Г чисел	číslo	a number, a numeral
числовник (М), -а, пл. -ы, Г -ів	číslovka	a numeral
чісто (адв.)	čisto	cleanly, purely
чистый (ад.), -а, -е, -ы	čistý	clean/fresh
читательский (ад.), -а, -е, -ы	čitateľský	reader's, reading (adjective)
читати (верб., незав., перф.)	čítať	to read
членство (С), -а (гром.)	členstvo	membership
шоколада (Ж), -ы, пл. -ы, Г -лад	čokoláda	chocolate
шоколадовый (ад.), -а, -е, -ы	čokoládový	chocolate (adjective)
чоловік (М), -а, пл. люде	človek	a man, a person, a human being
чорный (ад.), -а, -е, -ы	čierny	black
чудно (адв.)	čudne	strangely, weirdly
чути (верб., незав., перф.)	počuť	to hear
чути ся (верб. реф., незав., перф.)	cítiť sa	to feel, to be (How are you feeling?)
чутя (С), -я (сг. т.)	cit, pocit	a feeling

Ш

шампон (М), -а, пл. -ы, Г -ів	šampón	shampoo
шанец (М), шанцу, пл. -ы, Г -ів	rigol	a gutter
шатовати (верб., незав., реґ.)	ponáhľať sa	to (be in a) hurry, to rush
шаты, шат (пл. т.)	šaty	a dress
шістнадцять (нум.)	šestnásť	sixteen
шість (нум.)	šesť	six
шістьдесят (нум.)	šesťdesiat	sixty
шістьсто (нум.)	šesťsto	six hundred
шкода (адв.)	škoda	shame, pity
школа (Ж), -ы, пл. -ы, Г школ	škola	school
шматя (С), -я (гром.)	šaty, oblečenie	clothes
шмыкнути ся (верб. реф., зав., реґ.)	pošmyknúť sa	to slip
шовґор (М), -ґра, пл. -ґрове, Г -ґрів	švagor	brother-in-law
шофер (М), -а, пл. -ы, Г -ів	šofér, vodič	a driver, a chauffeur
штамперлик (М), -а, пл. -ы, Г -ів	štamperlík	a tot of (whiskey, brandy, etc.)/a shot (of alcoholic drink)
штири (нум.)	štyri	four
штиридцять (нум.)	štyridsať	fourty
штиристо (нум.)	štyristo	four hundred
штирнадцять (нум.)	štrnásť	fourteen
што (прон.)	čo	what
шток (М), -у, пл. -ы, Г -ів	poschodie	a floor, a storey
штримфлі (сґ. штримфля), Г -фель	ponožky, pančuchy	socks
штудент (М), -а, пл. -ы, Г -ів	študent	a student (male)
штудентка (Ж), -ы, пл. -ы, Г -ток	študentka	a student (female)
штудувати (верб., незав., реґ.)	študovať	to study
штудовня (Ж), -ї, пл. -ї, Г -вень	študovňa	a study (room), a library
шумні/-о (адв.)	pekne	nicely
шунка (Ж), -ы, пл. -ы, Г шунок	šunka	ham

Щ

щавя (Ж), -ы, пл. -ы, Г щав	šťava	juice
щастливый (ад.), -а, -е, -ы	šťastný	happy
щастя (С), -я (сґ. т.)	šťastie	happiness, luck

Ю

юл (М), -а	júl	July
юловый (ад.), -а, -е, -ы	júlový	July (adjective)
юн (М), -а	jún	June
юновий (ад.), -а, -е, -ы	júnový	June (adjective)

Я

я (прон. особ., 1. ос. сґ.)	ja	I
ябло (С), -а, пл. -а, Г ябок	jablko	an apple
ягода (Ж), -ы, пл. -ы, Г ягод	jahoda	a strawberry
язык (М), -а, пл. -ы, Г -ів	jazyk	a language
як (прон., кон. і парт.)	ako	how/as/like
який, яка, яке (прон.)	aký, aká, aké,	what
януар (М), -а	január	January
януаровый (ад.), -а, -е, -ы	januárový	January (adjective)
ярь (Ж), яри, пл. ярі, Г -ей	jar	spring
ярній (ад.), -я, -е, -ї	jarný	spring

ясно (адв.)
яфора (Ж), -ы, пл. -ы, Г яфор
яфоровый (ад.), -а, -е, -ы

jasno, jasne
čučoriedka
čučoriedkový

clearly
blueberry
blueberry (adjective)

ФРАЗЫ

Агой./Агойте.
Алкоголовы напої не мушу.

Бісїдовати по русиньскы.
бывать то звычайно о шестїй

быти на квартелю
вести ся за руки (верб. реф., незав., перег.)
Досвіданя.
дыхать на нас історія

Дякую.
забити двї мухы єднов ранов

Збогом.
звати ся (верб. реф.)
Звыкнеш в суботу пораїти?

Май ся!
мати жажду
мати правду
мати радость
мати ся (верб. реф., незав., перег.)
мати щастя
Маш дашто проти?
На здравя.

накупный центр
Нато сьме ту.
не захоплять го спискы

Няй вам смакує.
Няй ся любить.
обложены хлібикы
Перебач./Перебачте.
піша зона
Подь гев!
Прошу.
Розумїти по словацькы.
Челюсть долов, шефе...

Скады (одкы, выдкы) єсь./
Скады сьте?
спущати ся на санках

FRÁZY

Ahoj./Ahojte.
Alkoholické nápoje
nemusím.
Rozprávať po rusínsky.
býva to obyčajne
o šiesteť
byť ubytovaný
viest sa za ruky

Dovidenia.
dýcha na nás história

Ďakujem.
zabiť dve muchy
jednou ranou
Zbohom.
volať sa
Máš vo zvyku
v sobotu upratovať?

Maj sa!
byť smädný
mať pravdu
mať radosť
mať sa
mať šťastie
Máš niečo proti?
Na zdravie.

nákupné stredisko
Nato sme tu.
v tomto školskom
roku nepôjde do školy
Dobrá chuť.
Nech sa páči.
obložené chlebičky
Prepáč./Prepáčte.
pešia zóna
Pod' sem!
Prosím.
Rozumiieť po slovensky.
Sánka dole, šéfe...

Odkiaľ pochádzaš?
Odkiaľ pochádzate?
sánkovať sa

PHRASES

Hi. Hello.
I don't like/I'm not keen on
alcoholic beverages...
To speak Rusyn.
it is usually done at six

to be staying
keep hands

Good-bye. See you.
we are surrounded by living
history
Thank you. Thanks.
to kill two birds with one stone

Good-bye.
to be called/My name is
Do you usually do the cleaning on
Saturdays?/Do you tend to clean
the place on Saturdays?
Take care! Stay well!
to be thirsty
to be right
to be happy
to be, to feel (How are you?)
to be lucky
Do you have anything against it?
Cheers! (To your health!/Good
health!)

a shopping centre
That's what we are here for.
he/she is not going to start school
in this schol year
Enjoy your meal!/Bonappetite!
Here you are.
sandwiches
Excuse me. Sorry.
a pedestrian zone
Come here!
Please. Here you are.
To understand Slovak.
Come off it, mate.../Leave it out,
mate
Where are you from?
to sledge

старати ся єден о другого
таких днів бывать мало
Тішить ня.
трафило ся мі
Уж лечу!
Ходити поза школу
Чау./Чауте.
Я не проти.
Як ся ма(є)ш?/Як ся ма(є)те?

starat' sa jeden o druhého
takých dní býva málo
Teší ma.
prihodilo sa mi
Už letím!
záškoláctvo
Čau./Čaute.
Nie som proti.
Ako sa máš?/Ako sa máte?

to look after one another
there are few days like that
Nice to meet you.
(something) happened to me
I'm on my way!
truancy
Hi. Hello. Bye-bye. Bye.
I'm not against it.
How are you?